

Heroldia
dunia

^a
Özres-ülesi és
nagygyűlési jegyzőkönyvek
1945. - 1949.

I.

J e g y z ő k ö n y v

-----

a Magyar Tudományos Akadémiának 1945. évi március hó 7-én tartott
elegyes üléséről.

1./ Melich János ig. és r. tag előadja, hogy mint az Akadémiának egyik legrégebb tagja kötelességének érezte, hogy az Akadémia ügyeinek a mai válságos időkben való továbbviteléről gondolkozzék. Így jutott arra az elhatározásra, hogy mint régi ig. és r. tag összehívja a mai ülést. A tagoknak széjjelküldött meghívóknak csak egy részét lehetett kézbesíteni, mert a tagok nagy része vidéken, vagy összebombázott lakása helyett máshol tartózkodik. Köszöni a megjelenteknek megjelenésüket. Az ülést a következő beszéddel nyitja meg:

"Tekintetes Akadémia! A jelen súlyos forradalmi viszonyok viharában Akadémiánk elnök nélkül nem tudja helyét megállni. Elnökünk, József kir. herceg eltávozott, a másodelnök ur betegen Budán van. Ha az Akadémia önkormányzatát meg óhajtja őrizni s nem akarja, hogy idegen kiküldött biztos vagy rákényszerített, kinevezett elnök vezesse, a legsürgősebb valakit a vezetésre felkérni vagy ideiglenes elnököt kell választani. Ezért voltam bátor illetékes tényezők sugallatára mai elegyes ülésünket, mint Akadémiánknak egyik legöregebb Pesten tartózkodó ig. és r. tagja összehívni. Üdvözlöm a megjelenteket. Fájdalom, kevesen vagyunk, de a helyzet szükségessége más módot autonómiánk megőrzésére nem enged meg. Melyik javaslatához járul hozzá a Tekintetes Akadémia: hogy valakit felkérjünk a vezetésre, vagy ideiglenes elnököt válasszunk-e? Szíves hozzászólást vagy szavazást kérek. Az igazgató, tiszteleti és rendes tagok szavaznak."

2./ Elsőnek vitéz Moór Gyula r. tag szól a javaslatához. Szerinte az elnöki teendők vitelére való felkérés nem elegendő. Az elnök elhagyta az országot, külföldön, ismeretlen helyen tartózkodik.

Az elnöki teendők vitele pedig halasztást nem tűr. Az elnöki szék az előbb mondottak alapján megüresedettnek tekintendő.

1.

Ravasz László ig. és t. tag óv attól, hogy oly nagy tekintélyű testület hibát kövessen el. Szükségesnek véli azonban ő is, hogy a ciklus hátralevő részére elnök választassék, nem tudja azonban, mi okból kellene ideiglenes elnökmek nevezni?

Kornis Gyula ig. és t. tag megjegyzi, hogy ha valamelyik osztály a három éves cikluson belül helyettes osztályelnököt választ, annak megbízatása a ciklus végéig szól és ideiglenesnek neveztetik.

Melich János ig. és r. tag a határozat sürgősségét hangoztatja. Minthogy a főtitkár akadályoztatása esetén a II. osztály titkárra helyettesíti, analógia folytán természetesnek látszik, hogy az elnök helyébe a legrégebb osztályelnök lépjen.

Ravasz László ig. és t. tag felveti a kérdést: határozatképesnek tarthatja-e magát egy ülés, amelyre szóló meghívók el sem juthatnak a vidéki, sőt a Budán tartózkodó tagokhoz sem?

Alföldi András l. tag utal arra, hogy a közlekedési viszonyok javulása, a Budával való érintkezés lehetősége csak hetek múltán állhat helyre, az elnök megválasztása pedig rendkívül sürgős, mikor az Akadémia palotáját ugyszólván újra kell építeni, a birtokot kézbe kell venni, a tudományos munkásság folytatásának utját kell megkeresni.

Balanyi György l. tag szintén annak a meggyőződésének ad kifejezést, hogy a választás megejtése rendkívül sürgős.

3./ Vitéz Moór Gyula r. tag megállapítja, hogy az elnöki hatáskör betöltését az ügyek továbbvitele céljából a jelenlevők egyhangulag szükségesnek és sürgősnek tartják s úgy látja, hogy a személyre vonatkozólag is egy elgondolás van s ebben mind megegyeznének. Azt ajánlja, hogy az új elnököt válasszák meg Kornis Gyula osztályelnök, ig. és t. tag személyében.

Erre a jelenlevők egyhangulag dr. Kornis Gyula ig. és t. tagot, osztályelnököt megválasztják az Akadémia elnökévé a folyamatban levő ciklus lejártáig.

4./ Kornis Gyula elnök melegen megköszöni a bizalmat s az ideiglenes elnöki tisztet elfogadja.

Kornis Gyula elnök megköszöni a bizalmat a következő beszéddel:

"Tekintetes Akadémia! Sok helyütt bombáktól zuzott palotánk ablakából kipillantva, azt látjuk, hogy a Széchenyi-híd láncai a Duna piszkos hullámaiba omolnak. A sebesen hömpölygő folyam hátán nem siklanak gőzhajók: a háboru vihara már rég fölfelé fujta s elrabolta őket. Az Akadémia palotája huszonkét súlyos bomba-sebből vérezve fekszik előttünk. Benne a Széchenyi-muzeum, ahová alapítánk emléktárgyait gyűjtöttük, porba hullva hever. De ebben a szomorú környezetben is Széchenyi szobra sértetlenül áll: jelképéül annak, hogy országépítő művelődési és gazdasági eszményei a nagy nemzeti katasztrófa minden sátáni rombolása ellenére továbbra is a magyar sötét éjtszaka világító csillagai.

Ezekért az eszményekért hevülve, meghatva mondok hálás köszönetet a tekintetes Akadémiának a nagy kitüntetésért, hogy elnökévé választott. Eddig is éltem folyamán sokat köszönhettem az Akadémiának: már fiatal koromban levelező taggá, nemsokára rendes taggá választott; korán osztályelnöke, igazgatósági és tiszteleti tagja lehettem; tudományos munkáimat a nagyjuttalommal, a Marczibányi- és Kónyi-juttalommal koszoruzta. Minden eufémizmus nélkül azt is meg kell vallanom, hogy életemet is az Akadémiának köszönhetem. Ha ugyanis nem választ meg a tekintetes Akadémia felsőházi taggá, a mult év őszén sohasem kerültem volna ki a Gestapó fenevadjainak karmaiból s az újabb elfogatás elől nem lett volna alkalmam november elején elbujdosni.

Miben érzem most új tisztem felelőkövetését?

Alapvető hivatásomnak érzem, hogy a szellem munkásainak lelkében a jobb jövőbe vetett hitet ébrentartsam és fokozzam, a csüggedőket bátorítsam s munkára serkentsem. A huszas évek trianoni korszakában, amikor a mostani halálosnak látszó betegséggel szemben csak vörhenyen mentünk keresztül, gróf Klebelsberg Kunó kulturpolitikai iskolájába jártam mint belső munkatársa: az építő munka hitének fölgerjesztésében ma még súlyosabb nemzeti pszichotechnikai faladat előtt állunk. Az új Magyarországnak új szellemi tartalommal való megtöltésében, az új nagy világ-

összefüggéseket is szem előtt tartva, minden erőnket meg fogjuk feszíteni. Az Akadémiának idevágó munkáját úgy tudjuk derekasan végezni, ha tagjaink^{at} a benső lelki viszony, kölcsönös tisztelet, szeretet és megértés kapcsolja össze. Ennek ápolása egyik legfőbb célom, hogy egységes közérzés alakuljon ki közöttünk. Nem elég a tudomány tervszerű kollektív szervezésére irányuló célok hideg intellektuális kitűzése, hanem ennek mindnyájunk lelkében meleg élmény tárgyának kell lennie.

Az Akadémiákat ma sokan elvénhedt, az életből kiöregedett muzeális intézménynek tartják. Ebben sok igazság is rejlik. Friss vért iparkodunk majd az Akadémia ereibe bebocsájtani. A tudomány az életből táplálkozik s az élet a tudományból. Vádolják az Akadémiát azzal, hogy "arisztokratikus" intézmény. Valóban a nemzet szellemi arisztokráciájának társasága. Amde ebbe csak a többszörös kiválasztó szavazás demokratikus eszközeivel lehet bejutni. Demokratikusabb intézmény a szellemi fölény jogán alig képzelhető el az Akadémiánál.

A tudományra k egyetemes emberi jellege van, mert az ész nemzet - fölötti logikai természetén épül fel. A tudomány palotáján az egész emberiség vállvetve dolgozik. A háború a nemzeteket régebben összekapcsoló hidakat is lerombolta, a tudományos kapcsolat hidjait is. Elsőrendű feladatunk legyen ezeknek a nemzetközi hidaknak újraépítése. A tudomány terén való nemzetközi együttműködés a legjobb s legalkalmasabb bevezetője és ut - egyengetője a nemzetek általános szellemi kibékülésének, a magyarsággal való rekonziliációnak is.

Másik alapvető feladatunk Akadémiánknak az anyagi romokból való kiemelése. A törökvesz másfélszáz pusztító éve most mintegy négy hónapra sűrűsödött össze. Amit a XVIII. század elejétől építettünk, annak jókora része a porban hever. Demég sem szabad elcsüggednünk. Ahogy a modern technika hihetetlen mértékben fölfokozta és meggyorsította a rombolás eszközeit, éppugy gyorsabbá és hatékonyabbá tette a pozitív építés módjait is. Ezeket az eszközöket odaadó lélekkel kiaknázni iparkodunk.

Észinte köszönetemet szilárd meggyőződésemmel zárom: Föltámadunk!

5./ A főtitkár néhány szóban megköszöni, hogy az új elnök addig is kezébe vette az Akadémiáról való gondoskodást, míg ő Budáról nem tudott átkelni.

Az elnök néhány szóval rámutat az igazolások szükségére mellék szempontoktól menten, erkölcsi alapon. Az ülés egy hetes bizottság kiküldését határozza el, a tagok megválasztását és felkérését az elnökségre bizza.

6./ A jegyzőkönyv hitelesítésére az elnök v. Moór Gyula és Förster Aurél r. tagokat kéri fel s ezzel az ülést bezárja.

Kornis Gyula
elnök.

Vasvári Gy.
főtitkár,

a jegyzőkönyv vezetője.

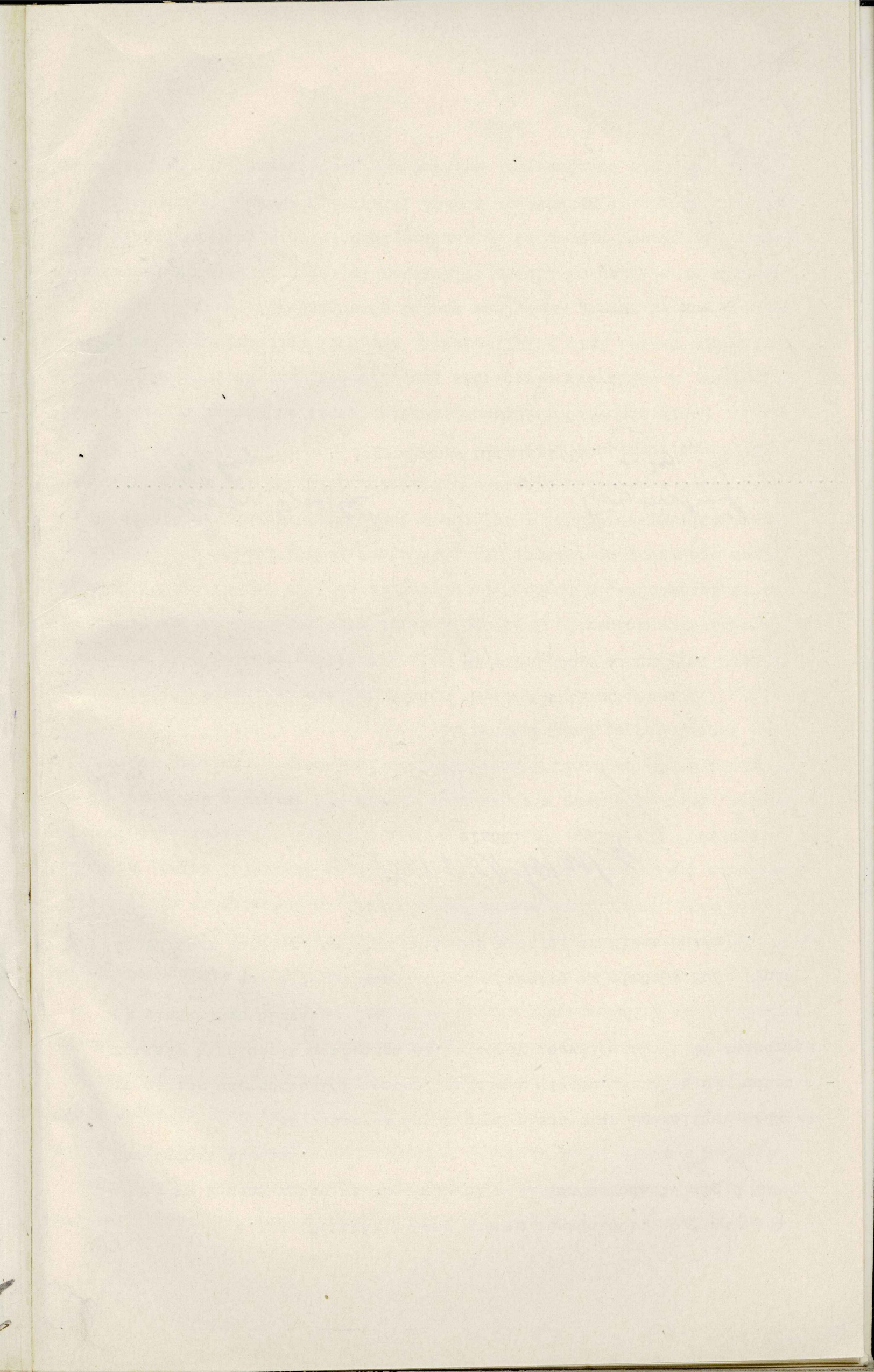
Moór Gyula

r. tag.

a jegyzőkönyv hitelesítői.

Förster Aurél

r. tag.

J e g y z ő k ö n y v

a Magyar Tudományos Akadémia 1945. évi április hó 26-án tartott
zárt összes üléséről.

Elnök: Kornis Gyula ig. és t. t., ideiglenes elnök.

Jelen vannak: Vendi Aladár másodelnök, Baranyay Lipót,
Domanovszky Sándor, Marek József, Mauritz Béla, Ravasz László,
Szász Károly és Zimmermann Ágoston t. tagok; Förster Aurél, Gere-
vich Tibor, Hajnal István, Hodinka Antal, Huszti József, Jávorka
Sándor, Illyés Géza, Láng Nándor, Lukinich Imre, Melich János,
v. Moór Gyula, Navrátil Ákos, Németh Gyula, Pais Dezső, Szent-Györgyi
Albert, Tóth Zoltán, Viszota Gyula r. tagok; Alföldi András, Balás
P. Elemér, Bálogh Ernő, Bay Zoltán, Boér Elek, Bodnár János, Doby
Géza, Egerváry Jenő, Erdey-Gruz Tibor, Fekete Lajos, Fettich Nán-
dor, Gulyás Pál, Heller Erik, Jánossy Dénes, Kniezsa István, Kuncz
Ödön, Laky Dezső, Ligeti Lajos, Marton Géza, Maucha Rezső, Mócsy Já-
nos, Nagy Miklós, Prohászka Lajos, Rédey Tivadar, Sági István, Szilá-
gyi Ioránd, Tamás Lajos, Tokody László, Tury Sándor Kornél, Váczy Pé-
ter, v. Verebély László és Zsirai Miklós l. tagok.

A jegyzőkönyvet a főtitkár vezeti.

I. Az elnök az ülést hosszabb beszéddel nyitja meg, mely e
jegyzőkönyvhöz 1./ alatt van csatolva. (L. Ar. E. P.)

II. Az elnök felhívja a főtitkárt beszámolójának elmondására.
Ez 2./ alatt csatoltatik a jegyzőkönyvhöz. (Ar. E. P.)

III. Az elnök felolvassa Pais Dezső rt., osztályelnök indítvá-
nyát, mely 3./ alatt csatoltatik a jegyzőkönyvhöz és a javaslatot
szavazat alá bocsájtja. A szavazás igennel vagy nemmel történik.
17 igen elfogadja a javaslatot, mely ellen 8 nem szól.

IV. Szent-Györgyi Albert r. tag elismerő szavakkal méltatja a
főtitkár munkásságát és az újabban megválasztott elnökét. Az elnöki
megnyitó egy pontjához; a megújuláshoz azonban tüzetesebben kíván

hozzászólni. A múltban nagy bűnök gyűltek fel, egy világ omlott össze, új világ jön, ennek szelleméhez kell alkalmazkodni az Akadémiának is. Itt is súlyos hibákat észlel. Megújulás erőszakos eszközök nélkül nem lehetséges, mert kívülről is erőszakos kezek nyulhatnak bele az Akadémia életébe. Külső igazoló bizottság határozata zárhatna ki sokakat. A felszólaló nézete szerint apagyilkos is lehet akadémikus, nyilas is lehet, csak ne ide nem tartozó elemek szabják azt meg, hogy ki lehet tag. Ennek elébe kellené vágni a belső megújulással. Nem ellenkeznék a continuitással, sem az alapszabályokkal, ha minden szakosztály öt tagot jelölne, a hat alosztály összesen harminc tagot, az összes többi tagok pedig lemondanának tagságukról s csak abban az esetben térnének vissza, ha ez a bizottság visszaszólítja őket. Így külső elemek beavatkozása elkerülhető volna. Ezt javaslatképpen terjeszti elő.

Moór Gyula r.t. méltányolja az intenciót, de ez az alapszabályokkal ellenkezik. Ha harminc tag megmarad, nem lehet kellemő kiegészülés, tíz tagu alosztályok bajosan jelölhetnek kellő súlyal s az egész nehezen vihető keresztül. Politikai változásnál a miniszter és politikai jellegű államtitkárok mondanak le. Az akadémikusok nagy része nem tartozott a politikához. Ha ilyen átvizsgálást magunk vinnénk keresztül, arról szolgáltatnánk bizonyítékot, hogy az Akadémia politizál.

Szent-Györgyi Albert r.t. arra hivatkozik, hogy az alapszabályokkal ebben ellenkezést nem lát, mert bizottság kiküldéséhez joga van az Akadémiának, lemondáshoz joga van minden tagnak. A harminc tagu bizottság csak azt mondaná ki, kiket kíván meghívni.

Ravasz László ig. és t. tagnak aggodalmai vannak a javaslattal szemben. Ez is igazoló bizottságot jelent, melynek döntéséből az fog következni, hogy egyes tagok lemondjanak. Am küldjék ki a 30 tagot igazoló bizottságnak, de ez a 30 nincs igazolva és ők igazolnának másokat. A közgyűlés kimondhatja, hogy a tagok mondanak le, de nincs hatalma, hogy le nem mondó tagnak tagságát elvonja. Moór

K o r n i s G y u l a úrnak,
a M.Tud.Akadémia elnökének

Budapest

Igen tisztelt Elnök Úr!

Alulírottak kívánjuk a tavaly elmaradt és az idén is már esedékes nagygyűlés mielőbbi megtartását. Ennek feladatául tekintjük a teljes tisztikar és az egész igazgatótanács újraválasztását, hogy ekként Akadémiánk életének egészséges irányba fordulása lehetséges legyen. Az Akadémia döntési szabadságának előmozdítása végett javasoljuk minden tisztségviselőnek és igazgatótanácsosi tagnak, az ügyrend szerint választás alá nem esőknek is, a visszalépését. A nyilatkozat elmaradása lemondásnak számítson.

Megkülönböztetett tisztelettel
Budapest, 1945. április 18-án.

Pais Dezső

Szekfü Gyula

Hajnal István

Zsirai Miklós

Knieszsa István

Alföldi András

Moravcsik Gyula

Erdey-Gruz Tibor

Laziczius Gyula

Bárczi Géza

Ligeti Lajos

Szent-Györgyi Albert

Horváth János

Buzágh Aladár

Fettich Kándor

Thienemann Tibor

Husztai József

Fekete Lajos

Németh Gyula

Gerevich Tibor

Váczy Péter.

Csat. a TV. 126 n
jko - hoz.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly a signature or stamp.

Gyula felfogásához hajlik, igazoló bizottságot küldene ki.

Gerevich Tibor r.t.: Minden hozzászólásnak magva a megújulás kívánsága, oka nem a politikai változás. A romváros képét látva az ember arra gondolhatja, hogy a városrendezés most nagy lépést tehetne előre. Hasonlót gondol a mai időben az Akadémiáról is. Helyesebbnek látná, hogy az Akadémia jövő programjának kidolgozására küldene ki egy bizottságot, amely messzebb tekintene az igazolásnál, bátor reférmokra. Ilyen bizottság kiküldését javasolja.

Az elnök előadja, hogy az igazoló bizottságot a Nemzeti Bizottság már elrendelte. Az egyetem szerette volna az igazolást autonómiája körében megoldani, de ezt nem sikerült elérnie. Az igazolásra vonatkozó jelentkezést beadtuk mi is és most vármunk kell a bizottságot. Bizonyos egyénektől előre megszabadulhatunk, mint az egyetem is tette. Azt javasolja, hogy az összes ülés egy intéző bizottságot küldjön ki az osztályelnökökből és osztálytitkárokból, mely előkészítse a nagygyűlést és véghezvinné az előzetes tisztogatást.

Bay Zoltán l.t.: a megújulással egyetért mindenki, a modus procedendi azonban elhalasztja az ügyet. A lényegyet kellene nézni.

Alföldi András l.t. szerint Szent-Györgyi joggal óv a politikai szemponttól. Ha az egyetemen valakit elítéltek, azért az Akadémiából nem zárható ki, meg kell menteni, akit lehet. Radikális újítás bizonyos veszéllyel jár, a tudomány elsőrangú művelői nincsenek garnitúra-számban. Ötven új tag a nagy szám miatt maga is bizonyos veszéllyel jár.

Baranyay Lipót t.tag azt nézi, Szent-Györgyi tagtárs javaslata összeillik-e az alapszabályokkal? Ezek szerkesztői nem tartottak lehetőnek olyan esetet, hogy egy minoritás maradjon meg az Akadémia vezetésére. Az Akadémia a tagok teljességében él, az Akadémiát megölni, újat állítani jogunk nincs. Ezzel az eljárással gyengeséget mutatnánk kifelé, kaput nyitnánk a külső befolyásnak. Különben nem sok tag volna kizárható; éljünk alapító chartánk szerint

Szent-Györgyi Albert látja, hogy a közhangulat indítványa ellen fordult. Az a vád érheti javaslatát, hogy a választásokon érvényesült politikai befolyás, ő azonban ismételten tiltakozik az ellen, hogy politikai okból bárkit kizárnánk, mert két év múlva esetleg másokat zárnánk ki; csak azt javasolja: nézzük át a névsort, jelöljük ki a harminc legkiválóbbat, a politikai kizárást szégyennek tartaná. Kéri, hogy az Akadémia ne tegye félre ezt a kérdést.

Ravasz László ig. és t. tag javasolja: kívánjon az Akadémia minden tagjára nézve igazolást s ezt maga tegye meg. Ha igazolta egy tagját az Akadémia, bárna száz más helyen nem igazolták is - igazolt. Igazolt emberek igazoljanak másokat. A nemzetgyűlés és törvényhatóság tagjai igazolásra nem szorulnak. Három ilyen tagunk van: Szent-Györgyi Albert, Szekfű Gyula és Moór Gyula, igazoljanak ők még három tagot s ők folytassák a további igazolást.

Szent-Györgyi Albert megkérdezi: milyen alapon kíván Ravasz László egyeseket kizárni, a politikai magatartás szerint-e?

Ravasz László: a kiküldötteket bírónak, zsűrinek választaná s tegyenek lelkiismeretük szerint.

Váczy Péter l. t. felveti a kérdést: elfogadják-e az ilyet igazolásnak?

Ravasz László: ha ezt a három nevet mondjuk, ezeket elfogadják.

Németh Gyula ig. és r. t. kérdezi, hogy alakul ki így az ötven kizárandó tag?

Szent-Györgyi Albert még egyszer lelkére köti az Akadémiának a megújulás szükségét; jönni fognak a lap-támadások, vagyoni létünk függhet tőle.

Ravasz László: szelekciónkat elvégeztük a választással, most a politikai magatartás számít. Új szelekció nagyon bajos, de a legközelebbi alkalomtól fogva szigorubban kell mérlegelni.

Az elnök megjegyzi, ha a politikai szelekció is végbe megy, a Szent-Györgyi-, Moór-, Szekfű-módon, 30 új tag lesz választható, mind haladó szelleműek. Ez bizonyára kielégítheti a közvéleményt, csak megfelelő értékű embereket kell beválasztani.

Szent-Györgyi Albert még egyszer hangsúlyozza, hogy politikai magatartás alapján akadémikust kizárni nem lehet. Ha ez a szempont uralkodik, akkor jöjjön a bizottság kívülről és zárják ki a tagokat ök. Javaslataát fenntartja, de szavazást nem kíván.

Moór Gyula szintén helyesli, hogy kívülállók végezzék az igazolást; tudományos szempontból az illetők megválasztásakor döntöttünk. Megkérdezi, hogy idei vagy tavalyi tagajánlások alapján választanánk-e az idén? Az elnök felvilágosítja, hogy két héten belül lehetne egy nagygyűlés a tavalyi ajánlások alapján; mire Moór Gyula megjegyzi: ne ragaszkodjunk a régi tagajánláshoz, mert akkor nem lehetett egyeseket ajánlani.

Az elnök úgy tervezi, hogy két nagygyűlés lesz. Tavalyi ajánlások szerint választ az első, ekkor többen előlépnek levelezőből rendes taggá, így ismét több hely ürül meg s ezekre a helyekre új tagajánlások nyújthatók be.

Ravasz László hozzáteszi, hogy a tagajánlásokat meg kellene újítani bizonyos határidőig s addig új ajánlásokat is lehessen beadni.

Az elnök felhívja a figyelmet; hogy rövid ajánlásokat kívánatos beadni s csak a főbb munkákat felsorolni. Felmerült egy intéző bizottság /Pais Dezső, Németh Gyula, Kórmis Gyula, Lukinich Imre, Marek József, Mauritz Béla, Eckhardt Sándor, Eckhart Ferenc, Kodály Zoltán, Hajnal István, Alföldi András, Moór Gyula, Szent-Györgyi Albert és Grón Gyula/ kiküldésének terve az ügyek ideiglenes vezetésére. - Elfogadtatik.

Szent-Györgyi Albert r.t. Tamási Áron 1. tag nevét említi főtitkárnak.

Az elnök szerint csak belső ember vezetheti az Akadémiát. Németh Gyulát ajánlja; az alapszabályok szerint a főtitkárt akadályoztatása esetén ugyanis egy osztálytitkár helyettesíti.

Moór Gyula felveti a kérdést: eddig csak az elnök és a főtitkár mondott le, a benyújtott javaslat pedig azt kívánta, hogy a többi tisztviselő, sőt az igazgató tanács minden tagja is mondjon le. Az elnök sorra megkérdezi a tisztviselőket s az igazgató tanácsi tagokat; ellenmondással nem találkozik. A jelen nem lévő 5 ig. taná-

csi tag levélben szólittatik fel.

V. Az elnök még egy ügyet kíván előterjeszteni. A budapesti Nemzeti Bizottság főtitkársága a bizottság következő határozatát juttatta az Akadémiához: felszólítással fordul a M. Tud. Akadémiához, hogy Beke Manó nyug. egyet. tanár rehabilitásáról soron kívül a legsürgősebben intézkedjék /kelt 1945. április 13-án/. Az elnök közli, hogy ez ügy iratai nem találtatnak, talán a régi tagok emlékeznek rá, mi okból történt 1920-ban Beke Manó kizárása?

Mauritz Béla osztálytitkár úgy emlékezik, hogy valami könyvtár-helyiséget rekvirált, továbbá népiskolai tanítók egyetemi képzésének volt szószólója. Az Ak. Értesítő 1920. évi kötete /149. lap az április 19-i összes ülés jegyzőkönyvében annyit említ 89. pont alatt, hogy "a tizenötös igazoló bizottság indokolt jelentést mutat be és javasolja Beke Manó l. tagnak az Akadémiából való kizárását. Hosszabb eszmecsere után a bizottság javaslata titkos szavazás útján 13 szóval 10 ellenében elfogadtatik."

Az elnök rámutat az igen és nem szavazatok közti csekély különbségre. Minthogy az államkormány megsemmisített minden oly határozatot, amely valakit súlyos hátránnyal sújtott zsidó származása miatt, ennek alapján az Akadémia kézfenntartásból megállapított többséggel úgy határoz, hogy Beke Manó levelező tagsága újra érvénybe lép.

VI. Nemes Balogh Ernő l. tag szólal még fel, hogy ne oszadjon szét az ülés, amíg a főtitkár iránt nagyrabecsülését és szeretetét nem nyilvánítja.

VII. Az elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri Németh Gyula és tagokat és az ülést bezárja.

K. m. f.

Vasvári Gyula
főtitkár

Németh Gyula
elnök.

Hitelesítők:

Németh Gyula
Távosky László

III.

J e g y z ő k ö n y v

-----

a Magyar Tudományos Akadémiának 1945. május hó 9-én tartott
összes üléséről.

Elnök: Kornis Gyula ig. és t. t.

Jelen vannak: Vendl Aladár r. t., másodelnök, Domanovszky Sándor, Marek József, Mauritz Béla, Zimmermann Ágoston t. tagok; Förster Aurél, Gerevich Tibor, Huszti József, Illyés Géza, Jávorka Sándor, Kolosváry Bálint, Láng Nándor, Lukinich Imre, Melich János, Moór Gyula, Navratil Ákos, Németh Gyula, Pais Dezső, Tóth Zoltán, Viszota Gyula, Zemplén Géza r. tagok; Buzágh Aladár, Alföldi András, Balás P. Elemér, Brisits Frigyes, Egerváry Jenő, Grón Gyula, Kerékjártó Béla, Mócsy János, Moravcsik Gyula, Prinz Gyula, Prohászka Lajos, Sági István, Széki Tibor, Szentpétery Zsigmond, Gáldi László és Zsirai Miklós l. tagok.

A jegyzőkönyvet a helyettes főtitkár vezeti.

I. Az elnök melegen üdvözli a megjelenteket és bejelenti, hogy ezt, mint nagygyűlést előkészítő összes ülést, nem hirdettük ugyan meg, de a három osztálynak közvetlenül ez előtt tartott ülésén elhatározott, hogy az összes ülést meg kívánja tartani az Akadémia.

II. Az elnök bejelenti Rohringer Sándor r. tag elhunytát. A vízépités tan elméletének és gyakorlatának volt művelője, modelleken végzett laboratóriumi kísérletei elméleti szempontból uttörő jelentőségűek, eredményeik pedig folyamszabályozások és csatorna-építések kivitelezésénél ma már nélkülözhetetlenek. Nagy érdemei voltak a vízépités tan oktatása terén is. Temetése tegnap délelőtt volt a Farkasréti temetőben, az idő rövidege miatt koszorút nem küldhettük, az Akadémia képviselőjére felkértük Vendl Aladár másodelnök urat. - Tudomásul szolgál.

III. Az elnök bejelenti az Intéző Bizottság május 2-i ülésének következő határozatait: a/az 1944-45-re szóló nagygyűlés megtartása.

b/Az Akadémia tagjainak igazolása. Ehhez a kérdéshez hozzászól Moór Gyula r. t. megjegyezvén, hogy az intézmények, testületek igazolásának ügyét elrendelő 1080 M. E. számú rendelet az Akadémiát

8

nem is említi.

Az elnök szerint lehet az igazolási kérdésen úgy segíteni, hogy ha a Nemzeti Bizottságtól erre felszólítást kapunk, akkor de csak akkor fogunk foglalkozni egyenként azokkal a tagokkal, akiket másutt nem igazoltak.

c/ A másodelnök a III. osztályból választandó.

d/ A tagválasztó osztályüléseken és nagygyűlésen a szervezés listával történik, két turnusban. Előbb a tiszteleti és rendes tagokra, azután a felszabaduló helyekre is, az új, levelező tagokra.

Tudomásul szolgálnak.

IV. Az elnök közli, hogy az április 26-i összes ülésen a főtitkár helyettesítésére felkért Németh Gyula ig. és r. tag ur súlyos lábfájása miatt kénytelen lemondani erről a tisztjéről, ezért helyére Lukinich Imre ig. és r. tag, osztálytitkár urat javasolja felkérni.

Az összes ülés a javaslatot elfogadja.

V. A rendkívüli viszonyok szükségessé teszik, hogy az elnökség és az Intéző Bizottság különösen indokolt esetekben ne kövesse betű szerint az alapszabály és ügyrend előírásait. Ennél fogva az összes ülés felhatalmazza az Akadémia vezetőségét, hogy a rendkívüli időkre való tekintettel az Akadémia életbevágóan fontos érdekeinek védelmében, - ahol az elkerülhetetlennek látszik - az ügyrendtől és alapszabályoktól eltérhet.

VI. Az elnök bemutatja az 1945-re szóló nagygyűlés programját. Enhez Pais Dezső osztályelnök azt a megjegyzést fűzi, hogy a nagygyűlési osztályüléseken nemcsak a III. osztálynak kell határoznia a Nagyjutalom múlt évi odaitélésének megsemmisítése és újra odaitélése tárgyában, hanem a többi osztálynak is határoznia kell a már kiadott jutalmak kérdésében.

Az összes ülés ilyen értelemben határoz.

VII. Elnöki jelentés a gazdasági helyzetről. /2. melléklet

VIII. Az elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri Husz

Magyar Tudományos Akadémia

60/1945.

K Ö r l e v é l

a Magyar Tudományos Akadémia tagjaihoz.

A Magyar Tudományos Akadémia Intéző Bizottsága az 1944. évre szóló CIV. nagygyűlés napjait a következőképen állapítja meg:

I.

Május 28-án, hétfőn d.u.3 /három/ órakor elegyes ülés.

Tárgya:

Elnök, másodelnök és főtitkár választása.

Utána az osztályok ülése.

Tárgyai:

- a/ Osztályelnökök és osztálytitkárok választása.
- b/ Szavazás az osztály ajánlott tiszteleti, rendes és levelező tagokra.
- c/ A III. osztály javaslatot tesz az 1944. évi Hegyjutalom és a Marcsibányi-mellékjutalom odaitélése tárgyában.

II.

Május 30-án, szerdán d.u.3 /három/ órakor összes ülés.

Tárgyai:

- a/ A megválasztott osztályelnökök és osztálytitkárok bejelentése.
- b/ Az osztályok tagajánlásainak bemutatása.
- c/ A Hegyjutalom és Marcsibányi-mellékjutalom odaitélése.
- d/ A könyvtárvezetés ügye.

Utána tagválasztó nagygyűlésen

az Akadémia igazgató, tiszteleti, rendes és levelező tagjainak megválasztása.

Budapest, 1945. május 9.

Hómeth Gyula

h. főtitkár.

I.

11.6.19

21/ (Körmis Gyula elnök jelentése a gazdasági helyzetéről.)

45. V/9.

Tekintetes Akadémia!

Köztudomás szerint az Akadémia gazdasági helyzete igen vigasztalan, hiszen közel 17,000 holdnyi Vigyázó-birtokainktól a föld-reform során épen e napokban fosztanak meg minket és legfőljebb annyit engedélyeznek, - a főtitkár urral több ízben folytatott közbenjárásom eredményeképen - hogy a már folyamatban lévő rákoskereszturi parcellázás részére kért kb. 100 holdat hagyják az Akadémia tulajdonában. De egyelőre még csak igéret ez is.

Jelenleg tehát nincs egyéb anyagi forrásunk, mint a három bérház: ezek közül a Károly-köruti jelent csak komoly hasznot, ez évben már is több mint 70,000 pengő bevétellel, míg a Lónyay-utca 41.sz.ház és az Arany János-utcai régi bérház együttesen alig 22,000 pengőt hoztak.

A székház és vele egybeépített bérház bombakárosodása olyan mérvű, hogy csak az eddigi, két hónapja folyó tetőjavítási és szerkezeti kőművesmunkák, ledőléssel fenyegető falak megkötése és kisebb asztalosmunkák költsége 280,000 pengőt emésztett föl! De a teljes tatarozási költségvetés szerint még egymillió pengőre lesz szüksége az Akadémiának. Személyzeti és adminisztratív költségekre ez évben 42,000 pengőt adtunk ki, élelmezési kölcsönökre, melynek kötvényeivel adót is lehet fizetnünk, 20,000 pengőt.

Tanács Ezeknek a tetemes kiadásoknak fedezete csak úgy volt lehetséges, hogy a gazdasági hivatal pénztárosa és a főtitkári hivatal vezetője együttesen elásták a készpénzkészletet, valamint a házmentési munkák fennakadásának elkerülése végett eladtunk a Vigyázó-letétből 50 drb "M Á K" papirost.

11

10

11

József és Moór Gyula r. tagokat és az ülést berekeszti.

K. m. f.

Jegyezte:

Hitelesítésül:

Harsányi Gy
h. főtitkár.

Kornis Gyula
elnök.

Hitelesítők:

Moór Gyula
r. tag. 1
Harsányi Gy
r. tag 1

az
er
ta
ki
ur
za
el
pp
na
ti
to
na
v
M
H
R
t
n
I
v
e

11

CIV. nagygyűlés.

1945.május 28-30.

I.nap.

J e g y z ő k ö n y v

a Magyar Tudományos Akadémia 1945.május 28-án, délután tartott nagygyűlési elegyes üléséről.

Vendl Aladár r.t., másodelnök elnöklete alatt jelen vannak: Ravasz László, Voinovich Géza, Szász Károly, Petrovics Elek, Láng Nándor, Domanovszky Sándor, Kornis Gyula, Baranyai Lipót, Zimmermann Ágoston, Mauritz Béla, Marek József t.tagok, Melich János, Viszota Gyula, Németh Gyula, Förster Aurél, Huszti József, Pais Dezső, Lukinich Imre, Kolosváry Bálint, Heller Farkas, Gerevich Tibor, Eckhart Ferenc, Navratil Ákos, Tóth Zoltán, Szekfü Gyula, Moór Gyula, Tomcsányi Móric, Zemplén Géza, Rybár István, Gróh Gyula, Manninger Rezső és Jávoroka Sándor r. tagok.

A jegyzőkönyvet Lukinich Imre helyettes főtitkár vezeti.

I. A másodelnök előadja, hogy az elegyes ülés tárgya az elnök, másodelnök és főtitkár választása az 1945/46. évre. Szükségessé tette ezt a volt elnök külföldre való távozása s a másodelnök és főtitkár lemondása, ami az április 26-án tartott összes ülés határozatának megfelel.

II. A másodelnök elrendeli a titkos szavazást a megválasztandó elnök személyére vonatkozólag. A választás megtörténvén a másodelnök kihirdeti az eredményt, melynek értelmében a beadott 30 szavazatból 26 szóval Kornis Gyula t.tag választatott meg. Két szavazólap üres, két szavazatot pedig Baranyai Lipót t.tag kapott. A másodelnök kiküldi a hármass bizottságot /Pais Dezső, Moór Gyula és Marek József tagokat/, hogy a szomszédos teremben tartózkodó elnököt értesítsék az eredményről.

A másodelnök üdvözli a megválasztott elnököt és átadja az elnöki széket.

III. Kornis Gyula elnök a mellékelt beszéddel foglalja el elnöki székét. Ezután elrendeli a titkos szavazást a másodelnök személyét illetőleg. A titkos választás megtörténvén, az elnök kihirdeti az eredményt, melynek értelmében másodelnökké ugyancsak a ciklus hátralevő egy évére Vendl Aladár r. tag választatott meg 32 szóval egyhangúlag, kit az elnök azonnal üdvözöl is.

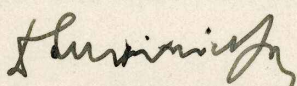
IV. Az elnök elrendeli a szavazást a főtitkár személyére vonatkozólag. A választás megtörténvén, az elnök kihirdeti az eredményt, melynek értelmében főtitkárrá Voinovich Géza t. tag választatott meg a beadott 31 szavazat közül 19 szóval; Huszti József 8, Láng Nándor, Németh Gyula, Lukinich Imre 1-1 szavazatot kapott, 1 cédula üres.

A megválasztott főtitkárt az elnök üdvözli, mint aki "immár másodszor emelt Akadémiánk ebbe a tisztségbe. Mindnyájan ismerjük Voinovich Géza lelki odaadását, szaktudását. Arra kérjük, hogy elfogadva, méltóztassék továbbra is az Akadémia szolgálatába állani, mert mikor lemondott, kijelentette tisztelt barátunk, hogy ha el is távozik, tovább szereti az Akadémiát. Most az Akadémia megmutatta, hogy ő is szereti a főtitkárt."

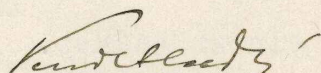
A főtitkár megnatottan, a következő szavakkal köszöni meg az üdvözlést: "Mélyen tisztelt Elnök Ur! Tekintetes Akadémia! Méltóztassék megengedni, ha a meglepetéstől alig tudok szóhoz jutni. Erre a fordulatra nem voltam elkészülve képzeletben sem. Akik azonban ekkora bizalommal voltak hozzám, azok iránt tartozom azzal, hogy a választást elfogadjam. Hogy ez meddig tart, arranézve figyelemmel tartozom lenni azon tagtársainkra, akik bizalmukat az utolsó időkben megvonták tőlem. Érzésem az, hogy az Akadémia válságos helyzetében valamit tudok még tenni érte. Ezt megpróbálom és köszönöm, hogy erre alkalmat méltóztattak adni."

V. Az elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri Németh Gyula és Rybár István r. tagokat és az ülést berekeszti.

Jegyezte:

h. főtitkár.

Hitelesítésül:

másodelnök.

Láttam:

Karnis Gyula
elnök.

Hitelesítőik:

... Kémény Gyula ...

... Rytai István ...

V.
J e g y z ő k ö n y v
-----

a Magyar Tudományos Akadémia 1945.évi nagygyűlésének május 30-án tartott
összes üléséről.

Elnök: Kornis Gyula t. t.

Jelen vannak: Ravasz László, Voinovich Géza, Szász
Károly, Láng Nándor, Domanovszky Sándor, Zimmermann Ágoston, Mauritz
Béla, Marek József t. tagok, Melich János, Viszota Gyula, Németh Gyula,
Förster Aurél, Huszti József, Pais Dezső, Lukinich Imre, Gerevich
Tibor, Navratil Ákos, Tóth Zoltán, Moór Gyula, Tomcsányi Móric,
Zemplén Géza, Vendl Aladár, Rybár István, Grón Gyula, Manninger Rezső
és Jávorka Sándor r. tagok.

I. Az elnök felszólítja a főtitkár jelentésének meg-
tételére.

II. A főtitkár jelenti: Tárgysor szerint az 1. pont a meg-
választott osztályelnökök és osztálytitkárok bejelentése. Az I. osztály
korelnöki székét Szász Károly foglalta el, az osztály elnökévé
28-án Pais Dezsőt választotta meg 19 szavazat közül 18-cal. A meg-
választott elnök azonban közölte az osztállyal, hogy a választást
nem fogadja el, indokairól nyilatkozni nem kíván. Miután ezt az elhatá-
rozását megismételte, az osztály úgy határozott, hogy az elnöki széket
május 30-án tölti be s ezért az összes ülés előtt 3/4 3 órára hívta
össze az osztály jelenlévő tagjait. Ezen az osztályülésen osztály-
elnökké ismét Pais Dezső választatott meg. Pais Dezső nem fogadja el
osztályelnökké való megválasztását, de az osztály óhajására vállalja
ideiglenesen az elnöki teendők ellátását. Osztálytitkárrá az I. osztály
ujból Németh Gyula r. tagot választotta meg.

A II. osztály osztályelnökké egyhangú lelkesedéssel
Moór Gyula r. tagot választotta meg, osztálytitkárrá hasonlóképp egy-
hangulag Lukinich Imre r. tagot.

A III. osztály, minthogy Marek József eddigi osztály-
elnök korára való tekintettel nem volt hajlandó az osztályelnökséget
elvállalni, titkos szavazással, 25 szavazatból 18 szóval Zemplén Géza

14

r.tagot választotta meg, osztálytitkárrá pedig 26 leadott szavazatból 23 szóval Mauritz Béla eddigi osztálytitkárt. - Tudomásul szolgál.

III. Az osztályok a következőket ajánlják a nagygyűlésnek megválasztásra:

az I. osztály

tiszteleti tagnak:

Zolnai Gyula r.tagot 19 szóval,

az A/ alosztályba

rendes tagnak:

Laziczius Gyulát	18 szóval	1 ellen,
Moravcsik Gyulát	18 "	1 "
Zsirai Miklóst	18 "	1 "

a B/ alosztályba

rendes tagnak:

Bartók Bélát	19 szóval	egyhangilag
Kodály Zoltánt	18 "	1 ellen,

az A/ alosztályba

levelező tagnak:

Beke Ödönt	15 szóval	4 ellen,
Fuchs /Fokos/ Dávidot	17 "	2 "
Györke Józsefet	19 "	- "
Marót Károlyt	17 "	2 "

a B/ alosztályba

levelező tagnak:

Galamb Sándort	17 szóval	2 ellen
Illyés Gyulát	17 "	2 "
Turóczy-Trostler Józsefet	15 "	4 "
Zilahy Lajost	18 "	1 "

a II. osztály

tiszteleti tagnak:

Bolgár Eleket	18 szóval	6 ellen,
Polner Ödönt	22 "	1 "
Vámbéry Rusztemet	20 "	4 "

az A/ alosztályba

rendes tagnak:

Bartók Györgyöt	17 szóval	7 ellen,
Holub Józsefet	21 "	3 "

a B/ alosztályba

rendes tagnak:

Alföldi András	21 "	2 ellen,
--------------------------	------	----------

az A/ alosztályba

levelező tagnak:

Horváth Barnát	21 szóval	3 ellen,
Szászy Istvánt	23 "	1 "
Szemere Samut	23 "	1 "
Theiss Edét	24 "	egyhangulag
Varga Istvánt	22 "	2 "

a B/ alosztályba

levelező tagnak:

Deér Józsefet	21 szóval	3 ellen,
Ember Győzöt	24 "	egyhangulag,
Kunorovitz Bernátot	24 "	"
Ortutay Gyulát	21 "	3 ellen,
Visky Károlyt	24 "	egyhangulag,
Wellmann Imrét	23 "	1 ellen,
Genthon Istvánt	22 "	2 "
Supka Gézát	20 "	4 "
Balla Antalt	18 "	6 "

Banner János ajánlását a szavazás megkezdése előtt az ajánlók visszavonták.

A III. osztály

tiszteleti tagnak:

Hevesy Györgyöt	(<i>Műtag</i>)	26 szóval	1 ellen,
Szent-Györgyi Albertet	(<i>K. tag</i>)	22 "	4 "
Vendl Aladárt		26 "	egyhangulag,

az A/ alosztályba

rendes tagnak:

Bay Zoltánt		23 szóval	4 ellen,
Kerékjártó Bélát		23 "	2 "
Schulek Elemért		23 "	2 "
Széki Tibort		21 "	4 "

a B/ alosztályba

rendes tagnak:

Issekutz Bélát		22 szóval	3 ellen,
Soós Lajost		22 "	3 "
Vitális Istvánt		22 "	3 "

Prinz Gyula a szükséges 2/3 többséget nem kapta meg.

Az A/ alosztályba

levelező tagnak:

Cotel Ernőt		24 szóval	2 ellen,
Kotsis Ivánt		25 "	1 "
Náray- <u>Szabó</u> Istvánt		18 "	7 "
Pattantyus Ábrahám Gézát		26 "	egyhangulag,
Plank Jenőt		22 "	4 ellen,
Szőkefalvi Nagy Bélát		26 "	egyhangulag,

a B/ alosztályba

levelező tagnak:

br. Andreánszky Gábort		26 szóval	egyhangulag,
Ábrahám Ambrust		18 "	8 ellen,
Beznák Aladárt		23 "	3 "
Entz Bélát		22 "	4 "

Haynal Imrét	22 szóval	4 ellen,
Moesz Gusztávot	26 "	egyhangulag,
Papp Simont	25 "	1 ellen,
Surányi Jánost	20 "	6 "

Nem ajánlják megválasztásra, minthogy az előirt 2/3 többséget nem kapták meg az osztály szavazásakor, a következőket: Schay Gézát, Frigyesi Józsefet, Lóczy Lajost, Ruzsnyák Istvánt és Vadász Elemért.

IV. A III. osztály május 28-án tartott osztályülésében foglalkozott ^{an 1944. évi} a Nagyjutalom és a Marczibányi-mellékjutalom ügyével. Zimmermann Ágoston, Belák Sándor, Balogh Ernő és Mauritz Béla bizottsági tagok részletesen megvilágították a bizottság eredeti, még a mult év február havában hozott döntését. Hangsúlyozták, hogy a bizottságot a javaslat elkészítésekor kizárólag a tudományos szempontok vezették. Hosszabb eszmecsere után az osztály úgy határozott, hogy a Nagyjutalom Soós Lajos: A Kárpát-medence Mollusca-faunája című művének, a Marczibányi-mellékjutalom pedig Rozlozsnik Pál: Dobsina környékének földtani viszonyai című művének adassék ki.

Az összes ülés a javaslatot elfogadja.

A többi jutalom kiadását az osztályok változatlanul tudomásul vették.

Az I. osztály

a Kornfeld-jutalmat Bárzsi Géza "Magyar Szófejtő Szótára"-nak,

a Weiss Fülöp-jutalmat Medgyessy Ferencnek Győr város részére készült Szent István-szobráért,

a Sámuel-Kölber-jutalmat pedig Gyóni Mátyás "A magyar nyelv görög feljegyzéses szórványemlékei" című tanulmányának,

a II. osztály

a Magyar Általános Kőszénbánya Rt. alapítványából létesített Berzeviczy-jutalmat Heller Farkas "A közgazdasági elmélet története" című művének,

a Chorin Ferenc-jutalmat Neubauer Gyula "A világgazdaság válaszuton" /Budapest, 1943/ című munkájának,

a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara jutalmát
Theiss Ede "Konjunkturapolitika" című művének,

a Kőrössy Flóra-jutalmat Hajnal István "A kis nemzetek
történetirása" című munkájának ajánlotta kiadni.

A Molnár Kálmán-féle alkotmányjogi pályadíjat nem adták

A III. osztály

az együttesen kezelt adományokból és hagyományokból
létesített jutalmat Tokody László "Egy geokémiai szabály és alkalmazása" című pályamunkájának,

a biológiai jutalmat pedig a Vedere per credere jel-
gőjű pályamunkának javasolta kiadni. *Az író: Dezső Dezső.*

V. Az 1945. évre pályakérdéseket és jutalmakat az Akadémia
nem hirdethet, anyagi helyzetének bizonytalansága miatt.

Az összes ülés e kénytelenséget tudomásul veszi.

VI. Az április 26-i ülés a tisztségviselők lemondását köve-
telte, s ezt az indítványát elfogadottnak tekintette. Melich János
főkönyvtárnok ur azonban a következő beadványt intézte az Akadémia
elnökségéhez:

"Tekintetes Akadémia! Az Alapszabályok 12.§-a szerint
'az Akadémia szervezetét alkotják: az elnök, a másodelnök, az alább
meghatározott minőségű tagok, az igazgató tanács, a főtitkár, az osz-
tályok elnökei és titkárai s a szükséges tiszti és altiszti /szolga/
személyzet'. - E §-ban tehát a főkönyvtárnok csak a tiszti személyzet-
be lehet sorolva, oda, ahova a főtitkári hivatalvezető, a gondnok, az
alkönyvtárnok /1. Alapsz. 46., 49., 50. §§/. Az Almanachok is, így a leg-
utoljára megjelent 1943.évi a főkönyvtárnokot a tisztségviselők csoport-
jában említik, tehát ott, ahol pl. az osztálytitkárokat nem sorolja
fel /1. Almanach 1943:118-123/.

Az április 26-án tartott akadémiai zárt összes ülésen
Pais Dezső r.t. osztályelnök és társai indítványozták, hogy az Aka-
adémia minden választott tisztségviselője és az igazgató tanács minden
tagja mondjon le és új választások legyenek. A nyilatkozat elmaradása

lemondást jelent. - Az összes ülés az indítványt nagy többséggel elfogadta.

Magam iránt való szent kötelességem nyilatkozni és kérem a tekintetes Akadémiát, kegyeskedjék meghallgatni.

Az Alapszabályok 50.§-a szerint 'a főkönyvtárnokot az összes ülés egyhangu szótöbbséggel élethossziglan választja és a gróf Teleki-család alapító ága nevezi ki a belső tagok sorából.' - Az Ügyrend 14.§-a körülírja a tisztség betöltése körüli eljárást. A § n./ pontja szerint az összes ülés tárgyai közé tartozik 'a főkönyvtárnoki tisztre ajánlás a könyvtári bizottság indokolt javaslata alapján.' 1943.május 29-én 230/1943.sz. alatt kelt kinevező okiratomban is az van, hogy engem 'a Magyar Tudományos Akadémiának f.év május 24-én tartott összes ülésében tett ajánlata alapján' a gróf Teleki-nemzetség alapító ága főkönyvtárnokká kinevezett. A két fogalmazás közt lényegbevágó eltérés van. Az Alapszabályok szerint az összes ülés választ, s a megválasztottat a gróf Teleki-nemzetség alapító ága az Akadémia főkönyvtárnokává kinevezi, az Ügyrend és kinevező okiratomban az összes ülés csak ajánl, s az ajánlottat az Akadémia főkönyvtárnokává a Teleki-nemzetség alapító ága kinevezi. Mind a két esetben: választással vagy ajánlással, de az illető személy csak akkor az Akadémia főkönyvtárnoka, ha a Telekiek alapító ága erre ki is nevezte. Szórszálhasogatás volna tőlem is, hogyha abba kapaszkodnék, hogy nem választás, hanem ajánlás folytán kaptam meg 1943.május 24-én - hetvenegyedik életévemben - a főkönyvtárnoki díszes állásra való kinevezésemet, amikor a vele járó lakásról az Akadémia javára lemondtam. Az Akadémia f.évi április 26-i határozata tehát, amely választásról beszél, reám nem vonatkozik. Én az Alapszabályokat s nem kinevező okiratomban tekintem irányadónak, tehát választás útján kaptam kinevezésemet, mindenesetre elsősorban az Akadémia bizalmából. Az Akadémia ezt a bizalmat megvonhatja tőlem, ha úgy találja, hogy a megválasztásom óta eltelt két esztendőben kárára voltam könyvtárának. Felelősség mellett vezettem s ma is vezetem a könyvtárat. Becsületem és multam, jelenem tisztasága nevében is kérem a tekintetes Akadémiát, mélt-

tóztassék akár a ma szokásos módon, akár a könyvtári bizottság útján a vizsgálatot, a fegyelmit vagy bármi néven nevezendő eljárást megindítani és ez eljárás alapján ítélkezzék felettem a tekintetes Akadémia. Magam azonban a főkönyvtárnoki állásról nem azért nem mondok le, mert életem végéig vagyok kinevezve, esetleg más félelmi okból, de mert nem mondhatom azt, hogy én ezt az állást rosszul, az Akadémia kárára töltöttem be. Emelt fővel mondom, hogy könyvtári tapasztalataimmal, könyvtártudományi ismereteimmel mindenkor az Akadémia javára és így a köz javára igyekeztem működni. Mélységes hálával mondom, hogy törekvésemben az Isteni Gondviselés kegyelmes volt hozzám, mert az elmúlt borzalmas időben is testi, lelki és szellemi erőimet meghagyta nekem.

A tekintetes Akadémia iránt mély hódolattal és hálával

Melich János főkönyvtárnok, r.tag."

Az összes ülés a főkönyvtárnok fejtegetéseit tudomásul ^{veszi} és a beadványt ellenkező felszólalás hiányában tárgytalannak minősíti. ~~vetve és a tárgytalanságát megállapítván a tárgytalanságát megállapítja.~~

VII. Az utóbbi hetekben több olyan indítvány merült fel a változott viszonyok követelményeire hivatkozva, melyek nem voltak összehangba hozhatók az Akadémia alapszabályaival és ügyrendjével. Helyénvalónak látszik egy bizottság kiküldése az alapszabályok és az ügyrend átvizsgálására, az Akadémia munkásságának szélesebb körre leendő kiterjesztésének előkészítésére. Ez ügyben Moór Gyula r.tag, osztályelnök a maga és négy társa: Domanovszky Sándor, t.tag, Kolosváry Bálint r.tag, Lukinich Imre r.tag és Navratil Ákos r.tag nevében az alábbi indítványt terjeszti elő:

"Tekintetes Összes Ülés! A M.Tud.Akadémiának sem alapszabályaiban, sem ügyrendjében nem találni olyan előírást, amelynek alapján tagjai közül bárkit is kizárni, a tagok sorából törölni lehetne.

Azonban Akadémiánk tagjai között is vannak vagy lehetnek olyan férfiak, akik háborus bűnösség vagy népellenes büntett és népellenes vétség útján részesei voltak a reánk szakadt történelmi katasztrófának s így az akadémiai dísz nem érdemlik meg.

Az akadémiai tagságban ugyanis nem csupán tudományos vagy szépirodalmi érdemek tanúsítása foglaltatik, hanem az elfogulatlan nemzeti közvélemény részéről kijáró olyan kitüntető megbecsülés is kell, hogy fűződjék hozzája, amelyre a legnagyobb tudós is méltatlanná válik, ha csorbát szenved erkölcsi vagy állampolgári integritása.

Ezért az alapszabályok 56.§-a alapján az alapszabályok megfidelő módosítására teszünk javaslatot.

S minthogy az Akadémia alapszabályai és ügyrendje egyéb szempontokból is módosításokat kívánhatnak, kérjük, hogy az alapszabályok 56.§-ának 3. bekezdése szerint kiküldendő 'vegyes bizottság' jelentésében az összes szükségesnek látszó módosításokra terjeszkedjék ki."

Az összes ülés az indítványt elfogadja s a bizottságban való részvételre az elnökséget, az osztályelnököket és osztálytitkárokat kéri fel; három tagot az igazgató tanács fog kiküldeni.

Több tárgy nem lévén, az elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére Rybár István és Jávorka Sándor r. tagokat kéri fel és az ülést bezárja.

VIII. Az elnök nyomban megnyitja a tagválasztó nagygyűlést. A szavazás listával történik, melyen az osztályok által ajánlott összes jelöltek nevei fel vannak írva.

A névsor felolvastatván, összesen 27 szavazat adatott be.

Az igazgató tanács tagjává választottak: Moór Gyula, Zemplén Géza, Németh Gyula, Lukinich Imre, Mauritz Béla, Melich János, Horváth János, Kolosváry Bálint, Szekfü Gyula, Domanovszky Sándor, Marek József.

Megválasztottak

az I. osztályban

tiszteleti taggá:

Zolnai Gyula . . . . . 27 szavazattal, egyhangulag.

Rendes tagokká

az A/ alosztályban:

Laziczius Gyula . . . . . 27 szóval, egyhangulag,

Moravcsik Gyula . . . . . 27 " "

Zsirai Miklós . . . . . 27 " "

a B/ alosztályban:

Bartók Béla	27 szóval, egyhangulag,
Kodály Zoltán	27 " "

levelező tagokká

az A/ alosztályban:

Beke Ödön	23 szóval 4 ellen,
Fuchs /Fokos/ Dávid	25 " 2 "
Györke József	23 " 4 "
Marót Károly	26 " 1 "

a B/ alosztályban:

Galamb Sándor	27 szóval - ellen,
Illyés Gyula	26 " 1 "
Turóczi-Trostler József	27 " - "
Zilahy Lajos	27 " - "

a II. osztályban

tiszteleti tagokká:

Bolgár Elek	23 szóval 4 ellen,
Polner Ödön	27 " - "
Vámbéry Rusztem	23 " 4 "

rendes tagokká

az A/ alosztályban:

Bartók György	27 szóval, egyhangulag,
Holub József	27 " "

a B/ alosztályban:

Alföldi András	27 szóval, egyhangulag,
--------------------------	-------------------------

levelező tagokká

az A/ alosztályban:

Horváth Barna	22 szóval 5 ellen,
Szászy István	27 " - "

Szemere Samu	25 szóval 2 ellen,
Theiss Ede	26 " 1 "
Varga István	27 " egyhangulag,

a B/ alosztályban:

Deér József	25 szóval 2 ellen,
Ember Győző	27 " - "
Kumorovitz Bernát	25 " 2 "
Ortutay Gyula	21 " 6 "
Visky Károly	26 " 1 "
Wellmann Imre	24 " 3 "
Genton István	26 " 1 "
Supka Géza	21 " 6 "
Balla Antal	27 " - "

a III. osztályban

tiszteleti tagokká:

Hevesy György	27 szóval egyhangulag,
Szent-Györgyi Albert	25 " 2 ellen,
Vendl Aladár	27 " egyhangulag,

rendes tagokká

az A/ alosztályban:

Bay Zoltán	27 szóval egyhangulag,
Kerékjártó Béla	27 " "
Schulek Elemér	27 " "
Széki Tibor	27 " "

a B/ alosztályban:

Soós Iajos	27 szóval egyhangulag
Vitális István	27 " "
Issekutz Béla	22 " 5 ellen,

levelező tagokká

az A/ alosztályban:

Cotel Ernő	26 szóval	1 ellen;
Kotsis Iván	26 "	1 "
Náray Szabó István	23 "	4 "
Pattantyus A. Géza	27 "	- "
Plank Jenő	27 "	- "
Szőkefalvi Nagy Béla	26 "	1 ellen,

a B/ alosztályban:

br. Andreánszky Gábor	27 szóval	- ellen,
Ábránám Ambrus	26 "	1 "
Beznák Aladár	27 "	- ellen
Entz Béla	27 "	- "
Haynal Imre	27 "	- "
Moesz Gusztáv	27 "	- "
Papp Simon	27 "	- "
Surányi János	27 "	- "

Az elnök köszönetet mond a megjelenteknek, üdvözli az új tagokat és az ülést bezárja.

Jegyezte:

Hitelesítésül:

Vámonich Géza
főtiszt.

Kornis Gyula
elnök.

Hitelesítők:

Jávorka Sándor
Rytkai István

VII.

J e g y z ő k ö n y v
-----

a Magyar Tudományos Akadémiának 1945. évi július hó 20-án tartott
összes üléséről.

Elnök: Kornis Gyula ig. és tt., jelen vannak: Ravasz László, Szász Károly, Zimmermann Ágoston, Mauritz Béla, Marek József, Vendl Aladár t. tagok, Németh Gyula, Pais Dezső, Lukinich Imre, Eckhart Ferenc, Tóth Zoltán, Moór Gyula, Tomcsányi Mór, Zemplén Géza, Illyés Géza, Jávorka Sándor, Alföldi András, Hajnal István és Zsirai Miklós r. tagok, Beke Ödön, Beznák Aladár, Csáthó Kálmán, Fettich Nándor, Györke József, Kenéz Béla, Maucha Rezső, Moesz Gusztáv, Ortutay Gyula, Prohászka Lajos, Rédey Tivadar, Sági István, Szentpétery Imre, Szőkefalvi Nagy Gyula és Turóczi-Trostler József l. tagok. A jegyzőkönyvet a főtitkár vezeti.

I. Az elnök az ülést megnyitja s elmondja, hogy a M. Tud. Akadémia 1945. évi nagygyűlésének május 30-án tartott összes ülésén Moór Gyula ig. és r. t., osztályelnök maga és négy társa nevében indítványt terjesztett elő, melyben az alapszabályok 56. §-a alapján az alapszabályok és ügyrend megfelelő módosítására tett javaslatot, egyrészt arranézve, hogy az Akadémia tagjai közül törülni lehessen azokat, akiknek erkölcsi vagy állampolgári integritása csorbát szenved^{ett}, másrészt, hogy ezen kiküldendő vegyes bizottság az összes szükségesnek látszó módosításokra kiterjeszkedjék.

A főtitkár felolvassa a javaslatot teljes szövegében.
L. a május 30-ai ülés jegyzőkönyvében.

Elnök folytatja: az összes ülés kiküldte a javasolt bizottságot, mely július 13-án tartott ülésében elfogadta az alapszabályok és ügyrend módosítására Moór Gyula osztályelnök által be-terjesztett szöveget, mely az alapszabályok és az ügyrend két pontjához kíván pótlékokat füzni. A főtitkár felolvassa a javasolt pótlásokat. Az alapszabályok 20. §-a után ez következne: "20/a §. Az illető osztálynak, titkos szavazat útján, a jelenlevő tagok kétharmad szótöbbséggel tett javaslata alapján, az összes ülés, szintén titkos szavazással s kétharmad szótöbbséggel kizárhatja az akadémiai tagok sorából

azt a tagot, akinek erkölcsi vagy állampolgári épsége /integritása/ csorbát szenvedett." Az ügyrendbe pedig ez iktatandó be a 10.§ után: "Tagok kizárása. 10/a §. A tagok kizárásának /alapszabály 20/a §/ kezdeményezése minden akadémiai tagnak jogában áll. A kizárást az összes üléstől e célból kiküldött bizottság is kezdeményezheti. A megokolt kizárási indítvány felett először az illető osztály szavaz titkosan; majd pedig, ha az indítvány kétharmad szótöbbséggel^{et} nyert, az összes ülés dönt véglegesen titkos szavazással és kétharmad többséggel a kizárási indítvány felett. A kizárt tagok a tagok sorából törölendők s erről a lehetőség szerint nyomban értesítendők."

II. Az összes ülés a javasolt módosításokat egyhangulag elfogadja, mire az elnök az ülést bezárja s a jegyzőkönyv hitelesítésére Szász Károly t. és Lukinich Imre r.tagot kéri fel.

Jegyezte:

Hitelesítésül:

Voinovich Gy

főtítkár.

Kornis Gyula

elnök.

Hitelesítők:

Shuman István
Szász Károly

Az Igazgatótanács ülése.

Az Igazgatótanács részéről jelen vannak: Kornis Gyula tt., elnök, Vendl Aladár tt., másodelnök, Ravasz László, Marek József, Zimmermann Ágoston t.tagok, Zsirai Miklós r.t. és a három-három osztályelnök és osztálytitkár.

I. Nyomban az összes ülés^{után} az elnök megnyitja az Ig.tanács ülését, amelyen az összes ülésben felolvasott javaslat és a tervezet módosító szövegek felolvastatnak.

II. Az Ig.tanács azokat elfogadja, mire az elnök felkéri

Melléklet a júl. 20-i összes ülési jegyzőkönyvhöz.

J e g y z ő k ö n y v

a Magyar Tudományos Akadémia külön kiküldött vegyes bizottságának
1945. julius 13-án tartott üléséről.

Jelen vannak: Kornis Gyula ig. és t. t., elnök, Vendl Aladár másodelnök, az I. osztály részéről Pais Dezső és Németh Gyula, a II. osztályból Moór Gyula és Lukinich Imre, a III. osztályból Zemplén Géza és Mauritz Béla, továbbá Navratil Akos és Eckhart Ferenc.

A jegyzőkönyvet a főtitkár vezeti.

I. Megnyitó szavaiban az elnök utal a május 30-án tartott összes ülésre, mely elé Moór Gyula ig. és r. t., osztályelnök beterjesztette azon ülés jegyzőkönyvében foglalt javaslatát, melyen az alapszabályok 56. §-a alapján indítványt tesz az alapszabályok megfelelő módosítására, többek közt oly módosítására is, melynek alapján az Akadémia tagjai közül egyeseket kizárhat, ha háborus bűnösség vagy népellenes büntett elkövetése azt indokolja.

Javaslatához az alapszabályokra vonatkozólag *afelül* két módosítást, illetve betoldást csatolt. Az alapszabályok 20. §-a után még ez az intézkedés következne:

" 20/a §. Az illető osztálynak titkos szavazás útján, a jelen levő tagok kétharmad szótöbbséggel tett javaslata alapján, az összes ülés, szintén titkos szavazással s kétharmad szótöbbséggel kizárhatja az akadémiai tagok sorából azt a tagot, akinek erkölcsi vagy állampolgári épsége /integritása/ súlyos csorbát szenvedett."

Az ügyrend 10. §-a után pedig az alábbi sorok volnának beiktatandók:

" 10/a §. A tagok kizárásának /alapszabály 20/a §/ kezdeményezése minden akadémiai tagnak jogában áll. A kizárást az üléstől e célból kiküldött bizottság is kezdeményezheti. A megokolt kizárási indítvány felett először az illető osztály szavaz titkosan; majd pedig, ha az indítvány kétharmad szótöbbséget nyer, az összes ülés dönt véglegesen, titkos szavazással és kétharmad többséggel a kizárási indítvány felett.
A kizárt tagok a tagok sorából törlendőek s erről a lehetőség szerint nyomban értesítendőek."

Ezek szerint tehát először az illető osztályok, amelyek kebelében ilyen vétkesnek talált tagok akadnak, tartanak ülést, melyen a kizárási indítványt öt tag aláírásával lehet beadni.

Az osztály titkos szavazat útján a jelen levő tagok kétharmad szótöbbségével dönt a kizárás dolgában.

Ezek után az osztályok javaslata az összes ülés elé kerül, amely szintén titkos szavazással és kétharmad szótöbbséggel dönt véglegesen. A kizárt tagok a tagok sorából törölendők s erről a lehetőség szerint nyomban értesítendő. Az alapszabályok 56.§-a szerint a végzés érvényességéhez legalább 19 szavazó jelenléte szükséges. Ezek kapcsán az ülés még úgy határozott, hogy Lénárd Fülöp^{tagot} az Almanachból ezentul kihagyni kívánja.

A főtitkár és Mauritz Béla osztálytitkár felhívja a figyelmet arra, hogy az alapszabályoknak minden módosítása az államfő, illetve a kormányhatóság elé terjesztendő jóváhagyás és megerősítés céljából.

Ezzel szemben a bizottság azon véleményének ad kifejezést, hogy a kizárás lehetőségének biztosítása sürgős, a közvélemény követeli, a halogatás kárára volna az Akadémiának, - különben is az alapszabály ezen módosításának megerősítése teljes valószínűséggel feltehető, így életbeléptetése csupán megelőzi a hivatalos eljárás utját.

II. Moór Gyula osztályelnök azt javasolja, hogy az Akadémia a kultuszminiszter urtól kérje igazoló bizottságot az egyetem teológiai karához kiküldött bizottságot s nyújtsa be a nem-akademikus tisztviselők névsorát igazolásuk céljából.

III. Az elnök az ülést ezzel bezárja.

Jegyezte:

Látta

Vomrich Gyula
főtitkár

Kornis Gyula
elnök.

az ülés résztvevőit, hogy osztályonként ejtsék meg külön-külön helyiségben a most felolvasott módosító pontok szerint a kizárási indítványra a szavazást. Ezután a jegyzőkönyv hitelesítésére fölkeri Ravasz László és Marek József ig.tagokat és az ülést bezárja.

Jegyezte:

Kornis Gyula

főtítkár.

Hitelesítésül:

Kornis Gyula

elnök.

Hitelesítők:

Ravasz László
Marek József

J e g y z ő k ö n y v

a M.Tud.Akadémia 1945.július 20-án tartott II. összes üléséről.

Kornis Gyula tt., elnök elnöklete alatt jelen vannak ugyanazok, mint az első összes ülésen.

I. Az elnök az ülést megnyitva, felszólítja a főtítkárt, tegye meg jelentését az osztályokban történt szavazásról.

II. A főtítkár bejelenti, hogy jelen van 18 tiszteleti, és rendes tag, tehát az ülés határozatképes.

III. Az elnök felszólítja Beznák Aladár l.tagot, - aki a III.osztály imént tartott ülésén Szily Kálmán l.t. mellett, kit a vegyes bizottság kizárandónak talált, védőbeszédet tartott oly eredménnyel, hogy Szily Kálmán kizárását a szükséges 2/3 többség nem szavazta meg, - hogy beszédét ismételje meg az összes ülés előtt, hogy lássuk az okokat és a jegyzőkönyvben is megörökíthetők legyenek.

Beznák Aladár l.t. ismétli a beszédet, melynek magva az osztály jegyzőkönyvében foglaltatik.

IV. Az elnök felszólítja a főtítkárt az osztályokban

történt szavazás eredményének bejelentésére s egyben elrendeli a szavazó cédulák szétosztását. Az I.osztály nem tett javaslatot egy tag kizárásá sem, a II.osztályban javaslat tétetett Hóman Bálint r.t. kizárására, a zárásra szavazott 10 tag, kizárása ellen 1.

A III.osztályban József kir.herceg kizárására nyolcan szavaztak, a kizárás ellen ketten, Orsós Ferenc r.t.kizárására nyolcan, a kizárás ellen ketten, Szily Kálmán kizárására öten, ez ellen szintén öt

V. Az elnök megállapítja, hogy e szerint Szily Kálmán kizárására most szavazás nem történt^k.

VI. A szavazócédulák begyűjtetvén, Hóman Bálint kizárása mellett szavaztak tizennégyen, kizárása ellen ketten, József kir.herceg t. tag kizárása mellett tizennégyen, ellene ketten, Orsós Ferenc r.tag kizárása mellett tizennégyen, ez ellen ketten.

VII. Az elnök az eredményt kihirdetvén, figyelmeztet arra, hogy az alapszabályok minden módosítása^a kormányhatóság elé terjesztendő jóváhagyás és megerősítés céljából. Ezzel szemben a vegyes bizottság az véleményének adott kifejezést, hogy a kizárás lehetőségének biztosítása sürgős, a közvélemény követeli, a halogatás kárára volna az Akadémiának különben is az alapszabály ezen módosításának megerősítése teljes valószínűséggel feltehető, így életbe léptetése csupán megelőzi a hivatalos eljárás utját.

Minthogy a bizottság ezentul is szükségesnek látszó módosításokra is ki fogja terjeszteni munkáját, kérte az elnök, hogy az osztályok a bizottság további munkájában való részvételre is küldjék ki az eddigi két-két tagot, és pedig az osztályelnök és osztálytitkár urakat *a mi megtörténve, az érkező ülés is hozzájárul.*

VIII. Végül még megemlékezik az elnök meleg szavakkal Petrovics Elek t.tagnak az ülés napján történt elhunytáról.

IX. Az elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri Szász Károly t. és Lukinich Imre r.tagokat és az ülést bezárja.

Jegyezte:

Vannovich László
főtitkár.

Hitelesítésül:

Vannovich László
elnök.

Hitelesítők:

Lukinich Imre
Szász Károly

J e g y z ő k ö n y v

a Magyar Tudományos Akadémiának 1945. évi október hó 8-án tartott
összes üléséről.

Vendl Aladár másodelnök elnökléte alatt jelen vannak:

Láng Nándor, Ravasz László, Zimmermann Ágoston t. tagok, Alföldi András,
Fejér Lipót, Huszti József, Illyés Géza, Jávorka Sándor, Kéky Lajos,
Moór Gyula, Moravcsik Gyula, Pais Dezső, Tóth Zoltán, Zsirai Miklós
r. tagok, Beke Ödön, Fekete Lajos, Gáldi László, Gulyás Pál, Heller
Erik, Horváth Barna, Kumorovitz Bernát, Maucha Rezső, Marton Géza,
Mócsy János, Rédey Tivadar, Sági István, Supka Géza, Szemere Samu,
Tamás Lajos, Turóczi-Trostler József, Wellmann Imre l. tagok.

I. A másodelnök ur bejelenti, hogy Kornis Gyula elnök ur
másirányu elfoglaltsága miatt őt kérte fel az elnöklésre. Egyuttal
közli a megjelentekkel, hogy a főtitkár ur gyengélkedése miatt, mint-
hogy tüdő- és mellhártyagyulladásból éppen ma kelt föl, a zárt ülés,
melynek egyetlen tárgya a főtitkári jelentés lett volna, elmarad.

II. A másodelnök ur felkéri Németh Gyula ig. és r. tag, osztály-
titkár urat felolvasása megtartására.

III. Németh Gyula ig. és r. tag felolvassa "A magyar tudományos
kutatás jellemző vonásaihoz" című munkáját.

A felolvasás után a másodelnök a jegyzőkönyv hitelesítésére
felkéri Zimmermann Ágoston t. és Németh Gyula ig. és r. tagokat és az
ülést berekszti.

Hitelesítésül:

Vendl
másodelnök

Jegyezte:

Vendl Aladár
előnök-helyettes
(Voinovich G. betegsége miatt)

Hitelesítők:

Zimmermann Ágoston

Németh Gyula
h. titkár

La'ham.

Moravcsik Gyula

XII.

53 tag.

J e g y z ő k ö n y v

a M. Tud. Akadémiának 1945. október 29-én tartott zárt összes üléséről.

Az összes ülést Zemplén Géza ig. és r.t. a III. osztály elnöke nyitja meg, minthogy más osztály elnöke nincs jelen. Jelen vannak: Láng Nándor, Marek József, Mauritz Béla, Ravasz László, Szász Károly, Vendl Aladár, Zimmermann Ágoston t. tagok, Alföldi András, Förster Aurél, Gróh Gyula, Herzog Ferenc, Huszti József, Illyés Géza, Issekutz Béla, Jávorka Sándor, Lukinich Imre, Moravesik Gyula, Németh Gyula, Széki Tibor, Vitális István r. tagok; az ülés folyamán érkezett Moór Gyula ig. és r.t. a II. osztály elnöke; Andreánszky Gábor, Balla Antal, Baló József, Beke Ödön, Békésy György, Bodnár János, Buzágh Aladár, Colte Ernő, Csiki Ernő, Doby Géza, Erdey-Gruz Tibor, Fuchs Fokos Dávid, Gáldi László, Gratz Gusztáv, Horger Antal, Horváth Barna, Jáky József, Kumorowitz Bernát, Kuntz Ödön, Maucha Rezső, Mihailich Győző, Moesz Gusztáv, Náray-Szabó István, Schréter Zoltán, Szászy István, Szemere Samu, Theiss Ede, Tokody László, Turóczy Trostler József, Wellmann Imre l. tagok. A jegyzőkönyvet a főtítkár vezeti.

I. Az elnök felhívja a főtítkárt jelentéseinek megtételére.

II. A főtítkár jelenti, hogy október 11-én megjelent nála Kornis Gyula ig. és t.t. az Akadémia elnöke s átadta az alábbi levelet:

" Másodelnök Ur! Tisztelettel arra kérem, méltóztassék az elnöki ügyvezetést a mai napon átvenni, a legközelebbi összes ülésen a M.Tud. Akadémia elnöki tisztéről való lemondásomat bejelenteni, egyben a Tekintetes Akadémiának az eddig irántam tanusított különös jóindulataért őszinte köszönetemet tolmácsolni. - Akadémiánk most szervezetében gyökeresen átalakul. Természetesnek és helyesnek tartom, hogy ügyeit új erők intézzék. A végzetes összeomlás után lefolyt fél év alatt a legsúlyosabb körülmények között az Akadémia épületének és anyagi ügyeinek helyreállítására voltam kénytelen fordítani javaerőmet. A helyreállítás most már utban van. Bárha a szellemi ujjaépítés sikeresebben és gyorsabb ütemben folynék le! - Fogadja Másodelnök Ur igaz tiszteletem kifejezését. -Kornis Gyula s.k. "

34

A főtitkár a levelet azonnal eljuttatta a címzett Vendl másodelnök urhoz, aki azt másnap saját lemondásával együtt származtatta vissza. A másodelnök ur lemondó levele így hangzik:

" Mélyen tisztelt Főtitkár Ur! Akadémiánk tervezett átalakulásakor új másodelnök választása is szükséges. Ezért a másodelnökségről a mai napon lemondok. - Tisztelettel kérem, sziveskedjék lemondásomat az összes ülésen bejelenteni és a Tekintetes Akadémiának eddig irántam tanusított megtisztelő bizalmáért legőszintébb köszönetemet kifejezni. Maradok igaz tisztelettel készséges hiva Vendl Aladár s.k. Budapesten, 1945. október 14-én."

Az összes ülés sajnálattal veszi tudomásul mind a két elnök lemondását s a főtitkár javaslatára mindkettőjüknek őszinte hálás köszönetet szavaz e nehéz hónapokban kifejtett nagy munkásságukért.

A főtitkár megjegyzi, hogy a másod^{el}elnök ur lemondását úgy értelmezi, hogy az új választásig többé nem hajlandó semmit aláírni sem, ez szükségessé teszi, hogy az Akadémia a közbeeső időre elnökhelyettesül kérjen fel egy arra érdemes tagot. A II. osztály részéről ez a múlt héten már megtörtént, Moór Gyula osztályelnök személye kéretett fel. Ehhez a jelen összes ülés a legnagyobb bizalommal és megnyugvással hozzájárul.

Az elnök-választásra a meghívók az Ügyrend 36.§-a értelmében a választás előtt egy hónappal küldendőek szét. Célszerű volna a választást mielőbb megtartani, talán a nov. 26-i összes ülésen; másrészt ez ellen felmerül az az érv, hogy előbb kellene az Alapszabályok átalakítását s egész egyesülést a Természettudományi Akadémiával végrehajtani s azután tartani meg a választást. Ez a további tanácskozásoktól függ.

III. A főtitkár megemlékezik a legutóbbi összes ülés óta elhunyt tagokról. Szeptemberben hunyt el Visky Károly a néprajz tudósa új tagunk, aki még székét sem foglalhatta el;

szeptember 22-én Vikár Béla, a magyar népköltés, és népzene lelkes kutatója, 26-án Bartók Béla, a világhírű zeneszerző és tudós, s végül október 1-én Mikola Sándor r. tag, fizikus. E hónapban tették végleges nyugvóhelyére Tompa Ferenc lev. tagtársunkat, aki egy évtizeden át volt buzgó tagja Akadémiánknak, s kiváló művelője a régészet tudományának.

IV. Jelenti a főtitkár, hogy a könyvtár legféltettebb kincsei, melyeknek a pénzügyminiszter ur az államkincstár javai mellett adott helyet, megkerültek. A Nemzeti Banktól nyert értesülés szerint, Ausztriában, Spittalban vannak. Örvendetes tudomásul szolgál.

V. A Nemzeti Casinót feloszlatták. Alapszabálya szerint megszünetése vagy feloszlataása esetén vagyona az Akadémiára száll. A vagyon áll a Kossuth Lajos-utcai /megsérült/ palotából és berendezésből, mely nagyrészt eltűnt, egy Gellért-hegyi telekből s mintegy 35.000 kötetnyi könyvből, melynek 3/4 részét még idején átmentették az Egyetemi Könyvtár rejtekhelyeire; 8000 ^{10.000} kötet elhozataláról azonban nekünk kell gondoskodnunk. A leltározásnál megjelent az Akadémia ügyésze. Sem az eljáró tömeg-gondnok, sem a belügyminisztérium nem tudott arról, hogy az örökség az Akadémiát illeti. Beadvánnyal fordultunk a minisztériumhoz.- Tudomásul szolgál.

VI. A főtitkár bemutatja az Akadémia új kiadványait: az Archaeologiai Értesítőnek 1944/45-re vonatkozó kötetét, Navratil Ákosnak "A nemzeti vagyon sorsa a háboruban" c. füzetét; sajtó alatt van Zsigmond Ferenc "Az orosz irodalom hatása a magyarra" c. műve s végül bejelenti, hogy a Melich János főkönyvtárnok ur szerkesztésében megjelenő Etymologiai Szótár XVII. füzeté s a XVIII.-ből 2 1/4 iv ki van nyomva s intézkedés történt, hogy e két és egynegyed iv a XVII. füzetbe befüzessék. Ez meg is történt.

VII. A főtitkár kéri a jelenlevőket, hogy legyenek szivesek néhány jelentését meghallgatni, mert egyes fontos ügyek nincsenek még annyira kiforrva, hogy Ig.-tanács elé volnának terjeszthetők, viszont igen vészás helyzet, ha a főtitkári hivatalban a gazdasági hivatallal közösen nagy érdekekről folynak tanácskozások, melyekről az Akadémia tagjai közül senki sem tud. Azért kéri a főtitkár: méltóztassanak néhány ügyben jelentését meghallgatni.

a/ A rákoskereszturi parcellázás befejeztetett. Van két kisebb terület, amely részben a parcellázó céggel szemben le van kötve, részben a Közmunka Tanács is felvette az általa kidolgozott parcellázási térképbe. Ezek ma a vevőközönség, az új birtokosok tulajdonát teszik, akiket a Vizmű Szövetkezet képvisel. Telekkönyvileg azonban még a M.Tud. Akadémia nevéen voltak. Ezeket igen sürgősen kellett rendezni, nehogy a

köztség rátegye a kezét és kiosztassa esetleg igénylőknek. Azért a főtitkár aláírt ezekről egy ajándékozási szerződést a Vizművek javára, minthogy a Vizművek joga e területre nézve kétségtelen.

Ugyanakkor azonban felmerült, hogy az országot melletti tó és kavicsbánya szintén nincs még elfoglalva s a Vizmű Szövetkezet erre is igényt tartana. Fizetni ugyan nem tud érte, de a majdani hasznosítási jövedelméből kész volna az Akadémiát részeltetni. Ehhez azonban az lett volna szükséges, hogy az Akadémia antedatált szerződést írjon alá amire a főtitkár nem vállalkozott, jelenti az Akadémiának, hogy ezt később sem találja megengedhetőnek.

Az összes ülés teljesen ezen a nézeten van.

b/ A másik fontos kérdés az Akadémia birtokában volt erdőknek kitermelése az Akadémia javára, amelyet a földművelési rendelet megenged. Erre nézve még május végén szerződünk is, több jelentkezővel való tárgyalás után, egy vagyonilag és személyileg teljesen megbízható céggel. A kitermelés akkor rendkívül nyereséges üzletnek mutatkozott, legfőképpen azért, mert a vevőktől az Akadémia és bérháza leégett tetőzetének helyreállítására 50 köbméter kész épületfát kaptunk az akkori árnál is sokkal olcsóbban, a mai árnak kb. 1/20 részén; ugyszintén szükséges mennyiségű cserepet, melynek ára azóta ázintén hétszerezésre emelkedett.

Nem csupán ezen hozzájárulás értéke volt a fontos, hanem az, hogy ez rögtön felhasználható is volt. Ezenkívül 900.000 P előleget is folyósított a vevő néhány hét alatt, amiből a folyó munkákat fizetni tudtuk. Közben sikerült a kitermelési engedélyt három esztendőre kiterjeszteni s egyszersmind a kitermelésre meghosszabbítást kapni ez év december végéig. A kitermelés a kívánatos mértékben folyamatban van, azonban közben bizonyos értékesítési nehézségek merültek fel: vidéki hatóságok teljesen jogtalanul utalnak ki a kitermelt fából a maguk hatáskörében, minden őrzés ellenére lopásnak vagyunk ezenfelül kitéve, a környéken tartózkodó oroszok is ellátják a fából magukat s az iránt is fenyeget némi veszély, hogy a közellátásra való tekintettel a fa értékesítésébe a központi hatóság erősebben fog belenyulni.

Mindezekre való tekintettel a vevő ajánlatot tett, mely szerint hajlandó a természetben szolgáltatott anyagokon felül 24 millió P lefizetésével megváltani a kitermelt egész mennyiséget. Az ajánlat két

hétrel ezelőtt kelt, akkor 13 millióra szólt, közben azonban hivatalos áremelkedés történt, melyet az új ajánlat teljes mértékben figyelembe vesz. Így az eddigi késedelem javunkra szolgált. Többféle számítást próbált a főtitkár arra nézve, hogy a régi nyugodt években volt kitermelés értékét össze tudja vetni a mostani kitermeléssel. 1943-ban az összes erdőgazdaság bevétele /netto "nyeresége"/ 287.000 P volt, amibe azonban a köztes használat is bele volt értve, ami most nem illeti az Akadémiát, úgy hogy ez a jövedelem 150.000 P-re tehető. Hogyha fa-ár alapon próbáljuk számítani, akkor a mai ajánlat negyvennégyeszeres pénznek felel meg, ami tekintettel a pénz értékének csökkenésére, méltán keveselhető. Ha megpróbáljuk az erdőterületet mezőgazdasági hozam szerint számítani, akkor százötvenszeres pénznek felelne meg az ajánlat, illetve a köztes használat kikapcsolásával hetvenötszörös pénznek. Legegyszerűbb talán azt mondani: 170 kat. ²⁰⁰ hold ²⁰⁰ürméterével számítva s ez köbméterre átszámítva 24000 köbmétert tesz ki, ezer pengőjével; így jön ki a 24 millió.

Mínt hogy a hivatalos ár ma különböző távolságok szerint 530-tól 1.100 P-ig megy, a mi erdeink pedig távol esnek, ez megnyugtató számításnak látszik. Mínt hogy azonban közelebbről ismét történhetik egy áremelés, másrészt igen nehéz feladat a fölvevett pénznek lehetőleg értékálló elhelyezése, a főtitkár javaslatot nem tud tenni, csupán ismerteti a nehézséget, am^{ely}ekkel számolni kell.

Az elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri Lukinich Imre és Jávoroka Sándor r. tagokat s az ülést berekeszti.

Jegyezte:

Vainovik

Hitelesítésül

Horváth
osztályelnök

Hitelesítők:

Lukinich Imre
Jávoroka Sándor

J e g y z ő k ö n y v

a Magyar Tudományos Akadémiának 1945. november 26-án tartott
összes üléséről.

Elnök: Moór Gyula elnökhelyettes.

Jelen vannak: Marek József, Mauritz Béla, Zimmermann
 Ágoston t. tagok; Eckhart Ferenc, Förster Aurél, Jávorka Sándor, Lukinich
 Imre, Manninger Vilmos, Németh Gyula, Pais Dezső, Szladits Károly r. tagok;
 Abay Gyula, Andreánszky Gábor, Beznák Aladár, Gáldi László, Heller Erik,
 Horváth Barna, Kuncz Ödön, Maucha Rezső, Náray-Szabó István, Supka Géza,
 Szász István, Nizsalovszky Endre, Szemere Samu, Tamás Lajos, Tury Sándor
 Kornél l. tagok.

I. Az elnök az ülést megnyitja és felkéri Szladits Károly
 r. tagot emlékbeszéde megtartására.

II. Szladits Károly r. tag felolvassa "Zsögöd-Grosschmid Béni,
a magyar jogtudomány szabadságharcosa" című emlékbeszédét.

III. Az elnökhelyettes elismerő és meleg szavakkal üdvözli a
 kitűnő felolvasót, átadva neki rendes tagsági oklevelét. Szladits Károly
 r. tag meghatottan mond köszönetet.

IV. Az elnökhelyettes a jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri
 Pais Dezső és Szladits Károly r. tagokat és az ülést berekeszti.

Jegyezte:

Vainavichka
 főtitkár.

Hitelesítésül:

Moór Gyula
 elnök h.

Hitelesítők:

Pais Dezső
 Szladits Károly

XIV.
J e g y z ő k ö n y v
-----

a Magyar Tudományos Akadémiának 1945. december 17-én tartott összes üléséről.

Elnök: Moór Gyula elnökhelyettes.

Jelen vannak: Mauritz Béla, Zimmermann Ágoston t., Pais Dezső, Németh Gyula, Viszota Gyula, Zemplén Géza, Jávorka Sándor, Manninger Rezső r., Gáldi László, Heller Erik, Horváth Barna, Szilágyi Loránd, Szemere Samu, Császár Elemér, Doby Géza, Beznák Aladár, Buzágh Aladár, Haynal Imre, Moesz Gusztáv, Cotel Ernő, Náray Szabó István l. tagok.

A jegyzőkönyvet a főtitkár vezeti.

Az elnökhelyettes az ülést megnyitja, felhívja a főtitkárt jelentéseinek megtételére.

I. A főtitkár jelenti, hogy az erdőkitermelési ügyben egy előnyösnek látszó átalányösszegű megváltásra tett ajánlatot a vevő. A legutóbbi igazgatótanács ezt hajlandó is volt elfogadni, a vevő jelen is volt, hogy az ülés végeztével az egyezséget aláírja, azonban azt a hirt hozta, hogy a kitermelés meghosszabbítására vonatkozó kérelmünk elutasított. Erre az aláírás elmaradt. Később ugyan hajlandó lett volna ajánlatát fenntartani, azonban közben a fa-árak is emelkedtek, másrészt a földművelésügyi minisztérium egy erdőfőtanácsost bocsájtott az Akadémia rendelkezésére a nehézségekkel ijesztő átadások keresztülvitelére, úgyhogy ma sokkal előnyösebbnek látszik kikerülni az átalányösszeg-megváltást.

Helyeslő tudomásul szolgál.

II. Jelenti a főtitkár, hogy az igazgató tanácsnak az a határozata, amely szerint a bérházra semmit sem lehet költeni, nem vihető szigoruan keresztül, mert olyan károk mutatkoznak időnként, amelyekben kötelesség rögtön segíteni. Például jelenleg baj van a villamos vezetékkel és a nagy vízcsövekkel, honnan a pincék elárasztattak. Ilyenkor rögtön segíteni kell.

Tudomásul szolgál.

III. A főtitkár javasolja többek javaslatának elfogadását, hogy az Értesítőben a felolvasott értekezések kivonatai közöltessenek.

Hozzájárulnak.

IV. Az elnökhelyettes bejelenti, hogy Szent-Györgyi Albert tiszteleti, Bay Zoltán rendes és Egerváry Jenő levelező tagok lemondtak a Magyar

Tudományos Akadémián viselt tagságukról. Sajnálatos jelenti ezt be, valamint azt is, hogy Szent-Györgyi Albert levele igen éles támadásokat foglalt magában az Akadémia ellen, amelyeket részben levél közlése által, részben nyilatkozatképpen több napilapban ismertetett, úgyhogy az Akadémiának védekeznie kellett, amire nem volt más módja, mint feljelentés tételére rágalmazás és becsületsértés miatt. A Világ című napilap közölte az elnökhelyettes urnak egy nyilatkozatát, több lap közölte a feljelentés megtételét.

Pais Dezső hosszabban indokolt javaslatot tesz, amelynek első pontja az, hogy az Akadémia hagyja helyben a bírói úton való feljelentés megtételét, második pontja, hogy szavazzon köszönetet az elnökhelyettes urnak az egyesülés körüli fáradozásáért.

Haynal Imre azt kívánja, hogy a feljelentésben rágalmazás vétsége legyen benne, némi enyhítésül. Az elnökhelyettes felvilágosítja, hogy ez a nélkül is vétségnek számít.

Beznák Aladár 1. tag tudomásul veszi, hogy az adott helyzetben az Akadémia nem tehetett egyebet, mint hogy védekezzék s erre más út nem nyílt.

Az elnökhelyettes ismétli, hogy az Akadémia e lépést sajnálatos kényszerűségtől vezetve volt kénytelen megtenni.

Horváth Barna 1. tag felveti a kérdést: ajánlatos-e egy ilyen pörnek a lefolytatása? Egy magas testület a törvényszékhez fordul, hogy a vádak felől ítéletet mondjon. A rágalmazásnak óriási anyaga kerülhet a nyilvánosság elé. A törvényszék kompetenciája is kétes, hogy mondjon ítéletet a felől: ki a fél, ki a háromnegyed tudós. Meg kell gondolni, helyes-e, hogy az Akadémia Szent-Györgyi ellen ma rágalmazási pört indít, célszerű-e ily pör indítása; respice fine, mi lesz ebből? Az elnök ismétli, hogy e lépésre az Akadémia nehezen szánta rá magát, de becsületét meg kell védeni bár az Akadémiának itt több veszteni valója van, mint Szent-Györgyinek, mert Szent-Györgyi Albert elvesztés esetén is Nobel-díjas tudós marad. Azonban nem lehet valaki a mai nehéz időkben nemzeti fétis és a Nobel-díj nem lehet mindenre menlevél. Mindenesetre súlyos tett, hogy valaki egy régi nagy intézmény ellen vádlónak lép fel; a bizonyítás nehézsége itt a támadóra hárul.

Az elnökhelyettes megjegyzi, hogy a béke helyreállítására irányuló lépések nem indulhatnak ki tőlünk.

Zemplén Géza osztályelnök azt a gondolatot pendíti meg, hogy Szent-Györgyi barátaiból egy három tagú bizottság kezdhetne újból tárgya-

lást vele, teljesen megbizás nélkül, motu proprio. - Az ülés az elnök-helyettes javaslatát, amely szerint az Akadémia e lépést tudomásul veszi, elfogadja.

Szilágyi Loránd arra utal, hogy ennek külpolitikai következése is lesz. Erdélyi román lapok szívesen foglalkoznak vele, mert kihasználható a magyar kulturfölény ellen.

Az Egyedül Vagyunk című folyóirat Márai Sándor akadémiai választása idején éppen ellenkező oldalról támadta az Akadémiát. Az ilyen cikkeket jó volna közölni, magukban is sokat mondanának. Meg kellene próbálni mindenestre a békés utat.

Az elnökhelyettes rámutat, hogy az igazgató tanács, az intéző és reform bizottság együttes ülése meg is bizta Huszti József, Lukinich Imre tagokat és a főtitkárt az ilyen adatok összegyűjtésével és előkészítésével. Mindenki, akinek birtokában vagy emlékezetében hasonló adatok vannak, legyen szíves azokat a főtitkári hivattal közölni. Az bizonyos, hogy az akadémikusok közül legalább 95% soha sem politizált, tehát bajos az intézményt politikai vádakkal illetni.

Pais Dezső r.tag megismétli indítványának 2. pontját, hogy a közbenjárás fáradozásaiért az elnökhelyettes urnak szavazzanak köszönetet. Az elnökhelyettes ur ez elől ki akar térni, minthogy próbálkozása nem járt sikerrel, az ülés azonban - minthogy ez nem rajta mult - hálás köszönetét tolmácsolja.

Az elnökhelyettes a jegyzőkönyv hitelesítésére Pais Dezső és Zemplén Géza r.tagokat kéri fel és az ülést bezárja.

Jegyezte:

Vassvári
.....
főtitkár.

Hitelesítésül:

Morvay
.....
elnök h.

Hitelesítőik:

Lampert.....

Pais Dezső.....

II.

J e g y z ő k ö n y v

a M.Tud. Akadémia 1946. január 28-án tartott összes üléséről. -

Elnök: Moor Gyula r. tag, elnök-helyettes.

Jelen vannak: Láng Nándor, Mauritz Béla, Ravasz László, Zimmermann Ágoston t. tagok, Alföldi András / Eckhardt Ferenc, Groh Gyula, Hajnall István Jávorka Sándor, Laziczius Gyula, Lukinich Imre, Németh Gyula, Pais Dezső, Viszota Gyula, Zemplén Géza r. tagok, Alszeghy Zsolt, Andreánszky Gábor, Beke Ödön, Békési György, Buzágh Aladár, Fuchs Fokos Dávid, Gulyás Pál, Doby Géza, Eckhardt Sándor, Erdey-Gruz Tibor, Heller Erik, Horváth Barna, Marót Károly, Maucha Rezső, Mész Gusztáv, Mócsy János, Náray-Szabó István, Schulek Elemér, Szemere Samu, Szilágyi Loránd, Váczy Péter, Wellmann Imre lev. tagok.

Elnök az ülést megnyitja és felkéri Alszeghy Zsolt l. tagot hogy a gyengélkedő Szinnyei Ferenc l. tag helyett felolvassa Badics Ferenc t. tagról írt emlékbeszédét.

Ezután az elnök köszönetet mond Alszeghy Zsoltnak, hogy a felolvasásra vállalkozott s egyszersmint kéri, hogy az Akadémia köszönetét tolmácsolja Szinnyei Ferenc r. tagnak a szép. és magvas előadásért.

Ezután z á r t ü l é s b e n felszólítja a főtitkárt jelentéseinek megtételére.

1/. a főtitkár sajnálattal jelenti Pivány Jenő külső tagtársunk halálát. "Amerikában nagyon sokat tett a magyarok összetartásáért s általában a magyar ügyért, könyvtárakat alapított, saját könyvtárát is a magyar irodalom bő kincstárává fejlesztette. Az első világháború befejezése után különösen sokat buzgólkodott az amerikai nép rokonszenvének megnyerése körül.

2/. Egyik t. tagtársunk kérdést tett az iránt, hogy a Pungur-féle madárnevgyűjtemény, melyet az Akadémia letétbe adott a Madártani Intézetnek, milyen állapotban van az ostrom után. Erre most érkezett válasz, mely szerint a gyűjtemény az intézettel együtt elpusztult.

3/. A főtitkár körlevelet intézett az Akadémia tagjaihoz, kérve, hogy előadásaik rövid kivonatát küldjék be az Ak. Értesítő számára.

69

Ebben a levélben egy és másfél oldalnyi térre kívánta korlátozni a rövid ismertetéseket, de több társunk ezzel a terjedelemmel elégedetlen, így a főtitkár kéri, hogy a kivonatok terjedelme 3-4 oldalra legyen emelhető. A főtitkárt két szempont vezette, egyik, hogy azon műveknél, amelyek teljes egészükben megjelennek az Akadémia kiadásában, felesleges a hosszabb kivonat, a másik pedig a pénzre való tekintet, mert hiszen egy félévben 20 ilyen felolvasást számítva, az maga 80 oldalt tenne ki, vagyis 5 ívet, aminek nyomdaköltsége ma szinte elképzelhetetlen a folytonos emelkedés miatt.

Az összes ülés elfogadja az ^{emléket} ~~előbbi~~ szempontot, de 3-4 oldalig engedí a kivonatok tartalmát oly műveknél, melyek nem jelennek meg az Akadémiánál.

A vall. és közokt. minisztérium az Irodalomtörténeti Közlemények részére az I. osztály elnökéhez másfél milliót utalt ki, ujabban a Történeti Bizottságnak Lukinich Imre előadó kezébe szintén másfél milliót. Ezek elkészített csekély segélyek, az Irod. Közlemények 1944. évi utolsó füzeté pl. 4.500.000 ^{pengővel} ~~millióval~~ volt számítva, a szorzószám újabb emelkedésével azonban 18 millióra emelkedett volna. Szerencsére a nyomda elfogadta a négy és fél milliós rendezést, ha aznap ki tudjuk fizetni, ami megtörtént.

A főtitkár utal arra, hogy ezek az apránként és különböző címekre érkező segélyek - a könyvtár is külön kapott 7 milliót - igen megnehezítik a segélyek nyilvántartását és a leendő elszámolást, azért kéri azokat, akik külön névre szóló értesítést kapnak, hogy azt vele mindig közölni sziveskedjenek.

5/. A vall. és közokt. minisztérium és az Újjáépítési minisztérium közös milliárdos könyvhitelakciót kezdeményez, melynek célja az, hogy a szűkölködő középosztályt több könyvhöz juttassa, a kiadókat is megsegítse a mai nehéz időkben, végül pedig tudósok és tanárok nagy károkat szenvedett könyvtárának kiegészítését lehetővé tegye. Ez ügyben f.hó 25-én ülés volt a miniszter úr elnökletével a kultuszminisztériumban. A meghívó oly későn érkezett, hogy a főtitkár nem tudta már felkérni az osztályok vezetőit minden osztályból egy-egy tag kijelölésére, különben is utólagos jóváhagyás reményében maga ment el az első ülésre, azt remélve, hogy ott a lebonyolítás módjáról, mely a tervezet szerint változóval történnék, alapos tájékozást nyer. Sajnos errenézve még minos kialakulva

az eljárás. A főtítkár kéri az összes ülést, hogy osztályonként egy-egy tagot jelöljön ki a bizottságba, mely a kiadók és intézmények által eladásra felajánlott könyveket mérlegelni fogja.

Az összes ülés Pais Dezsőt, Lukinich Imre és Zemplén Géza r. tagokat küldi ki.- Különben a milliárdos akció a mai szorzó szám mellett négy-ötezer könyvnél többet aligha jelent.

Az Akadémia most kapta a "Barátság" pécsi nyomda számláját az ott felben levő munkákról, melyek papir és nyomás nélkül, csupán szedésért 53 millióra mennek.

6/. A főtítkár ismételt kéréssel fordult az osztálytitkárokhoz, hogy az Akadémia közelebbi munkatervét állapítsák meg. Szükséges ez, egyrészt azért, hogy az Akadémia rámutathasson, mely munkák voltak nála folyamatban s mely tervek előkészületben, amiknek kivitelét csak a fedezet hiánya akadályozta meg, másrészt szükséges azért is, mert e tervek alapján remélhetjük az Akadémia komoly támogatását.

Az elnök hangsúlyozza, hogy ez ma rendkívül fontos; a II. osztályban az időknek megfelelően egy társadalomtudományi bizottság felállítását célszerűnek tartaná. *Ezt a' hald'nos helyeslés fogja.*

Németh Gyula a Néptudományi Bizottságot hozza fel, mely az I. osztály kötelékébe tartozik, tagjai azonban részben a II-ben vannak.

A főtítkár beszámol arról, hogy az I. osztály Irodalomtörténeti Bizottsága hatalmas programot állított össze, legnagyobb részben már folyamatban volt s csak anyagi eszközök híján megakadt vállalkozásokról, a Nyelvtudományi Bizottság szintén kidolgozta munkatervét, a Klasszikus-filológiai Bizottság hasonlóképen.

A II. osztály ^{*Történelmi Birodalma*} most az ülés előtt nyújtotta át munkatervét, melyben többek között a jobbágyság felszabadításának s az első magyar köztársaság történetének megírása is foglaltatik.

A III. osztály munkaterve már adva van, minthogy Magyarország leirő természetrajzának 2 kötete van szedés alatt, melyek munkáját a fedezet hiánya állította meg; kéri ezeken felül folyóiratának fenntartását.

Vannak olyan feladatok is, amelyek az egész Akadémiát illetik. A vidéki könyvtárak pusztulásának lehető mentése, magánkönyvtárak megtalálása szükségessé tenné, hogy a vidéki gyűjteményeket, amennyiben

még lehetséges, szakemberek vizsgálják át s az ott található kéziratokról és régi nyomtatványokról leltárat készítsenek. Ilyen bizottság működik a minisztérium részéről, oda kell tehát fordulnunk, kérve, hogy tőlünk is vegyen be a bizottságba tagokat.

A Nemzeti Múzeumban 3 tagu bizottság működik, amelyben való részvételre az összes ülés Eckhardt Sándor és Szilágyi Loránd lev. tagokat kéri fel.

Hasonló nagy vállalkozás a népzenei kiadvány, melyet Bartók Béla és Kodály Zoltán dolgoztak fel, s nem valószínű, hogy évtizedek alatt is hozzájuk hasonló tudós vállalkoznék e feladatra. Azért is meg kellene ragadni az alkalmat, hogy ez még Kodály munkabírása idején befejezhető legyen. E vállalatot az Akadémia és a kultuszminisztérium egyenlő mértékben közösen támogatná; költségvetése a normális pénzügyi viszonyok idején együttesen 120.000 pengőre volt becsülve.

Végül itt van Széchenyi munkáinak kiadása, mely szintén az Akadémia feladata lehet, a Levelek vannak soron, Viszota Gyula r. tag gondozásában; a Történelmi Társulat készül kiadni. ✓

Eckhart Ferenc figyelmezteti az ülést 1848-49 évszázados fordulójának közeledésére.

Lukinich Imre osztálytitkár hivatkozik arra, hogy a Történelmi Bizottság gondolt erre, a jobbágyság felszabadítását tárgyaló munka kiadására készül s az első köztársaság történetének megírására.

Az osztályok ^(I. és II.) ebbe a centenáris előkészítő bizottságba 6-6 tagot küldjenek ki, többen ezt indítványozzák.- Ez elfogadtatik.

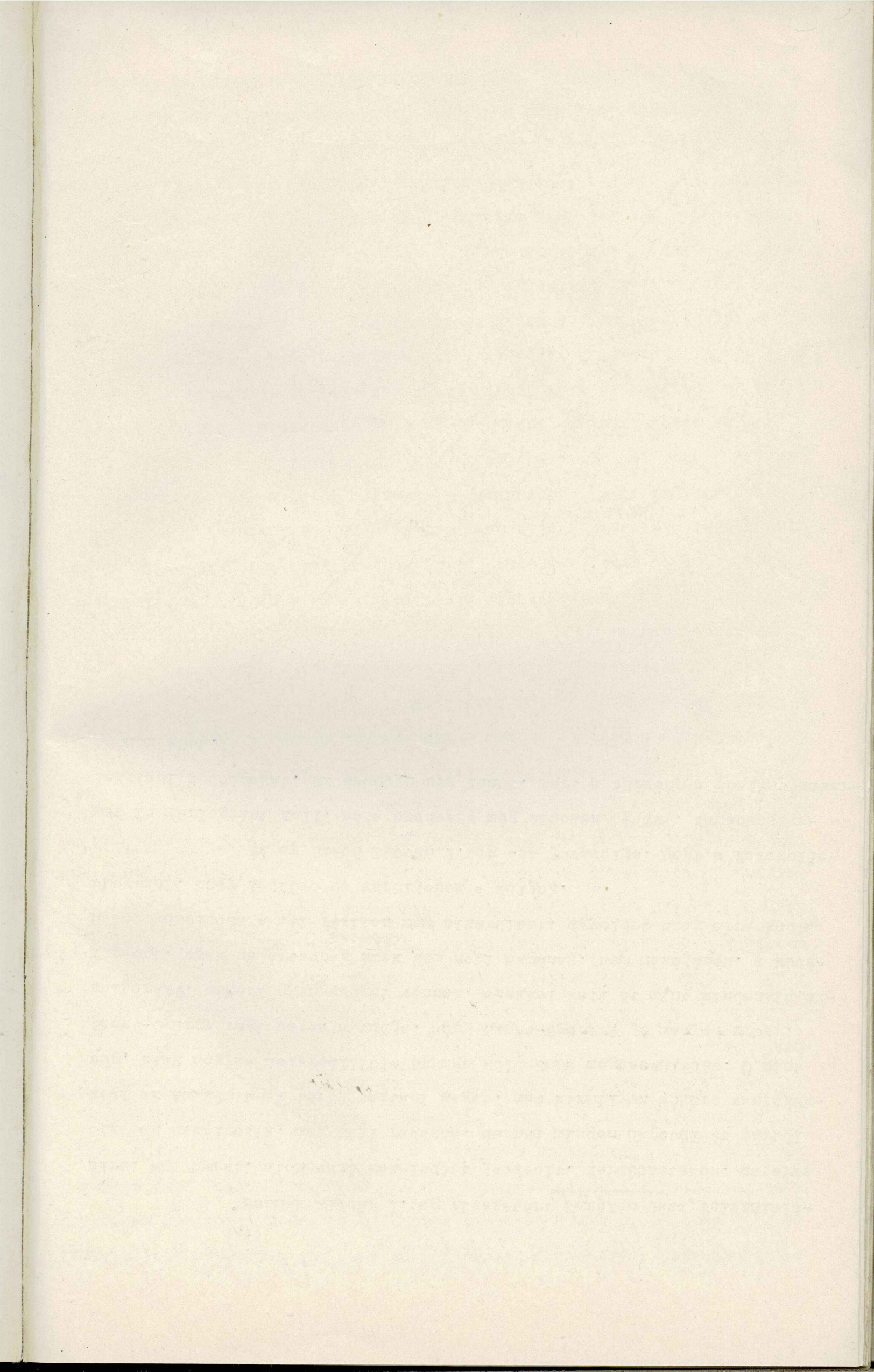
7./ Az elnök hangsúlyozza, hogy ez a munkaprogram rendkívül fontos azért is, hogy ha az idők jobbra fordulnak, valóban munkához láthassunk. Felhívja a figyelmet továbbá arra is, hogy közeledik a nagygyűlés ideje, s ő kívánatosnak tartaná annak rendszeres időben való megtartását, akkor pedig a tagajánlásokra vonatkozó értekezleteket a jövő hó folyamán meg kellene tartani az osztályoknak.

Pais Dezső kérdést tesz aziránt, hogy a régi vagy az új alapszabályok szerint történnének-e a választások. Az elnök azt feleli, hogy az új alapszabályok lehetőleg elkészülnek a választásra.

8. Az elnök megemlíti, hogy a Szent-Györgyi akadémia 13 tagja az ujságban közölte, hogy Szent-Györgyi Albert vádjait elvben magáévá teszi.

Beznák Aladár 1. tag visszatért Zemplén Géza felszólalására, aki baráti uton való közeledést javasolt. Természetesen, ha erre alkalom kínálkozik, meg kell ragadni, de nem minden harctól és pertől kell az Akadémiának távol tartani magát; nem bármilyen békére van szükség, csak hogyha helyreállítja egymás kölcsönös megbeesülését. Ő, mint Szent-György régi barátja, tudja, hogy Szent-Györgyi jó magyar ember, kulturált; ^{Szerkesztő} emberi gyengeségei vannak, ezekkel kell őt, mint mindenkit, elfogadni, csak ne ártsanak ezek sem neki magának, sem hazájának. A kívánatos közeledés a mai ^{percben} fázison nem sikerülhet, egyelőre csak arra kell vigyázni, hogy lejtőre ne kerüljenek a dolgok.

Náray Szabó István 1. tag azt javasolja, hogy a korszellemet is mérlegelni kell; ha a beadvány még nincsen beadva, tanácsos halasztani a dolgokat. (Ez azonban nem lehet, mert a törvény a beadást határidőhöz köti.)

Az elnök megtagadja e levél előterjesztését, mert extraneusok ilyen levelet vagy a büntetőbíróagra tartozik vagy irattárba teendő. Egy belső tag is levélben helytelenítette az Akadémia eljárását Szent-Györgyivel szemben; az elnök azonban visszautasítja az ilyen ildomtalan leveleket és nem vállalja, hogy azoknak szócsove legyen.

Eckhardt Sándor lev. tag kérdést tesz arra nézve, hogy a könyvtár elrejtett könyvei biztonságban vannak-e helyezve az árvíz előtt? Csütörtökön a Muzeumban tartott Irod. tört. Biz. ülésen hallottuk, hogy ott igen komolyan veszik a fenyegető árvízveszélyt.

A főtitkár azt válaszolja, hogy könyvtárunknak az ostrom óta rendkívül sok dolga volt, melyek elvégzését megnehezítette, az, hogy a tisztviselők egy része s altisztjei betegek voltak, most is ketten fekszenek kórházban operációval az utóbbiakból. Legsürgősebb volt a Vigyázó-könyvtár kiszabadítása a rázuhant romok alól, továbbá a nagyon feldúlt Goethe-szoba rendbehozatala és a Vörösmarty-szoba mentése. A munkák azért is igen nehezen mennek, mert a könyvtár nagy részén nincs ablak, csak deszkával van beszögezve, vagy téglával berakva s így ott huzamosan nehéz dolgozni, azonban e hét folyamán a Nemzeti Muzeumban levő ládáink is haza érkeznek, úgyszintén a könyveknek a pincéből való felhordása is fokozott erővel történik.

Tudomásul szolgál.

8./ Elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére Pais Dezső és Lukinich Imre ig. és r. tagokat kéri fel s az ülést bezárja;

egyben mindjárt megnyitja a Reform-Bizottság ülését azzal, hogy akiket a jelenlevők közül az ügy érdekel, azok maradnának itt.

Elnök ismerteti az alapszabálymódosítás tervezetét.

Beke Ödön 1. tag felszólal, hogy magyar tudósoknak külföldön megjelent művei, mint idegen nyelvűek, eddig nem vétettek számba, pl. a Marczibányi-jutalomnál. Ezen változtatni kellene. Az elnök megnyugtatta, hogy az alapszabályok ezt nem zárják ki.

Mauritz Béla t. tag rámutat arra, hogy eddig is jelentek meg idegennyelvű munkák rövid magyar kivonattal s az Akadémia az illető jutalmazta pl. Vendl Aladár művét.

Eckhardt Sándor a kültagok kizárását is szükségesnek tartaná kimondani, de az elnök rámutat, hogy ez fölösleges, mert a kizárásra vonatkozó §-ban ez is bennfoglaltatik.

Németh Gyula r. tag kívánatosnak tartaná, hogy a tagok és bizottságok száma egyenlővé tétessék az I. és II. osztályban s azt javasolja, hogy az I. oszt. irjon át a II.-hoz ennek megvitatása dolgában.

Ravasz László t. tag azt hangoztatja, hogy az I. és II. osztály kettéválasztása voltaképpen kortörténeti tévedés, mert a kettő szorosan összefonódik.

Eckhardt Sándor elvi okokból kevesli, hogy az egész Akadémia csak két nagy osztályból álljon, mert igen sok szak van így összezsúfolva.

Gróh Gyula szerint a III. osztály több tagjának véleménye az, hogy célszerű volna a III. osztálynak kétfeléváló osztása, ezt javasolni is kívánják.

Az elnök hivatkozik arra, hogy az I. és II. osztály egyesítése s a III.-nak kettéosztása tulajdonképpen egy vágányon jár, de ezt éppen Szent-Györgyi Albert nem fogadta el.

Németh Gyula megerősíti, hogy tapasztalata szerint Gróh Gyula tagtárs javaslata népszerű.

Erdei-Gruz Tibor azt fűzi ehhez, hogy célszerű volna az I. és II. osztályban 50-50 tagot választani, a III. pedig 100-at, akkor teljes volna az egyenlőség.

Schulek Elemér l. tag azt mondja, hogy többen vannak akik külön orvosi akadémiát kívánnának.

Az Igazgatótanácsról szóló szakasznál Erdei-Gruz Tibor a mellett emel szót, hogy a meghívott szakértőknek szavazati joguk ne legyen; az elnök ur felvilágosítással szolgál: nagyon bajos, ha tekintélyes emberek felkérünk, hogy munkánkban résztvegyenek s e szűk bizottságban még a szavazati jogot is megvonjuk tőlük. Éppen ezeket a szakértőket célszerű volna tiszteleti tagsággal is jutalmazni. Megegyezés lehetséges úgy, hogy ha a szakértők száma egy-egy tagra szállíttatnék le négy osztály felállítása esetén.- A tervezett Intéző Bizottság általában feleslegesnek tartatik.

A hozzászólások végeredménye az, hogy minden maradna a régiben.

Gróh Gyula visszatér az I.§-ra s azt kívánná hozzá fűzni, hogyha a kormány tanácsot kér valamely tudományos ügyben, arra az Akadémia válaszadjon. Az elnök ur felvilágosításul közli, hogy ez megvan ma is az alap szabályokban is s a gyakorlatban szintén. Elmondja, hogy Lukács György és Fogarasi Béla felkeresték őt, hangoztatva, hogy az új időkhöz való

alkalmazkodás abban állna, hogy az Akadémia bocsássa magát a kormány rendelkezésére nagy kérdések megoldásánál, amilyen pl. az infláció, a magyar történelem átértékelése s a magyar irodalomé. Elnök utal a tervezett Társadalomtudományi Bizottság felállítására és arra, hogy minden bizottságkiegészítheti magát meghívott tagokkal.

Eckhardt Ferenc ellentmondást lát abban, hogy a közvélemény sok fiatalember beválasztását kívánja, az Akadémia pedig le akarja szállítani létszámot. Mégis általában az a vélemény, hogy a létszámot a kis ország határaihoz mértén tanácsos csökkenteni.

Erdey-Gruz Tibor kívánatosnak tartja, hogy egyes szakosztályok tagjai figyelemmel kísérjék a nem-akadémikus szakemberek munkáit is, hogy illetékes szerveknek felőlük tanácsot, információt tudjon adni.

Az elnök ezt összekapcsolná Gróh Gyula javaslatával. akadály egyiknek sincs.

Felmerült, hogy az osztálytitkárok is 5 évre választassanak. Pais Dezső a 70 éves korhatárt hangoztatja, aminek keresztülvitelét az elnök nehéznek tartja.

Összefoglalva a megbeszélés eredményét: Intéző Bizottság felállítását nem tartják szükségesnek, a III. osztály kétfelé választása megfontolandó, de nem lehetetlen, a taglétszám csökkentése kívánatos, tanácsadó bizottságok felállítása nem ellenkezik az Akadémia céljával.

Jegyezte:

Elnök:

Woronick Géza

Horváth Gyula

főtítkár.

Hitelesítők:

Thurmer József
Pais Dezső

III.
J e g y z ő k ö n y v
-----

a Magyar Tudományos Akadémia 1946. március 11-én tartott
összes üléséről.

Elnök: Moór Gyula elnökhelyettes.

Jelen voltak: Láng Nándor, Mauritz Béla t. tagok, Alföldi András, Eckhardt Ferenc, Gerevich Tibor, Hajnal István, Jávorka Sándor, Kolosváry Bálint, Manninger Rezső, Németh Gyula, Szentpétery Imre, Tóth Zoltán, Zemplén Géza, Pais Dezső r. tagok, Balla Antal, Cotel Ernő, Divéky Adorján, Doby Géza, Heller Erik, Horváth Barna, Jánossy Dénes, Marton Géza, Mócsy János, Nizsalovszky Endre, Gajzágó László, Nagy Miklós, Szászy István, Szemere Samu, Szilágyi Loránd, Plank Jenő, Tamás Lajos, Varga István, Váczy Péter és Wellmann Imre. l. tagok.

A jegyzőkönyvet a főtitkár vezeti.

Az elnök az ülést megnyitván, felszólítja a főtitkárt jelentéseinek megtételére.

I. A főtitkár jelenti: az I. osztály kebelében a Nyelvtudományi és Irodalomtörténeti Bizottság újjáalakult. Felolvassa mindkét bizottság tagjainak névjegyzékét, amelyek a jegyzőkönyvhöz csatoltatnak. - Tudomásul szolgál.

II. A II. osztály Társadalomtudományi Bizottságot alakított Bolgár Elek t. tag elnöklete alatt. A tagok névsora a jegyzőkönyvhöz van csatolva. - Helyeslő tudomásul szolgál. (Nincs új)

III. A főtitkár felteszi a kérdést, mi történjék a jutalom-hirdetésekkel, Legutóbb felmerült a kívánalom, ^{mint} hogy jutalom helyett érem és oklevél adassék ki a jutalmazandóknak; akkor az összes-ülés a Nagyjutalmat és a Marczibányi-jutalmat kívánta ezen az úton pótolni, hogy a folytonosság meg ne szűnjék sem elvileg, sem pedig az előirt tárgykörök tekintetében. Azonfelül osztályonként két-két jutalmat gondolt kiadandónak. Most több hang emelkedett a mellett, hogy célszerű valamennyi jutalmat fenntartani, ugyszintén hasonló módon a tanítók jutalmát s az ifjúság könyvjutalmát. A főtitkár azon megjegyzésére, hogy a könyvjutalmak szétküldésének pósta-költségét az Akadémia - ha helyzete úgy marad, mint ma van - nem fogja tudni fedezni; az a javaslat merült fel, amely el is fogadtatott, hogy a ki-

tüntetettek jöjjenek érte, vagy valamely alkalommal az illető egyetem szállítsa le számukra.

Ily módon 1947-re is hirdethetők volnának pályakérdések.
Az összes ülés e mellett foglal állást.

IV. Minthogy még ezideig igen kevés tagajánlás érkezett be, a főtitkár javasolja, hogy azok benyújtásának határideje március 30-ig hosszabbíttassék meg. Ez helybenhagyással találkozik. Arra a kérdésre, hogy a mai nyomdai árak mellett az ajánlások kinyomatássanak-e, az a megoldás fogadtatik el, hogy kinyomatásuk nem szükséges, csak az osztály elnökök és az osztálytitkárok kapjanak egy jegyzéket az ajánlottak neveiről.

V. A külső tagok számának meghatározott korlátozása ellenére a II. osztály ajánlatosnak tartaná Mac Cartney és Schwartz Elemér megválasztását. - Az összes ülés ehhez hozzájárul.

VI. Az összes ülés ahhoz is hozzájárul, hogy a nagygyűlés 3 nap helyett 2 napon tartassék meg, az első napon volna az osztályok szavazása, pályadíjak helyett az elismerő levelek kiadása, és új pályatétel kiírása, szavazás az ajánlottakra az osztályokban. A 2. napon rendszerint csak a főtitkár beszámolója volt az osztályok előző napi javaslatairól, ami összeegyeztethető volna a szokásos 3. nappal, ^{a plenum szavazás} Ez a 2 nap május 14. és 15. napja lehet. - Az összes ülés ezt elfogadja.

Az ünnepélyes közülés e szerint május 19-re esnék. Felolvasókról még gondoskodni kell.

VII. A főtitkár jelenti, hogy az Akadémia munkatervét illetően több bizottság elkészítette javaslatát. A főtitkár a minisztériumban erről már tárgyalt is, benyújtását azonban célszerűnek látszott akkorra halasztani, amikor ez a kérdés aktuálisabb lesz. - Tudomásul szolgál.

VIII. Az újabb, ma már 130.000 ^{Könyv} szorzószám minden könyvkiadást lehetetlenné tett. A pécsi nyomdában az ősszel még 19 milliót tevő tartozásunk ^{törvényes} /Irodalmi Bizottságé/ ma már 408 millióra emelkedett. - Tudomásul vétetik.

IX. A Nobel-békedíj bizottsága körlevelet küldött a békedíjra tehető ajánlás ügyében. Ez most a jogtudomány körében mozog s az Akadémia maga nincs ^{soj} felrolva az ajánlattevők között, csupán egyetemi jogi

tanárok élhetnek az ajánlás jogával. - Tudomásul szolgál.

X. A VKM-ben kilátás van arra, hogy a tisztviselő és altiszti fizetések egységesíttessnek abban a tekintetben, hogy az Akadémia saját tisztviselői és a Muzeumba beosztottak egyszerre és egy összegben az Akadémiához kapják meg havi járandóságukat. Ez sok zavarnak elejét venné és nagy könnyebbség volna. - Tudomásul szolgál.

XI. Jelenti a főtitkár, hogy Szalkszentmártonban a földigénylők 100 holdat meghagynak az Akadémiának, kívánják azonban, hogy ezt ők vehessék bérbe. Két kiküldöttük járt a főtitkárnál s e tekintetben rögtön kellett határozni, hogy ők ez ügyet még aznap a hivatalos helyeken elintézhessék. A főtitkár a bérleti szerződést, amely csak a folyó gazdasági év végéig szól és terményekben van megállapítva, aláírta és kéri eljárásának utólagos jóváhagyását. - Az összes ülés a főtitkár eljárását jóváhagyja.

XII. A földművelésügyi miniszter ur 170398/946/VIII/1. szám alatt átirt az Akadémiához, hogy a tudósok nyaralása céljára kijelölt nagyberki és rákoskereszturi kastélyok dolgában 30 nap alatt terjessze be az igényelt kastélyokra és belsőiségekre vonatkozólag a telek-könyvi számot 2 példányban s azok helyszinrajzát, amelyben az összes épületek, udvarok, kert, park és a lakóházhhoz tartozó egyéb épületek is kitűnnek, továbbá az igényelt iratokról 1:200-noz méret arányban készített vázrajzot emeletsonként külön-külön, amelyre a felhasználás módja a helyiségekbe beirandó. //Hivatkozási szám 130/945. és 131/945/. Ez irat az ülés napján, március 11-én érkezett. - A beterjesztést idejében meg fogjuk tenni.

XIII. A magyar belügyminiszter 283221/IV.945. szám alatt értesíti az Akadémiát, hogy a feloszlatott Nemzeti Casino ingóságaira és ingatlanaira nézve elismeri az Akadémia öröklési tulajdonjogát, megfelelően a Széchenyi István alapítását magában foglaló okirat rendelkezéseinek és a Nemzeti Casino alapszabályainak 10.§-ának értelmében. Ezzel az Akadémia a Nemzeti Casino tulajdonában volt minden vagyontárgyra tulajdonjogot szerzett. A belügyminiszter felhívja egyidejűleg Budapest székesfőváros

polgármesterét, hogy a vagyontárgyak leltárbavételét mellőzze, az esetleg megindított leltározási folyamatot hagyja abba és tegye lehetővé, hogy az Akadémia a tulajdonul megszerzett vagyontárgyakat birtokába venesse. Megkeresi azonfelül a budapesti központi járásbiróságot, mint telekkönyvi hatóságot, ugyszintén az I-III. kerületi járásbiróságot, hogy a Budapest Duna-balparti rész 334.számú telekkönyvi betétében A/1 sorszámú 24195 hrsz alatt, illetőleg a jobbparti 396 számú telekkönyvi betétben A/1 számú betétiv 259228/945/IV/14 BM számhoz 7228 hrsz alatt irt ingatlanokra vonatkozólag, a szükségesnek látszó tulajdonjogi bejegyzéseket hivatalból eszközölje.

Az összes ülés örömmel veszi tudomásul.

XIV. A főtitkár javasolja, minthogy a mult hétről fontosabb ügy miatt elmaradt összes ülés ma megtartható volt, az a jövő héten a II.osztály ülése után elmaradjon s a helyett akkor igazgató tanácsi ülés legyen tartható. - Az összes ülés ehhez hozzájárul.

XV. Az elnök ur bemutatja az I.osztálynak a többi osztályhoz intézett átiratát az I.osztály taglétszámának ^{megállapítása} s a II.osztályból leendő néhány bizottságnak átvétele dolgában. Az elnök ur kifejti, hogy az irat jogfenntartást jelent, tárgyalására az Akadémia bármikor visszatérhet, kéri azonban, hogy az alapszabálymódosításnak létrejöttét és érvénybelépését e kérdés bolygatásával most ne késleltesse az Akadémia.

Pais Dezső osztályelnök ur hozzájárulását fejezi ki, mire az elnök az ülést berekeszti...

A jegyzőkönyv hitelesítésére Zemplén Géza és Pais Dezső urakat kéri fel.

Jegyezte:

Voinovich Géza
főtitkár.

Hitelesítésül:

Moór Gyula
k.elnök.

Hitelesítők:

Zemplén Géza
Zemplén Géza

V.

~~56~~

J e g y z ő k ö n y v
-----

a Magyar Tudományos Akadémiának 1946. április 29-én tartott
összes üléséről.

Elnök: Moór Gyula elnökhelyettes.

Jelen vannak: Láng Nándor, Mauritz Béla, Ravasz László,
Zimmermann Ágoston t. tagok, Dudich Endre, Hajnal István, Heller Farkas,
Husztai József, Jávorka Sándor, Melich János, Moravcsik Gyula, Németh
Gyula, Tóth Zoltán r. tagok, Beke Ödön, Belák Sándor, Erdey-Gruz Tibor,
Eckhart Sándor, Feltich Nándor, Fokos Dávid, Gulyás Pál, Heller Farkas,
Horváth Barna, Jánossy Dénes, Pronaszka Lajos, Sági István, Supka Géza,
Maucha Rezső, Szemere Samu és Theiss Ede l. tagok.

A jegyzőkönyvet a főtitkár vezeti.

Az elnök felkéri Fürster Aurél r. tagot emlékbeszéde fel-
olvasására: Némethy Géza t. tagról, az I. osztály volt érdemes elnökéről.

Ezután

z á r t ü l é s e n

az elnök felszólítja a főtitkárt jelentéseinek megtételére.

I. A főtitkár ismét halálesetekről kénytelen jelentést tenni.
Neuber Ede társunkról már érkezett szomorú hír, azonban bizonytalanul,
most bizonyossá vált, hogy ez év február 3-án meghalt. Kenéz Béla l. tag
meghalt április 1-én, az Akadémia nevében Navratil Ákos r. tag vett tőle
bucsut a sírnál. Horger Antal l. tag meghalt április 14-én, koporsójánál
Kniezsa István l. tag bucsuzott az Akadémia nevében.

II. Az I. osztály április 1-én tartott zárt ülésében felszólalás
történt az irányban, van-e értelme annak, hogy az Akadémia, midőn jutalma-
kat kiadni vagyonának megsemmisülése miatt nem képes, mégis oklevéllel
és éremmel jutalmaz egyes jeles munkákat. Az I. osztály a felszólalások
hatása alatt arra kéri az összes ülést, sziveskedjék e kérdést újból
megfontolni.

Moór Gyula elnökhelyettes nem tartja az akadémikusokat oly
anyagiasoknak, hogy jutalomdíj nélkül ne vegyék megtiszteltetésnek a

56

tervezett elismerő oklevél és érem kiadását.

Eckhardt Sándor, aki az I. osztály ülésén is felszólal előadja aggodalmait, hogy bizonyos zavar és nehézség támadhat abból, hogy az Akadémia ma Chorin-, Kornfeld-jutalmakat oszt ki, midőn e jutalmak a valóságban megszűntek. A főtitkár fölemlíti, hogy e jutalmakat az utóbbi években a nevek elhallgatásával, mint mezőgazdasági, közgazdasági jutalmakat adták ki, nem az alapítványt tevőknek neveit kívánta az Akadémia kikerülni, inkább azt, hogy kitűnt volna a jutalmak tulnyomó részének a gazdasági élet vezetőitől származó eredete.

Ravasz László t. tag azt veti ellen, hogy itt csak technikai megoldásról, az elismerő levél fogalmazásáról van szó, azt lehet a viszonyokhoz képest fogalmazni.

Az elnök ismételten felszólal az elismerő levél és érem kiadása mellett, mire az összes ülés előbbi határozatát fenntartja.

III. Ezzel kapcsolatban fölmerül a kérdés, minthogy a Természettudományi Akadémiával tervezett egyesítés ez ideig nem jött létre, részben, mert Szent-Györgyi Albert másodszor van huzamosabban külföldön, tanácsos volna a nagygyűlést és ünnepélyes közülést június hónapra halasztani. A főtitkár javasolja, hogy a május 27-én tartandó összes ülés dönthetne az ülésnapok tekintetében. - Ezt az összes ülés elfogadja.

IV. Kéri a főtitkár a jutalmi bizottságok elnökeit és előadóit, legyenek szivesek a bizottságokat minél előbb összehívni. Heller Farkas r. tag kifogásolja, hogy mindéddig a pályázatoknál szóba jöhető művekről nem kaptak összeállítást. A főtitkár megjegyzi, hogy az utóbbi években oly kevés mű jelent meg, hogy azok érdemesebbjei külön jegyzék nélkül is számontárthatók, ily jegyzéket a mi könyvtárunk az ostrom alatt szenvedett feldulás következtében nem is igen lesz képes összeállítani, fordulni fog azonban a Nemzeti Múzeum könyvtárához is.

V. A főtitkár szóbanozza, hogy az osztálytitkárok már a múlt nyár óta rendszeresen teljesítik ügykörük ellátását, ideje volna tehát a szokásos tiszteletdíjak kiutalására gondolni. - Az összes ülés ehhez hozzájárul.

VI. Jelenti a főtitkár, hogy a Szótári Bizottság megalakult; a Történettudományi Bizottság tagjává jelöli Kumorovitz Bernát 1. tagot, a Könyvtári Bizottság hasonlóképp tagjául jelöli Gulyás Pál 1. tagot és kéri az összes ülést, hogy e jelöléshez hozzájárulni, illetve azokat érvényre emelni sziveskedjék. - Az összes ülés a bizottságok kívánságát teljesíti.

VII. A Jogászegylet közgyűlésén az Akadémiát Horváth Barna 1. tag képviselte. - Tudomásul szolgál.

VIII. Anglia ez évi július hó folyamán Newton halálának háromszázados évfordulóján nagy ünnepet tart. Erre Akadémiánkat is meghívták, hogy két taggal képviseltesse magát. Jelenlegi anyagi viszonyaink között nem áll módunkban az utiköltségek fedezése. A rendező bizottságnak komoly levelet írtunk, amelyben az Akadémia nehéz helyzetét ismertettük, egyszersmind bejelentettük, hogy az Akadémia képviseletére felkérjük Sir Stanley Eddington k. tagunkat a cambridgei obszervatórium vezetőjét, hogy ez ünnepélyen az Akadémiát képviselje. - Helyeslő tudomásul vétetik.

IX. Jobban az Igazgatótanács elé tartozik ugyan, de kívánatos, hogy minél több tag legyen róla értesülve, ezért a főtitkár itt is bejelenti, hogy az Akadémia palotájának és bérházának biztosítása tűz és egyéb károk ellen mai érték szerint billiókra rugna, úgyhogy az épületek biztosítása ma képtelenség. Az elnök megjegyzi, hogy az egyetem is hasonló helyzetben van. - Tudomásul szolgál.

X. Következik a főkönyvtárnok ur jelentése a könyvtár helyzetéről az ostrom alatt és azóta és a Könyvtári Bizottság üléséről.

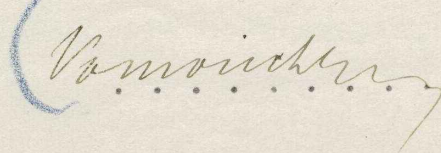
A jelentés kivonata a jelen jegyzőkönyvhöz van mellékelve.

Az összes ülés a jelentést tudomásul vette és köszönetet mondott a főkönyvtárnok urnak, a könyvtár tisztviselőinek és altiszti személyzetének.

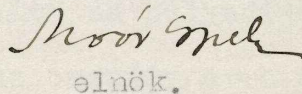
Az elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére Förster Aurél és Huszti József r. tagokat kéri fel és az ülést bezárja.

Jegyezte:

főtitkár.

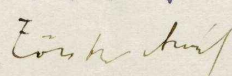
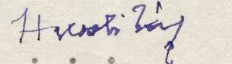

Hitelesítésül:

elnök.

Hitelesítők:

Handwritten signature and date: 1914

Faint, mostly illegible text, possibly a letter or report, with some visible words like "The following" and "is" scattered throughout.

J e g y z ő k ö n y v .

a Magyar Tudományos Akadémia 1946. május 27-én tartott
összes üléséről.

Elnök: Moór Gyula elnökhelyettes.

Jelen vannak: Mauritz Béla, Zimmermann Ágoston t. tagok, Eckhart Ferenc, Förster Aurél, Gerevich Tibor, Illyés Géza, Jávorka Sándor, Kodály Zoltán, Lukinich Imre, Németh Gyula, Pais Dezső, Tóth Zoltán, Zemplén Géza r. tagok, Bruckner Győző, Divéky Adorján, Fekete Lajos, Fokos Dávid, Gulyás Pál, Heller Erik, Horváth Barna, Marton Géza, Maucha Rezső, Moesz Gusztáv, Nagy Lajos, Nagy Miklós, Plank Jenő, Rédey Tivadar, Schréter Zoltán, Szász István, Szemere Samu, Tokody László, Wellmann Imre l. tagok.

A jegyzőkönyvet a főtitkár vezeti.

Az elnök felkéri Bruckner Győző l. tagot emlékbeszéde felolvasására Ballagi Aladár r. tagról.

Az elnök a felolvasónak megköszöni a szép és érdekes megemlékezést, amely ^{egy} majdnem teljesen feledésbe merült munkás tudósenlékét idézte fel.

Ezután

z á r t ü l é s b e n

az elnök felszólítja a főtitkárt jelentéseinek megtételére.

A zárt ülést megnyitva, az elnök bejelenti, hogy itt, az iménti ülés folyamán kapott hírt Kerékjártó Béla r. tagtársunk haláláról. Szép szavakkal emlékezik meg az elhunyt tudományos és emberi érdemeiről; a gyászban az egész ülés őszintén osztozik.

Az elnökhelyettes felhívja a főtitkárt jelentéseinek megtételére.

I. A főtitkár jelenti, hogy a III. osztály 1946. május 20-án tartott üléséről a következő pontot foglalta jegyzőkönyvébe:

"1. Az 1945. és 1946. évi akadémiai jutalom és pályadíjak kiadása ügyében igen sokféle nehézség mutatkozik. Az osztály arra az álláspontra helyezkedik, hogy kéri az összes ülést, hogy a díjak ki-

osztásától a folyó évben tekintsen el, illetve halassza azok kiadását későbbi időpontra."

Az elnök nem tartja helyesnek, hogy az osztályok ismételtén más véleménnyel fordulnak az összes üléshez, mint amely határozatképpen már kétszer is elfogadtatott az összes ülés által; ezt az osztályoknak magukra nézve kötelezőknek kellene elismerni; annál is inkább, mint-hogy a határozathozatalban résztvettek. - A főtitkár felemlíti, hogy az osztály hangulatáról az osztálytitkár ur tájékoztatást nyújt. - Mauritz Béla osztálytitkár ur megjegyzi, hogy az egyik Nagyjutalom körül a nehézség az, hogy azon három kitűnő matematikust, akik közül egyik a jutalomnál döntően szóba jöhet, nem választhatott be a bizottságba, Fejér Lipót pedig, aki a jutalomnál nem jöhet számításba, minthogy egyszer már elnyerte, kifogásolja a bizottság összetételét, amelyben inkább fizikusok, mint matematikusok vannak. A másik jutalomnál a tagok vonakodnak a bizottsági tagság elvállalásától, okulva az Orsós-ügy következményeiből. Mindamellet az osztály eleget fog tenni az összes ülés határozatának. - Gerevich Tibor r. tag felszólal, hogy legalább a Nagyjutalom mellé éremet kellene kiadni, ennek nincs is akadálya. - A főtitkár kéri osztálytitkárokat, hogy a bizottsági jelentések elkészültét siettessék.

Tekintettel arra, hogy éppen ez ülés lesz a ^{után} ~~szünet~~ ^{Term. tud}

Akadémia kiküldötteivel közös értekezlet a közoktatásügyi miniszter urnál, a nagygyűlés napjaira nézve nem tud javaslatot tenni. Tekintettel arra, hogyha az egyezsé a két akadémia közt megtörténik is, még akkor is szükség van bizonyos időre a nagygyűlésig, azért az elnök urral együtt azt javasolja, hogy a nagygyűlés első napja június 25-re, a második 27-re az ünnepélyes közülés pedig június 30-ra helyezettessék. - Ehhez az osztály hozzájárul.

Felolvasók volnának az ünnepélyes közülésen az elnök ur és Zemplén Géza osztályelnök, a főtitkár fel fogja kérni Zilahy Lajost, hogy ezen az ülésen tartsa meg székfoglalóját. /28-án a főtitkár beszélt is Zilahy Lajossal, aki egy hét alatt tud választ adni arra, hogy ebben az időpontban Budapesten lehet-e./

II. Jelenti a főtitkár, hogy a Newton-ünnepély rendező bizottságától Londonból sürgöny érkezett, hogy nevezze meg a kiküldendő

két tagot. Kábelválaszt kértek, amely nagyon sok pénzbe kerül. Minthogy a külügyminiszter ur érdeklődött, hogy mi kaptunk-e meghívót és hajlandónak mutatkozott azon esetben anyagi támogatásra, a főtitkár ma a sürgöny elküldésére kérte fel a külügyminiszteriumot. Onnan azt a választ kapta, hogy hajlandók a két utiköltséget is fedezni. E tekintetben a további tárgyalás folyamatban van. Az osztály Riesz Frigyeset kívánná felkérni egyik képviselőnek és természetesen Fejér Lipót urat, akit a londoniak is megjelöltek.

Egyéb jelenteni való nem lévén, elnökhelyettes a jegyzőkönyv hitelesítésére Eckhart Ferenc r. és Bruckner Győző l. tagokat kéri fel és az ülést bezárja.

Jegyezte:

Vannocsek
főtitkár.

Hitelesítésül:

Novák Gyula
h. elnök.

Hitelesítők:

Eckhart Ferenc
Bruckner Győző

[Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page]

VII.

J e g y z ő k ö n y v

-----

a Magyar Tudományos Akadémiában 1946. július 1-én tartott ülésekről.

Összes ülés.

Elnök: Moór Gyula h. elnök, jelen vannak: Láng Nándor, Marek József, Mauritz Béla, Ravasz László, Zimmermann Ágoston t. tagok, Bartók György, Demanovszky Sándor, Eckhardt Ferenc, Fejér Lipót, Gerevich Tibor, Gróh Gyula, Hajnal István, Horváth János, Huszti József, Illyés Géza, Issekutz Béla, Jávorka Sándor, Laziczius Gyula, Lukinich Imre, Manningerezső, Moravcsik Gyula, Németh Gyula, Pais Dezső, Rybár István, Szentpétery Imre, Tóth Zoltán, Zemplén Géza, Zsirai Miklós r. tagok, Alszegehy Zsolt, Andreánszky Gábor, Balla Antal, Beke Ödön, Belák Sándor, Brisits Frigyes, Buzágh Aladár, Csathó Kálmán, Császár Elemér, Csiki Ernő, Deér József, Dívéky Adorján, Doby Géza, Eckhardt Sándor, Fuchs-Fokos Dávid, Gulyás Pál, Györke József, Haynal Imre, Horváth Barna, Kniezsa István, Iaky Dezső, Marton Géza, Maróth Károly, Maucha Rezső, Moesz Gusztáv, Mócsi János, Nagy Miklós, Náray-Szabó István, Nizsalovszky Endre, Papp Simon, Plank Jenő, Prohászka Lajos, Rédei Tivadar, Sági István, Supka Géza, Schulek Elemér, Szemere Samu, Szentpétery Zsigmond, Szilágyi Loránd, Tamás Lajos, Tokody László, Turóczi-Trostler József, Varga István, Varga József, Váczy Péter, Verebély László, Wellmann Imre l. tagok.

A jegyzőkönyvet a főtitkár vezeti.

Az elnök az ülést megnyitván, beszámol a Szent-Györgyi-Akadémia képviselőivel a vallás- és közoktatásügyi miniszter urnál tartott tanácskozásokról.

I. Mindkét félben megvolt a megegyezésre való hajlandóság. A Természettudományi Akadémia tagjai azt vetették fel, hogy az Igazgatótanácsba olyan tagokat kellene választani, akik az utolsó tíz évben is munkásságuknak számos jelét adták. Az Igazgatótanács tagságának szintén 3 évre kellene szólni. Ezt az elnök ur elfogadhatónak találja, az összes ülésben sem emelkedik ellene szó.

II. A Természettudományi Akadémia III. és IV. osztálya taglátszámában egyenlőséget kíván az ugynevezett szellemtudományi résszel. Ezt két úton lehet elérni, vagy úgy, hogy a III. és IV. osztály tagjainak számát is összesen százra emeli az Akadémia, vagy úgy, hogy minden egyes osztályban 20 rendes és 20 levelező tag lesz. - Az összes ülés e második megoldást találja helyesebbnek.

III. A Természettudományi Akadémia azon tagjai, akik a M. Tud. Akadémiának még nem tagjai, megválasztása alapszabályszerűen fog történni szükséges azonban átmeneti intézkedés. Kimondja, hogy ezen egy esetben 15 taggal több választható a III. osztályba, mint a rendes úton megürült üres helyek száma.

IV. A Természettudományi Akadémia letett arról a régebbi kívánságáról, hogy minden tagja, aki eddig nem volt a M. Tud. Akadémiának tagja, egyszerre rendes tagul választassék meg.

V. Az értekezlet az Igazgatótanács hatáskörét kiterjeszteni kívánja oly értelemben, hogy az Akadémia szellemi vezetése is jobbára az Igazgatótanács kezébe jusson. Így az a kívánság hallatszott, hogy az Akadémia céljának megfogalmazása is ezen Tanács feladata volna, továbbá az anyagi és szellemi irányítás egyetértésben az összes ülésekkel. Reáharulna az Akadémia esetleges további reformjainak keresztülvitele /pl. további alapszabálymódosítások/, befolyást nyerne az Akadémia személyi összeállításába is oly módon, hogy egyes hiányokra felhivná az osztályok figyelmét. *Tagajánlatoknál is állás foglalna.* Egyes jelöléseket *kiadványnak, jelölne,* nem értelmezhető úgy, hogy jelölésnél vétőt mondhatna/.

VI. A jövőben nem volna akadálya annak, hogy osztálytitkárral tag is választható legyen.

VII. Az azonban nem látszik kívánatosnak, hogy az Igazgatótanácsba az osztályok külső tagokat válasszanak, akik az osztálynak nem tagjai, kivétel e tekintetben csak ^a gazdasági szakértő ^k lehetnek.

VIII. Az elnök beszámol az osztálytanácsokba küldendő tagok névsoráról is.

IX. Az értekezleten Szent-Györgyi Albertet másodelnöknek kívánták jelölni, másodelnöknek azért, mert a támadás és pör után az elnökség mindkét félre feszélyező lehetne, az Akadémiára nézve e tekintetben, hogy akivel tegnap pörben volt, azt rögtön elnökké választja, az új elnök pedig mondhatnák, hogy az egész mozgalmat ezért indította meg. A főtitkárai személyében mindkét fél megegyeznék.

Az elnök ur javasolta Szent-Györgyi Albertnek, ne oszlassa fel addig a Természettudományi Akadémiát, míg meg nem győződött arról, hogy

Ravasz László t.tag úgy látja, nincs definitív javaslat, további tárgyalási alapul azonban el lehet fogadni, amit az elnök ur előadott. Az elnök erre azt feleli, ez amyi, hogy a proпозиók nem fogadtatnak el. Az esetleges további alapszabály-módosítást az Igazgató-Tanács fogja kidolgozni. Vagy elfogadjuk a ma előadott tervet, akkor további tárgyalás nem szükséges, ha pedig kifogások vannak, akkor nem fogadtatik el. Issekutz Béka r.tag nézete szerint az Igazgató-Tanács akkor szól bele az osztályok ügyébe, ha az osztály valami balfogást tenne. Ravasz László megkérdezi, vajjon ezek a miniszter kívánalmai-e. Az elnök azt feleli, hogy a cél meghatározása a miniszter kívánalma, ő az Akadémiát az egész magyar kultúra vezetőjévé kívánja tenni. Hapal István annyit kíván hangsúlyozni, hogy az Igazgató-Tanács az osztályüléssel egyetértésben működjenek. Eckhardt Sándor megnyugtatónak látja azt, hogy a miniszter az osztályt, amelyben a munka folyik, nem szándékozik kormányozni. Csathó Kálmán l.tag a mellett szólal fel, hogy közölni kívánja-e az Akadémia Szent-Györgyi Albert levelét, vagy nem, ő a mellett van, hogy ne közöljünk semmit. Az elnök nézete az, annyit kell közölnünk, hogy kaptunk egy levelet, amit elégtételként elfogadtunk. Horváth Barna az Igazgató-Tanács és az ülések egyetértő munkája tekintetében még megjegyzi, hogy az egyetértés koordináció, a jóváhagyás subordináció, ő az előbbi tartja az Akadémiában elfogadhatónak.

Több hozzászóló nem jelentkezvén, az elnök ur az összes ülést bezárja és kéri az osztályokat, hogy a kijelölt külön-külön helyiségekben vitassák meg a most előtérjesztetteket.

Ez megtörténvén, az elnök megnyitja az újabb

összes ülést,

amelyen az osztályok vezetői beszámolnak az osztályok állásfoglalásáról

Az I.osztály azt kívánja határozottan kiemelni, hogy az osztálytanács az osztályüléssel, az Igazgató-Tanács az összes üléssel egyetértésben működik.

Az osztálytitkár jelenti, az osztály azt kívánja, hogy Sik Sándor már most megválasztható legyen a most r.taggá választandó Gulyás Pál megürülő helyére. - Ehhez az összes ülés hozzájárul. -

A másik kívánság, hogy egy A/ alosztályú levelező tagsági helyre 2 ajánlat érkezvén be, Horger Antal 1. tag megürült helyét is számbavéve, mind a kettő megválasztható legyen.

Nincs továbbá kifogása az osztálynak az ellen, hogy az osztálytitkár a levelező tagok sorából is választható legyen.

A II. osztály szintén azt a fogalmazást pártolja, hogy az Igazgatótanács az osztályokkal és az összes üléssel egyetértésben dolgozik, azt a hatáskört, amely a vezetésben nagyobb teret biztosít az Igazgatótanács számára, az osztály 3 évre fogadná el; ~~kívánja~~ ^{kívánja} hangsúlyozni, hogy az Igazgatótanács évente legalább egyszer tartozik az összes ülésnek beszámolni, éppugy az osztálytanács az osztályülésnek.

A III. osztály az előterjesztéseket elfogadja, az Igazgatótanács és az osztály- és összes ülések közt az egyetértést kívánja hangsúlyozni.

Igy lényeges kifogás nem merülvén fel, az elnök kijelenti, hogy az elmondottakat ő Nizsalovszky Endre és Szász István tagokkal fogja megfogalmazni és a módosított alapszabályokban a kellő helyre beosztani.

Minthogy a két összes ülésen mind a reform-bizottság, mind az Igazgatótanács tagjai résztvettek, hozzászólásokkal is, szükségbelennek látszik ezen külön ^{nek}ülések és a végső összes ülés ^{nek}megtartása, mert a helyzet egészen tiszta. Ezért megállapítván azt, hogy/tekintettel a IV. osztály leendő tagjaira vonatkozó tagajánlások beérkezéséhez szükséges időre, az Akadémia nagyhete július 22., 24. és 28. napján volna megtartható.

Több tárgy nem lévén, az elnök az ülést bezárja, a jegyzőkönyv hitelesítésére felkérve Németh Gyula és Lukinich Imre ig. és r. tagokat.

Jegyezte:

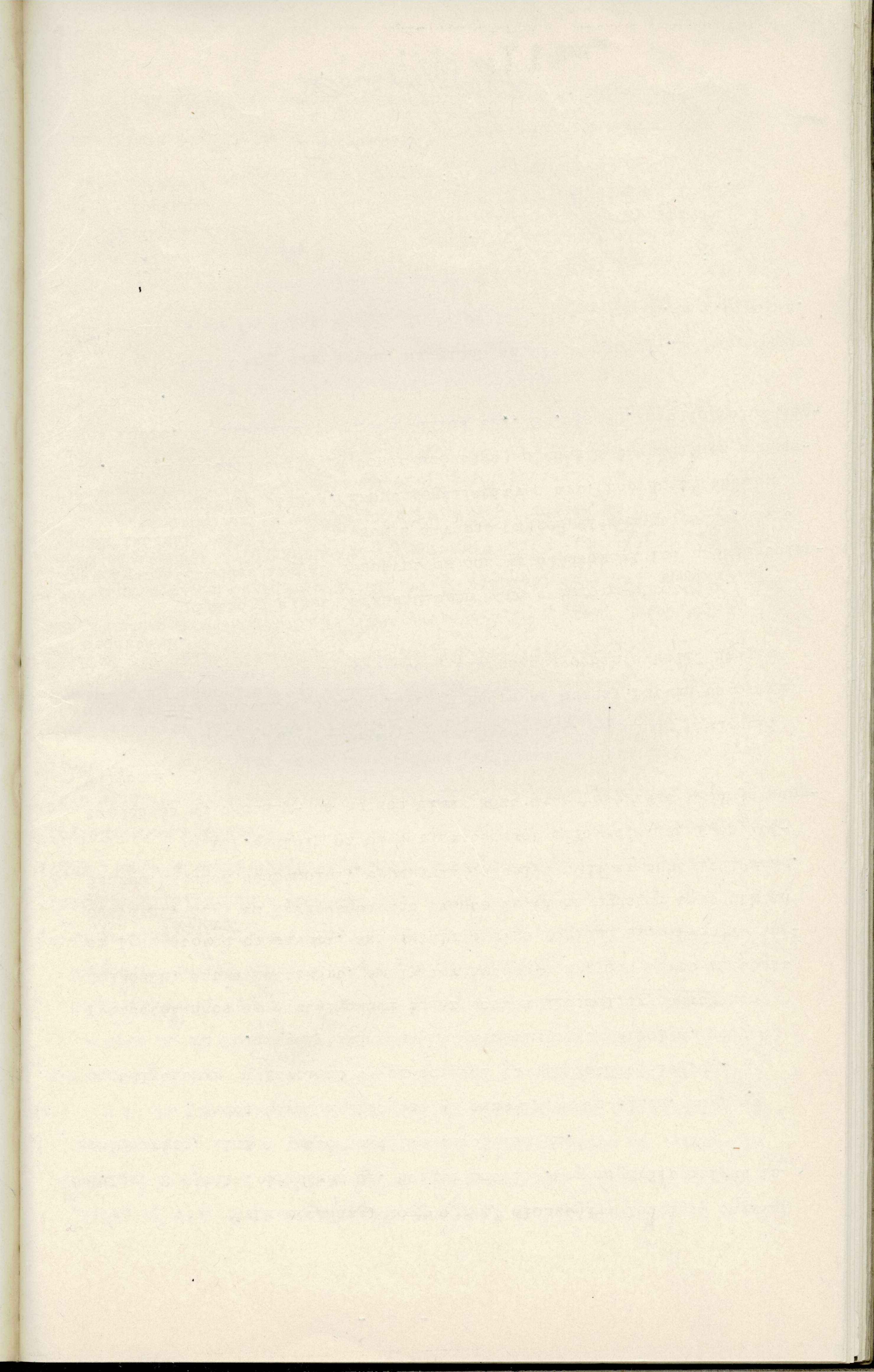
Vannay
főtitkár

Hitelesítésül:

Horger Antal
h. elnök

Hitelesítőik:

Lukinich Imre
Németh Gyula

VII.

CIV. nagygyűlés.

1946- július 24-28.

J e g y z ő k ö n y v .

a M. Tud. Akadémia 1946. évi CIV. nagygyűlésének július 24-én tartott
ö s s z e s ü l é s é r ő l .

Elnök: Moór Gyula h. elnök. Jelen vannak: Láng Nándor, Domanovszky Sándor, Zimmermann Ágoston, Mauritz Béla, Marek József t. tagok; Melich János, Németh Gyula, Huszti József, Pais Dezső, Zsirai Miklós, Szentpétery Imre, Lukinich Imre, Kolosváry Bálint, Heller Farkas, Hajnal István, Tóth Zoltán, Alföldi András, Zemplén Géza, ^{Seladits Károly} Rybár István, Illyés Géza, Jávorka Sándor r. tagok; Laziczius Gyula, Moravcsik Gyula, Széki Tibor, Issekutz Béla széket nem foglalt r. tagok; Csathó Kálmán, Alszeghy Zsolt, Ligeti Lajos, Sági István, Rédey Tivadar, Kniezsa István, Gáldi László, Turóczi Trostler József, Marót Károly, F. Fokos Dávid, Beke Ödön, Nagy Lajos, Feticsk Nándor, Prohászka Lajos, Jánossy Dénes, Szemere Samu, Mihailich Győző, Doby Géza, Buzágh Aladár, Mócsy János, Balogh Ernő, Maucha Rezső, Beznák Aladár, Haynal Imre, Moesz Gusztáv, Cotel Ernő lev. tagok.

A jegyzőkönyvet a főtitkár vezeti.

I. Az elnök az ülést megnyitván tájékoztatja az összes ülést, hogy a napirend első pontja az elnök, másodelnök és főtitkár megválasztása.

A főtitkár jelenti, hogy az új alapszabályok értelmében minden osztály két tagot jelöl az akadémiai elnökségre és kettőt a másodelnökségre. Az I. osztály Kodály Zoltánt és Moór Gyulát jelölte az elnöki tisztre, Szentgyörgyi Albertet és Bay Zoltánt a másodelnöki tisztre, a IX. osztály elnöké Kodály Zoltánt, másodelnökké Szent-Györgyi Albertet, a XII. osztály az elnökségre Moór Gyulát és Kodály Zoltánt, másodelnökségre Szent-Györgyi Albertet és Bay Zoltánt.

Ezután az elnök elrendeli a szavazást és tartamára az ülést felfüggeszti. A szavazatok cédulán történnek; a szavazás végeztével az elnök bejelenti: beadatott 22 szavazat, ebből mint elnökre Kodály Zoltánra esik 22 szavazat, Szent-Györgyi Albertre mint másodelnökre 19, Bay Zoltánra 2; kihirdeti, hogy e szerint az Akadémia elnökévé Kodály Zoltán 22 szavazattal, másodelnökévé Szent-Györgyi Albert 19 szavazattal megválasztatott.

Következett a szavazás a főtítkárra.

Beadatott 22 szavazat, ebből 18 esett Voinovich Gézára, az eddigi főtítkárra, 1 Láng Nándorra, 1 Németh Gyulára, 1 Pais Dezsőre, 1 szavazó cédula üres maradt.

II. Az összes ülés második tárgya az osztályok javaslatainak bemutatása az elismerő oklevelek és érmek kiadása dolgában. Minthogy az Akadémia vagyona a földbirtokrendezés során kiosztatott, házai nem jövedelmeznek az alapítványok pedig a bankokban megsemmisültek, az Akadémia ezidén jutalmakat kiosztani és hirdetni nem tud; a jövő reményében és a folytonosság kedvéért mégis fenntartja a hagyományt, hogy jeles munkákat, kitüntessen, legalább elismerő oklevéllel és érmmel. Ilyen elismeréssel tüntette ki az I. osztály 1945-re pótlólag a Sámuel-Kölber-jutalommal Lovas Rózsát: A magyar impresszionista költészet stílusformái c. művét.

A Kőrössy Flóra-alapítvány részéről Kosztolányi Dezső halála után összegyűjtött műveit.

A Kornfeld Zsigmond-alapítvány részéről Eckhardt Sándor: Az ismeretlen Balassa c. kötetét.

A Weiss Fülöp-alapítvány részéről Bartók Béla életművét.

Az 1946. évi jutalmakból a Weiss Fülöp-irodalmi kitüntetést

Illyés Gyula: Korotavasz c. regényének ítélte oda;

A Magyar Általános Kőszénbánya Rt.-nak Berzeviczy Albert emlékére tett alapítványa részéről Csók István: Emlékezéseim c. kötetét tüntette ki.

A Wellisch Alfréd -alapítvány részéről Berkovits Ilona: A magyar miniatúra-festészet kezdetei.

A II. osztály a Serbén-alapítvány részéről 1945-re Schweng Loránt Statisztikai módszertani alapvetés c. művét tüntette ki;

a Kónyi-alapítvány részéről Bajcsy-Zsilinszky Endre közírói munkásságá;

a Kőrössy Flóra-alapítvány részéről 1946-ra Makkai László: Erdély története c. kötetét;

a III. osztály az 1945-évi Nagyjuttalom érmét Riesz Frigyes művének ítélte oda: A lineáris operációk általános elméletéről;

a Marczibányi-juttalom elismerő oklevelét és érmét Jáky József: Az új földnyomáselmélet c. művének.

az 1946. évi Nagyjuttalmi érmet és elismerő oklevelet Szent-Györgyi Albert biokémiai kutatásának,

a Marczibányi-alapítvány elismerő oklevelét és érmét Békéssy György fizikai munkásságának,

a Kornfeld-juttalom oklevelét és érmét Buzágh Aladár kémiai kutatásainak,

a M.Á.K. Berzeviczy-alapítványának oklevelét és érmét Pap Simon ^{nal} olajkutatásaiért.

Az összes ülés mindezt helyeslőleg tudomásul veszi.

A magyar tanítók közül olyanok, akik az oktatásban elért eredmény mellett nemzeti szempontból is kiváló munkát végeztek, a következőket tüntette kis az Akadémia és a kultuszminisztérium elismerő levéllel:

Radó Ernő, Fodor Jenő, Bakó József, Kerék Péter, Havassy József, Kovács Pál, Jéki Antal, Érsek Imre, Wéber József, Köteles Jenő.

Az Akadémia könyvjuttalmában ^Y következő ^{egyetemi hallgatók} részesültek: a budapesti egyetemen Niederhauser Emil és Weiszler Edith egyet. hallgatók, a szegedi egyetemen: dr. Szentgyörgyi Károly tanárjelölt és Péter László hallgató, a debreceni egyetemen Balogh Béla és Papp László egyet. hallgatók.

Az összes ülés tudomásul veszi.

III. A főtítkárral jelenti, hogy az I. osztály elnöké Pais Dezsőt, titkárrá Németh Gyulát választotta, a II. osztály o. elnöké Moór Gyulát, titkárrá Hajnal Istvánt, a II. osztály az osztálytanácsot is megválasztotta Alföldi András, Prohászka Lajos, Szászy István és Varga István személyében; szakértőül Baranyai Lipótot kéri fel.

Az I. osztály még nem választotta meg osztálytanácsát, a III. osztály pedig csak a III. és IV. osztály szétválása után fogja megválasztani a két o. elnököt, osztálytitkárt és az osztálytanácsot.

Zemplén Géza osztályelnök errenézve bejelentést tesz, mire Moór Gyula h. elnök felolvassa az új alapszabályok 59. §-át, mely szerint az elnök és osztálytanács választása teljesen az osztályra van bízva.- Tudomásul szolgál.

IV. Az elnök elrendeli a szavazást az osztályok által ajánlott tiszteleti, rendes és levelező tagokra. A szavazás listával történik. Hagyományos szokás szerint sorshuzás dönti el, hogy a szavazás melyik osztállyal kezdődik. A sorshuzás a III. osztály mellett dönt.

A jelen nagygyűlésen a nagygyűlés szokásos II. napján történő bejelentések mára maradtak, (a nehéz közlekedési viszonyok miatt nem akaráván az Akadémia 3 napra kiterjeszteni a nagygyűlés tartamát). Így az osztályok ajánlásait nem volt mód külön bejelenteni, azok itt zárjelben közöltetnek). A zárójel utáni számok a nagygyűlés szavazatát jelentik.

A szavazás eredménye a következő:

a I. osztályba

az önkéntes írásban!

tiszteletli tagnak

Kodály Zoltán r.t.	/25 szóval 2 ellen/	22 egyhang.
Förster Aurél r.t.	/25 " 3 " /	22 "

az A/alosztályba

rendes tagnak:

Gulyás Pál l.t.	/21 szóval 5 ellen/	21 szóval 1 ellen
-----------------	---------------------	-------------------

levelező tagnak:

a B/alosztályba

Sik Sándor	/21 szóval 6 ellen/	22 " egyhang.
Pátzay Pál	/21 " 6 " /	21 " 1 ellen

a II. osztályba:

az A/alosztályba

rendes tagnak:

Buza László l.t.	/22 szóval 6 ellen/	19 " egyhang.
Laky Dezső l.t.	/24 " 6 " /	19 " "

a B/alosztályba

Révész Imre l.t.	/26 szóval 3 ellen/	19 " "
------------------	---------------------	--------

levelező tagnak:

a B/alosztályba

Bibó István	/20 szóval 9 ellen/	19 " "
Kerényi Károly	/21 " 8 " /	18 " 1 ellen

külső tagnak:

Macartney Carlile Aylmert	/19 szóval egyhang/	18 " 1 ellen
Schwartz András Bertalan	/19 " 1 ellen /	19 " egyhang

a III. osztályba

tiszteletli tagnak

Zemplén Géza r.t.	/24 szóval 1 ellen/	23 " egyhang.
Fejér Lipót	/25 " egyhang /	23 " "

Jul. 24.

Rendes tagnak

az A/alosztályba:

Buzágh Aladár l.t.	/25 szóval egyhang./	23 szóval egyhang.
Doby Géza l.t.	/24 " 1 ellen	23 " "
Békéssy György l.t.	/25 " egyhang	23 " "

a B/alosztályba:

Szentpétery Zsigmond l.t.	/25 szóval egyhang/	23 " "
Miskolczy Dezső l.t.	/25 " "	23 " "

levelező tagnak

az A/alosztályba

Schay Géza	/21 szóval 4 ellen/	19 " 4 ellen
Kuthy Sándor	/23 " 2 ellen/	23 " egyhang.
Müller Sándor	/24 " 1 ellen/	23 " "

a B/alosztályba

Kotlán Sándor	/25 szóval egyhang./	23 szóval egyhang.
Bulla Béla	/25 " "	20 szóval 3 ellen
Frigyesi József	/23 " 2 ellen/	22 " 1 "
Mendöl Tibor	/25 " egyhang /	23 " egyhang.
Detre László	/25 szóval egyhang/	20 " 3 ellen
Borbély Samu	/24 " 1 ellen/	21 " 2 ellen
Gombás Pál	/25 " egyhang/	19 " 4 ellen
Csürös Zoltán	/25 " "	18 " 5 "
Bruckner Győző	/24 " 1 ellen /	21 " 2 "
Tárczi-Hornoch Antal	/25 " egyhang /	20 " 3 "
Jancsó Miklós	/25 " "	20 " 3 "
Wolszky Sándor	/23 " 2 ellen /	21 " 2 "
Tóth László	/24 " 1 " /	22 " 1 "
Ivanovics György	/24 " 1 " /	22 " 1 "
Mansfeld Géza	/22 " 3 " /	17 " 6 "
Sántha Kálmán	/25 " egyhang /	21 " 2 "
Laki Kálmán	/24 " 1 ellen /	23 " egyhang.
Straub Brunó	/24 " 1 " /	20 " 3 "
Rusznay István	/24 " 1 " /	16 " 7 "
Ernst Jenő	/20 " 5 " /	17 " 6 "
Törő Imre	/24 " 1 " /	22 " 1 "

Az elnök kihirdeti a szavazás eredményét; minden ajánlott tag megválasztatott s ezáltal őket az Akadémia tagjainak jelenti ki.

V. Haynal Imre l. tag javaslatot tesz arra nézve, hogy az Akadémia írjon át Európa többi akadémiaihoz a Csehszlovákiában folyó magyarüldözés miatt. Ez ugyanis ellenkezik az Atlantic ~~chart~~ tával, a győztes hatalmak elveivel s általában a kulturával. A közoktatásügyi miniszter ur ezt kétségkívül örömmel fogadná. Felkérhetjük a szomszédos államok akadémiait is, hogy az emberiesség és civilizáció követelményeit segítségük érvényesülni. Az összes ülés az elnököt bizza meg, hogy szakemberek meghívásával ezt megfontolja s az iratot az ő segítségükkel- ha jónak látja- megszerkessze.

Az elnök így mondja ki a határozatot s megköszönve a jelenlevők érdeklődését, az ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére Huszti József és Lukinich Imre r. tagokat kéri fel és az ülést bezárja.

Jegyezte:

Varnai László
főtítkár.

Hitelesítésül:

Huzsi József
h. elnök.

Hitelesítők:

Huzsi József   *Lukinich Imre*

J e g y z ő k ö n y v

a Magyar Tudományos Akadémiának 1946. november 25-én tartott
összes üléséről.

Elnök: az elnök és másodelnök távollétében Pais Dezső
osztályelnök. Jelen vannak: Förster Aurél, Láng Nándor, Zimmermann
Ágoston t. tagok; Alföldi András, Bay Zoltán, Hajnal István, Illyés
Géza, Jávorka Sándor, Németh Gyula, Szentpétery Zsigmond r. tagok;
Beke Ödön, Fokos Dávid, Fettich Nándor, Gulyás Pál, Horváth Barna, Eckhardt
Sándor,
Haynal Imre, Maucha Rezső, Nagy Miklós, Prohászka Lajos, Rédey Tivadar,
Sági István, Szemere Samu, Theiss Ede, Kováts Ferenc, Váczy Péter l. tagok.

A jegyzőkönyvet a főtitkár vezeti.

Az elnök az ülést megnyitja és felkéri Szemere Samu l. tagot
Nietzsche és Wagner című előadásának megtartására. Ezután

z á r t ü l é s b e n

felszólítja a főtitkárt jelentéseinek megtételére.

I. A főtitkár megemlékezik Kéký Lajos és Gratz Gusztáv tagok
elhunytáról.

II. Temetőről lévén szó, a főtitkár megemlíti, hogy a Kerepesi-
uti temetőben a bejárattól jobbra, a fal mellett egy ékes siremlék áll,
melynek alapzatán kétszer is előfordul a M. Tud. Akadémia neve, hogy "Leve-
lező tagjának és nagy alapítványtevőjének" emelte. A név, mely külön
márványtáblán volt beillesztve, és a bronz domboru arcmás hiányzik. A sir
Zsivora Györgyé, aki 1884-ben 100.000 forintos alapítványt hagyott az Aka-
demiára, tehát a legnagyobb alapítványt a Vigyázó-örökség mellett. A bronz-
plakettet költséges volna pótolni, azonban a nevet egy márványtáblán be-
lehetne illeszteni a régi helyére. Tekintettel arra, hogy az Akadémia állí-
totta a siremléket, helyén való volna, hogy az Akadémia ennyiben rendbe is
hozza.

Ugyanott továbbá a fal mellett áll Bugáth Pál siremléke, me-
lyen csak meglódult a talapzaton álló kereszt. Illő volna, hogy az Akadémia
ezt is megigazíttassa.

Pais Dezső elnök kérdést tesz Budenz József siremlékének állapota felől.

A két előbb említett siremlék helyrehozatalához az összes ülés hozzájárul, illetve helyreállításukat az igazgató tanács jóindulatba ajánlja.

III. Zimmermann Ágoston 1. tag képviselte Akadémiánkat az Amizóni intézet igazgatóságában. Az ostrom az intézetet lerombolta, telkét is mások foglalták el, úgy hogy a leánynevelő intézet, legalább egyelőre szünetelni kénytelen. Az Akadémia érdekelve van az intézet fenntartására szolgáló Miatyánk-utcai ház tulajdonjogában, ezért az intézet sorsát figyelemmel kell kísérnünk. A főtitkár ezt már ajánlotta is a vallás- és közoktatásügyi minisztérium illetékes ügyosztályának figyelmébe.

IV. Az I. osztály a Klasszikus Filológiai Bizottság új tagjainak ajánlja: Pais Dezső, Pronászka Lajos, Mészöly Gedeon, Gáldi László, Kernyi Károly, Sik Sándor akadémiai tagokat, meghívott tagokul pedig Wagne József, Györkösy Alajos, Gyóni Mátyás tanárokat.

Az összes ülés az osztály ajánlását elfogadja s így az ajánlottakat a bizottság rendes, illetőleg meghívott tagjainak jelenti ki.

V. A főtitkár jelentést tesz az igazgató tanács október 10-én tartott üléséről. Ezen az ülésen megjelent a miniszterelnök ur, továbbá mindkét helyettese, a vallás- és közoktatásügyi, a pénzügy és az ujjáépítési miniszter ur. Szó volt a palota helyreállításáról, amire az ujjáépítési miniszter ur havi részletekben egy év alatt 1,200.000 forintot kész forditani.

Az Akadémia további munkásságának folytatására tudományos támogatásban is óhajtana részesülni. A pénzügyminiszter ur erre nézve óvatosabban nyilatkozott ugyan, 500.000 frt volt szóban. Pais osztályelnök ur annak a véleményének ad kifejezést, hogy ez határozott ígéret volt, mire a főtitkár megjegyzi, hogy a minisztériumban erről senkinek sincs tudomása, míg az ujjáépítési minisztériumban három nap mulva már mindenki tudott a miniszter elhatározásáról s az eljárás folyamatba is vettéve.

Alföldi András r. tag arra figyelmeztet, hogy ennek a segélynek ebben az esztendőben kellene kiutalva lenni, különben az 1946-ra szóló részt elveszítjük s csak 1947-ben jöhet számításba. Kivánatosnak

Ma is

Megint a gyászharangot kell megkonditanom. Elhunyt

Kéky Lajos r. tagtársunk. Az Alföld fia volt s világos magyar értelme a népélet iróinak méltatásában mozgott legotthonosabban. Pályája Tompa Mihály pályanyertes életrajzával nyílt meg, egész könyvet írt Baksayról, kiváló értekezéseket Gárdonyi és Tömörkény munkáiról. De el tudta kíséni Beöthy Zsolt pályáját is, naplójegyzetei alapján, benyomásokat sovárgó lelkének képzőművészeti élvezetei útján. Fő munkáját, mely a jellemzés művészetéről szólt volna, Kéky nem fejezhette be; határt szabott itt nyelvismereteinek és utazásainak köre is. Volt azonban egy ritka adománya: a hatás megnagyarázható és érzékelhető elemein felül nyilvánuló finom és biztos izlése. - Tanított az egyetemen és a színművészeti főiskolán; titkára volt a Kisfaludy-Társaságnak s megírta száz esztendei történetét; szerkesztett az Irodalomtörténeti Közleményeket. Halálával munkás és nemes élet zárult le, melynek hasznos nyomai maradtak. Koporsójánál Alszeghy Zsolt társunk vett tőle bucsut, az Akadémia nevében.

nek ebben az esztendőben
szóló részt elveszítjük s csak 1947-ben jöhet számításba. Kivánatosnak

E hónap 21-én elhunyt Gratz Gusztáv 1. tagtársunk.

Fiatalon vezére volt a korabeli magyar ifjuságnak, részt vett a Társadalomtudományi Társaság alapításában, s ő indította meg a Huszadik Század folyóiratot. Tevékeny alakja volt politikai és közgazdasági életünknek. 1917-ben külügyi osztályfőnök volt, utóbb pénzügy- majd külügy-miniszter. Számos művet írt, s könyvei angol és német fordításokban külföldön sem voltak hatástalanok. Számos külföldi folyóiratnak állandó munkatársa volt. Holnap, kedden délután temetik; az Akadémia gondoskodott számára diszszirhelyről; az Akadémia nevében Gajzágó László társunk búcsúzik tőle.

72

73

szóló részt elveszítjük s csak 1947-ben jöhet számításba. Kivánatosnak

mondja, hogy az osztályelnökök menjenek el a főtitkárral együtt a pénzügy miniszter urnoz és szorgalmazzák az összeg kiutalását. A főtitkár hangsulyozza, hogy a legalább részbeni kedvező eredményt a közoktatásügyi miniszter ur és Berenyi Lipót t. tag felhasználásainak köszönhetően...

Másolat

A Magyar Tudományos Akadémia t. Elnökségének

Budapesten.

Mélységes sajnálattal vagyok kénytelen bejelenteni, hogy megrendült erőbeli és egészségi állapotom miatt a M. Tud. Akadémia kitüntető bizalma folytán az Amizoni Károly-alapítvány igazgató tanácsában elfoglalt tagságról ezennel lemondok.

Az Amizoni-alapítványból fenntartott leánynevelő intézet Alszeghy Piroska minden elismerésre méltó, kitűnő igazgatása alatt a nagylelkű alapító intenciói szerint működött az ostrom idejéig, amikor nemcsak ingatlanai pusztultak el, hanem berendezése, felszerelése is áldozatul esett. Értesülésem szerint a vallás- és közoktatásügyi minisztérium fennhatósága alól a földmívelésügyi minisztérium alá került intézetet mezőgazdasági középiskolává kívánják átalakítani, ami nem felel meg az alapító-levélben foglaltaknak.

Kiváló tisztelettel

Budapest, 1946. október 28-án

dr. Zimmermann Ágoston s. k.

nyug. egyetemi ny. r. tanár, a M. Tud. Akadémia tagja.

... közoktatásügyi miniszter ur az amerikai Joint-tól segélyt szerzett magyar tudósok, írók, művészek számára, melyből kétszázhatvanan részesülnek egyszeri 288 frt segélyben.

Az összes ülés köszönettel veszi tudomásul s meghagyja a főtitkárnak, hogy az Akadémia köszönetét a miniszter ur előtt tolmácsolja.

szóló részt elveszítjük s csak 1947-ben jöhet számításba. Kivánatosnak

mondja, hogy az osztályelnökök menjenek el a főtitkárrel együtt a pénzügy miniszter urnoz és szorgalmazzák az összeg kiutalását. A főtitkár hangsulyozza, hogy a legalább részbeni kedvező eredményt a közoktatásügyi miniszter ur és Baranyai Lipót t. tag felszólalásainak köszönhetni, mire Pais osztályelnök indítványozza, hogy a miniszter urnak és Baranyai Lipót tagtársnak az Akadémia fejezze ki köszönetét.

Az összes ülés ehhez hozzájárul.

VI. A főtitkár sajnálattal jelenti, hogy az az összeg, melyet az általa összeállított költségvetésben az Akadémia házaiból remélt, több tekintetben megingott. Az új lakbérrendeletek a házfelügyelők OTI-diját, családi adó-pótlékát, a házak csatorna-, viz- és közvilágítási költségeit, kéményseprő díját, központi fűtés helyreállítását /a Somogyi-uti nagy bérházban ez 6.490 forint/, végül a tetők javítását /az Arany János-utcai bérháznál 13.358 frt a párkányjavítás, 2.540 frt a leomló sarok, a lépcsőház tetőzetének javítása 3.980 frt/ a háztulajdonosra rójja. Ezzel a bevétel-csökkenéssel számolni kell.

Az összes ülés ezt sajnálattal veszi tudomásul.

VII. Jelenti a főtitkár, hogy az ig. tanács rendeletéből az új Alapszabályok kinyomattak, az Ak. Értesítőnek egy füzeté fog megjelenni és már megjelent a Magyar Helyesírás Szabályainak új lenyomata.

Tudomásul szolgál.

VIII. Jelenti továbbá, hogy az Akadémia két pályázatot hirdetett: "A matematikai és természettudományi gondolkodás bevitele az alsó és középfokú iskolákba", melyre már egy pályamű érkezett Péter Rózsától; bírálta Laki Kálmán és a másodelnök^ú, további bírálatra kiadtuk Szőkefalvi Nagy Gyula és Sz. Nagy Béla tagoknak.

A másik pályázat: "A tehetségkutatásra vonatkozó gyakorlati és eredményt ígérő módszerek fölvetése", melyre hat pályamű érkezett.

IX. A vallás- és közoktatásügyi miniszter ur az amerikai Joint-tól segílyt szerzett magyar tudósok, írók, művészek számára, melyből kettőszázhatvanan részesülnek egyszeri 288 frt segílyben.

Az összes ülés köszönettel veszi tudomásul s meghagyja a főtitkárnak, hogy az Akadémia köszönetét a miniszter ur előtt tolmácsolja.

X. Az elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére fölkéri Förster Aurél t. és Hajnal István r. tagokat és az ülést berekeszti.

K. m. f.

Jegyezte:

Vainovitskény
főtitkár.

Hitelesítésül:

P. A. 120
elnök.

Hitelesítőik:

Förster Aurél
Hajnal István

J e g y z ő k ö n y v

a M. Tud. Akadémiának 1946. december 19-én tartott r e n d k i v ü l l i
nagygyűlési tagválasztó összes üléséről.

Az elnök és másodelnök távollétében elnök: Domanovszky Sándor t. tag. Jelen vannak: Fejér Lipót, Marek József, Zimmermann Ágoston t. tagok, Alföldi András, Bay Zoltán, Buzágh Aladár, Gulyás Pál, Hajnal István, Illyés Géza, Jávorka Sándor, Manninger Rezső, Németh Gyula, Pais Dezső, Tomcsányi Mórion. tagok, Egerváry Jenő, Frigyesi József, Haynal Imre l. tagok.

A jegyzőkönyvet a főtitkár vezeti.

Elnök üdvözlí a megjelenteket és meg kívánja állapítani a határozatképességet. 16 szavazó tag van jelen. Az alapszabály 25-nek jelenlétét írja elő, de a mai körülmények - a hideg és a távolság is - erősen látba esnek. A gyűlés kimondhatja, hogy határozatképesnek tartja magát. Kérdi, érkeztek-e be rendes írásos tagajánlások?

A főtitkár felolvassa, kiket és kik ajánlottak; utal az alapszabályok pontjaira, melyek szerint az elnök összehívhatja a rendkívüli ülést. Ez ugy is történt.

Pais Dézsó osztályelnök hosszabb memorandumot olvas fel. Ebben azt hangoztatja, hogy a közoktatásügyi miniszternél tartott értekezleten a szellemtudományi tagozat az ellen foglalt állást; hogy a Természettudományi Akadémia egyes tagjai egyenesen rendes tagokká választassanak. Erre nézve nem tettek ígérletet. Időszerűtlennek tartja a mostani választást; kérdi, hogy az osztályok jelöltek-e, vagy csak az osztálytanács. Tudomása szerint felszólalás is történt a miatt, hogy a tagoknak nem adatott mód, hogy ajánlási jog gyakorlásával élhessenek. Kifogásolja, hogy az osztályban még széklet nem foglalt tagok is szavazták, ad hoc határozat alapján. Nem kívánja a tagválasztást megakadályozni, ezt ismételten hangoztatja, de az összes ülés szavazzon a fölött: kíván-e tagválasztást tartani, illetve tagválasztó ülésnek nyilvánítja-e magát?

Bay Zoltán r. t., osztályelnök emlékezetbe idézi, hogy a miniszteri értekezleten a Természettudományi Akadémia tagjai mindig hangoztatták azt a

kívánságot, hogy egyesek közülük egyenest r. tagokká választassanak.
Különbön átadja a szót a főtitkárnak.

A főtitkár azon kezdi: sajnálatos, hogy az említett értekez-
leten nem gondoltunk arra, hogy az újon felállítandó IV. osztály -
legalább is a Természettudományi Akadémia részéről - rendes tagok nél-
kül marad. Ebből állt elő az a helyzet, hogy ma egy összes ülésen az
I. és II. osztály 52 szóval rendelkeznek, a természettudományi tágozat
pedig 32 szóval. Kétségtelen, hogy a szellemtudományi rész ezzel nem
élné vissza - de méltányos, hogy ez a véletlenül előállott számbeli
aránytalanság rendbe hozassék. Való, hogy a jelölteket az osztálytanács
nevezte meg, de semmi kétség, hogy ha ez a min. értekezleten szóba jő,
ugyaneveket sorolják fel s akkor azok a júliusi tagválasztáson meg
is választatnak /annál is inkább, mert heten a M. Tud. Akadémia régi lev.
tagjai közül vannak r. tagokul ajánlva /a tizennyolcból/, az új lev. ta-
gok közül pedig nyolc már megtartotta tagsági székhelyét. Felszólá-
lás egyetlen egy történt a III. és IV. osztály tagjai közül, ez sem csak
az idézett tekintetben, hanem a miatt is, hogy az ajánlás határideje
nem közöltetett a tagokkal. A mostani választás azonban egész rendkivü-
li, melyre a III. és IV. osztály komoly megfontolás alapján szokat ajánl-
ja, akiket ezelőtt a viszonyok háttérbe szorítottak. Való, hogy az osz-
tályban még széket nem foglalt tagok is szavaztak, de a III. és IV. osz-
tály hatvenegy lev. tagja közül mindössze huszonegy nem foglalt széket,
s ezekből csupán tizenegy szavazott az osztályban. Rendes tag nem sza-
vazott olyan, aki még széket nem foglalt volna. Hogy a mai ülés szavaz-
zon a felett, vajjon kíván-e ülést tartani, arra sem az alapszabályban,
sem a gyakorlatban nincs példa. Az alapszabályok 38. §-a kimondja, hogy
az elnök bármelyik ülést soron kívül összehívhatja; az elnök a mai ülés
megtartásához táviratban hozzájárult. Nincs alap arra, hogy ezzel szem-
ben az összes ülés állást foglaljon. Ez a szembe helyezkedés esetleg az
elnök lemondására vezetne. Különbön a felszólaló Pais Dező osztály
elnök ur sincsen a tagválasztás megtartása ellen, mint azt ismételtén
ki fejezte. Egyébként is a III. és IV. osztály természetesen a mai válas-
tás megtartása mellett foglalt állást, a II. osztály pedig legutóbbi
zárt ülésén szintén nyilatkozott; tehát az Akadémia négy osz-

tályából három.

Pais Dezső osztályelnök fenntartja indítványát.

Domanovszky Sándor elnök: A mai ülés tagválasztásra van összehívva, ez ellen kifogás nem tehető, legfeljebb formai okokból lehet bírálni.

Alföldi Andrásnak szintén van némi aggodalma: hogy ha minden politikai változásnál rendkívüli ülések ahhoz alkalmazkodnának. Ha azonban az ügy ennyire megérett, kérné Pais osztályelnök urat, hogy az általa hangoztatott szellemben annál kevésbé tegyük szóvá a formahibákat, mert félreértésre adna okot, - nézzük csak a lényegét.

Bay Zoltán szerint a miniszteri értekezleten a M. Tud. Akadémia tagjai azt hangoztatták ugyan, hogy az alapszabályok nem engedik meg az új tagoknak rögtön r. taggá leendő választását, Keresztury Dezső miniszter ur azonban szemben állt ezzel s ezt a kérdést évközben ki-egyenlíthetőnek tartották.

Hajnal István osztálytitkár szerint a választás nincs eléggé előkészítve. Azt kívánja, hogy a választás jobb meg gondolás céljából halasztassék el két héttel.

Domanovszky elnök nem lát erre okot, mert nincs rá kilátás, hogy januárban több tag jelennék meg - a mai viszonyok közt - a tagválasztó gyűlésre. Ne az ellentétek kiélezésére törekedjünk, hanem azt mondjuk ki, hogy a mostani eljárás precedensül nem szolgálhat és meg nem ismételtető, - Ez több tag helyeslésével találkozik.

Németh Gyula osztálytitkár kívánatosnak tartja, hogy a jövőben a tagajánlások nyomattassanak ki. A főtitkár megnyugtatta, hogy az ajánlások /a nyáriak épp úgy, mint a mostaniak/ az Ak. Értesítőben közöltetni fognak, mielőtt arra anyagi mód lesz; ez már határozat.

A főtitkár megjegyzi Alföldi András r. tag felszólalására, hogy politikai szempont a jelöléseknél nem nyilvánult, a névsor mindenkit meggyőzhet arról, hogy itt tisztán tudományos szempontok voltak irányadók. Ami az előkészítés hiányára vonatkozó vádat illeti, sajnálja, hogy Hajnal osztálytitkár ur csak most áll elő meg gondolásaival, mikor az osztály legutóbbi ülésén a főtitkár ez ügyet teljes alaposággal, hosszan ismertette. Különbösen a tagválasztó ülés most szakasztott úgy volt előkészítve, mint a

juliusi választásoknál. Akkor összes ülési határozat volt, hogy a tagajánlások nem nyomtatnak ki, az ajánlottak névsora pedig - hasonló okból - csak a plénum ülésén, 's csak előszóval közöltetett. Akik ezen tagválasztó összes ülésen jelen voltak, emlékezhetnek, hogy midőn az ülés az előkészített golyós szavazást mellőzni kívánta, a főtitkár felolvasta a jelöltek névsorát s mindenki maga írta azt fel cédulára - annyira nem volt előzetesen kinyomatva a jelöltek névsora.

Domanovszky Sándor elnök felszólítja a jelenlevőket, kézfenttartással szavazzanak: kik kívánják a választás megtartását? Eredmény: 12 igen, - ellenpróba 4 nem.

Pais Dezső osztályelnök erre elhagyja a termet.

Elnök elrendeli a szavazást. A főtitkár felolvassa a névsort. A szavazás listával történik. Beadatott 15 szavazat, ebből 2 cédula üres volt; a többin a szavazatok így oszlottak meg:

A III. osztályban rendes tag lett

Csürös Zoltán	9	szóval	4	ellen
Egerváry Jenő	13	"		egyhangulag
Gombás Pál	13	"		egyhangulag
Papp Simon	13	"		"
Szőkefalvi Nagy Gyula	13	"		"
Tárczi-Hornoch Antal	13	"		"
Varga József	13	"		"

A IV. osztályban rendes tag lett

Beznák Aladár	15	szóval		egyhangulag
Ernst Jenő	13	"	2	ellen
Haynal Imre	15	szóval		egyhangulag
Jancsó Miklós	15	"		"
Mansfeld Géza	15	"		"
Mócsy János	14	"	1	ellen
Risznay István	15	"		egyhangulag
Sántha Kálmán	15	"		"
Törő Imre	14	"	1	ellen
Tolsky Sándor	15	"		egyhangulag.

Elnök ezek szerint kijelenti, hogy a rendes tagságra ajánlottak valamennyien megválasztottak.

A jegyzőkönyv hitelesítésére Bay Zoltánt és Alföldi Andrást kéri fel. Köszönetet mondva a megjelenteknek, az ülést berekeszti.

Jegyezte:

Vainovszky
főtitkár.

Hitelesítésül:

Domanovszky Sándor
elnök.

Hitelesítők:

Alföldi András
Bay Zoltán

I.

J e g y z ő k ö n y v

-----

a Magyar Tudományos Akadémiának 1947. január 28-án tartott

összes üléséről.

Elnök: Szent-Györgyi Albert másodeelnök.

Jelen vannak: Fejér Lipót, Ravasz László t.tagok, Gulyás Pál, Hajnal István, Melich János, Moravcsik Gyula Németh Gyula, Pais Dezső, Riesz Frigyes, Tomcsányi Móric, Tóth Zoltán, Zsirai Miklós r.tagok, Alszeghy Zsolt, Beke Ödön, Dolányi Alajos, Fokos Dávid, Gáldi László, Heller Erik, Kumorovitz Bernát, Marót Károly, Sági István, Szemere Samu

A jegyzőkönyvet a főtitkár vezeti.

I. Az elnök az ülést megnyitja és felkéri Zsirai Miklós r.tagot Munkácsi Bernát emlékezete c. felolvasásának megtartására.

II. Ennek megtörténte után az elnök meleg köszönetet mond az értékes emlékbeszédért és utána megnyitja a
z á r t ü l é s t.

I. Az elnök szóvá teszi Kerékjáró Béla kitűnő, valóban világhírű tudós özvegyének szomorú anyagi helyzetét, aki egy még iskoláit végző fiúval és egy nagybeteg leánnyal maradt hátra csekély nyugdíj mellett.

Az elnök ur igyekezn^{ie} a miniszternél a tábormokok özvegyeinek folyósított teljes fizetés mintájára Kerékjártó Béla özvegyének hasonló kedvezményt elérni.

Az ülés hálás köszönettel fogadja az elnök úr igyekezetét.

II. A főtitkár bejelenti Moesz Gusztáv és Nagy Lajos l.t, valamint Viszota Gyula r.tag halálát.

III. A főtitkár jelenti, hogy a Kerepesi-temetőben szembetűnő helyen egy nagyon szép síremléken kétszer is olvasható a M.Tud.Akadémia neve, mint amely e síremléket kiváló tagjának emelte. A kis márványtábla azonban, amelyen a név külön fel volt jegyezve, eltűnt. A sír Zsivora Györgyé. Tekintettel az Akadémia nevének az emléken való ismételt felírására, méltó volna, hogy az Akadémia e sírt rendbe hozassa, ami igen csekély költséggel elérhető. /Zsivora György százezer forintos örökséget hagyott az Akadémiára 1883-ban./ A közelben van Bugát Pál síremléke is,

amely kisebb mérvben szintén megsérült, azt is rendbe lehetne hozatni.

Az összes ülés ehhez hozzájárul.

IV. A főtitkár bemutatja az újabb megjelent kiadványokat: Alapszabályok, Értesítő, Helyesírás.

V. A főtitkár jelenti, hogy a II. osztály a Jogtudományi Bizottság elnökévé Kolosváry Bálint r. tagot, előadójává Szászy István l. tagot választotta, meghívott taggá pedig Beck Salamont ajánlja.

VI. Jelenti továbbá, hogy a II. osztály Archeologiai Bizottsága elnökké Láng Nándort, előadóvá - azóta elhunyt - Nagy Lajost választotta meg.

VII. Jelenti továbbá, hogy a Nemzeti Bank 5.000 forintot ajánlott fel egy közgazdasági mű kiadására. A mű címe felől előzetes tájékozást kért. Bejelentetett: Szabó István "A jobbágy birtokszerzés az örökös jobbágyság korában". Ma vett értesítés szerint az összeg fel is vehető.

VIII. A főtitkár jelenti, hogy a Marczali-émlékbeszéd tartásakor a hallgatóság egy tagja 1.000 forintot adott át a főtitkárnak Tóth Zoltán emlékbeszédének kinyomatására.

Mindkét bejelentés örvendetes tudomásul szolgál.

IX. Jelenti a főtitkár, hogy a széphalmi Kazinczy-mauzóleumból egy magyar tiszt több ereklyetárgyat elvitt, erről elismervényt adott, /állítólagos megmentés céljából/. Azóta azonban sem a tisztről, sem a tárgyakról hír nincs. A főtitkár ismételten fordult a honvédelmi minisztériumhoz, most kapott választ, hogy a nyomozás az illető tiszt személye és a nyugatra vitt tárgyak után komolyan megindult. - Tudomásul szolgál.

X. A főtitkár jelenti, hogy a III. és IV. osztály által kiírt pályázatokra szép számmal érkeztek pályamunkák és pedig a tehetség - kutatásra 7 pályamű, a természettudományi és matematikai gondolkozás fejlesztésére kiírt pályázatra 8.

XI. Jelenti a főtitkár, hogy a palota helyreállítási munkálatai megkezdődtek. Az elmúlt hét folyamán állványokat szállítottak fel a növénytári rész^{en} a palota III. emeletére és padlására. - Tudomásul szolgál.

XII. Az Igazgató-tanács ülésén szóba került a tagajánlások ügye, előbb azonban az osztályok foglalkoznak vele. A tagajánlások benyújtásának határideje később áldapittatik meg. - Tudomásul szolgál.

XIII. Foglalkozott az Igazgató-tanács a tőke és jövedelem nélkül maradt alapítványok és jutalmak kérdésével. Az utóbbi két esztendőben az Akadémia csak elismerő levéllel fejezte ki köszönetét egy-egy kiváló munka szerzőjének. Ez a megoldás azonban anyagi elismerés híján hosszú időn át fenn nem tartható. Szükséges egy nagy-díj létesítése, esetleg kettőé, hogy minden évben egyik a szellemtudományt, másik a természettudományt illesse. E kérdés megvitatására az Igazgató-tanács bizottságot küldött ki, az osztályelnököket és Németh Gyula osztálytitkárt.

XIV. Bizottságot küldött ki az Igazgató-tanács a könyvtárban történtek megvizsgálására, tagjai Kniezsa István, Szászy István és Jávorka Sándor. Minthogy azonban a VKM is küld ki egy bizottságot, a miniszteri bizottság működésének az Igazgató-tanács nem kíván elébe vágni. A főtitkár röviden ismerteti a könyvtárban történeteket. Január 14-én megjelent a könyvtárban egy orosz ezredes, egy őrnagy kíséretében, azzal, hogy a könyvtárból a fasiszta, szovjetellenes, antidemokratikus, antiszemita műveket kívánja eltávolítani a szövetséges ellenőrző bizottság rendeletéből. Megkezdődött a könyvtár anyagának átvizsgálása, miközben nagy számú könyvet jelöltek meg eltávolítandónak. 20-án befejezettek gondolták munkájukat, amikor egy szekrényből váratlanul két Hitler: Mein Kampf és más hasonló művek tűntek elő. E könyvek úgy kerültek a könyvtárba, hogy az ostrom megszűntekor, amikor az óvónelyekről a lakók feljöttek, dr. Gergely Pál, a palota és a bérnáz gondnoka, rendelet alapján végigjárta a lakásokat és pincéket, rejtett fegyvereket keresve. Fegyverek helyett Kibédi Varga Sándor lakásában és pincéjében ezen könyveket találta; számos filozófiai művet, amelyek az Akadémia könyvtárából voltak kikölcsönözve és az említett tiltott könyveket. Ezeket dr. Gergely Pál átadta a könyvtárnak. A főkönyvtárnok úr úgy rendelkezett, hogy e könyveket nem kell a katalógusba fölvenni; ez maga is mutatja, hogy a könyveket nem volt szándéka a könyvtárban megtartani. Hogyan kerültek a főkönyvtárnok ur szobájába, azt eddig nem sikerült megállapítani. Az orosz ezredes ur egy névsort is adott át mind a könyvtárban, mind a főtitkári hivatalban, hogy a lexikonokból az azon felsorolt nevek kitörölendők, illetve az illető címszók tussal vonassanak át, hogy a szöveg olvashatatlaná válják. Ennek megtörténtét ellenőrzik /már meg is tekintették a munka haladását/.

Alszeghy Zsolt l. tag megjegyzi, hogy a Hitler-féle könyvek már az első jegyzéken ^b benne voltak.

Melich János főkönyvtárnok is szót kér s elmondja, hogy szándékos elrejtésnek semmi nyoma sem volt a könyvek körül észlelhető, más könyvtárakban sokkal nagyobb számmal kerültek elő a beszolgáltatásnál szándéktalanul elfeledett könyvek. - Tudomásul szolgál.

Több tárgy nem lévén, az elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére Ravasz László t. és Gulyás Pál r. tagokat kéri fel és az ülést bezárja.

Jegyezte:

Vornovich Géza
főtitkár.

Hitelesítésül:

[Handwritten signature]
elnök.

[Handwritten signature]
Ravasz László
Hitelesítő:

Moesz Gusztáv

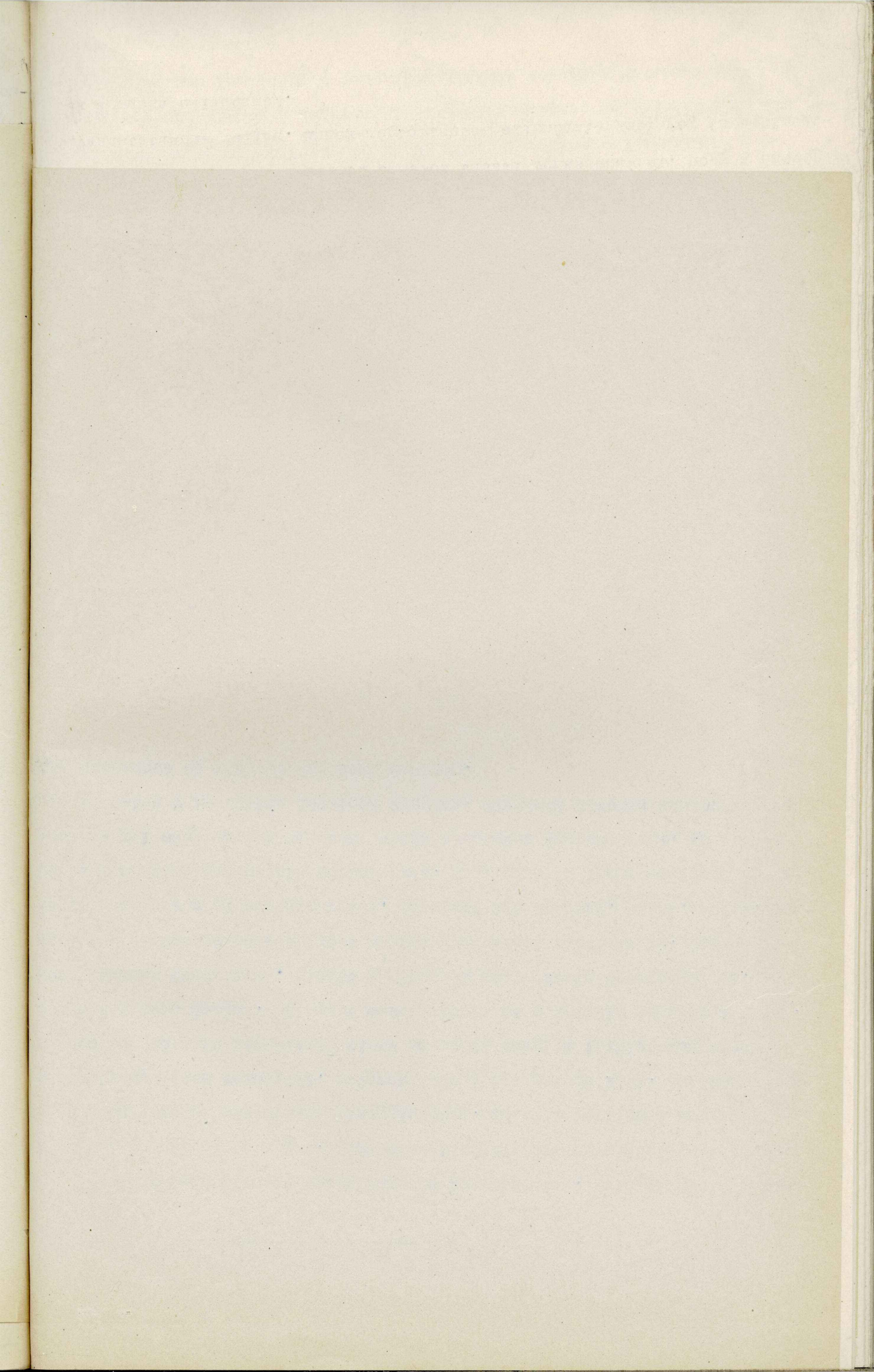
December 8-án elhunyt Moesz Gusztáv levelező tag. Kristálytani vizsgálattal indult el pályáján. Mint vidéki tanár ezekhez szükséges műszerek hiányában tért át növényteni vizsgálatokra. 33 éves korában a Nemzeti Múzeum növénytárába rendelték, melynek idővel igazgatója lett. Az első világháború idején mint népfőlkelő tiszt szerb és lengyel területeken végzett botanikai kutatásokat. Elismert nevet vívott ki a külföld szakkörei előtt. Kutatásainak eredményei, kivált a növények gombakozta betegségeiről, az épületek elgombásodásáról írott munkái gyakorlati hasznuk is. Összegyűjtötte a magyar népi növényneveket, cikkeket írt Kossuth, Jókai, Petőfi, Gárdonyi munkáiban előforduló növényekről. Nagy műve "A Kárpát-medence üszög-gombái-"ról nagyrésztben kieszedve várja nyomdában kinyomatását. Az Akadémia 1945-ben választotta levelező tagjává. Sirjánál Jévorika Sándor rendes tag bucsuzott el tőle az Akadémia nevében.

77

78

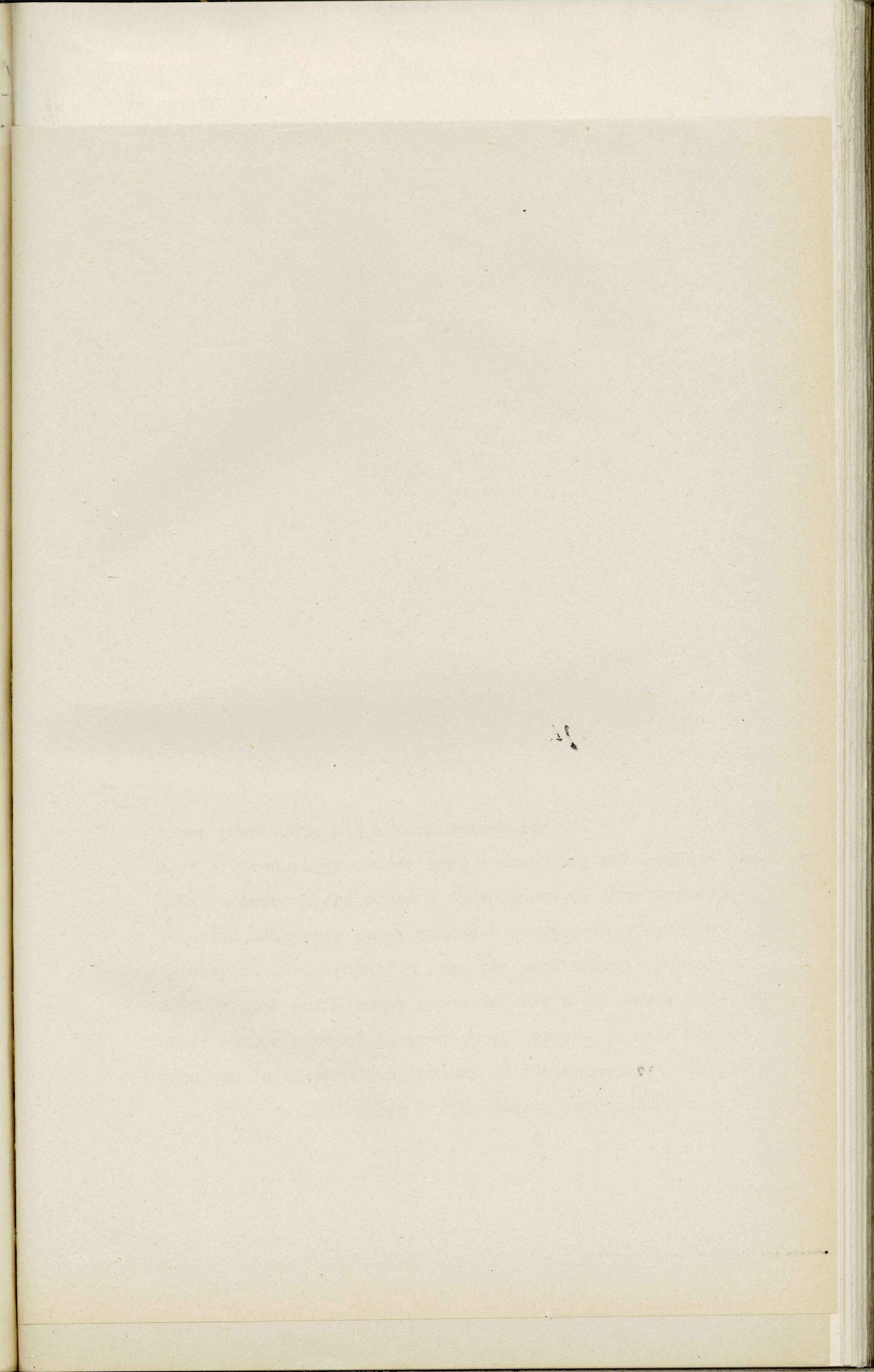
Tudomásul szolgál.

81

Nagy Lajos 1. tag elhunyt 1946. december 11.

1926 óta jelentek meg művészeti és iparművészeti tanulmányai. Alapos ismerője volt a római mozaik- és agyagművés-ségnek. Nagy buzgalommal tanulmányozta a pannoniai ós - keresztény feliratoikat. Ő írta le, nagy monografiában, az egyetlen megőrzött római orgonát. Munkássága általában nagy lépéssel vitte előre a római Pannónia kulturtörténe-tét. C. rendkívüli tanára volt a budapesti egyetemnek, köz-ponti igazgatója a Fővárosi Múzeumnak.

Az új évben, január 11-én elhunyt Viszota Gyula rendes tag. Akadémiánk 1913-ban választotta levelező, 1932-ben rendes tagjai sorába. Jelentékeny munkásságot fejtett ki az irodalomtörténet terén, kiváltképpen a két Kisfaludyra vonatkozólag, továbbá Vörösmarty és Bajza akadémiai munkásságáról. Értekezései főleg az Irodalomtörténeti Közleményekben s az Akadémiai Értesítőben láttak napvilágot. E korszakból egyre jobban Széchenyi alakja emelkedett ki előtte. Kiadta "Garat" című hátrahagyott művét, sajtó alá rendezte bőséges megvilágosító jegyzetekkel Széchenyi Naplójának új kiadását négy kötetben, Széchenyi és Kossuth hírlapi vitájának anyagát két kötetben; közben számos értekezéssel világította meg Széchenyi életének egy-egy korszakát, jelentősebb eseményét, egyes munkáit és terveit. Szily Kálmánnal ő foglalta jegyzékbe az Akadémia Széchenyi-muzeumának anyagát, később e muzeumnak őre és gondozója lett. Részletkutatásai sok eredménnyel jártak s bár feldolgozásuk több ponton kritikára szorul, munkái nélkülözhetetlenek Széchenyi életének és működésének ismeretéhez. Ezzel állított magának emléket.

Az Akadémia gyászát a sirnál Mészöly Gedeon levelező tag fejezte ki szép beszédben.

Ugyanazon a napon, 1933. február 11-én elhunyt a Magyar Tudományos Akadémia tagja, Ujvári István, Ujvári István I. és Jávorka Sándor R. tagok.

Tudomásul szolgál.

Az új évben, január 11-én elfolyt Vissza Gyula rendes tag.

Akadémiai 1913-ban választotta levelező, 1932-ben rendes tagjává.

Jelenléte munkásságát fejtette ki az irodalomtörténet

terén, kiállt a költészet mellett, a költészet mellett, a költészet mellett.

marry és Balazs akadémiai munkásságáról. Iratkészlet 1913-as

Irodalomtörténeti Közleményekben a az Akadémiai Iratkészletben 1913-

ban napvilágot. E közzététel egyre, jobban Széchenyi alakja emel-

kedett ki előtte. Később "Gara" című hátrahagyott művét, az 1913-

as rendszert összegezte megvilágosító fejezetekkel Széchenyi naplóiról.

az új kiadását négy kötetben, Széchenyi és Kosárház naplóját kiadta.

az új kiadását két kötetben; közben számos értekezésével világhírre.

az új kiadását két kötetben; közben számos értekezésével világhírre.

az új kiadását két kötetben; közben számos értekezésével világhírre.

Akadémiai Széchenyi-tervezésének anyagát, később e műveinek 1913-as

szövegét adta. Iratkészletével sok eredményt ért el a költészet

terén, több ponton kritikai szemlélettel, munkái népszerűsítésére.

Széchenyi életének és munkásságának ismeretében. Iratkészlet 1913-as

szövegét adta.

Az Akadémia gyűlése a 1913-as évi 11. sz. ülésén 1913-as

fejtette ki az új kiadását.

II.

J e g y z ő k ö n y v

-----

a Magyar Tudományos Akadémiának 1947. évi február hó 25-én tartott
összes üléséről.

Elnök: Szász Károly t. tag.

Jelen vannak: Domanovszky Sándor, Láng Nándor, Ravasz László,
Zimmermann Ágoston t. tagok, Kárász Artur ig. tag, Gulyás Pál, Hajnal
István, Horváth János, Jávorka Sándor, Németh Gyula, Pais Dezső,
Riesz Frigyes, Szentpétery Zsigmond, Tóth Zoltán, Zsirai Miklós r. tagok,
Alszeghy Zsolt, Balla Antal, Bárczi Géza, Beke Ödön, Dolányi Alajos,
Eckhardt Sándor, Fokos Dávid, Galamb Sándor, Horváth Barna, Kumorovitz
Bernát, Sági István, Sik Sándor, Szemere Samu, Tokody László l. tagok.

Jegyezte a főtitkár.

I. Elnök az ülést megnyitja és felkéri Alszeghy Zsolt l. tagot
Bessenyei György. /Részlet "A XVIII. század magyar irodalma" című mo-
nográfiaiból./ című tanulmányának felolvasására.

II. Alszeghy Zsolt felolvassa tanulmányát.

III. Az elnök megköszöni a felolvasónak a kiváló előadást. A fel-
olvasó ülést berekeszti, 2 perc múlva megnyitja a zárt ülést és fel-
hívja a főtitkárt jelentéseinek megtételére.

IV. A főtitkár jelenti, hogy a könyvtárban tartott könyvvizsgálat
során újabb esemény annyi történt, hogy február 5-én megjelent a VKM
bizottsága: Simon László államtitkár, Csűrös Zoltán rektor és Jencs Ár-
pád osztálytanácsos, délután 4 órától 6 óráig tartottak a kihallgatások.
Másnap, 6-án délelőtt megjelent a főtitkári hivatalban Czinkóczy kül-
ügyminiszteri osztályvezető egy titkár kíséretében és szintén felvilágo-
sítást kért a történetekről. Azt a főtitkár és az időközben a főtitkári
irodába jött főkönyvtárnok részletesen megadták. A vizsgálat megtörtén-
téről a mai napon, február 25-én értesítette a közoktatásügyi miniszter
úr az Akadémiát, így most már az Akadémia által a február 19-én tartott
igazgatótanácsi ülésből kiküldött bizottság is megkezdheti feladatát.
Tagjai: Kniezsa István, Szászy István l. és Jávorka Sándor r. tagok.

Tudomásul szolgál.

81

V. Jelenti a főtitkár, hogy az Igazgató-tanács legutóbbi ülésén a másodelnök ur megemlítette Kerékjártó Béla kitűnő tagtársunk özvegyének nyomasztó helyzetét, aki egy benuolt leánnyal és egy még iskolás fiúval maradt özvegyen havi 210 frt özvegyi nyugdíjjal. Addig is, míg a VKM a megígért állandó segélyben részesíteni tudja, javasolja a másodelnök ur, hogy az Akadémia segítse őt az állami fizetési fokozat V. osztályának megfelelő nyugdíjjal, havi 270.-- forinttal. Ugyanez áll Eötvös Loránd egyetlen, még életben levő leányával szemben, aki szintén minden támogatás nélkül maradt és akinek régebben az Akadémia havi segélyt folyósított.

Az Igazgató-tanács mindkét javaslatot elfogadja, az összes ülés pedig megnyugvással járul hozzá.

VI. Jelenti a főtitkár, hogy ~~ma~~ a másodelnök ur szíves volt Babits Mihályné szabadságotatása dolgában közbenjárni. Babits Mihály özvegye a Fővárosi Könyvtárban van alkalmazva és félévi szabadságot kért arra, hogy férjének életrajzát megírhasse és belső fejlődésének képét leveleiből összeállítsa. Babits Mihály zárkózott természete és rejtőző életmódja mellett más erre a munkára nem is lehetne alkalmas.

Az összes ülés örömmel veszi tudomásul, hogy a másodelnök ur közbenjárása eredményre vezetett és köszönetet mond érte.

VII. Jelenti a főtitkár, hogy az Igazgató-tanács bizottságot küldött ki a jutalmak ügyében. Az elismerő okleveleket évek során át jutalmak nélkül nem gondolja fenntarthatónak, a megsemmisült alapítványokat pedig az Akadémia sajátjából nem pótolhatja a jövőben sem. A bizottság egy nagy jutalom kiadása mellett tett javaslatot, amely mellett a Marczibányi-jutalom tartatnék fenn s az ifjú tudós nemzedékre való tekintettel a Sámuel-jutalom, továbbá kulturális és társadalmi szempontból a tanítók jutalma. *A főtitkár felolvassa a bizottság javaslatát, melyet Mezőcsék Gyula o. h. b. foglalásáról.* A bizottság javaslata az Igazgató-tanács jegyzőkönyvéhez van mellékelve. Az Igazgató-tanács a bizottság javaslatát elfogadja.

Az összes ülés az Igazgató-tanács határozatát tudomásul veszi.

VIII. Jelenti a főtitkár, hogy a III. és IV. osztály által kitűzött pályatátelekre pályaművek érkeztek és pedig a tehetségkutató sikeres módjaira vonatkozó javaslatok dolgában 9 pályamű, ezekből 1 zenészetű Szabolcsi Bence zenefőiskolai tanárnak küldetett ki bírálatra. Ugan csak 9 pályamű érkezett arra a kérdésre, ~~hogy~~ ^{mely} a matematikai és természettudományi gon-

dolgot kívánja bevezetni az alsó- és középfokú iskolákban. A pályaművek Wolsky Sándor osztálytitkár urnak adattak ki. A pályaművek közül egy már 3 bíráló kezén ment keresztül /Laki Kálmán, Szőkefalvi Nagy Gyula és Béla/ és e bírálatok alapján a III. és IV. osztály osztálytanácsa a mű szerzőjét, Péter Rózsát 3.000 frt jutalomban részesítette.

Tudomásul szolgál.

IX. Jelenti a főtitkár, hogy a Magyar Tengtudományi Társaság ajánlotta 4000 kötetes könyvtárát, amelyben sok ritka mű van, örök letétként. Ellenszolgáltatásul a Társaság azt kívánta, hogy e könyvtár hozzáférhetően helyeztessék el és hogy az Akadémia a Társaság folyóiratát 5 éven át évenként 3 ivnyi terjedelemben nyomassa ki. Az Ig.-tanács Wolsky Sándor osztálytitkárt kérte föl a könyvtár megtekintésére, aki azt már alaposan ismeri, újból megvizsgálta és az ajánlatot az Akadémiára nézve előnyösnek tartja; a könyvtárban valóban sok igen ritka, nagy értékű könyv foglaltatik.

Az Ig.-tanács Wolsky Sándor osztálytitkár jelentése alapján a Társaság ajánlatát elfogadja. - Az összes ülés ezt tudomásul veszi.

X. Jelenti a főtitkár, hogy a széphalmi Kazinczy-mauzóleumban a háboru legelején egy magyar tiszt részletes felsorolás és nyugta ellenében a mauzóleum és a Kazinczy-kert őretől mentés céljából több ereklyét átvett. Azóta a főtitkár többször fordult a honvédelmi minisztériumhoz, hogy az illető tisztet, aki beosztását is feljegyezte a nyugtán, kerestesse és vonja kérdőre az ereklyék dolgában. Most kapott a főtitkár végre értesítést, hogy a honvédelmi minisztérium sürgősen hozzálátott a nyomozáshoz.

A Kazinczy-kerttről jelenti a főtitkár, hogy ott a fenyőkben szu-pusztítás lépett fel, terjedésének megakadályozása céljából a megtámadott fákat ki kell vágni, erre egy sátoraljaujhelyi fakereskedő cégtől kapott is ajánlatot, amit az Ig.-tanács elfogadott. A kert szépsége ezáltal nincs veszélyeztetve, mert még 880 ép fenyő maradna a kert területén.

XI. A rákoskeresztúri ~~288~~ kastélyt a földművelésügyi minisztérium visszaadná az Akadémiának tudósok üdülője céljára. Az első értesítés úgy szólt, hogy az államkincstár javára volna telekkönyvezve és az Akadémia csak bérbe kapná. A bértől azonban személyes utánjárásra a földművelésügyi minisztérium elállott. A kastélyhoz ezen határozat szerint mindössze 2000 négyszögöl tartoznék, holott a kert régebbi területe 28 kat.hold volt, A kert felső részében van a Vigyázó-család mauzóleuma. A kastélyt és ezt egymástól elkülöníteni nem volna helyes, különben is ^a nemzeti célokra ^{nagy} került alapítványtevő család sírhelye minden kiméletet megérdemelne. Ez ügyben március 4-én

lesz helyszíni szemle Rákoskeresztúron, amelyen az Akadémia részéről a főtitkáron és ügyészen kívül két akadémiai tag megjelenése is kívánatos.

Tudomásul szolgál.

XII. A római Fraknói-Villa, ~~amelyen azelőtt a Római Magyar Intézet~~
felállítását és kibővítését nyert elhelyezést, bérbe volt adva egy olasz halászati társaságnak. Most a magyar külügyminisztérium tartana rá számot a magyar követség kulturális osztálya részére. Ez az Akadémiára nézve sokkal kedvezőbb megoldás lenne. A főtitkár átküldte a Fraknói-villa bérjövendelméről szóló több utóbbi évre vonatkozó kimutatást a közoktatásügyi minisztériumba azzal, hogy az Ig.-tanácsnak nem volna kifogása azellen, ~~hogy~~ a villa az eddigi bér megfelelő valorizálása mellett a külügyminisztériumnak ~~adának~~ bérbe.

Tudomásul szolgál.

XIII. A földművelésügyi minisztérium Dunamelléki Agrártudományos Intézetet és Bizottságot állít fel, amelybe tudományos intézetek részéről 1-1 tag kiküldését kéri, az Akadémiától azonban 2 tagot kér. A bizottság munkásságának tervrajza szerint a II., III. és IV. osztály van érdekelve. A természettudományi szakra az illető osztályok Manninger Rezső r. tagot kérték fel, a II. osztály pedig Varga István 1. tagot.

Az összes ülés ezt tudomásul veszi.

Több tárgy nem lévén, az elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére Hajnal István és Jávorka Sándor r. tagokat kéri fel és ezzel az ülést be-
rekeszti.

Jegyezte:

Vasvári Géza
főtitkár.

Hitelesítésül:

Manninger Rezső
elnök.

Hitelesítők:

Jávorka Sándor
Hajnal István

III.
J e g y z ő k ö n y v
-----

a Magyar Tudományos Akadémiának 1947. április 15-én tartott
összes üléséről.

Elnök: Zimmermann Ágoston t. tag.

Jelen vannak: Förster Aurél t. tag, Haynal Imre, Kolosváry
Bálint, Németh Gyula, Pais Dezső r. tagok, Beke Ödön, Fettich Nándor,
Galamb Sándor, Heller Erik, Horváth Barna, Szemere Samu, Tamás Lajos,
Vámosy Zoltán l. tagok.

A jegyzőkönyvet a főtitkár vezeti.

A felolvasó ülésen Bartók György r. tag "Kirkegaard existen-
cializmusa" címmel tart felolvasást.

Az elnök megköszöni a felolvasást, az ülést pár percre fel-
függeszti és azután megnyitja a

z á r t ü l é s t.

I. Az elnök felszólítja a főtitkárt, jelentéseinek megtételére.

II. A főtitkár jelenti, hogy e hó 14-én tartott ülésében a Szótári
Bizottság elnökévé választotta Pais Dezső r. tagot, előadójává Sági István
l. tagot. Új tagokul a következőket ajánlják:

az I. osztályból: Beke Ödön, Fokos Dávid és Turóczi-Trostler
József l. tagokat,

a II. osztályból: Nizsalovszky Endre l. és Tóth Zoltán r. tagot,
a III. és IV. osztályból Bulla Béla l. és Dudich Endre r. tagot.

Meghívott tagokul jelöli a következőket:

Horváth Károly gimn. tanárt	Budapest, VIII. Múzeum-körut 4/c
Kelemen József főisk. tanárt	" IV. Váci-utca 47.
Iakó György egyet. m. tanárt	" XI. Bartók Béla-ut 35.
Putnoky Imre nyug. gimn. igazgatót	" XII. Márvány-utca 35.
Tompa József gyak. gimn. tanárt	" XI. Verpeléti-ut 11-13.

Az összes ülés a nevezetteket a Szótári Bizottság tagjaivá
választja.

III. A főtitkár felemlíti, hogy Gróh Gyula r. tag egyik utóbbi
összes ülésen sürgette az Akadémiának a külföldi kongresszusokon való
részvételét. Az I. osztály Ligeti Lajos l. tag javaslatára el is határozta,

hogy 1948-ban a Párizsban tartandó orientalista kongresszuson képvisel-
teti magát.

Állandóan érkeznek ilyen meghívások az Akadémiához és ezek na-
gyon fontosak márcsak azért is, mert könyveket nem tudván kiadni, munkás-
ságunkat, sőt az Akadémia fennállását csak külföldi megjelenésünkkel bi-
zonyíthatjuk.

A Londonban július 17-24. közt tartandó Nemzetközi Kémiai
Kongresszus vezetősége meghívta az Akadémiát: küldjön képviselőt a
kongresszusra; egyben felkért, hogy amennyiben delegátust küld, nevét
minél előbb közölje a kongresszus vezetőségével, továbbá azt is, hogy
elszállásolását kérelmezi-e a kongresszus vezetőségétől, tekintettel
arra, hogy Londonban az elszállásolás körül meglehetősen nagy nehézségek
mutatkoznak. A vezetőség egyben elküldte a kongresszus munkarendjét, vala-
mint a bejelentésre szolgáló levelezőlapot.

A kultuszminisztérium egyetemi ügyosztályának vezetője meg-
küldte a British Council által rendelkezésére bocsátott listát, mely az
1947-50 években tartandó legnevezetesebb nemzetközi tudományos kongresz-
szusok jegyzékét tartalmazza. Kívánatos lenne, hogy az Akadémia képvise-
lőt küldjön legalább a legfontosabb kongresszusokra, ehhez azonban szük-
séges lenne, hogy az állam biztosítsa a megfelelő összegeket.

Az 1923-ban alapított Union Internationale de Physique Pure
et Appliquée körlevélben tudatja, hogy működését ismét megkezdte. Főtit-
kára Professeur P. Fleury 3, Boulevard Pasteur Paris /XV-/. Amelyik or-
szág az Uniohoz csatlakozik, az nemzeti fizikai bizottságot alakít. Ez
alkotja az Unio helyi tevékenységének központját. A bizottság titkára
intézi a levelezést, hozzá kell küldeni minden, az Uniora vonatkozó ér-
tesítést mind a belföldről, mind külföldi országokból. Az Uniohoz való csatla-
kozás alapdíja 40 dollár. Az egyes országok lakosság számuknak megfelelő-
en az alapdíj többszörösét fizetik. Magyarországnak az Uniohoz való csatla-
kozása esetén 1947-re 80 dollárt kellene fizetni, amelyből azonban azon-
nal csak 40 dollár esedékes.

IV. A Rockefeller-alapítvány elsősorban magyar biológiai kutató
intézetek felszerelésének kiegészítésére bizonyos összeget fordít. Warren
és Pomerat urak május 15. és jun 1. közt látogatják meg e célból Magyar-

országot. A segély felosztására az Akadémiát kérik fel. A társadalomtudományi osztály részéről júniusban Willis és Mosley urak készülnek Magyarországra ösztöndíjak megbeszélésére.

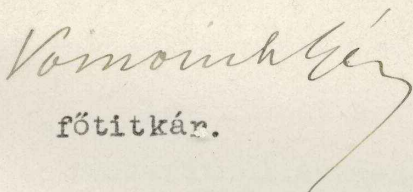
V. Az Association pour la recherche filmologique felhívta az Akadémiát, hogy ezzel az intézménnyel lépjen kapcsolatba. Az I. osztály Eckhardt Sándor, Rédey Tivadar, Galamb Sándor és Tamás Lajos tagokat bizta meg, hogy beszéljék meg az ügyet s tegyenek javaslatot.

VI. Végül a főtitkár felveti a kérdést: mikorra kívánja az összes ülés üléseinek kezdetét tenni, mert az egyes osztályok most más és más kezdettel tartják üléseiket?

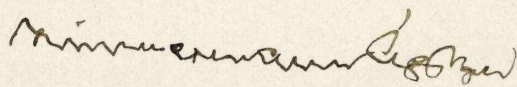
Az összes ülés a délutáni öt óra mellett dönt.

VII. Több tárgy nem lévén, az elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri Fettich Nándor és Szemere Samu l. tagokat és az ülést bezárja.

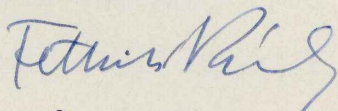
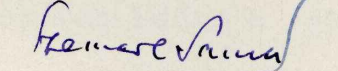
Jegyezte:

főtitkár.

Hitelesítésül:

elnök.

Hitelesítőik:

The first part of the report deals with the general situation of the country and the progress of the work done during the year. It is followed by a detailed account of the various projects undertaken and the results achieved. The report concludes with a summary of the work done and a list of the names of the persons who have assisted in the work.

The second part of the report deals with the financial statement of the year. It shows the total amount of money received and the total amount of money expended. It also shows the balance of the fund at the end of the year. The financial statement is followed by a list of the names of the persons who have contributed to the fund.

IV.

J e g y z ő k ö n y v

a Magyar Tudományos Akadémiának 1947. május 20-án tartott
összes üléséről.

Jelen voltak: Zimmermann Ágoston t. tag mint elnök, Förster Aurél t. tag, Ernst Jenő, Heller Farkas, Lukinich Imre, Németh Gyula, Pais Dezső, Rasznyák István, Szentpétery Zsigmond r. tagok, Andreánszky Gábor, Fekete Zoltán, Heller Erik, Horváth Barna, Nagy Miklós, Rédey Tivadar, Szilágyi Loránd l. tagok. Nagy számmal voltak jelen a földművelésügyi minisztérium erdészeti osztályából.

A jegyzőkönyvet a főtitkár vezeti.

A felolvasó ülésen Fekete Zoltán l. tag olvassa fel emlékbeszédét Kaán Károly l. tag fölött.

A z á r t ü l é s b e n az elnök felszólítja a főtitkárt jelentéseinek megtételére.

I. Jelenti a főtitkár, hogy Kodály Zoltán elnök úr ^{ittlétében} meg lehetett állapítani az Akadémia nagyhetének idejét. E szerint a nagyhét június 3-tól 8-ig tartana; 3-án volna szavazás az osztályokban, 6-án a plénumban, az ünnepélyes közülés pedig 8-án volna az Akadémia disztermében, amelyet erre az időre a vállalkozók késznek jelentkeztek beüvegezni. Az eddig beérkezett tagajánlásokat nyomtatásban és a nagygyűlésről szóló körlevelet a jelenlevő tagok átvehetik, a többieknek póstán meg fog küldetni. - Tudomásul szolgál.

II. A főtitkár bejelenti, hogy székfoglalója alkalmából Ortutay Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter ur az Akadémia több tagjával megbeszélést folytatott az Akadémia hiányairól és kívánságairól, ezeket a főtitkár pro memoriába foglalta és másnap reggel megküldte a miniszter urhoz. A miniszter ur a jövő terveiről szóló tájékoztató előadását egyéb tudományos intézetek mellett az Akadémia körében tartotta meg a Zeneakadémia nagytermében.

III. Jelenti a főtitkár, hogy a Rockefeller-intézet dolgában a külügyminiszter és a közoktatásügyi miniszter ur értesítette az Akadémiát, hogy május végén és június elején egy-egy szűkebb körű bizottság jön Budapestre, az előbbi a biológiai intézetek felszerelésének hiányait fogja

megállapítani, a másik bizottság természettudományi körben néz körül.

Bay Zoltán osztályelnök ur mostani külföldi utján úgy értesült, hogy a segély 50.000 dollárig mehet, Kodály elnök urnak külföldi utján 100.000 dollárt is említettek. A főtitkár eljárta Bolgár Elek miniszter urnál, a külügyminiszter állandó helyettesénél, hogy a megnevezett bizottságok beutazását tegye lehetővé és eszközölje ki, hogy ott akadályok ne merüljenek fel.

IV. Ehhez kapcsolva említi a főtitkár, hogy Gróh Gyula r. tag egyik osztályülésen szóvátette; nagyon fontos volna az Akadémia kiküldötteinek megjelenése a külföldi kongresszusokon. Az Akadémia bizottságot küldött ki annak megállapítására, hogy a londoni kémiai kongresszuson ki képviselné az Akadémiát. A bizottság Gróh Gyulát jelölte; a főtitkár eljárta a közoktatásügyi minisztériumban az utiköltség dolgában. A X. ügyosztály /külföldi kapcsolatok/ 1.500 forintot ajánlott fel, amely összeg magában kevés egy londoni utra, a VI. /tudományos/ ügyosztály azonban költségvetését ez évre kimerítette és a maga részéről nem tud hozzájárulást biztosítani. Közben az egyetem is elért 2.000% forint segélyt, úgy hogy Gróh Gyula kiutazása biztosítva van. A mikrobiológiai és gyermekgyógyászati kongresszuson azonban az Akadémia jelen körülmények közt alig tud résztvenni.

V. Jelenti a főtitkár, hogy a Nagyszegedi Kommunista Párt bizottsága levelet intézett az Akadémiához, amely szerint felhívást ^{sal. for. ut} ~~intézett~~ a legnagyobb öt szegedi üzemhez, hogy egy kiváló és munkálkodó tudóst havi segélyben részesítsenek. Három üzem vállalkozott erre. A főtitkár azonban még levelet ~~intézt~~ a bizottsághoz, először, hogy milyen összegű volna a havi segély, mennyi időre volna biztosítva és hogy a levél miért kívánja, hogy az Akadémia a szegedi egyetemmel lépjen összeköttetésbe. Vajjon szegedi tudósnak kívánják-e ezt a segélyt juttatni.

VI. A főtitkár jelenti, hogy az épület helyreállítása jelentős mértékben folyik és Veres Péter építésügyi miniszter átiratát fölolvassa. Az átiratban a legkomolyabb támogatásról biztosítja az Akadémiát.

VII. Jelentést tesz a főtitkár arról, amit már az Igazgató-tanácsnál bejelentett, hogy a rákoskereszturi kastélynak visszanyerése akadályba ütközik, egyrészt, mert csak 2.100 négyszögöl földet biztosít hozzá a Földhivatal, ami kivált ezen a homokos és poros vidéken, üdülővé alkal-

matlanná teszi a kastélyt, másrészt a község hangulatát, mondhatni indulatát tekintve.

A földművelésügyi miniszterium más kastélyokat ajánlott cserébe az Akadémiának, hatot a Balaton környékén, ezek azonban részint nem léteznek, részben már másnak vannak kiadva, általában azonban 7-10 kilométerre esnek a Balatontól. Van azonban Sopron megyében 2 kastély, egyik a peresznyei Berchtold-kastély, a másik a nagylózi Solymossy-kastély, ezeket Tárczy-Hornoch Antal és Vendel Miklós akadémiai tagok voltak szivesek megtekinteni Winkler János műépítész urral, aki jelenleg Sopron megye ujjáépítési kormánybiztosa. A műépítész ur terjedelmes leírásban ismertette a kastélyokat. A kérdés fölött végleg az Igazgatótanács lesz hivatva dönteni.

A főtitkár kiemeli, hogy feszélyező ~~deleg~~ az Akadémiára nézve idegen tulajdon adományozását elfogadni, enyhítő körülmény azonban, hogy cserében történnék a rákoskereszturi kastély fejében és az Akadémia, ha a tulajdonosok visszaváltani kívánnák és erre törvényes mód kínálkoznék, befektetései és költségei megtérítése mellett erre esetleg hajlandó lehetne.

VIII. Az I. osztály zárt ülésén Pátzay Pál 1. tag felemlítette, hogy az Irodalmi és Művészeti Tanács úgy kíván magának jövedelmet biztosítani, hogy kormányengedéllyel megszerezte a pincérek, áruházak stb. fizetési lapjának kinyomatására vonatkozó engedélyt és ezeket ő bocsátja kizárólag az illető cégek és üzletek rendelkezésére. Hasonló gondolat leleményes kitervelését és megvalósítását ajánlja az Akadémiának is. - Ezeket az összes ülés tudomásul veszi.

Az elnök köszönetet mond az ülés részvevőinek és az ülést bezárja.

Jegyezte:

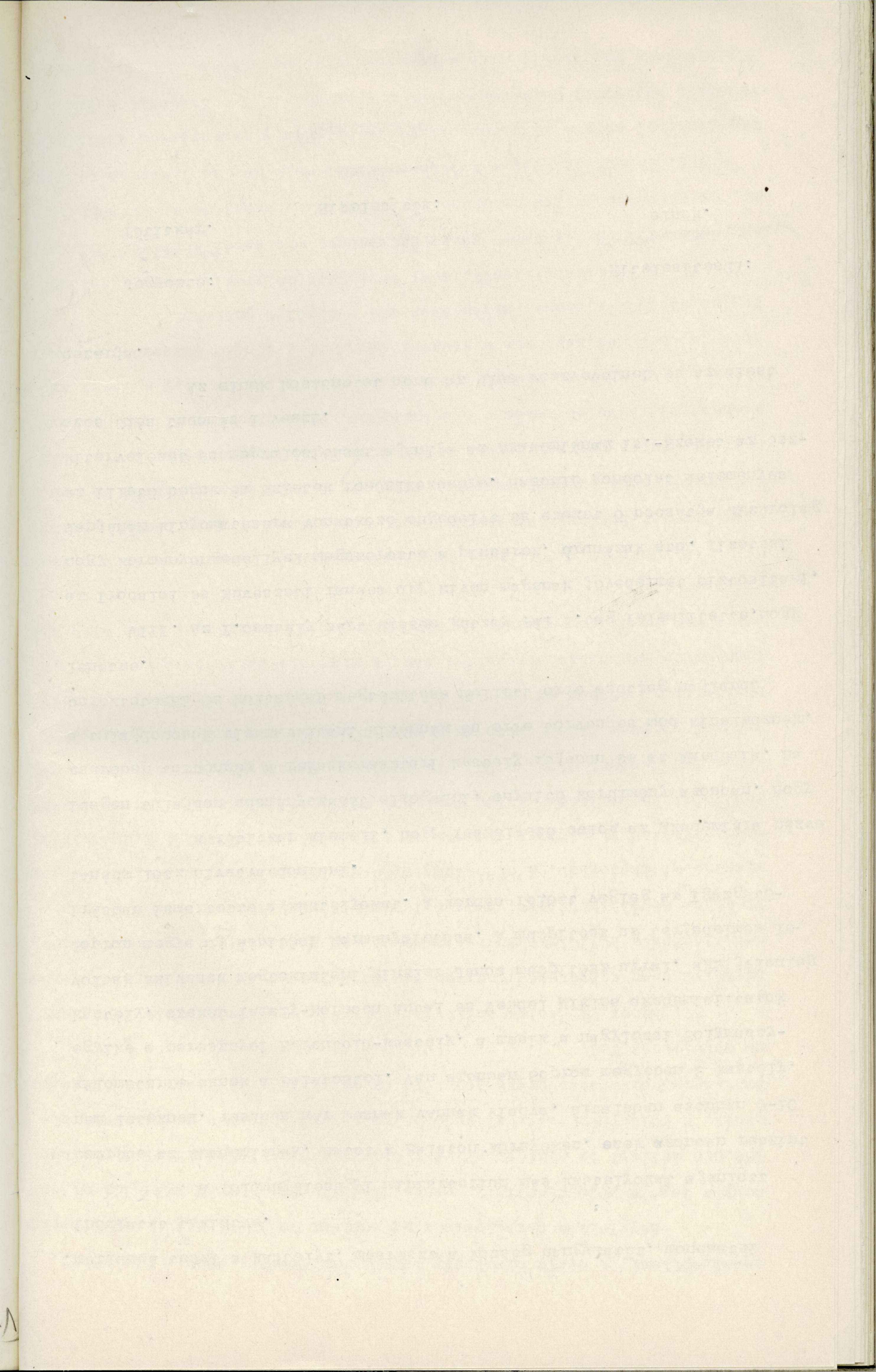
Vannouchka
főtitkár.

Hitelesítésül:

Raimmermann
elnök.

Hitelesítők:

Fuchs Antal Géza
Stuhlmann

V.

CVII. Nagygyűlés.

II. nap /1947. június 6./ Tagválasztó összes ülés.

Elnök: Szent-Györgyi Albert másodelnök t. tag. Jelen vannak:
Voinovich Géza, Láng Nándor, Förster Aurél, Fejér Lipót, Zimmermann
Ágoston, Marek József, Szent-Györgyi Albert t. tagok; Melich János,
Horváth János, Németh Gyula, Huszti József, Pais Dezső, Moravcsik
Gyula, Zsirai Miklós, Gulyás Pál, Szentpétery Imre, Lukinich Imre,
Eckhart Ferenc, Moór Gyula, Riesz Frigyes, Vendel Miklós, Buzágh Aladár,
Gombás Pál, Csürös Zoltán, Szentpétery Zsigmond, Egerváry Jenő,
Jávorka Sándor rendes tagok.

I. Az elnök az ülést megnyitja s elrendeli a szavazást az osztályok által ajánlott rendes és levelező tagokra. E szavazás eredménye a következő:

nyomdaba!

Az elnök, azokat, akik a kívánt többséget megkapták, az Akadémia megválasztott tagjainak jelenti ki s üdvözli őket.

II. A főtitkár bejelenti az osztályok javaslatát az Akadémia által egyrészt a tehetségkutatás, másrészt a természettudományi gondolkodás népszerűsítése körében hirdetett pályázatokról.

Mindegyik pályakérdésre 10-10 pályamunka érkezett.

A tehetségkutatásra vonatkozó pályaművek közül Prohászka Lajos 1. tag nem talált olyan munkát, amely az Akadémia megszokott színvonalát megütné. Ehhez képest javasolja, hogy a jutalomdíj ne adjassék ki, tekintettel azonban a közvélemény hangulatára, mely a kérdést nagyon korszerűnek érzi s a pályázat meddősége esetleg visszatetszést keltene benne, javasolja, hogy Tóth Béla munkáját /5. szám/ az Akadémia dicséretben részesítse.

Szabolcsi Bence egy, főképp a zenei tehetség vizsgálataira vonatkozó pályaműről tett jelentést /7. szám/, melynek jellegéje " Felfelé minden poklokon át". A pályamunka nem értéktelen,

sőt műszaki részében figyelemre méltó, pedagógiai megtámasztása azonban szegényes, gyakorlati eredményekkel nem biztat. Külső apparátusra szorul, így igazi súlya és jelentősége nincs.

Az I. osztály Tóth Béla munkájának kitüntetésre való javaslatát elfogadta, a II. osztály nem ad semminemű jutalmat, a III. és IV. osztály ez utóbbihoz csatlakozik, így az összes ülés a dicséret kimondása ellen határoz.

A természettudományi pályamunkák közül Wolszky Sándor r.t. bíráló ur Bukovszky Ferenc "Matematikai kísérletek c. 7 számú művét jól olvasható, ismeretterjesztő közleménynek mondja, melyek ~~szintén~~ ^{nem} nagyigényűek, de mégis alkalmasak a matematikai gondolkodás elmélyítésére, matematikai problémák megkedveltetésére és szerinte a pályamű megüti azt a mértéket, amelynél fogva a kitűzött cél előmozdítására alkalmas. Egerváry Jenő r. t. , a másik bíráló Wolszky Sándor javaslatán tulmenőleg, a pályaművet hajlandó egy közepes pályadíjjal jutalmazni. / 2.000.- ft. / A III. és IV. osztály a javaslatot elfogadja.

Az összes ülés az előterjesztés alapján, az osztályok javaslatát magáévá teszi.

III. Az ünnepélyes közülés helyének és tárgysorának megállapítása dolgában a főtitkár azt javasolja, hogy az ünnepélyes közülés június 8-án. vasárnap d.e. 11 órakor az Akadémia nagy termében tartassék meg, amely ugyan még nincs teljesen helyreállítva s az ostrom által okozott károkat mutatja, de az ablakokat be tudjuk üvegezni s így az ülés ott zavartalanul megtartható s egyuttal az Akadémia állapotát is mutatja. Az ünnepélyes közülés tárgyai a következők:

Elnöki megnyitó. Tartja Kodály Zoltán .

Főtitkári jelentés. Előterjeszti Voinovich Géza

A gazdasági élet fejlődése és a közgazdaságtan. Irta és felolvassa Varga István l. tag.

A kémia és a társadalom szükségletei. Irta és felolvassa Csűrös Zoltán r. tag.

Különös almafa. Részlet a "Zöld ág" c. regényből./Székfoglaló Irta és felolvassa Tamási Áron l. tag.

Az összes ülés elfogadja.

Az elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri Gu^{stáv}ás Pál
és Jávoroka Sándor r. tagokat és az ülést bezárja.

Jegyezte:

Voinovich

Főtitkár.

Hitelesítő:

Jávoroka Sándor
Dulycs

Hitelesítésül:

Kodály Zoltán

elnök.

VI. Jáv.

J e g y z ő k ö n y v

a Magyar Tudományos Akadémiának 1947. június 30-án tartott
zárt összes üléséről.

Elnök: Zimmermann Ágoston t. tag.

Jelen vannak: Beznák Aladár, Csűrös Zoltán, Gulyás Pál, Hajnal István, Jávorka Sándor, Pais Dezső, Rédey Tivadar, Ruzsnyák István, Wolsky Sándor, Zsirai Miklós r. tagok, Ábrahám Ambrus Andor, Andreánszky Gábor, Beke Ödön, Bodnár János, Bulla Béla, Csiki Ernő, Detré László, Ernst Jenő, Fokos Dávid, Galamb Sándor, Heller Erik, Horváth Barna, Jordán Károly, Marót Károly, Környey István, Lengyel Géza, Nagy Miklós, Sántha Kálmán, Törő Imre, Szemere Samu, Vámosy Zoltán l. tagok.

A jegyzőkönyvet a főtitkár vezeti.

I. Az elnök üdvözlí a megjelenteket és felhívja a főtitkárt jelentéseinek megtételére.

II. A főtitkár jelentést tesz az 1947. január 20-án a Szövetséges Ellenőrző bizottság megbízottja és a magyar államrendőrség által az Akadémia könyvtárában végzett átvizsgálás során beszolgáltatási kötelesség alá esett könyvek feltalálása dolgában. /Lásd a jegyzőkönyvhöz csatolva./

Az összes ülés a bejelentést tudomásul veszi.

III. A főtitkár jelenti, hogy az Akadémia elkészítette 3 éves munkatervét. A személyi és a dologi kiadásokra, továbbá a már megkezdett félkész szedésben álló munkák kiadására fölvelt 364.000 forintot, a könyvtárra 40.000, az I. osztályra 867.000, a II-ra 829.000, a III.-IV. osztályra 232.000 forintot, ez utóbbi összeget kiadványokra, kutatásokra ^{évi} 4-5 millió forintot. Ez az első évben 2.332.000 frt, *Kiadványokra.*

Tudomásul szolgál.

IV. A főtitkár ismerteti a külföldi kongresszusokon való részvétel szükségét és ennek nehézségeit, amint azt az Igazgató-tanács június 16-i ülésén előadta. Ezzel kapcsolatban ismerteti, hogy a Rockefeller-alap két megbízottja kívánt beutazni Magyarországra május második felében, a külügyminisztérium és a VKM egybhangzó értesülései sze-

rint, egyik tagtársunk azonban úgy értesült, hogy Bécsben három hétig vár-^(hiába)ták a beutazási engedélyt és visszautaztak Párizsba. Az Igazgató-tanács megbizta a főtitkárt, hogy Dolgár Elek meghatalmazott miniszter, követ urnál járjon el, hogy a miniszter ur eszközölje ki a késedelmes beutazási engedélyeket. A másodelnök ur is közbenjárt Rákosi Mátyás miniszterelnökhelyettes urnál a beutazási engedélyek dolgában. Ez igen fontos is, mert a Rockefeller-alap vezetői a másodelnök urnak 50.000, az elnök urnak külföldi útján 100.000 dollárnyi műszer-segélyt ígértek. - Tudomásul szolgál.

V. Jelenti a főtitkár, hogy a volt Nemzeti Casino könyveit, amelyeket az Akadémia örökölt, végre ide szállították a könyvtárba.- Az Akadémia egy másik nagy könyv-ajándékban ^{is} részesült: a Magyar Szemle-Társaság föl-
oszolván, minden kiadvány-készletét az Akadémiára hagyta. Ezek nagyszámu, igen jelentős, kelendő kiadványok, értékük hozzávetőleg 560.000 forintot tesz ki. Ezek hazaszállítása is megtörtént. - Két nappal ezelőtt a Gyár-
iparosok Országos Szövetségének főtitkára, dr.Végh Jenő kereste fel a főtitkárt azzal, hogy keleten tartózkodása idejéből török, japán és egyéb keleti nyelvű könyvei vannak, ezeket szívesen átengedi az Akadémiának. E könyvek szállítása éppen ma, az ülés alatt történik. - Mindez örvendetes tudomásul szolgál.

VI. Az Igazgató-tanács elhatározta Eötvös Loránd születése századik évforulójának megünneplését. Legtermészetesebb módja ennek munkák kiadása azokon a nyelveken, amelyeken ő azokat megjelentette. Erre az Ig.-Tanács bizottságot küldött ki, a bizottság tagjai: Fejér Lipót, Riesz Frigyes, Rybár István, Császár Elemér, Novobátsky Károly, Oltay Károly, Pekár Dezső

Az összes ülés ezt a javaslatot örömmel veszi tudomásul.

VII. A főtitkár jelenti, hogy a közoktatásügyi miniszter ur átírt az Akadémiához Lenin és Sztalin munkái szemelvényes kiadásának megjelentetése dolgában. Ezt már 1945 végén sürgette a miniszterelnökség, akkor az Akadémia azt válaszolta, hogy a munkát készséggel vállalja, megjelentetésére azonban fedezete nincsen és kér Moszkvából egy hiteles szövegű kiadást, amely a fordítás alapjául szolgáljon. Az ügy abba maradt; ma csak ugyanazt felelhetjük a minisztérium átíratára. A 3 éves tervbe a fordítás és kiadás költsége fel van véve.

Az igazságügyminisztérium a Szovjetunió tételes jogszabályainak

1947. január 20-án a Szövetséges Ellenőrző Bizottság megbizottja és a magyar államrendőrség által az Akadémia könyvtárában végzett átvizsgálás során beszolgáltatási kötelezettség alá eső könyveket találtak. A vallás- és közoktatásügyi miniszter ur február 27-én kelt 32.946/1947. VII. számú átirata vizsgálatra szólította fel az Akadémiát, melyet az Igazgató-tanács el is rendelt. A kiküldött bizottság tagjai Szladits Károly r. tag elnöklete alatt Nizsalovszky Endre és Heller Erik jogtudósok /egyszersmind vizsgálóbiztos/, az Akadémia osztályaiból Kniezsa István, Szászy István és Jávorka Sándor voltak. A több napon át tartó vizsgálat után Nizsalovszky Endre l. tag a tényállás megállapítása alapján a bizottság javaslatát a következőkben foglalta össze:

1. Megállapította a bizottság, hogy a könyvtár a beszolgáltatásnak a maga anyagából idején pontosan eleget tett, csak az a, gondatlanságnál is enynébb kefejezést kereső feledékenység történt, hogy a Magyar-Német Társaság könyveiként a könyvtár területére került, de tüzetesen még senki által át nem vizsgált könyvanyagból a kiválogatás nem történt meg;
2. e részben is megállapította a bizottság a szándékosság és az elrejtésre irányuló törekvés hiányát, azzal, hogy a káros következményeket maga után vonó feledékenység azonban megállapítható.
3. A kormányzat, tekintettel arra, hogy hasonló feledékenység még magán könyvtárakban is előfordulhat, még a legutolsó, IV. jegyzékben foglalt könyvek beszolgáltatására is 1947. január 20-ig tűzött ki újabb határidőt, (melynek megtartása esetén) a korábbi beszolgáltatások elmulasztására büntetlenséget biztosít. Ez az amnesziás határidő később február 20-ig terjesztetett ki. ~~axjxaxaxialetxxnifozxxxizlvánxbix,xxnxur
xxxxxióvsixxbixxxxxxgixnxixixixkx~~
4. Minthogy ^{perg} a könyvtár átvizsgálása ~~pedig~~ ezen határidő lejártá előtt történt, büntetőjogi szempontból még akkor sem lehetne a könyvtár személyzetének egy tagját sem felelősségre vonni, ha a korábbi

beszolgáltatási rendelkezésnek tudatosan nem tett volna eleget.

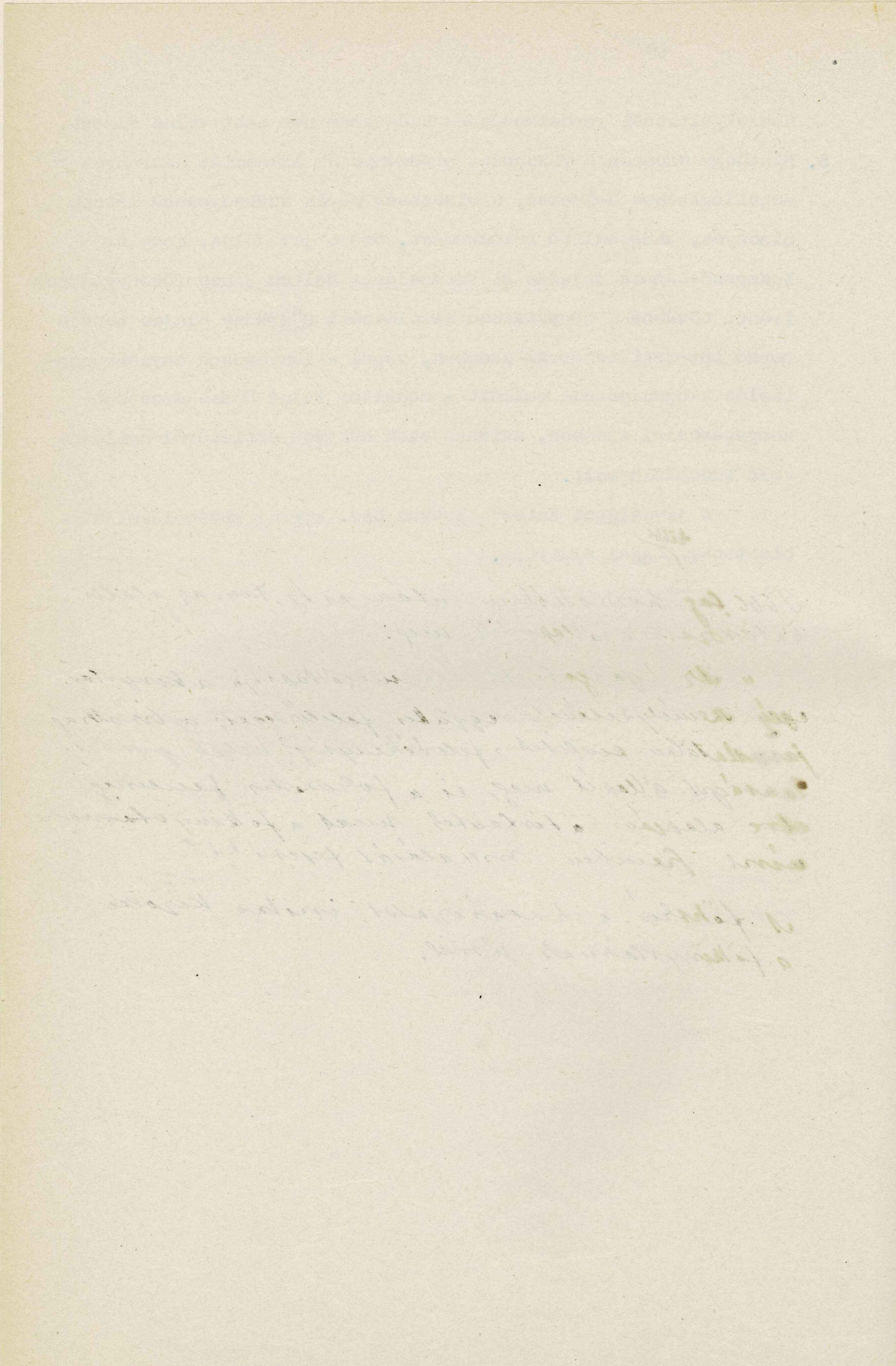
5. Minthogy azonban a vizsgálat eredménye az Akadémiát hátrányos megvilágításba helyezte, a bizottság mégis szükségesnek látott bizonyos, kiegyenlítő intézkedést. Ezért javasolja, hogy az Igazgató-tanács fejezze ki rosszallását Melich János főkönyvtárnok iránt, továbbá a könyvtárban alkalmazott Györkösy Alajos tanárképző intézeti tanárral szemben, végül - lényegesen enyhébb megítélés hangsúlyozása mellett - Schiller Pálné Rudas Erzsébet könyvtárossal szemben, akiknek ezen könyvek ottlétéről nyilvánvaló tudomásuk volt.

A javaslatot Kniezsa István biz. tag úr kivételével a bizottság ^{többi} tagjai aláírták.

Több tag hozzászólása után az Ig. Tan. az alábbi határozatban állapítja meg:

"Az Igazgató Tanács megállapítja a könyvtár egész személyzetének együttes felelősségét; a bizottság javaslatátlan szemlélés, felelőtlenség' helyek gondat. Tanácsot állapítja meg, és a fellelőtlenség elve alapján a fellelőtlenség miatt a főkönyvtárnok úrnál szemben alkalmazását felfüggeszti."

A fellelőtlenség a határozatban írtak között a főkönyvtárnok úrnál.

A Magyar Tudományos Akadémia

zárókimutatása

1947. június 30-án

	F o r g a l o m	
	Tartozik	Követel
1. Magyar Tudományos Akadémia	92.826.36	69.785.44
2. Somogyi Béla-ut 1.sz. bérház	103.523.78	202.736.87
3. Kossuth Lajos-utca 5.sz. bérház	29.223.57	28.074.45
4. Lónyay-utca 52.sz. bérház	9.858.95	11.197.20
5. Arany János-utca 1.sz. bérház	42.445.48	19.512.68
6. Tudományos cél	34.926.67	5.200.--
7. Épület helyreállítási kölcsön	6.972.06	-
20. Házi pénztár	332.209.49	311.809.03
21. Hitelbank Somogyi Béla-uti fiók	195.573.90	140.596.90
22. Nemzeti Hitelintézet	22.378.45	22.000.--
23. Kereskedelmi Bank	4.985.88	441.28
24. Országos Földhitelintézet	42.40	6.972.06
30. Mérleg számla	-	56.641.08
31. Eredmény számla	-	-
Nyereség	874.966.99	874.966.99

Árki mutata s a 1947. június 30-án

	Egyenleg		Mérleg		Eredmény	
	Tartozik	Követel	Vagyon	Teher	Veszteség	Nyereség
0.44	23.040.92				23.040.92	
3.87		99.213.09				99.213.09
4.45	1.149.12				1.149.12	
7.20		1.338.25				1.338.25
2.68	22.932.80				22.932.80	
0.--	29.726.67				29.726.67	
	6.972.06				6.972.06	
0.03	20.400.46		20.400.46			
3.90	54.977.--		54.977.--			
0.--	378.45		378.45			
1.28	4.544.60		4.544.60			
2.06		6.929.66		6.929.66		
1.08		56.641.08		56.641.08		
				16.729.77	16.729.77	
6.99	164.122.08	164.122.08	80.300.51	80.300.51	100.551.34	100.551.34

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
GAZDASÁGI IRODÁJA
Budapest, V., Akadémia-u. 2.

Vivógh

LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF TORONTO
100 SPADINA AVENUE
TORONTO, ONTARIO

lefordítását és kiadását sürgeti, erre ugyanazt válaszolhatjuk.

Az összes ülés ezt helybenhagyja.

VIII. A főtitkár bejelenti, hogy a Magyarosan folyóirat újból megindult. A folyóirat iskolai célokra szolgál és kiadása nem von el semmi összeget más osztályoktól, mert a múltban is maga tartotta fenn magát. - Megjelent Szabó István kötete a jobbágy-birtoklásról, erre a Nemzeti Bank folyósított külön összeget. - Örvendetes tudomásul szolgál.

IX. A földhivatal átírt, hogy az Akadémiának még 1945-ben előterjesztett kérelme egyes birtokrészek visszaadása, illetőleg 3 vagy 4 száz holdas mintabirtokká alakítása céljából a fennálló rendeletek értelmében nem teljesíthető. - Tudomásul szolgál.

X. Az építésügyi miniszter ur meleg hangú levélben biztosítja az Akadémiát, hogy ez intézmény érdekét állandóan szemmel kívánja tartani, az építkezés folytatását is erősen szorgalmazza. Tény az, hogy a múlt év októberében megszavazott helyreállítási költségből 50.000 forinton kívül semmit sem vontak el és hogy a munkálatok nagy része már ki van adva. - Örvendetes tudomásul szolgál.

XI. Az Akadémiának a földbirtokok kiosztása óta mindössze a nagy Vigyázó-bérmázból volt jövedelme, havonként 10-12 ezer frt, ez összeg egy részét azonban az illető ház fenntartási költsége maga felemészti. Ma az új ^{, Kirováza} építési kölcsön navi 7.000 forintot von el az Akadémiától. Ettől nem sikerült megmenekülnünk azon az alapon, hogy a bérmáz nem építési adókedvezményt élvez, hanem az utca kiszélesítésére elvett 184 négyszögöl területért kárpótolta az Akadémiát a főváros a nagy adómentesség megadásával. Ezt nem sikerült az adóhivatalnál elfogadtatni. A pénzügyminisztérium azonban rendeletet készül kibocsájtani arról, hogy egy kézben levő több ház egy háznak tekintessék és a tulajdonos első sorban a saját házát helyezze jó karba ezen kölcsönösszeg erejéig. - Tudomásul szolgál.

XII. A főtitkár jelentést tesz a rákoskereszturi kastély helyzetéről és a cserébe ajánlott egyéb kastélyokról, amint azt az Igazgatótanácsnak már két ülésén előterjesztette. - Tudomásul szolgál.

Több tárgy nem lévén, az elnök megköszöni a megjelentek érdeklődését, a jegyzőkönyv hitelesítésére fölkéri Jávorka Sándor és Gu-

lyás pál tagokat és az ülést berekeszti.

Jegyezte:

Hitelesítésül:

Vannovich Géza

főtitkár.

Phimmannam János

elnök.

Hitelesítők:

Ljutyicskó

Jávorka Sándor

VII

J e g y z ő k ö n y v

-----

a Magyar Tudományos Akadémiának 1947. október 10-én tartott
összes üléséről.

Elnök: Zimmermann Ágoston t. tag.

Jelen vannak: Förster Aurél, Polner Ödön, Ravasz László t. tagok, Dudich Endre, Lukinich Imre, Tomcsányi Móríc r. tagok, Andreánszky Gábor, Bibó István, Dolányi Alajos, Heller Erik, Horváth Barna, Kováts Ferenc, Molnár Kálmán, Nagy Miklós, Nagy Miklós, Szemere Samu, Tury Sándor Kornél l. tagok.

A jegyzőkönyvét a főtitkár vezeti.

A felolvasó ülésen Polner Ödön t. tag felolvassa "Beöthy Ákos emlékezete" című emlékezését.

Az elnök megköszöni a felolvasást, az ülést pár percre felfüggeszti és azután megnyitja a

z á r t ü l é s t.

I. Az elnök felszólítja a főtitkárt jelentéseinek megtételére.

II. A főtitkár először Erdélyi László l. tag elhunytáról emlékezik meg, 1947. augusztus 17-én hunyt el. Régi okleveleink buzgó kutatója és gondos vizsgálója volt; számos oklevéltől elvitatta hitelességét. Foglalkozott a székelyek eredetével, a mohácsi vész korával, ismételten Szerémi György emlékirataival, e nemzedékről néplélektörténeti tanulmányt is írt; alapos képet festett a lovagkor társadalmáról és műveltségéről. Különös gonddal vizsgálta a Pannonhalmi Szent Benedek-Rend történetére vonatkozó okleveleket. A rendnek levéltárnoka, főiskolájának tanára volt, később egyetemi tanár. Haláláról a zalaapáti apát ur értesített, neki fejezte ki az Akadémia részvétét.

III. Jelenti a főtitkár, hogy a Jogtudományi Bizottság ifj. Szladits Károly és Ujlaki Miklós urakat meghívta meghívott tagjai közé és kéri ezen meghívás jóváhagyását. - Az összes ülés jóváhagyja.

IV. A vallás- és közoktatásügyi minisztérium ismételten sürgette Lenin és Sztalin válogatott munkáinak kiadását, melyre az Akadémia szellemi segítséget hajlandó nyújtani, azonban sem a fordítások díjazására, sem a nyomdaköltségekre fedezete nincs. Most Szekfü Gyula r. tag, moszkvai

95

követ megküldte Lenin munkáinak hiteles kiadását és hivatalos angol fordítását. A főtitkár felkéri a Társadalomtudományi Bizottságot, válogassák ki az elsősorban lefordítandó tanulmányokat.

Az igazságügyminisztérium viszont a Szovjetunió tételes jogszabályainak lefordítására hívta fel az Akadémiát, itt is ugyanazon anyagi nehézségek állanak fenn, közben az Akadémia értesült is, hogy a jogszabályokat a Szovjetunióban is csak most állítják össze.

V. A közoktatásügyi miniszter ur Moszkvába utazott és előzetesen felhívta az Akadémiát, közölje vele kívánságait, amelyek útját ő ott egyengethetné. Az Akadémia elsősorban a könyvtár orosz folyóiratainak hiányait közölte és több könyvet is kért.

VI. Az 1848-49-i szabadságharc százados fordulójára a Nemzeti Múzeum emlékkiállítást készül rendezni a palota III. emeletén. Szemetszűrő volna, ha az Akadémia ebből elmaradna. Már érintkezésbe lépett a főkönyvtárnok ur a M.N. Múzeummal, a kiállítás tárgyaira vonatkozólag az Akadémia a Széchenyi-muzeumból állíthatna ki tárgyakat, 1948-49-ben megjelent könyveket és emlékeket, emléktárgyakat és akkor szerepelt vezéregyéniségek festményeit. Nehézség itt a tárlók kérdése, az elnök ur azonban értesítette a főtitkárt, hogy náluk, a Zeneművészeti Főiskola birtokában, vannak tárlók, amelyeket éppen át akarnak alakítani menza-asztalokká, többet az óvóhelyről és a palota üvegfedelét pótló deszkákból az Akadémia át tudna engedni cserébe a tárlókért és akkor ez a kérdés meg volna oldva.

VII. Viszota Gyula r. tag halála után a Széchenyi-múzeum gazdátlanul maradt. A főkönyvtárnok ur kéri az Igazgató-tanácsot, hogy annak gondozásával és rendezésével Lukinich Imre r. tagot bizza meg. Az Ig.-Tanács ehhez hozzájárult. - Tudomásul szolgál.

VIII. Guilleaume Árpád tábornok Petőfi-verseknek francia fordítását ajánlja fel kiadásra. Fedezet hiányában az Akadémia erre nem vállalkozhat. - Tudomásul szolgál.

IX. Union Académique Internationale címmel az akadémiáknak egy szövetsége alakult, amelybe a nagyobb akadémiák még nem léptek be. Székhelye Brüsszel volna és átvenne egy már megjelent bibliografiai folyóiratot, az Erasmust. Az Akadémiát fölkerítették belépésre és a folyóirat egy

patronusának. Az első ülésre szóló meghívó azonban megkésve érkezett, a patronátusra pedig anyagiak hiányában nem vállalkozhatunk.

X. A főtitkár jelentést tesz a palota helyreállítási munkálatairól és általában az Akadémia anyagi helyzetéről, röviden ismertetve az Igazgató-tanácsban legutóbb előterjesztett adatait. - Tudomásul szolgál.

XI. Horváth Barna l.tag a minisztérium által folyósított tudományos pótlékok ügyét teszi szóvá. Igazságtalannak találja, hogy az csak egyetemi tanárookra és alkalmazottakra vonatkozik, nem emlékezik meg azon akadémikusokról, akik nem egyetemi tanárok és az Akadémia elnöke által kinevezett azon akadémiai alkalmazottakról, akik nem tartoznak a M.Nemzeti Múzeum státusába. E tekintetben beadvány benyújtását látná szükségesnek. A főtitkár köszönettel veszi az indítványt az Akadémia nevében és felkéri Horváth Barna l.tag urat, mint jogtudóst, hogy e beadvány elkészítésében segédkezni szives legyen. - Horváth Barna l.t. ur készséggel vállalja ezt.

Az összes ülés köszöni a figyelmeztetést és a beadvány mellett foglal állást.

Több tárgy nem lévén, az elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére Förster Aurél^{t.} és Lukinich Imre r. tagokat kéri fel és az ülést bezárja.

Jegyezte:

Lukinich Imre
főtitkár.

Hitelesítésül:

Horváth Barna
elnök.

Hitelesítők:

Lukinich Imre
Förster Aurél

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

VIII

J e g y z ő k ö n y v

-----

a Magyar Tudományos Akadémiának 1947. december 9-én tartott
összes üléséről.

Elnök: Melich János r.t.

Jelen vannak: ^{Kodály Zoltán r.t.} Förster Aurél t.tag, Gulyás Pál, Jávorka Sándor,
Szentpétery Zsigmond
Rédey Tivadar r.tagok, Beke Ödön, Dolányi Alajos, Fokos Dávid, Galamb
Sándor, Horváth Barna, Maucha Rezső, Marton Géza, Mészöly Gedeon, Mol-
nár Kálmán, Sági István, Szemere Samu, Szilágyi Loránd, Tury Sándor Kör-
nél 1.tagok.

Jegyezte a főtitkár.

Elnök megnyitja az ülést és felkéri Mészöly Gedeon 1.tagot
előadásának megtartására.

Mészöly Gedeon 1.tag bemutatja az Odyssea IX.énekének mű-
fordítását.

Ezután

z á r t ü l é s b e n

Kodály Zoltán t.tag elnök ur elnökölt.

I. Az elnök felszólítja a főtitkárt jelentéseinek megtételére.

II. A főtitkár bejelenti, hogy az utolsó összes ülés óta elhunytak
Szinnyei Ferenc és Vitális István r.tagok.

III. Az I.osztályban Zsigmond Ferenc r.tag és Mitrovics Gyula 1.tag
tagságukról lemondtak. Az osztály Mitrovics Gyula lemondását tudomásul vet-
te. Zsigmond Ferencet nem törli a tagok sorából. - Tudomásul szolgál.

IV. A III. osztály titkárságáról Gombás Pál lemondott, helyébe
az osztály Erdey-Gruz Tibort választotta meg, aki nagy lendülettel fogott
hivatali teendőinek végzéséhez. - Tudomásul szolgál.

V. Az I. és a II.osztály bizottságot küldött ki az emlékbeszédek
tartásának szabályozására. Igen nagy azon elhunyt tagok száma, kikről
emlékbeszéd nem tartatott, kívánatos elkerülni, hogy egyesekről minden-
nemü megemlékezés elmaradjon. Ezért fordult az Akadémia ahhoz a módhoz,
hogy ^{egyesekről} esetleg csak rövid nekrológgal emlékezik meg, vagy egy körben mun-
kálkodó több tudósról összevonja megemlékezését. Ezt a rangsorolást sokan
sértőnek találták. Arranézve is eltérők a nézetek, hogy helyes-e három év

97

mulva határozni emlékbeszéd tartása felől; mások úgy vélik, előbb nem alakul ki az elhunyt munkásságáról tárgyilagos nézet. A III. és IV. osztály úgy határozott, hogy csak egészen ritka esetben tart emlékbeszédet, de felhívta a főtitkári hivatalt, hogy gyűjtse össze az elhunyt tagok életrajzi adatait s munkásságuk jegyzékét s ezt tegye közzé az Almanachban. - E kérdéseket fogja a bizottság megvitatni s javaslatot tesz. A bizottság tagjai: az I. osztály elnöke, titkára, Eckhardt Sándor, Moravcsik Gyula, II. osztály: Prohászka Lajos, Jánossy Dénes, Nagy Miklós, Tóth Zoltán.

A III. és IV. osztály által kívánt adatgyűjtést a főtitkári hivatal elvégezte s folytatólag végzi. - Tudomásul szolgál.

VI. Az 1848-49. évek emlékét megünneplő bizottságban az Akadémiát Pais Dezső képviseli nagyon eredményesen. Tagjai: Alszeghy Zsolt, Rédey Tivadar, Eckhardt Sándor, Turóczi-Trostler József, Gáldi László, Deme László, Eckhart Ferenc, Jánossy Dénes, Nagy Miklós, Szabó István, Molnár Kálmán, Lukinich Imre, Wellmann Imre.

A nagy bizottság három pályadíjat a M. Tud. Akadémia útján hirdet meg, negyedikül ezekhez sajátjából hirdet egy pályázatot egyetemi hallgatók számára. A 4 pályatétel a következő: I. A társadalmi osztályok részvétele a magyar szellemi élet fejlődésében a francia forradalomtól 1849-ig. Az első jutalom 2.500 frt, a második 1.500 frt. - II. A magyar társadalom története a XIX. század derekán. - Az első jutalom 3.000 frt, a második 1.500 frt. - III. Társadalom és iskola a XIX. század első felében. - Az első jutalom 2.000 frt, a második 1.500 frt.

A pályázatra készülő művekből az egész mű terve s egy kidolgozott fejezet nyújtandó be 1948. július 1-ig, a M. Tud. Akadémia főtitkári hivatalához.

IV. Pályázat egyetemi hallgatók számára. Az egyetemi ifjúság szerepe a XIX. század magyar politikai, társadalmi és szellemi mozgalmiban. - Az első jutalom 1.500 frt, a második 1.000 frt, a harmadik 700 frt /Terjedelme 120 gépelt oldal./ Benyújtandó 1948. május 1-ig.

A pályázathirdetés közzétételét tiz napilaptól kértük, többen közölték is.

VII. A III. osztály Eötvös Loránd születésének 100 éves fordulójára megünneplésére bizottságot alakított Bay Zoltán elnöke alatt; tagjai:

Erdey-Gruz Tibor, Fejér Lipót, Rybár István, Gyulai Zoltán, Pekár Dezső, Detre László és Novobátzky Károly.

Az osztály a nagygyűlést kívánja Eötvös Loránd emlékének szentelni s legfőbb törekvése, hogy Eötvös munkáit kiadhassa.

VIII. Könyvkiadó Bizottság alakítása vált szükségessé, mert midőn a Magyar Szemle Társaság egész könyvkészletét az Akadémiára hagyta, ezzel együtt kötelezettséget is hagyott az Akadémiára: Horváth János A magyar vers c. kéziratának kiadását, még 1947 folyamán. Erre határidőig kötelez a Magyar Szemle Társaság szerződése, melyet nagy könyvajándékával együtt átvettünk. Ez a pártoló illetmények során jelenhetnék meg s ehhez szükséges a Könyvkiadó Bizottság megválasztása. Az I. osztály Eckhardt Sándor, Ligeti Lajos, a II. osztály Szentpétery Imre és Szász István, a III. osztály Eger-váry Jenő és Schulek Elemér, a IV. osztály Beznák Aladár és Dudich Endre tagokat küldte ki.

Tudomásul szolgál.

IX. Az Akadémiát a kormányzat több ízben felszólította Lenin munkái válogatott gyűjteményének kiadására. Válaszunk mindig az volt: az Akadémia vállalja a munkát, de díjazására és a könyv kinyomatására nincs fedezete. Szekfü Gyula r. tag, moszkvai követ megküldte Lenin munkáinak két nagy kötetes orosz kiadását s annak a kiadásnak Moszkvában megjelent fordítását is. A Társadalomtudományi Bizottság az elsősorban lefordítandó művek kiválasztására albizottságot küldött ki, tagjai: Bolgár Elek, Gajzágó László, Horváth Barna. - Tudomásul szolgál.

X. Jelenti a főtitkár, hogy az első világháború előtt a Kisfaludy-Társaság Nemzeti Könyvtár címen a magyar szellem irodalmi megnyilatkozásait kívánta egy hatalmas, akkor 100-120 kötetre tervezett gyűjteményben kiadni. Az első világháború e terv kivitelét megghiusította. Ujabb az Akadémia magáévá tette e tervet, azonban az újabb világháború ezt is megghiusította, mégpedig előrehaladott stádiumban. Egyes munkatársaknak előleget folyósítottak, kéziratok készültek, sőt 2 és 1/2 kötet kiszedve, befűzve, másfél vagon papírral együtt elégett a Franklin tűzében. Most Budapest székesfőváros irodalmi és művészeti intézete fordult az Akadémiához azzal, hogy hajlandó volna Petőfi munkáit a szabadságévek fordulóján kiadni; tudomásuk szerint a Széchenyi-Könyvtár munkaközössége dolgozik is ilyen kritikai kiadáson és a főváros irodalmi és művészeti intézete alkalmasnak találná, hogyha ez a kiadvány az Akadémia Nemzeti Könyvtárának megindításaképpen jelenhetnék meg. A

főtitkár egy ízben már tárgyalta a fővárosi intézmény vezetőjével Vázsonyi Endre urral, utóbb számos pontban összeállította azon kérdéseket, melyeket alaposan meg kell tárgyalni; beszélt Varjas Béla urral is, aki a kiadást előkészíti s tőle azt a felvilágosítást nyerte, hogy még az 1846. évi verseken dolgozik, az újabb részletesebb megbeszélésre azonban Vázsonyi ur betegsége miatt nem volt mód. - Tudomásul szolgál.

XI. A Könyvtári Bizottság ülést tartott, a főkönyvtárnok ur tájékoztatta a bizottságot a könyvtárban eddig végzett munkákról s a jövő munkatervről. Erről különben a főkönyvtárnok ur az ülés végén külön kíván jelentést tenni.

XII. 1948-ban százados évfordulók köszöntenek ránk; megemlékezésekről kell gondoskodnia az Akadémiának. Högyes Endre, Semmelweis, Beöthy Zsolt munkásságáról kell megemlékezni. 1848-49 százados fordulójának megünnepléséről is gondoskodni kell.

XIII. Az UNESCO felvette Magyarországot tagjai közé. Ezzel nemzetközi kapcsolatokat fenntartó bizottság alakítása válik szükségessé. Az Akadémia kebelében is alakul egy bővebb bizottság, amelybe minden osztály 3-3 tagot küldene ki.

XIV. Az Országos Ösztöndíj-Tanácsba az Akadémia minden osztálya 1-1 tagot küld ki.

XV. Az Igazgató-Tanács elhatározta az Akadémiai Értesítő kiadását 1947-re, egy füzetben. - Tudomásul szolgál.

XIV. Lépéseket tettünk a vagyondézsma és építési kölcsön elengedése dolgában, sikertelenül. A tudományos pótléknak nem egyetemi tanárookra s nem állami tisztviselőkre való kiterjesztése dolgában biztatást kaptunk. A külföldi tartózkodókra kirótt illeték elengedését kértük a tudományos uton levő és ösztöndíjasok részére. Erre a VKM. és a Gazdasági Főtanács ígéretet tett.

XV. *főkönyvtárnál jelentett leg. a könyvtárban végreh. munkákról.*
Több tárgy nem lévén, az elnök az ülést bezárja.

Jegyezte:

Vázsonyi Endre
főtitkár.

Hitelesítésül:

Kodály
elnök.

Hitelesítőik:

7.
J e g y z ő k ö n y v

a Magyar Tudományos Akadémiának 1948. január 30-án tartott
összes üléséről.

Elnök: Kodály Zoltán t. tag.

Jelen vannak: Förster Aurél, Láng Nándor, Marek József t. tagok,
Buzágh Aladár, Csűrös Zoltán, Erdei-Gruz Tibor, Huszti József, Horváth János,
Jávorka Sándor, Lukinich Imre, Pais Dezső, Turóczi-Trostler József, Gáldi
Gáldi László, Heller Erik, Horváth Barna, Maróth Károly, Marton Géza, Molnár
Kálmán, Maucha Rezső, Sági István, Szemere Samu l. tagok.

Jegyezte Voinovich Géza főtitkár.

Huszti József r. tag tart felolvasást: A "populus romanus"
kialakulása címmel.

Ezután z á r t ülésben

az elnök felszólítja a főtitkárt jelentéseinek megtételére.

I. A főtitkár megemlékezik Balás P. Elemér és Szidarovszky János
l. tag elhunytáról. /L. a mellékletet./

II. Jelenti a főtitkár, hogy Moór Gyula, a II. osztály elnöke és Hajnal
István osztálytitkár tisztségükről lemondtak. A január 12-én tartott
osztályülést megelőző értekezlet után Heller Farkast választották osztály-
elnökké, Lukinich Imrét pedig osztálytitkárrá. Az osztályülésen elnöklő
Kolosváry Bálint mindkettőjüket meleg szavakkal üdvözölte. A főtitkár ja-
vasolja, hogy az összes ülés is fejezze ki köszönetét Moór Gyulának, aki
husz hónapon át nehéz időkben vezette az Akadémia ügyeit és sokat fára-
dozott az alapszabályok módosításának munkája körül is.

Az összes ülés elfogadja.

III. Március 15 körül a szabadságévek emlékére ünnepi ülést kíván
tartani az Akadémia, melyen az elnöki beszéd az Akadémiának az 1848/9-es
évek eseményeiben való részvételét foglalná össze, utána pedig Zolnai Béla
és Eckhart Ferenc tartanának előadást.

IV. Jelenti a főtitkár, hogy az idei nagygyűlést az Igazgató-tanács a
szokott időben, májusban kívánja megtartani. Az ünnepi közülés tárgya: az
elnöki megnyitó után Eötvös Loránt emlékezete - tartja Rybár István r. t.

A nagygyűléssel kapcsolatban jelenti a főtitkár, hogy 1945-ben az
Akadémia természetesen nem adott ki jutalmakat és nem hirdetett pályáza-

tokat, minthogy erre fedezet egyáltalán nem volt; 1946-ban azonban az osztályok kivánságára elismerő levéllel és éremmel tisztelt meg egyes szerzőket, akik a legutóbbi években nagyobb szabásu, kiváló munkát alkottak. Az elismerő levél mindig felemlítette, hogy hasonló munkát azelőtt az Akadémia a Chorin-, Kónyi- stb. alapítványokból tudott jutalmazni. Ennek ma nem volna értelme, minthogy az illető alapítványok örökre megszűntek. Az osztályok azonban elismerő oklevelek kiadása mellett nyilatkoztak. Az I. osztály Zolnai Béla 1. tagot bizta meg ez ügyben javaslat tétellel. Ő már közölte is tervét a főtitkárval, aki azt a III. és IV. osztály legutóbbi ülésén méltatta is, ahol bizonyos módosításokat csatoltak hozzá. Az I. és II. osztály a következő hetekben fogja megismerni Zolnai tervét; az osztályok együttes véleménye lesz azután az összes ülés elé terjeszthető.

V. Milánóban az Accademia Culturale Adriatica alakult meg. Felszólította Akadémiánkat, hogy egy tagját beválasztanánk, viszont Akadémiánk is válasszon egyet az ő tagjaik közül. Akadémiánk Kodály Zoltán elnököt kérte fel az ottani tagság elfogadására.

VI. Felmerült, hogy tanácsos volna egy orosz tudóst előadás tartására meghívni, esetleg taggá választani. Az egyetem Grekow történet tudóst hívta meg, őt kéri fel az Akadémia a II. osztály titkára és Szekfü követ útján előadás tartására.

VII. Jelenti a főtitkár, hogy Lenin műveinek lefordítására az Akadémia bizottságot alakított Bolgár Elek, Gajzágó László és Horváth Barna tagokból. Bolgár Elek azonban prágai követté neveztetvén ki, eltávozott Budapestről. Helyét a bizottság csak távolléte idejére tölti be Szászy István levelező taggal.

A főtitkár összeállította Leninnek magyarul megjelent műveit, melyek igen számosak, sőt tudomására jutott, hogy a Szekfü követ ur által megküldött s Lenin összes műveit tartalmazó két nagy kötetbe foglalt gyűjtemény is megjelenőfélben van a Szikra könyvkiadónál. Az első kötet már le van fordítva, a másodikon most dolgoznak, így ennek a gyűjteménynek újból való kiadása fölöslegessé vált. Horváth Barna biz. tag javasolta volna a Materializmus és empirio-kriticizmus c. nagy filozófia mű lefordítását, azonban az is megjelent magyarul. A közoktatási miniszter

ur így most Sztalin műveinek lefordítását szorgalmazza s azok hat-

1/.

Rec. 17. é. á'

Ismét eltávozott körünkből ^{ket} ~~egy~~ tagtársunk, Balás P. Elemér, a jogtudomány kiváló munkása, Akadémiánknak 1943. óta levelező tagja. Ajánlói kiemelték a tagajánlásban, hogy munkássága kiterjedt a magán és büntetőjog egész területére, mindkettőben igen széles körre. Nagy könyvei mellett értekezéseinek száma megközelíti a százat. Állandóan éber figyelemmel kísérte a bel- és külföld szakirodalmát, de mindig voltak egyéni szempontjai, nézetei. Külön ki kell emelni a szerzői és sajtójog terén kifejtett alapos és széleskörű munkásságát, legutóbb is ő dolgozta ki nálunk a szerzői jog módosításainak tervezetét, melyet a nemzetközi bizottság még csak ezután fog tárgyalni. [■] Művéről a jogászok nagy elismeréssel nyilatkoznak. Elhunyt társunkról Horváth Barna 1. tag vett búcsút temetésén az Akadémia nevében.

December 30-án elhunyt Szidarevszky János, 1935. óta Akadémiánk levelező tagja. A klasszikus filológia köréből indult. Az indogermán nyelvészetnek kevesek által művelt területén munkálkodott, de érdeklődése kiterjedt a perzsa, és szanszkrit nyelvre is. Kivált a hang- és alaktan érdekelte. Főművét az Akadémia Klasszikus-Filológiai Bizottsága adta ki, 1932-ben. Koporsójánál Szemerényi Oszvald 1. tag mondott búcsu szavakat.

100
101

tokat, minthogy erre fedezet egyáltalán nem volt; 1946-ban azonban az

ur így most Sztalin műveinek lefordítását szorgalmazza s azok hatkötetes gyűjteményét meg is küldte az Akadémiának. A bizottság késznek nyilatkozott a fordítás megindítására, mégpedig válogatás nélkül. Értesítettük azonban a közokt. miniszter urat, hogy az Akadémia jelen körülményei közt sem a fordítás díjazására, sem a kinyomatásra fedezet nincs.

E ponthoz később Turóczi-Trostler József r. tag szól hozzá, felvetvén a kérdést: nem volna-e érdemes autorizált kiadásban közzétenni Lenin munkáit még akkor is, ha ezek már más kiadásban megjelentek? A főtitkár azt válaszolja: nem valószínű, hogy a Szikra könyvkiadó szívesen látná ezeknek egy újabb kiadását. Sőt valószínű, hogy a fordítói jogot sem sikerülne megszerezni. - Tudomásul szolgál.

VIII. Jelenti a főtitkár - mint az ülés tagjai értesültek a lapokból is - az UNESCO felvette Magyarországot is tagjai közé. Az UNESCO-val érintkező bizottságot a közokt. minisztérium fogja ugyan összeállítani, de szükségesnek látszott az Akadémia kebelében is egy nemzetközi kapcsolatokat fenntartó bizottság. Ennek tagjai: I. oszt. Eckhardt Sándor, Ligeti Lajos, Moravcsik Gyula; II. o. Szladits Károly, Alföldi András, Bibó István; III. o. Bay Zoltán, Erdey-Gruz Tibor, Egervág Jenő; IV. o. Mansfeld Géza, Jávoroka Sándor, megválasztandó oszt. titkár. Tudomásul szolgál.

IX. Az Orsz. Ösztöndíjtanács újjáalakult. Akadémiánk minden osztálya egy-egy taggal képviselteti magát. E tagok: Pais Dezső, Prohászka Lajos, Grón Gyula és Andreánszky Gábor tagtársak. - Tudomásul szolgál.

X. Ugyiszintén a Magyar-Jugoszláv kulturális egyezmény tanácsába is joga van az Akadémiának a Magyar Művészeti Tanáccsal közösen egy tagot kiküldeni. Erről a főtitkárt telefonon értesítették s az illetővel telefonon megegyezett Zsirai Miklós r. tag megbízásában. Utóbb levelet kapott, hogy a Tanács Bortnyik Sándort bizta meg. Az Akadémiára sérelmes, hogy így egyáltalán nincs képviselve a Tanácsban. Az Ig.-tanács véleménye szerint levélben értesítette a főtitkár a Tanácsot, hogy vagy oly tag kiküldését kérjük, aki Akadémiánknak is tagja - mint pl. Pátzay Pál - vagy elhárítjuk a részvételt. - Helyeslőleg tudomásul van.

XI. A főkönyvtárnok ur több beadványt intézett az Ig.-tanács-hoz, irógépek, címtár-tokok, kötetés, állványozás költségeire, mintegy 60.000 frt-ra volna szükség. Ez jelenleg elérhetetlen összeg;

értesítette továbbá az Ig.-tanácsot, hogy Hampel Gábor ur

nagyapjának, Pulszky Ferencnek és atyjának könyvtárából 150 értékes könyvet ajándékozott Akadémiánknak.-Az összes ülés ezért köszönetet mond.

XII. Jelenti a főtitkár, hogy a megüresedett tagsági helyekről szóló körlevél elküldetett a tagoknak. Az Ak. Értesítő a jövő héten szintén elkészül.

XIII. Gazdasági ügyekről is tájékoztatni kívánja az összes ülést a főtitkár. A rákoskereszturi kastéllyal kapcsolatos svábhegyi telkek csere-ajánlatáról megemlíti, hogy egyuttal a Műemlékek Orsz. Bizottsága figyelmét felhívta a rákoskereszturi kastélyban levő freskókra, régi kályhákra s a kastély előtt álló szobrokra; a Földhivatalt pedig tájékoztatta arról, hogy az ostrom alatt és azóta is ismételten megrongált Vigyázó-sírbolt gondozása természetesen áthárul a községe, mely a kertet és kastélyt birtokba fogja venni.

XIV. Az UNESCO-val való kapcsolatot fenntartó kormány megbízott, Ferenczy Edmund felkereste a főtitkárt és tájékoztatta, hogy a Mexikóban tartott közgyűlés 9 millió dollár költségvetési összeggel rendelkezik ez évben s annak 8 %-ában kívánja részesíteni Magyarországot./Ugyanily összegben részesül Olaszország is./Az amerikai, kanadai és ausztráliai bizottságok saját külön költségvetésükből is külön hozzájárulnak. A Rockefeller-alapítványnál is közbenjárt, de ott a politikai helyzet feszültségére is utaltak, midőn készségüket fejezték ki nagyobb arányú támogatás irányában.

XV. Tájékoztatta még a főtitkár az ülést a házak bevételeiről, a könyves bolt forgalmáról és a tudományos kiadásokra fordított összegről, amint azokat az Ig.-tanács legutóbbi ülésén ismertette.

Jelenti a főtitkár, hogy Erdey-Gruz o. b. k. az alapító levél módjára az "Akadémia" alapján az Ig. tanácsnak továbbított.

XIV. Az elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri Erdey-Gruz Tibor és Lukinich Imre r. tagokat és az ülést bezárja.

Jegyezte:

Varró Mihály
főtitkár

Hitelesítésül,

Kovács
elnök

Hitelesítők:

Lukinich Imre

J e g y z ő k ö n y v

a Magyar Tudományos Akadémiának 1948. március. 12-én tartott
összes üléséről.

Jelen vannak: Marek József t. tag, Eckhardt Sándor, Hajnal István, Heller Farkas, Jávorka Sándor, Lukinich Imre, Moravcsik Gyula r. tagok, Andreánszky Gábor, Beke Ödön, Divéky Adorján, Fekete Lajos, Fokos Dávid, Horváth Barna, Lengyel Géza, Prohászka Alajos, Maucha Rezső, Schay Géza, Szemere Samu, Theiss Ede, Zolnai Béla l. tagok.

Az elnöki széket Pais Dezső osztályelnök foglalja el, megnyitja az ülést, üdvözli a megjelenteket és felkéri Szemere Samu l. tagot, hogy előadását tartsa meg.

Szemere Samu l. tag Giordano Bruno /születésének négyszáz-
éves fordulója alkalmából/ c. tanulmányát olvassa fel.

Ezután z á r t ü l é s b e n

I. a főtitkár meleg szavakkal üdvözli Marek József t. tagot, ki a napokban /márc.18./ tölti be nyolcvanadik évét.

II. A főtitkár jelenti, hogy Wolsky Sándor ur, a IV. osztály titkára, midőn kutatás céljából Svédországba utazott, beadta lemondását, az osztály ellenben kérte őt, hogy ezt hagyja függőben s teendőit visszatértéig a főtitkári hivatal fogja ellátni. Így is történt, most azonban ő hosszú évekre szólólag megbízást fogadott el az UNESCO-tól, így lemondását a legkomolyabb formában megismétli. E hó 22-én fog az osztály titkár választásáról gondoskodni.

III. A főtitkár ismerteti az osztályok és az Ig.-tanács elhatározását a jutalmak és érmek dolgában, ugyszintén a tanítók jutalmának felújítása tekintetében /l. az Ig.-tanács jegyzőkönyvét/.

IV. Közli a főtitkár az 1848-49 szabadságévek emlékére március 21-én d.e. tartandó ülés tárgysorát: Elnöki megnyitó. - Eckhart Ferenc r.t.: A jobbágy-felszabadítás 1848-ban. - Zolnai Béla l.t.: Irodalom és forradalom.

V. Közli továbbá, hogy a nagygyűlést Eötvös Loránd emlékének szenteli az Akadémia.

VI. Az Union Academique Internationale felhívta az Akadémiát belépésre. Tagdíja 10.000 belga frank, melyet 1947-re is kívánnak. Mint-hogy 100 frank ma 26.98 frt, az összeg két évre 5.400 forintra menne.

Az Ig.-tanácsban felmerült az a gondolat, hogy ez összeget e célra az UNESCO-tól kérjük.

VII. A vall.- és közokt minisztérium a magyar-lengyel kultur-egyezmény tudós-cseréje dolgában kér javaslatokat. Az I. és II. osztály már beterjesztett neveket, a III. és IV. osztály márc. 22-én foglalkozik ez ügyvel.

VIII. A főtitkár beszámol arról, hogy az Ig.-tanácsban alapszabály módosítás terve merült fel. Két év óta a tárgyalások során a névlista, akiket az Akadémia beválasztana, egy keveset módosult, szám szerint kevesbedett is, úgy hogy most nagyon csekély tagszám-emeléssel megoldható a kívánalmak kielégítése. Természetesen az Akadémia csak olyanokat fogad tagjai közé, akiket tagságra tudományos tekintetben érdemesnek ítél.

Minden osztályban felmerült a tiszteleti tagság helyreállításának kívánalma, az új módosítás erre is kiterjedne.

A főtitkár közli még, hogy a tagajánlások benyújtásának határideje április 1-ig meg van hosszabbítva.

IX. Az elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére Prohászka Lajos és Szemere Samu 1. tagokat kéri fel és az ülést bezárja.

Jegyezte:

Voinovich Gy
főtitkár.

Hitelesítésül:

Prohászka Lajos
elnök.

Hitelesítőik:

Prohászka Lajos
Szemere Samu

ta
n
e
ma
sz
ti
ta
no
sa
el
AK
Le
GA
es
me
to
Ar
Ma
Be
r.
ni

[Faint handwritten text]

[Faint handwritten text]

[Faint handwritten text]

[Extremely faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page]

J e g y z ő k ö n y v

a Magyar Tudományos Akadémiának 1948. április 16-án tartott
összes üléséről.

Jelen vannak: Láng Nándor t. tag, Jávorka Sándor, Haynal Imre, Lukinich Imre, Mansfeld Géza, Pais Dezső, Rédey Tivadar és Szentpétery Zsigmond r. tagok, Andreánszky Gábor, Cotel Ernő, Divéky Adorján, Erdey-Gruz Tibor, Fekete Lajos, Fokos Dávid, Heller Erik, Horváth Barna, Kumorovitz Bernát, Marót Károly, Maucha Rezső, Molnár Kálmán, Nagy Miklós, Szemere Samu, Tamási Áron, Tokody László l. tagok.

Elnök: Marek József t. tag. A jegyzőkönyvet a főtitkár vezeti.

Az elnök az ülést megnyitja és felkéri Nagy Miklós l. tagot, 1848. évi törvények jelentősége alkotmányunk történetében" című centenáris előadásának megtartására. Ezután a felolvasó ülést berekesztve, megnyitja a

z á r t ü l é s t

és felszólítja a főtitkárt jelentéseinek megtételére.

1. A főtitkár bejelenti - amit az osztályokban már bejelentett - Szent-Györgyi Albert lemondását. Az Ig.-tanács megbízásából ő ujabban is marasztaló levelet küldött a másodelnök urnak, aki nagyon köszönte az Ig.-tanács és az Akadémia marasztalását, ragaszkodását, de sajnálattal kénytelen megmaradni elhatározása mellett. - Tudomásul szolgál.

2. Bejelenti a főtitkár Kornis Gyula t. tag lemondását akadémiai tagságáról. - Tudomásul szolgál.

3. A főtitkár sajnálattal állapítja meg, hogy - bár a meghívón közölte, hogy fontos ügyek bejelentéséről van szó - mindössze tíz tiszteleti és rendes tag van jelen és tizennégy levelező, az összes ülésen azonban csak rendes és tiszteleti tagoknak van szavazati joguk és a határozat érvényességéhez 25 szavazat szükséges.

Pais Dezső osztályelnök felszólal, hogy a meghívó nem volt jól fogalmazva, mert csak fontos ügyek bejelentése volt jelezve, az azonban nem volt kiemelve, hogy itt tagválasztásról lesz szó.

A főtitkár felemlíti, hogy erről már minden osztályban külön volt szó, úgy hogy mindenki tudhatta ezen összes ülés célját.

Haynal Imre r. t. azt javasolja, hogy a lehető legrövidebb időn belül tartassék meg ez az összes ülés. A jelenlevők abban állapodnak meg, hogy a

jelen üléshez egy hétre, 23-án d.u. 6 órakor tartatnék meg.

Ezután az elnök az ülést bezárja.

1948. április 23-án a mellékelt meghívó szerint megismételt összes ülés a következőképen folyt le:

Elnök: Pais Dezső ig. és r. tag, az I. osztály elnöke.

Jelen vannak: Förster Aurél, Láng Nándor, Marek József, Zimmermann Ágoston t. tagok, Beznák Aladár, Buzágh Aladár, Csürös Zoltán, Doby Géza, Egerváry Jenő, Gulyás Pál, Heller Farkas, Horváth János, Illyés Géza, Kocsály Zoltán, Luki-nich Imre, Manninger Rezső, Mansfeld Géza, Mócsy János, Moravcsik Gyula, Németh Gyula, Rédey Tivadar, Szentpétery Zsigmond, Verebély László, Zsirai Miklós r. tagok, Andreánszky Gábor, Beke Ödön, Erdey-Gruz Tibor, Horváth Balna, Marót Károly, Marton Géza, Maucha Rezső, Molnár Kálmán, Nizsalovszky Endre, Prohászka Lajos l. tagok.

Az elnök az ülést megnyitja, üdvözli a megjelenteket s felszólítja a főtitkárt jelentéseinek megtételére.

A főtitkár sajnálatát fejezi ki, hogy a 16-ára összehívott összes ülés részben az ő hibájából eredménytelen maradt. Mentsége az, hogy ezen tárgyak mely itt szóban lett volna, minden osztály zárt ülése ismételten alaposan tárgyalta. Természetesnek tartotta tehát, hogy az Akadémia tagjai tisztában vannak vele, hogy az összes ülés mely célból hivatott össze. Azért most másodjára részletesebb tájékoztató meghívót küldött szét; bocsánatot kér azoktól, akiket kétszer fárasztott ide.

Jelenti, hogy tagok nagyobb mérvű beválasztásáról van szó. Ez a terv két esztendő óta húzódik, most, úgy látszik, kialakult egy minden tekintetben megfelelő névsor.

Az Ig.-tanács a nagyobb számú új tag elhelyezésének megkönnyítésére különböző javaslatokat tesz, nevezetesen: az 1946 augusztusában jóváhagyott új alapszabályok átmeneti intézkedéseket foglalnak magukban, melyek az Ig. tanácsra átmenetileg nagyobb hatáskört ruháznak. Az 58. § a/ pontja szerint a korszerű feladatok meghatározását; a b/ pontban ezek betöltéséhez szükséges változtatások előkészítését. Ezekről van most szó.

Ugyanezen § c/ pontja szerint az Ig.-tanács "részt vesz a tagválasztás előkészítésében azzal, hogy felhívja az osztály figyelmét egyes személyek jelölésének fontosságára. Állást foglal a tagajánlások ügyében, az ajánlásokra

tak megválasztása mellett, vagy ellen. Ezt az állásfoglalást a tagválasztások alkalmával az illető osztály ülésén az osztálytitkár, az összes ülésen a főtitkár a szavazás megkezdése előtt ismertetni köteles."

Az 58. § b/ pontja szerint alapszabálymódosításoknál javaslatait az Ig.-tanács közvetlenül az összes ülés elé terjeszti. Ezért gyűlt ma össze az összes ülés, hogy e tekintetben határozzon.

Az Ig.-tanács javaslatai a következők:

1./ A tiszteleti tagság visszaállítása. Ez mind a négy osztálynak kívánsága, mert szükségesnek és helyénvalónak bizonyult. Az I. osztálynak a régebbi szabályok értelmében 8, a többinek 9-9 tiszteleti tagja volt; a különbség-tételnek nem volt értelme; kívánatos, hogy minden osztálynak 9 tiszteleti tagja legyen. Az ideai választásokra már adattak is be tiszteleti tagsági ajánlások.

2./ 1942 óta fennáll az az intézkedés /20. §/ hogy "ha a megválasztott tag a 3 évben meghatározott határidőn belül nem foglal székét, helye betöltendő." Ez az intézkedés 1942 óta van életben, a főtitkár s ujabban az osztálytitkárok többször felszólították a késedelmes tagokat székfoglalásra. Egyikük ennek hamarosan eleget is tett, a III. osztályban Papp Károly l.t. 1920 óta, a IV.-ben Vámosy Zoltán 1920 óta nem foglalta el székét, ezt utóbb sem pótolta. Így az ő helyük most betölthető.

3./ Javasolja az Ig.-tanács az alapszabályok átmeneti intézkedései közé egy olyan pont felvételét, mely szerint: "Azoknak a tagoknak, akik 1945 eleje óta nem adtak hírt magukról az Akadémiának, törléséről az Igazgató-tanács javaslataira az összes ülés dönt." Ilyenek név szerint: az I/A osztályban Schmidt Henrik l.t., aki 1924 óta nem vett részt Akadémiánk életében, a II. osztályban Sipeki Balás Károly és Surányi-Unger Tivadar, a III.-ban Szily Kálmán, aki az osztálytitkár ur értesülése szerint elhalálozott, továbbá Jendrassik György, aki szintén nem adott hírt magáról.

Ezen javaslatok elfogadásával több hely üresedik meg a kívánatos nagyobb arányú tagválasztások számára. Ha az összes ülés ezen javaslatokat elfogadja, akkor elegendő a taglétszámnak kisebb mérvű emelése az egész Akadémiára vonatkozólag, úgy hogy az I. osztály A/ alosztályában egy levelező tagsági helyet, a B/ alosztályban két lev. tagsági helyet kellene kérni, a II. osztályban hárommal emelkednék a tiszteleti tagok száma és egy számfeletti hellyel a lev. tagoké. A III. és IV. osztályban nagyobb számú üresedés volt, a III.-ban lev. tagságokra 3 megürült hely, amelyhez járul még az elhunyt Szily Kálmán és 2 törlés ál-

tal megürült két hely /Papp Károly, Jendrassik György/; a IV.osztályban van öt üres szék, ehhez járul egy törölt tag helye hatodiknak /Vámossy Zoltáné/.

E hét hétfőjén azonban a főtitkár levelet kapott Rusznyák István r.tag-tól, melyben újabb tagok felvétele jeleztetett kívánatosnak. A III.osztályba Turán Pál matematikus, Bognár Rezső vegyészmérnök, műegyet.m.tanár, Kossuth-díjasok, Freund Mihály vegyészmérnök, műegyet.m.tanár, a IV.osztályban pedig Lissák Kálmán egyet.tanár /Pécs/, fiziológus, Kellner Béla egyet.ny.r.tanár /Debrecen/, kórboncnok.

A főtitkár felvetette a kérdést: hogyan kívánják az illető osztályok s az összes ülés e kérdést megoldani? Az Ig.-tanácsnak közvetlen az összes ülés előtt tartott ülésén a III.és IV.osztály tagjai úgy nyilatkoztak, hogy ez érdemes nevek előtt készek utat nyitni az osztályokba és így minden osztályba 3-3 számfeletti levelező tag megválasztását javasolja.

Mansfeld Géza r.t. ezt célszerűnek tartja az osztályok közötti számarán egyensulya szempontjából is.

Ezen megújított előterjesztést az összes ülés egyhangulag elfogadja. Az elnök e szerint kimondja a határozatot, hogy az összes ülés elfogadja az Ig.-tanács javaslatait a tiszteleti tagok számának emelésére, egyes tagok törlésére vonatkozólag, magáévá teszi a III. és IV.osztály javaslatát a tagok létszámának 3-3 számfeletti taggal való emelésére

s ezzel az ülést berekeszti.

Jegyezte:

Vincenz Károly
főtitkár.

Latta

Hitelesíté

Kovács
elnök.

Hitelesítők:

Árdey Iván

Stankó Béla

J e g y z ő k ö n y v

a Magyar Tudományos Akadémiának 1948.május 21-én tartott
összes üléséről.

Elnök: Pais Dezső ig. és r. tag osztályelnök.

Jelen vannak: Förster Aurél, Láng Nándor, Zimmermann Ágoston
t. tagok, Dudich Endre, Hajnal István, Horváth János, Jávorka Sándor, Gu-
lyás Pál, Lukinich Imre, Moravcsik Gyula, Rédey Tivadar, Turóczi-Trostler
József r. tagok, Andreánszky Gábor, Brisits Frigyes, Beke Ödön, Divéky
Adorján, Erdey-Gruz Tibor, Fettich Nándor, Maucha Rezső, Molnár Kálmán,
Pronászka Lajos, Sági István, Marót Károly, Zolnai Béla l. tagok.

A jegyzőkönyvet a főtitkár vezeti.

Az elnök megnyitja az ülést és felkéri Brisits Frigyes l.ta-
got "Egy fejezet Vörösmarty életéből" c. felolvasásának megtartására.

Ezután

z á r t ü l é s b e n

1. napirend előtt a főtitkár meleg szavakkal üdvözli Eckhardt Sándor r. tagot
egyetemi tanári működésének 25 éves fordulójára alkalmából.

2. Jelenti a főtitkár, hogy a mai napra köztudomás szerint másod-
elnök-választás lett volna kitűzve. Az osztályonkénti ajánlások az alap-
szabály 40.§-a értelmében meg is történtek, azonban az osztályok egyik je-
löltje, akit minden osztály jelölt volna: Bay Zoltán r. tag, pünkösdkor kül-
földi kongresszusra utazott és csak június 10-re jön vissza; a választáson
pedig jelen kívánna lenni, hogy köszönetét kifejezze megválasztatása ese-
tén s egyuttal vezető elveit ismertesse. Ezért maradt el a mai napról a
választás, az összes ülést azonban a főtitkár nem tartotta elhalasztható-
nak, minthogy már minden osztályban szó volt erről a dátumról.

Tudomásul szolgál.

3. Ezzel kapcsolatos az Akadémia nagyhetének időpontja. Az elnök
ur távol van, értesítést ígért ugyan hazajövele felől, de az máig nem
érkezett, így a nagyhetet kitűzni s az ünnepélyes közülést annál kevésbé
lehet, mert ezen a közülésen a másodelnöknek kellene hagyomány szerint el-
nöki megnyitót mondani, minthogy az elnök ur már kettőt tartott s a szokás
szerint minden hároméves ciklusban egyszer a másodelnökre, hárul ez a fel-
adat, ezuttal annál is inkább, minthogy az ünnepélyes közülés Eötvös Loránd

emlékének van szentelve. Bizonytalan a nagyhét és ünnepélyes ülés időpontja azért is, mert az alapszabályok módosítása ügyében benyújtott javaslataink csak e héten, valószínűleg ma kerülnek a minisztertanács elé. Ha az elfogadja, akkor - értesülésünk szerint - még 4-5 hétbe telhetik a lemásolás és összeolvasás, reméljük azonban, hogy ezt meg lehet gyorsítani.

Tudomásul szolgál.

4. Jelenti a főtitkár, hogy a tagajánlások kinyomattak, a mai ülés résztvevői közt kiosztatnak, a többi postán fog szétküldetni.

Tudomásul szolgál.

5. Az Akadémia jutalmakat anyagi helyzetében most nem oszthat ki, érmeket alapított s azokban javaslattételre a bíráló bizottságok már kiküldettek. - Tudomásul szolgál.

Az Akadémia II. osztályának két érmére nézve már elkészült az írásbeli jelentés: a Szalay László-éremmel a bizottság egyhangulag Szladits Károly r. tagot, a magyar jogtudományi irodalom legnagyobb élő képviselőjét kívánja kitüntetni, a Horváth Mihály-éremmel Kosáry Domokos nak "Kossuth Iajos a reformkorban" c. művét, melyet "az 1946-47-ben megjelent magyar történelmi feldolgozások közül a legjobbnak tart."

A IV. osztály is határozott, habár a jelentés még nincs írásba foglalva. A Kitaibel-éremet Csiki Ernő l. tagnak, a magyar bogárvilág kiváló kutatójának, a Semmelweis-éremet Gerendás Mihálynak, az érdekes kutatónak ítélte oda. - A többi bizottság tagjait a mai ülés meghívója kéri, hogy a jutalmak kérdésével foglalkozzanak.

A bizottságok javaslatai a nagygyűlési osztály, utóbb az összes ülés jóváhagyása elé terjesztetnek s az eredményt az ünnepélyes közülésen a főtitkári jelentés hirdeti ki. Eppen ezért az érmek csak a közülés után lesznek szétküldhetők, mert az érem címének, a jutalmazott nevének s a dátumnak bevésése nem történhetik meg a nagygyűlés jóváhagyása előtt, sem azon mindössze két napon, mely az összes üléstől az ünnepélyes ülést elválasztja. A Nagyjutalom és Marczibányi-jutalom nagyobb érmének tervezésére Pátzay Pál l. tagot kértük fel, ő meg is tekintette az eddigi szokásos érmeket, az Akadémia címerét ábrázoló nagy festményt, de azóta egyéb nem történt.

6. Az Akadémia kívánná felujítani a tanítók jutalmazását is. Tavaly ezt nem sikerült elérni. Az idén a pedagógusok szakszervezete is

237/948.

Felolvastatott a M.T.A. 1948.máj.21-én tartott összes ülésén.

J e l e n t é s

a könyvtár állapotáról 1947.november 12-től 1948.május 20-ig.

Legutolsó, 1947.nov.12-én a Könyvtári Bizottságnak, ill. dec.9-én az összes ülésnek előterjesztett jelentésem óta a könyvtár állapota, használhatósága szempontjából sok súlyos nehézség ellenére is elért öröndetes eredményekről számolhatok be.

Az épületkárok helyreállítása a kormány jóvoltából azóta is folytatódott. Az eddig a főlépcsőház leszakadása folytán használhatatlan I.emeleti könyvtári helyiségek - Soének-lakás - a legutóbbi napokban ismét hozzáférhetővé váltak, s így ujjárendezésük megindulhat. - A könyvtár fölészinti helyiségein belül az üvegezési munkák az olvasóteremben - a szekrényeket is beleszámítva -, a főkönyvtárnoki szobában, a kötelempéldányok szobájában s több más-helyütt befejeződtek, néhány helyiségben pedig még folyamatban vannak. Valamennyi ablak tokja, kerete ki van javítva, s valamennyi ismét jól záró belső fatáblákkal van ellátva. A könyvtárban leszakadt polcok kijavítása is megtörtént, az olvasótermi lámpák felszerelése szintén. Végre sikerült folyóvizet kapnunk. - Még mindig nagy hiány: az olvasóterem mennyezetének állandó vakolathullása. Itt a falbasúlyesztett villanyvezetékek csöveinek bevakolása, a falak festése még hátra van, s míg ez meg nem történik, a kutatókat kénytelenek vagyunk a főkönyvtárnoki szobában, a tisztviselők számára is szűk helyen elhelyezni.

Az ujjárendezési munkálatok során: valamennyi elrejtett ládánkat kicsomagoltuk, a Kézirattár helyiségét rendbehoztuk. Az anyag helyrerakása folyamatban van, s bár végleges rendezése még meglehetősen hosszú időt fog igénybe venni, a kutatók számára már e percben is hozzáférhető. Teljesen elkészült kéziratári snakok: Magy.Nyelvtud., Magy.Irod.; Levelezés, Magy.Irod.: Színművek, Magy.Irod.: Régi és újabb írók, Magy.Kódex és Eat.Kódex. E munkát - al-tisztjeink segítségével - Györkösy és Simonyi tanár urak odaadó buzgalommal végezték és végzik.

A Ráth-könyvtár és a Régi Magyar Könyvtár egy részének rendezése Fludorovits könyvtárnok urnó vezetésével már novemberben be is fejeződött. - Még mindig hozzáférhetetlen a Vigyázó-szoba beomlásakor a törmelék alá hullott R.M.könyvtárbeli anyag, a M.T.A. kiadványainak őrzött példányai, az inkunábulák és a Goethe és Vö-

107

112

6/. Az Akadémia kívánna felújítani a ~~...~~

Tavaly ezt nem sikerült elérni. Az idén a pedagógusok szakszervezete is

rösmarty-szoba anyaga. Mindhárom helyiséget egyelőre raktárszerűen tele kellett zsufolnunk az elrejtett ládák anyagával, s rendeltetés-szerű helyreállításuk anyagi eszközök hiányán mulik.

A Széchenyi-muzeumban viszont, melynek gondozását, mint már jelentettem, dr.Lukinich Imre osztálytitkár ur, r.tag volt szives vállalni, dr.Pataky Mária tanügyi tanácsos urnő egy altisztünk segítségével a rendezési munkálatokat ez év áprilisében megkezdette, s azok teljes erővel folynak. - A Kaufmann-gyűjteménynek a legutólsó jelentésében jelzett, az elrejtés óta még elő nem került értékes genizái azóta nagyrészt előkerültek s dr.Halmi János tisztviselőnk ezeket is helyükre sorolta. Többiben volt már alkalmunk, főként az Orsz.Rabbiképző Intézet megkezdésére, ez értékes genizákat tudományos célból a kutatók rendelkezésére bocsátani.

A könyvtár szakjainak rendezése a tél folyamán a fűtetlen raktárhelyiségekben kénytelenségből szünetelt, az enyhébb idő beálltával azonban ismét teljes erővel megindult. Legutóbb a Történelem és Kel.Irod. rendezése fejeződött be, a többi szaké pedig folyamatban van, így jelenleg a Nyelvtudományé.

A szakkatalógus, valamint a generális katalógus tuzsufolt ill. megrongált tokjainak helyébe új, ill. javított tokokat szerztünk és szerzünk be. A mintegy 1300 katalogustok újjazrendezését dr.Nyireő könyvtárigazgató ur végzi, s a szakkatalógus rendezése a közeljövőben már be is fejeződik.

A centenárium ünnepségekkel kapcsolatban - megelőző tárgyalások és hosszabb előkészítő munka után - a M.N.Muzeum centenáris kiállításának rendelkezésére bocsátottunk több értékes Széchenyi-émlékünket, a Székesfőváros Történeti Muzeuma kiállítására pedig a Hollós-gyűjtemény néhány értékes darabját.

Részben éppen a centenáriun kapcsán, de egyébként is, a könyvtár forgalma erősen növekedőben van. A téli hónapok alatt sok nehézséget jelentett, hogy ismét csak két helyiséget tudunk fűteni. November óta a könyvtár megszakítás nélkül 9-5-ig, áprilisé eleje óta pedig naponként 9-6-ig /szombaton 9-1-ig/ áll a kutatók rendelkezésére. Olvasóink száma jelenleg havonta mintegy 120-150, az olvasott műveké 5-600, kölcsönzőink száma 50-60, a kölcsönzött műveké 150-200. Többiben meglátogatták könyvtárunkat a Szfv.Népművelési Tanfolyam hallgatói s különböző iskolák tanulói. - Vidékre sajnos, - több, itt nemrészletezhető okból - egyelőre még ta goknak és intézeteknek sem áll módunkban könyvet kölcsönözni.

103

112

6/. Az Akadémia kívánna reorganizálni

Tavaly ezt nem sikerült elérni. Az idén a pedagógusok szakszervezete is

Igen sok esetben fordulnak hozzánk különböző könyvtári, könyvészeti és tudományos kérdésekben is felvilágosításért, mégpedig mind hivatalok, tudományos intézetek, pártok, mind magánosok részéről - számos esetben külföldről is. / A titkári feladatokkal megbízott tisztviselők munkája ennél fogva sok és széleskörű. Iktatott hivatalos irataink száma 1947-ben 597, 1948-ban máj.20-ig 227. / - A külföldi eszervi viszony ismét egyre jobban kiépi. Nagyobb ajándékokról is beszámolhatok, így Hampel Gábor igazg. ur értékes, mintegy 140 kötetnyi adományáról, a Magyar-Szovjet Társ. Művelődési adományozta Sztálin összes műveiről, a Viszota-hagyatékáról, a VKM. többrendbeli értékes, nagyrészt külföldi könyvajándékáról, az Erdélyi Tudományos Intézet-küldte könyvekről és a legutóbb a VKM.révén az American Association Librayy amerikai tudományos folyóiratokat tartalmazó 160 kötetéről. A British Council budapesti kirendeltsége értesített, hogy az 1948/49 évi angol tudományos folyóiratokat ez évben Magyarországon csak a M;T.Akadémia könyvtára fogja megkapni. Utolsó jelentésem, tehát mintegy öt hónap óta 800 kötetten felül van a beérkezett külföldi kiadványok száma!

Számos esetben azzal a kéréssel fordultunk tudósainkhoz, hogy különnyomataikat, elsősorban a külföldi folyóiratokban megjelenteket, ill. a könyvtárból hiányzó munkáikat juttassák ajándékképpen könyvtárunknak, hogy így akadémikusainknak munkássága a maga teljességében meglegyen nálunk. Kérésünknek a lehetőség szerint eddig minden felkért tagtársunk készséggel eleget tett.

Mind ezeknek a műveknek, mind pedig a köteleespéldányként beérkező nyomtatványoknak felvétele és katalogizálása folyamatosan, hátrélék nélkül történik. A Növedéknapló 1947.évi tételszáma 3000, 4256 kötetrel /az előbbi évben 2100 tétel volt 2500 kötetrel/, 1948 első négy hónapjáé pedig 1260 tétel mintegy 1700 kötetrel. Szerepel e számban már néhány vásárlásunk is, mintegy 60 kötetrel. Postaköltségeink 1947-ben 2.150.34 Ft-ot tettek ki.

A köttetés munkája, ha szerényen is, de megindult. Míg 1947-ben csak mintegy 150 Ft-ot fordíthattunk erre, 1948 első hónapjaiban már mintegy 1500 Ft-ot fizettünk ki. Ez az összeg részben a VKM. jóvoltából a legszükségesebb könyvtári kiadások, így egy írógép vásárlásának fedezésére kiutalt 2000 Ft. segélyből került ki. Egy táskairógépet vásároltunk is, 1033 Ft-ért, s irattári dobozokat, levélrendezőket is szerztünk be. - A hulladékpapírt a szabályoknak megfelelően gyűjtjük és értékesítjük.

109

112

6/. Az Akadémia kívánna felújítani

Tavaly ezt nem sikerült elérni. Az idén a pedagógusok szakszervezete is

Ugy hiszem, az eddigiekből is nyilvánvaló, hogy könyvtárunk csekélyszámú személyzete odaadón, teljes munkafegyelemben végzi munkáját. Sajnos, még mindig kicsi a létszám. Dr. Nyireő István egyet.könyvtárigazgató urat őszinte örömünkre visszahelyezték könyvtárunkba s május 7-én hozzánk osztották be szolgálattételre dr. Moravek Endre min.osztályfőnök urat is, aki előbb nyolc éven keresztül az Egyetemi könyvtár egyik legkiválóbb tisztviselője volt s könyvtártudományi kérdésekben kipróbált s elismert szakember. Moravek osztályfőnök ur vállalja a kéziratár végleges rendezését ill. a később kiadandó nyomtatott katalógus elkészítését és ezt készséges örömmel fogadtuk. Hisszük, hogy ezzel a kéziratár régóta húzódo és számos körülmény által súlyosan gátolt ügye kedvező és végleges elintézését nyer. - A legnagyobb hiányt a könyvtár munkájában, az olvasók kielégítő kiszolgálásában, a rendezésben az altisztek hiánya jelenti. Többbizben fordultunk ilyen természetű kéressel a M.N. Múzeum tanácsához, sajnos, eddig hiába. Legutóbb két altiszti állást ígérték. A Múzeum keretében könyvtárunk számára egy tudományos segédhivatali állás szervezése ígéret szerint folyamatban van; e helyre Levachich Elemér abszolvált bölcsészhallgató, volt hadifogoly kerülne.

Kétségtelen, hogy a már többbizben felpanaszolt nehézségek, a személyzethiány, a megfelelő munkahelyek és a könyvanyag elrendezésére szükséges férőhely hiánya, a könyvtár anyagi helyzetének teljes bizonytalansága ma is fennállnak. /Az UNESCO segélyéből sajnos, semmi sem lett./ Legsürgősebb feladataink teljesítéséhez, a Vigyázó-, Goethe-, Vörösmarty-szoba rendezéséhez, a Nemzeti Kaszinó nagyértékű könyvanyagának feldolgozásához és a fentemlitett munkák folyamatos végzéséhez e nehézségek megoldása elengedhetetlenül szükséges. - Meggyőződésem, hogy az elmúlt hónapokban a nehéz körülmények ellenére is könyvtárunkban sok, igen sok történt és tisztviselőink eredményes munkáját csak az tudhatja igazán értékelni, aki könyvtárunkat 1945 júniusa óta vagy legalábbis hosszabb ideje használja s nem az, aki egyszer-egyszer használni akarta, s épp akkor - rajtunk kívül álló okból - nem tudtuk kérését teljesíteni. Tisztviselőink, altisztjeink nehéz anyagi helyzetben, a minisztériumokban, más nagy könyvtárakban, nagyüzemekben szűkös anyagi kedvezmények nélkül, pl. üzemi ebéd, bármiféle természetbeni juttatás nélkül, nagy buzgalommal és odaadással végzik valamennyien munkájukat.

110

112

6/. Az Akadémia kívánna felújítani

Tavaly ezt nem sikerült elérni. Az idén a pedagógusok szakszervezete is

De még a legodaadóbb munka sem hozhatott volna semmi eredményt, ha dr. Voinovich Géza Főtitkár ur nem áll mellettünk nagy jóindulatával. Ami anyagi vagy erkölcsi segítséget csak nyújthatott a könyvtárnak, - készséggel nyújtotta s nyújtja, s bölcs jóindulatával az elmúlt hónapokban is valamennyiünk háláját, őszinte köszönetét érdemelte ki.

Kérem rövid jelentésem szives tudomásulvételét azzal, hogy ez rövid kivonat részletes jelentésemből.

Melichjás
főközlő

111

112

6/. Az Akadémia kívánna reújítani

Tavaly ezt nem sikerült elérni. Az idén a pedagógusok szakszervezete is

szorgalmazza s a VKM. most nem zárkózik el. 16 nagy^{obb} összegű jutalom kiosztása van szóban. A javaslattal a pedagógus szakszervezet el is készült s azt beküldte a főtitkári hivatalnak. E szakszervezet 2 képviselőjén kívül a VKM. küld ki 2 tagot /egyik Angyal János o.főnök/, az Akadémia szintén 2 tagot. A főtitkár javaslatára az összes ülés erre Prohászka Lajos l. és Gulyás Pál r. tagot kéri fel.

7. Fenntartja az Akadémia jeles egyetemi hallgatók könyvjutalmát is. Eddig 2 egyetem részéről érkezett be ajánlás. - Tudomásul szolgál.

8. A tavalyi nagygyűlésen hirdetett 3 pályázatra, mind a háromra egy szerzőtől érkezett, névvel, 1-1 pályamű. A főtitkár be is mutatja e hányt-vetett irással papír-cafatokra irt 1 és külön 1-1/2 ivoldalt elfoglaló pályázatokat. Az összes ülés egyetért abban, hogy ezeket nem lehet komolyan venni.

9. Tárczy-Hornoch Antal r.tag javaslatot tett: kérje az Akadémia a pósta-igazgatóságtól, hogy az Eötvös Loránd-centenárium alkalmából Eötvös-bélyeget bocsássonak ki. A főtitkári hivatal el is járt az ügyben, beadványokat adtunk mind a pósta-vezérigazgatósághoz, mind a közlekedésügyi miniszter urhoz. - Tudomásul szolgál.

10. A vall.- és közokt. minisztériumtól május 20-án érkezett egy felszólítás, hogy az Akadémia sürgősen terjessze be költségvetését. Ezzel ma 21-én el is készültünk s a főtitkár az összes ülésnek tételenként bemutatja, természetesen azzal, hogy ezen az osztályoknak módjuk lesz ^{módosítást} változtatni, illetőleg a kiutalt összegek felhasználásán okkal-móddal változtatni.

11. A főkönyvtárnok ur alapos jelentést olvas fel /egy nagyobb jelentés kivonatát/ a könyvtár rendezési munkálatainak haladásáról.

Tudomásul szolgál.

12. Az elnök az ülést bezárja, a jegyzőkönyv hitelesítésére felkérve Andreánszky Gábor és Maucha Rezső l. tagokat és az ülést bezárja.

Jegyezte:

W. ...
főtitkár.

Hitelesítésül:

... Sebő
elnök.

Hitelesítők:

Andreánszky Gábor
Maucha Rezső

Az
mi
sz
sz
er
sz
z/
Ma
a
aj
ti
se
ro
Sa
Ja
Zs
cs
Im
Va
ra
Me
Nat
a

MEMORANDUM

TO :

DATE :

1. The purpose of this memorandum is to provide information regarding the proposed changes to the organizational structure of the Department of Internal Affairs. The proposed changes are intended to improve efficiency and reduce costs.

2. The proposed changes include the elimination of several positions and the consolidation of others. This will result in a total of 15 positions being eliminated and 10 positions being consolidated.

3. The estimated cost savings from these changes is \$1,200,000 per year. This savings will be used to fund other important programs and services.

4. It is requested that you review the attached information and provide your comments and recommendations by the date indicated.

Very truly yours,
[Signature]

VI -
II. nap /1948.július 2./ Összes ülés.

J e g y z ő k ö n y v
-----

a Magyar Tudományos Akadémia 1948.évi CVIII.nagygyűlésének július 2-án
tartott összes üléséről.

Elnök: Kodály Zoltán t.tag. Jelen vannak: Ravasz László, Láng Nándor, Polner Ödön, Fejér Lipót, Zimmermann Ágoston, Marek József t., Melich János, Horváth János, Németh Gyula, Huszti József, Pais Dezső, Moravcsik Gyula, Zsirai Miklós, Gulyás Pál, Eckhardt Sándor, Kniezsa István, Turóczy-Trostler József, Ligeti Lajos, Szentpétery Imre, Lukinich Imre, Heller Farkas, Gerevich Tibor, Eckhart Ferenc, Hajnal István, Tomcsányi Móric, Riesz Frigyes, Vendel Miklós, Buzágh Aladár, Szentpétery Zsigmond, Tárczy-Hornoch Antal, Csürös Zoltán, Dudich Endre, Illyés Géza, Jávorka Sándor, Mansfeld Géza, Mócsy János széket foglalt r.tagok, Márai Sándor, Rédey Tivadar, Egerváry Jenő, Pápp Simon r. és Ember Győző, Kumorovitz Bernát l.tagok.

A jegyzőkönyvet a főtitkár vezeti.

I. Az elnök az ülést megnyitja és felszólítja a főtitkárt jelentéseinek megtételére.

II. A főtitkár jelenti, hogy a jelen ülés feladata a másodelnöki tisztség betöltése. Az osztályok az alapszabályok értelmében megtették ajánlásukat. Az I.osztály Gombás Pál és Schulek Elemér r.tagokat jelöli, a II.osztály Gombás Pált és Jávorka Sándor^t, a III.osztály Gombás Pál r. és Marek József t.tagot, a IV.osztály Gombás Pál és Manninger Rezső r.tagokat.

Az alapszabályok 40.§-a alapján a választás titkos szavazással 2/3 többséggel történik a soron levő osztályok rendes tagjai közül. A szavazólapok kiosztatván, a szavazás megtörténik. Eredménye: 4 szavazat érvénytelen, 4 esett Manninger Rezsőre és 4 Schulek Elemérre, 9 Marek Józsefre, 18 Gombás Pálra. A 2/3 többséget egyik jelölt sem nyervén el, újra szavaznak. Ennek a szavazatai ismét megoszlanak.

Az elnök fölteszi a kérdést: kívánnak-e tagok még egy szavazást, mire a jelenlevő 29 szavazati joggal bíró tagból 19 még egy szavazást kívánt. Az is eredménytelen lévén, a 4. szavazáson a szavazatok következőképen osz-

lottak meg: a beadott 26 szavazat közül Gombás Pálra 18, Manninger Rezső-re 3., Schulek Elemérre 4 szavazat esett, 1 lap üres volt. Így Gombás Pál a 2/3 többséget elnyerte.

Az elnök Gombás Pál r.tagot megválasztott másodelnöknek jelent ki.

III. A főtitkár előterjeszti az előző nap délután az osztályüléseknek a jutalmakról ^{az elnök javaslatait} hozott határozatát. ~~Egyik kivételnek a Gyulai Gyula "Byzantino-turcica" című 2 kötetes munkájának, a Marczibányi-jutalm~~

Ligetfi Lajos "Le Kanjur mongol imprimé" c. munkájának javasolja kiadni. A Révai Miklós-jutalmat Beke Ödön gazdag munkásságának, a Sámuel-jutalmat Horváth Károlynak, az Arany János-éremet Szerb Antal "Gondolatok a könyvtárban" c. művének és "A világirodalom története" c. ^{1. kötet} kötetének, a Gyulai Pál-éremet Kozocsa Sándor "Az orosz irodalom magyar bibliográfiája" c. munkájának. - A II. osztály a Szalay László-éremre Szladits Károlyt tartalta méltónak, a Horváth Mihály-éremre Kosáry Domokos "Kossuth Lajos a reformkorban" c. munkáját. - A III. osztály az Eötvös-éremre dr. Barnóthy Jenőt és dr. Barnóthy Jenőné dr. Forró Magdolnát ajánlja, a Bolyai-éremre dr. Hajós Györgyöt. - A IV. osztály a Semmelweis-éremmel dr. Gerendás Mihályt kívánta kitüntetni, a Kitaibel-éremmel Csiki Ernő bogártani nagy munkáját.

Az Akadémia régi hagyományaihoz képest a nevelésügynek ezuttal 16 munkása részesült a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur által felajánlott jutalomban; ezek a június 21-i összes ülésen átadatták.

Könyvjutalomban részesültek a következő egyetemi hallgatók: a Pázmány Péter-Tudományegyetem ajánlotta Erdélyi Istvánt és Orosz Lászlót, a szegedi tudományegyetem Orosz Sándort és Pásztor Emilt, a debreceni tudományegyetem Lőrinczy Évát és Hidvégi Andreát, a pécsi tudományegyetem Temesi Imrét és Gödöny Józsefet. - Tudomásul szolgál.

IV. A főtitkár jelenti, hogy a szabadságévek emlékére hirdetett pályázatokból a "Társadalom és iskola a XIX. század első felében" c. pályázatokra négy pályamű érkezett /Dolgos műveltség, Népet kell teremteni léleekben..., Lecsendesítő istenküldötte a magyar háborgó tenger sajkájában jeligékkal, ~~és~~ negyedik Csapodi Csabától/; "Társadalmi osztályok

részvétele a magyar szellemi élet fejlődésében" c. pályatételre 3 munka /2500 és 1500 frt/
érkezett /Nyelvében él a nemzet, Mikor a valóság órája üt jeligékkel és
Szomoru Lászlótól Diósgyőrből/. A tehetségkutatói pályatételre Magyar
Árpád küldött dolgozatot. Mindezek birálatra kiadattak.

Nem érkezett pályamű az alábbiakra: "A magyar társadalom
története a XIX. század derekán" és "Az egyetemi ifjúság szerepe etc."
pályatételekre.

V. A főtitkár előterjeszti az ünnepélyes közülés tárgysorát:

1. Elnöki megnyitó. - Tartja Kodály Zoltán t. tag, elnök. 2. Főtitkári je-
lentés. Előterjeszti Voinovich Géza t. tag, főtitkár. 3. Eötvös Loránd
egyéniisége és munkássága. Irta és felolvassa Rybár István r. tag. 4. El-
nöki zárszó. - Tudomásul szolgál.

VI. Az összes ülés áttér a tagválasztásra.

A III. osztályba levelező tagul ajánlott dr. Varga László
ajánlását ajánlóit visszavonták. A szavazás a kiosztott szavazó lapokkal
történik, melyeken valamennyi ajánlott neve fel van sorolva. Amely tag
valakire nem kíván szavazni, kitörli a beadott névsorból. A szavazó lapok
beadtván, az elnök megbizsa a négy osztálytitkárt a szavazatok össze-
számlálásával. A bizottság átvonul az elnöki szobába s megszámlolják a
szavazatokat. Ennek eredménye a következő:

Megválasztattak

az I. osztályban

tiszteleti taggá:

	<u>az osztályülésen:</u>	<u>az összes ülésben:</u>
Schöpflin Aladár	24 szóval 3 ellen	34 szóval 1 ellen

levelező taggá:

az A/ alosztályba:

	<u>az osztályülésen:</u>	<u>az összes ülésben:</u>
Gyóni Mátyás	26 szóval 1 ellen	35 szóval egyhang.
Hadrovics László	25 szóval 2 ellen	35 szóval egyhang.
Iakó György	26 szóval 1 ellen	34 szóval 1 ellen
Rubinyi Mózes	21 szóval 6 ellen	30 szóval 5 ellen

A B/ alosztályba

rendes taggá:

	az osztályülésen:	az összes ülésben:
Zolnai Béla	26 szóval 1 ellen	34 szóval 1 ellen

levelező taggá:

	az osztályülésen:	az összes ülésben:
Borbiró Virgil	19 szóval 8 ellen	32 szóval 3 ellen
Keresztury Dezső	25 szóval 2 ellen	35 szóval egyhang.
Szabolcsi Bence	23 szóval 4 ellen	32 szóval 3 ellen
Tolnai Gábor	23 szóval 4 ellen	32 szóval 3 ellen
Waldapfel József	23 szóval 4 ellen	27 szóval 8 ellen

A II. osztályban

tiszteleti taggá:

	az osztályülésen:	az összes ülésben:
Fogarasi Béla	16 szóval 1 ellen	26 szóval 9 ellen
Lukács György	17 szóval egyhang.	28 szóval 7 ellen
Molnár Erik	17 szóval egyhang.	28 szóval 7 ellen
Szladits Károly	17 szóval egyhang.	33 szóval 2 ellen

levelező taggá:

	az osztályülésen:	az összes ülésben:
Erdei Ferenc	15 szóval 2 ellen	32 szóval 3 ellen
Fülep Lajos	17 szóval egyhang.	33 szóval 2 ellen
Mátrai László	17 szóval egyhang.	34 szóval 1 ellen
Szalai Sándor	15 szóval 2 ellen	24 szóval 11 ellen

A III. osztályban

tiszteleti taggá:

	az osztályülésen:	az összes ülésben:
Zechmeister László	17 szóval egyhang.	35 szóval egyhang.

rendes taggá:

	az osztályülésen:	az összes ülésben:
Erdey-Gruz Tibor	13 szóval 4 ellen	31 szóval 4 ellen

levelező taggá:

	az osztályülésen:	az összes ülésben:
Alexits György	16 szóval 1 ellen	29 szóval 6 ellen
Bognár Rezső	14 szóval 3 ellen	31 szóval 4 ellen
Freund Mihály	13 szóval 4 ellen	30 szóval 5 ellen
Hajós György	14 szóval 3 ellen	33 szóval 2 ellen
Selényi Pál	12 szóval 5 ellen	29 szóval 6 ellen
Turán Pál	16 szóval 1 ellen	31 szóval 4 ellen
Vadász Elemér	14 szóval 3 ellen	29 szóval 6 ellen
Verő József	14 szóval 3 ellen	33 szóval 2 ellen
Száva-Kováts József	11 szóval 6 ellen	- - - - -

A IV. osztályban

rendes taggá:

	az osztályülésen:	az összes ülésben:
Baló József	14 szóval egyhang.	34 szóval 1 ellen

levelező taggá:

	az osztályülésen:	az összes ülésben:
Gimesi Nándor	14 szóval egyhang.	32 szóval 3 ellen
Haranghy László	13 szóval 1 ellen	35 szóval egyhang.
Kerpel-Fróniusz Ödön	14 szóval egyhang.	33 szóval 2 ellen
Krompecher István	13 szóval 1 ellen	34 szóval 1 ellen
Lissák Kálmán	12 szóval 2 ellen	32 szóval 3 ellen
Rapaics Raymund	10 szóval 4 ellen	28 szóval 7 ellen
Szentágothai János	14 szóval egyhang.	34 szóval 1 ellen
Went István	13 szóval 1 ellen	33 szóval 2 ellen
Kellner Béla	8 szóval 6 ellen	- - -

külső tagnak:

	az osztályülésen:	az összes ülésben:
Julian Huxley	14 szóval egyhang.	34 szóval 1 ellen.

Az elnök azokat, akik a szavazásnál a kívánt számú szavazatot elérték, az Akadémia megválasztott tagjainak jelenti ki. /Ezuttal valamennyi ajánlott megválasztatott./

VII. A főtitkár jelenti, hogy a főkönyvtárnok ur beadta lemondását. Az Igazgató-Tanács megállapította a főkönyvtárnok ur távozásának körülményeit, a Könyvtári Bizottság június 25-én ülést tartott, amelyen sajnálattal

veszi tudomásul a nagyérdemű főkönyvtárnok távozását s minthogy az Ügyrend értelmében a főkönyvtárnoki tisztségre a Könyvtári Bizottságnak kell utódot találnia, a maga részéről Keresztury Dezsőt hozza javaslatba.

Az összes ülés sajnálattal fogadja a főkönyvtárnok ur távozását, megemlékezik érdemeiről az ostrom alatt a könyvtár értékeinek mentése tekintetében, utóbb pedig a könyvtár rendezésének megindítása körül kifejtett buzgóságáról; a Könyvtári Bizottság ajánlását készséggel fogadja, a megejtett szavazáson 1 szavazólap üres volt, kettőn Melich János r. tag neve állott, 30 szavazat Keresztury Dezsőre esett.

Igy az elnök Keresztury Dezső 1. tagot az Akadémia megválasztott főkönyvtárnokának jelenti ki.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja, a jegyzőkönyv hitelesítésére felkérve Jávorka Sándor és Moravcsik Gyula r. tagokat.

Jegyezte:

Voinovich Géza
főtítkár.

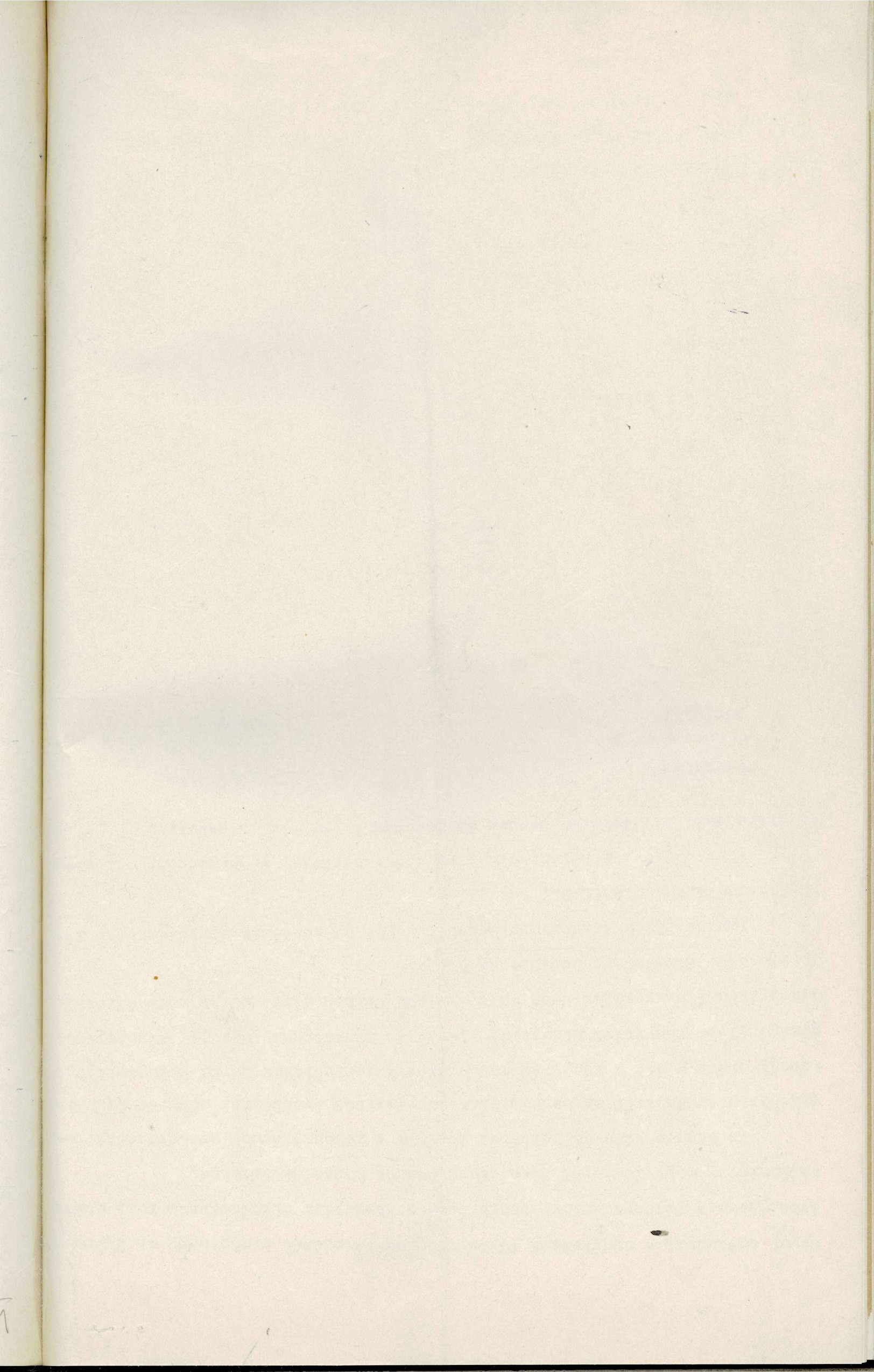
Hitelesítésül:

Kovácsy Z.
elnök.

Hitelesítők:

Moravcsik Gyula
Jávorka Sándor

d
ot
eg-
e-
z-
c

VII,
J e g y z ő k ö n y v
-----

a Magyar Tudományos Akadémiának 1948. szeptember 23-án tartott
összes üléséről.

Jelen vannak: Balogh Jenő, Láng Nándor, Marek József t.,
Doby Géza, Gulyás Pál, Kolosváry Bálint, Lukinich Imre, Németh Gyula,
Pais Dezső, Szentpétery Zsigmond r., Beke Ödön, Ember Győző, Fettich
Nándor, Fokos Dávid, Freund Mihály, Horváth Barna, Jánossy Dénes, Keresz-
tury Dezső, Kumorovitz Bernát, Lengyel Géza, Molnár Kálmán, Szemere Samu,
Szilágyi Loránd, Waldapfel József l. tagok.

A felolvasó ülésen Zimmermann Ágoston t. tag elnököl.

A jegyzőkönyvet a főtitkár vezeti.

Az elnök megnyitja az ülést és felkéri Jánossy Dénes l. ta-
got, "A patriotizmus és a nacionalizmus a hazai történetírásban" című
felolvasásának megtartására.

A felolvasó ülés után

z á r t ü l é s

következik, ezen Pais Dezső ig. és r. tag, az I. osztály elnöke elnököl.

Az elnök felszólítja a főtitkárt jelentéseinek megtételére.

I. A főtitkár jelenti, hogy az Akadémiának egy kiválóan munkás,
érdemes tagja, Szentpétery Imre r. tag életének 70. évét töltötte be. Az
Akadémia levélben üdvözölte.

Tudomásul szolgál.

II. Jelenti a főtitkár, hogy az Igazgató-Tanács legutóbbi, június
25-én tartott ülésében elrendelte, hogy az Akadémiát ért háborus károk vég-
leges jegyzékbe vétessenek. A jegyzék felülvizsgálatát, ellenőrzését az
Igazgató-Tanács az osztálytitkárokra bízta. A károkról a főtitkár állandóan
pontos jelentéseket terjesztett az Igazgató-Tanács elé, azok a VKM-nak is
beadattak. Most a főtitkár elkészítette összefoglaló jelentését, a főkönyv-
tárnok a könyvtárra vonatkozólag szintén. A bizottság harmadnap, június
28-án össze is ült, meghallgatta a jelentéseket, megtekintette az eléje
terjesztett bizonyító iratokat, a könyvtárban helyszíni szemlét is tartott.
Ezek eredményéül az alábbi jelentést fogja az Ig.-Tanács elé terjeszteni.

A kárjelentés a bizottság jelentésével együtt meg fog jelenni

118

az Akadémiai Értesítőben.

Tudomásul szolgál.

III. A főtitkár jelenti, hogy a nagygyűlés összes ülése Gombás Pál r. tagot választotta meg a leköszönt másodelnök helyére. Gombás Pál levelet intézett a főtitkárhoz, amelyben azt írta: "A négyszer megismételt választás szavazatainak megoszlásából látom, hogy megválasztatásom távolról sem fejezi ki az Akadémia tulnyomó többségének kívánságát. Erre való tekintettel a másodelnökséget nem fogadom el." A főtitkár hozzáfűzi, hogy a szavazatok megoszlásának oka nem a tisztelet vagy bizalom hiánya volt Gombás Pállal szemben, hanem az a külső körülmény, hogy az új alapszabályok szerint minden osztály két jelöltet állít a másodelnökségre. Így a szavazatok nyolc jelölt között oszlottak meg. Ez okozott bizonyos ideig zavart, míg a tagok megállapodásra jutottak. Gombás Pált azonban - sajnos - nem lehetett szándékától eltéríteni.

Az összes ülés tudomásul veszi.

IV. Jelenti a főtitkár, hogy Melich János főkönyvtárnok állásáról lemondott. Az Akadémia sajnálattal vette tudomásul. A nagygyűlés összes ülése már meg is választotta helyére Keresztury Dezső l. tagot, aki állását október 1-én foglalja el. (Addig Melich János főkönyvtárnok ur vezeti a könyvtárat.)

A könyvtárnak szokásos nyári nagytakarítása 1944 óta elmaradt. Az idén ismét megtörtént augusztus 20.-szeptember 5. közt, külön munkával.

Tudomásul szolgál.

V. A könyvtár rendbehozatalára a VKM. 16.000 frt-ot utalványozott az Akadémiának. Felhasználása felől az Ig.-Tanács fog határozni.

A könyvtár kézirats és levéltára értékes letétekkel gyarapodott. Nagy Béla ur őrizetre a könyvtárra bizta Kossuth Lajosnak az ő atyjához írt igen érdekes levelét Felsőbüki Nagy Pálról.

A Ghyczy-család Ghyczy Kálmán emlékiratait helyezte letétbe. A Majláth-család pedig donációs leveleit.

Tudomásul szolgál.

VI. A könyvtár tisztviselőinek száma örvendetesen növekedett. Ide osztatták be Tassy Ferenc a külügyminisztériumból és Szentpétery Im-

re a VKM-ből.

Tudomásul szolgál.

VII. Eötvös Loránd munkái rég tervezett kiadásának megkezdésére a VKM 20.000 frt-ot utalványozott. Két igen fontos tanulmány sajtó alá rendezése már folyamatban van.

Eötvös születésének százados fordulójára a posta vezérigazgatósága 60 filléres Eötvös-bélyeget hozott forgalomba.

A milánói Geofizikai Intézet külön füzetet adott ki, melyben II tanulmány méltatja Eötvös különböző nagy felfedezéseit és munkásságát.

Tudomásul szolgál.

VIII. Sajnálattal jelenti a főtitkár, hogy a III. osztály 1. tagját, Náray-Szabó István műegyetemi tanárt a Népbíróságok Országos Tanácsa 4 évi fegyházra és fele vagyonának elkobzására ítélte. Ez okból a tagok névsorából törölni kellett.

Tudomásul vétetik.

IX. Az orvoshéten a honvéd orvosok szakosztálya az Akadémia heti üléstermében tartotta üléseit. A terem átengedéséért köszönetet mondtak.

Tudomásul szolgál.

X. A főtitkár jelenti, hogy az Akadémiai Értesítő nyomdában van, legközelebb megjelenik és szétküldetik a tagoknak. A késedelem oka a papír engedélyezésének lassúságán mult, utóbb pedig a cenzurán. Most már az Almanach is kiadható lesz.

Tudomásul vétetik.

XI. A főtitkár bemutatja az ujabb kiadványokat, a Magyarosan f. évi 1. füzetét, az Irodalomtörténeti Közleményeknek néhány évi szünet után újabb megindulása zálogaképen az 1. füzetet, Horváth János kitűnő könyvét: "A magyar vers"-et és "A magyar próza könyve" II. kötetét Bisztray Gyula szerkesztésében.

Tudomásul szolgál.

Több tárgy nem lévén, az elnök az ülést bezárja, a jegyzőkönyv hitelesítésére felkérve Láng Nándor és Keresztury Dezső tagokat, az ülést berekeszti.

Jegyezte:

főtitkár.

Hitelesítésül:

elnök.

Hitelesítők:

Láng Nándor
Keresztury Dezső

J e g y z ő k ö n y v

a Magyar Tudományos Akadémiának 1948. november 17-én tartott
összes üléséről.

Elnök: Mansfeld Géza r.tag, a IV. osztály elnöke.

Jelen vannak: Marek József, Ravasz László, Zimmermann Ágoston
t., Illyés Géza, Issekutz Béla, Jávorka Sándor, Manninger Rezső, Miskolc-
Dezső, Pais Dezső, Riesz Frigyes, Szentpétery Zsigmond r., Andreánszky Gá-
bor, Bibó István, Keresztury Dezső, Környey István, Maucha Rezső, Sántha
Kálmán, Szilágyi Loránd, Szemere Samu és Tamási Áron l.tagok.

A jegyzőkönyvet a főtitkár vezeti.

Az elnök az ülést megnyitja, üdvözli a szegedi egyetem kép-
viselőjét és felkéri Miskolc-Dezső r.tagot emlékbeszédének megtartására
Schaffer Károly t.tag felett.

Ezután

Z á r t ü l é s b e n

az elnök felszólítja a főtitkárt jelentéseinek megtételére.

I. A főtitkár bejelenti hogy Vámbery Rusztem, akit az Akadémia
a büntetőjogi irodalom terén kifejtett munkásságáért 1945-ben választott tis-
teleti taggá, a múlt hónapban külföldön elhunyt.

Vikár Béla l.tag 1945.szeptember 22-én vidéken hunyt el, Most
exhumálták és Budapesten temették el. A temetésen az Akadémiát Beke Ödön
l.tag képviselte.

Visky Károly l.tag siremlékét november 2-án, halottak napján
avatták föl a farkasréti temetőben a főtitkár és több akadémikus részvéte-
lével.

Táncsics Mihály sirját a Táncsics-Társaságból több fiatal író
halottak napján megkoszorúzta. Ez ünnepélyen ott volt Rubinyi Mózes l.tag.

II. Jelenti a főtitkár, hogy Keresztury Dezső főkönyvtárnok október
1-én átvette hivatalát. Terveit előadta az Ig.-Tanács október 22-i ülésén,
hol az helyesléssel találkozott. Most nagy rendezési munka folyik. A könyv-
tárba ujabban beosztattak Berlász Jenő, a gazdaságtudományi egyetem ^{tanára}
és Sáfrány Györgyi.

III. A módosított alapszabályok értelmében minden osztály egy-egy

ötödik tagot jelölhet az Igazgató-Tanácsba, ^{egy}szersmind az Ig.-Tanácsnak huzamos ideig távol levő tagjait másokkal válthatja fel. A III.osztály Alexits György 1.tagot választotta meg; a II.osztály a távollevő Alföldi András helyébe s ~~az~~ új ötödik tagul Lukács György és Fogarasi Béla t.tagokat; a IV.osztály Baló József r.tagot választotta meg, az I.osztály még nem határozott. - Tudomásul szolgál.

IV. Bóka László államtitkár ur július 20-án levélben értesítette a főtitkárt, hogy egyik vidéki utján meglátogatta Széphalmot s a Kazinczy-mauzoleumot elhanyagolt állapotban találta. A főtitkár megmutatta az államtitkár urnak az e tárgyban felgyült levelezést, tájékoztatta arról, hogy az Akadémia a kert kornadó fáinak árából rendbe hozatta a mauzoleum falait, tetőzetét, csatornáit, egyébre nincs pénze. Az államtitkár ur hathatós segítséget ígért, végül azonban a VKM-től olyan leiratot kaptunk, hogy havi illetményünkből hozassuk rendbe. Ha fedezetünk jutna rá, már rég megtörtént volna. - Október 31-én az új Irodalomtörténeti Társaság emlékűnnepet rendezett a széphalmi kertben. A VKM 2.000 frt-ot utalt ki a vármegyének a muzeum tatarozására. Az Akadémiát nem hívták meg az ünnepélyre, arról csak a hírlapokból értesültünk.

V. A VKM felhívására benyújtottuk a megindított és megindítani kívánt folyóiratok jegyzékét ivszám és pontos költségelőirányzat szerint. Ugyanezt külön a Gazdasági Főtanács is kérte; még aznap beküldötte a főtitkár. Minthogy arra nem volt idő, hogy az osztályok zárt üléseikben hozzászólhassanak, a főtitkár összehívta az osztályelnökök és titkárok értekezletét s az elé terjesztette a beadványokat. Ők helyben hagyták. Amint az ülések megkezdődtek, a beadvány az osztályok zárt ülései elé terjesztett. - Tudomásul szolgál.

VI. Ez üléseken szóba került az Akadémia kiadványainak, főképen az Actáknak ügye. Ma ezek ugyyszólván egyedüli kiadványaink, egyetlen hirdásunk a külföld felé. Ha abbamaradnának, megszűnnék a külföldi tudományos intézetekkel a csereviszony, pedig könyvtárunkat ma csak ez élteti. A nyomda azonban fedezet nélkül nem hajlandó tovább munkát hitelezni.

VII. A főtitkár bemutatja az Akadémia új kiadványát: Báthory István levélváltását az erdélyi kormánnyal. A kötet a Magyar Történelmi Emlékek 42. kötete. Megjegyzi a főtitkár, hogy ez a kötet még 1943-ban

adatott nyomdába és 1944 őszéig, amint a munka haladt, a nyomdászamlát ki is egyenlítettük, úgyhogy most kevés összeggel egy kötetet tud az Akadémia megjelentetni, az Igazgató-Tanács hozzájárulásával. A kötet a történetírást és a nyelvtudományt egyaránt érinti.

Megjelent az új Alapszabályok füzet és az Akadémiai Értesítő. Az utóbbi azon okból késett, mert az Ig.-Tanács júliusi ülésében az osztály titkárokból álló bizottságot küldötte ki annak megvizsgálására, hogy az Akadémia tisztviselői megtették-e minden lehetőt az ostrom alatt és után a károk elhárítására vagy csökkentésére. A bizottság az előterjesztett iratokból erre nézve teljes meggyőződést szerzett, jelentését azonban az Igazgató-Tanács csak novemberi ülésén vette tudomásul. A jelentés benne foglaltatik az Értesítőben. - Tudomásul szolgál.

Több tárgy nem lévén, az elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére Marek József t. és Illyés Géza r.tagot kéri fel és az ülést bezárja.

Jegyezte:

Vannovické
főtítkár.

Hitelesítésül:

Marek József
elnök.

Hitelesítők:

Marek József
Illyés Géza

11

IX.
J e g y z ő k ö n y v
-----

a Magyar Tudományos Akadémiának 1948. december 18-án tartott
összes üléséről.

Elnök: Mansfeld Géza r.tag.

Jelen vannak: Zimmermann Ágoston t., Pais Dezső, Révész
Imre, Lukinich Imre, Issekutz Béla r., Andreánszky Gábor, Maucha Rezső,
Környey István, Szemere Samu l. tagok.

A jegyzőkönyvet a főtitkár vezeti.

Az elnök az ülést megnyitja és felkéri Környey István l.
tagot, hogy "Högyes Endre r.tag emlékezete" című előadását mutassa be.

Ezután

z á r t ü l é s b e n

az elnök felszólítja a főtitkárt jelentéseinek megtételére.

I. A főtitkár jelenti, hogy a VKM. értesítette a Magyar Tudományos Akadémiát, hogy december havára 50.000 frt rendkívüli tudományos segélyt folyósít "amennyiben a Gazdasági Főtanács hozzájárul". 24 óra alatt az összeg felhasználására vonatkozólag tervet kellett bemutatni. Ez megtörtént. A már többször benyújtott költségvetést is a minisztérium körébe tartozó egyéb intézmények példájára személyi és dologi részben azokhoz hasonlóan kellett átdolgozni. Ez is megtörtént.

Jelentést kívánta VKM. az Akadémia könyvvásárlásai felől. Minthogy az Akadémiának erre a célra semminemű összeg nem áll rendelkezésére, évek óta könyvvásárlás nem történhetett. Ebből is látszik, mennyire szükséges az Acták fenntartása, mert a könyvtár gyarapodása mindősze a cserepéldányokra szorítkozik.

A VKM. fölszólította az Akadémiát, állítsa össze azon társadalomtudományi kiadványait, amelyeket az orosz tudományos intézeteknek hajlandó cserébe küldeni. Az irat egy jegyzékre ^{hiv} vonatkozott, amelyben az orosz hasonló tárgyú könyvek mind fel vannak sorolva s ebből válogatható ki, melyeket kívánunk csereképen megkapni. Azonban a jegyzék nem volt mellékelve s azt azóta sem tudtuk többszöri utánjárással megkapni.

Mindez tudomásul szolgál.

122

II. A VKM. felhívta az Akadémiát, hogy a f.évi december 27-30. közt Párizsban lefolyó Ős- és ókori civilizáció kongresszusra néhány dolgozatot juttasson el a párizsi Magyar Intézet igazgatójához, minthogy szakemberek kiküldésére nem áll fedezet rendelkezésre. Az Akadémia Archeológiai Bizottsága 3 dolgozat kiküldésére jelentette be készségét: Bognár Józsefné Kotzián Ida /A magyar őstörténet-kutatás mai állapota/, Foltini István /Velemszentvidi leletek a Miske-féle gyűjteményben Bécsben/, Radnóti Aladár /Caracalla ezüst portraitja/. A dolgozatok be is szolgáltatottak, a fordítást a párizsi Magyar Intézet végzi. - Tudomásul szolgál.

III. Az új Irodalomtörténeti Társaság Széphalmon Kazinczy-ünnepet tartott. A VKM. a Kazinczy-mauzoleum rendbehozatalára 2.000 forintot utalt ki a vármegyének. Az ünnepélyre az Akadémiát nem hívták meg.

Tudomásul szolgál.

IV. A főtitkár felenliti, hogy a Szabad Népben az Országos Tervhivatal elnöke, Vajda Imre úr nyilatkozott 2 héttel ezelőtt, s nyilatkozatában arra célzott, hogy az Akadémia újjáépítése nem eléggé a takarékoság elvei szerint történt. Fölhozta, hogy a főkönyvtárnoki lakáshoz 2 feljárat készült. A főtitkár előzetesen, még októberben értesült arról, hogy a Tervhivatal egyik tisztviselője előzetes értesítés nélkül, de a II. és III. emeletet bérfizetés nélkül bérben bíró növénytar egyik főtisztviselőjével végigjárta e helyeket. Ebből a látogatásból eredt az a megjegyzés, hogy az építkezés luxuriózan történik. A való helyzet az, hogy a II. és III. emelet eredetileg kiállítási termeknek készült az Eszternázy-képtár számára, tehát eléggé díszes kiállításban. Ott valóban igen sok stukkó dísz újra készítése vált szükségessé, mivel a helyreállítási munkálatoknál a kiindulópont abban volt megjelölve, hogy műemlék lévén a palota, az eredeti állapotot kell helyreállítani s ennek ellenőrzésére az építésügyi miniszter a Műemlékek Országos Bizottságának egyik kiváló szakértőjét, Lux Kálmánt meg is bizta a munkálatok ellenőrzésével. Az I. emeleten az Akadémiát szolgáló helyiségekben a kis ülésterem, az Igazgató-Tanács terme, az u.n. képes /bizottsági/ terem s az előcsarnok és ruhatár, amint ez a számlákból a Tervhivatalnál rögtön, még október 7-én bebizonyított, a hiányzó vakolatok és és szobafestés munkái összesen 16.000 forintot tettek ki, ami 5 nagy helyi-

ségnél luxuriózusnak nem mondható. Ami ezen helyiségekben diszesnek hat, azt a képek okozzák, amelyek szerencsésen sértetlenül maradtak és régi helyükre visszahelyeztettek. Ami a Tervhivatal elnökének nyilatkozatában külön is ki volt emelve, a két lépcső helyreállítása, az teljes tévedésen alapul, amennyiben az Akadémia-utcai kapualjból nyiló lépcsőt bomba teljesen megsemmisítette, úgy hogy egyetlen foka nem maradt épségben, főleg a II.emeletig, ez eredetileg tömör vörös márvány volt, ma lapokkal fedve, vasbetonból állítottatott helyre, tehát az eredetnél sokkal olcsóbban. A másik lépcső pedig, az u.n. hátsó lépcső, amely szén, fa, szemét fel- és lehordására szolgál, még eddig az újjáépítés során javítatlanul maradt, ámbár életveszélyes rajta a közlekedés, (de eddig más lépcső nem volt,) duccokkal van föltámasztva. A Tervhivatal elnöke egy hét múlva egy másik ^{nyí-} ~~de-~~ ^{latvában} részben helyesbítette is első nyilatkozatát.

Az Akadémia annyira szem előtt tartja a takarékoságot, hogy midőn a helyreállítás során a könyvtár kézirattárának és legbecsesebb régi magyar könyvtárának elhelyezése volt soron, amelyek biztonságára egyik földszinti helyiségben sok költséges rács, vasajtó stb. létesítése volna szükséges, a főtitkár rögtön följánlotta a főtitkári helyiségek átengedését, amelyek az udvarban lévén, sokkal biztonságosabbak az utcára nyiló részeknél s különben is igen alkalmasnak látszanak. A főtitkári hivatal pedig áthelyeztetnék a Dunára nyiló ugynevezett patkós és Kisfaludy-terembe, ahol a csatlakozó harmadik, régebben osztálytitkári szoba a népzenei gyűjtemény előkészítő munkálataival dolgozóknak adatnék át. Ez eléggé bizonyítja az Akadémia szándékát költségkiméltetés dolgában.

Jelenleg a könyvtár olvasóterme van rendezés alatt, azért január 17-ig az olvasóteremnek zárva kell maradni.

Az összes ülés mindezt tudomásul veszi.

Több tárgy nem lévén, az elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére Zimmermann Ágoston t. és Kömnyey István 1. tagot kéri fel és az ülést bezárja.

Jegyezte:

Vomovich Géza
főtitkár.

Hitelesítők:

Körmöczy István
.....

Hitelesítésül:

Körmöczy István
elnök.

Körmöczy István
.....

I.

J e g y z ő k ö n y v

---

a Magyar Tudományos Akadémiának 1949. január 28-án tartott
összes üléséről.

Jelen vannak: Doby Géza, Gulyás Pál és Kolosváry Bálint
r.tagok, Divéky Adorján, Horváth Barna, Kesztyur Dezső, Maucha Rezső,
Pátzay Pál és Szemere Samu l.tagok.

Mint legidősebb, megjelent rendes tag, Kolosváry Bálint
elnököl.

A jegyzőkönyvet a főtitkár vezeti.

I. Elnök a felolvasó ülést a következő szavakkal nyitja meg:

"Dr. Finkey Ferenc, Akadémiánk t. tagja, a magyar büntető
jogtudomány egyik legkiválóbb tudósa és művelője - 79 éves korában várat-
lanul elhunyt. Addig is, míg Akadémiánk az Elhunynak nemes emlékét az
akadémiai szokásnak megfelelően méltathatja és megtisztelheti: utolsó
baráti szolgálatképen és mély megilletődéssel olvasom fel a mai összes
ülésre kitűzött tanulmányát, melyben utoljára szól hozzánk a földöntuli
lét ismeretlen világából.

A felolvasandó tanulmány egy fejezetnyi részlet a szerzőnek
"A magyar büntetőjogi tudomány három százados történetéből" című nagyobb-
szabású munkálatából, melynek befejezésében a Gondviselés néhai Tagtár-
sunkat megakadályozta."

II. Kolosváry Bálint r.tag felolvassa Finkey Ferenc: Szalay László és a magyar sajtóesküdtszék centenáriuma c. munkáját.

III. Elnök az ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére felkéri Horváth Barna és Szemere Samu tagokat és - minthogy ülés közben néhány tag el-
távozott s így zárt ülés nem tartható, az ülést bezárja.

Jegyezte:

Voinovich E.
főtitkár.

Hitelesítők:

Szemere Samu
Horváth Barna

Hitelesítésül:

Kolosváry Bálint
elnök.

A Magyar Érdemrend közvélemény-kutatásáról 1935. évi XLV. törvény

1. cikk.

1. §. (1) A közvélemény-kutatásról a Magyar Érdemrend közvélemény-kutatásáról 1935. évi XLV. törvény 1. cikkében foglaltak szerint kell eljárni.

(2) A közvélemény-kutatás célja az, hogy megismerje a közvéleményt a közvélemény-kutatás tárgyában.

(3) A közvélemény-kutatás elvégzését a Magyar Érdemrend közvélemény-kutatásáról 1935. évi XLV. törvény 2. cikkében foglaltak szerint kell elvégezni.

(4) A közvélemény-kutatás elvégzését a Magyar Érdemrend közvélemény-kutatásáról 1935. évi XLV. törvény 3. cikkében foglaltak szerint kell elvégezni.

2. cikk.

2. §. (1) A közvélemény-kutatás elvégzését a Magyar Érdemrend közvélemény-kutatásáról 1935. évi XLV. törvény 4. cikkében foglaltak szerint kell elvégezni.

(2) A közvélemény-kutatás elvégzését a Magyar Érdemrend közvélemény-kutatásáról 1935. évi XLV. törvény 5. cikkében foglaltak szerint kell elvégezni.

(3) A közvélemény-kutatás elvégzését a Magyar Érdemrend közvélemény-kutatásáról 1935. évi XLV. törvény 6. cikkében foglaltak szerint kell elvégezni.

(4) A közvélemény-kutatás elvégzését a Magyar Érdemrend közvélemény-kutatásáról 1935. évi XLV. törvény 7. cikkében foglaltak szerint kell elvégezni.

(5) A közvélemény-kutatás elvégzését a Magyar Érdemrend közvélemény-kutatásáról 1935. évi XLV. törvény 8. cikkében foglaltak szerint kell elvégezni.

(6) A közvélemény-kutatás elvégzését a Magyar Érdemrend közvélemény-kutatásáról 1935. évi XLV. törvény 9. cikkében foglaltak szerint kell elvégezni.

(7) A közvélemény-kutatás elvégzését a Magyar Érdemrend közvélemény-kutatásáról 1935. évi XLV. törvény 10. cikkében foglaltak szerint kell elvégezni.

3. cikk.

3. §. (1) A közvélemény-kutatás elvégzését a Magyar Érdemrend közvélemény-kutatásáról 1935. évi XLV. törvény 11. cikkében foglaltak szerint kell elvégezni.

(2) A közvélemény-kutatás elvégzését a Magyar Érdemrend közvélemény-kutatásáról 1935. évi XLV. törvény 12. cikkében foglaltak szerint kell elvégezni.

(3) A közvélemény-kutatás elvégzését a Magyar Érdemrend közvélemény-kutatásáról 1935. évi XLV. törvény 13. cikkében foglaltak szerint kell elvégezni.

4. cikk.

4. §. (1) A közvélemény-kutatás elvégzését a Magyar Érdemrend közvélemény-kutatásáról 1935. évi XLV. törvény 14. cikkében foglaltak szerint kell elvégezni.

(2) A közvélemény-kutatás elvégzését a Magyar Érdemrend közvélemény-kutatásáról 1935. évi XLV. törvény 15. cikkében foglaltak szerint kell elvégezni.

(3) A közvélemény-kutatás elvégzését a Magyar Érdemrend közvélemény-kutatásáról 1935. évi XLV. törvény 16. cikkében foglaltak szerint kell elvégezni.

(4) A közvélemény-kutatás elvégzését a Magyar Érdemrend közvélemény-kutatásáról 1935. évi XLV. törvény 17. cikkében foglaltak szerint kell elvégezni.

(5) A közvélemény-kutatás elvégzését a Magyar Érdemrend közvélemény-kutatásáról 1935. évi XLV. törvény 18. cikkében foglaltak szerint kell elvégezni.

5. cikk.

5. §.

6. cikk.

6. §.

7. cikk.

7. §.

III/a

J e g y z ő k ö n y v

a M.Tud. Akadémiának a Szovjet Műveltség Hónapja alkalmából a magyar-
orsz kapcsolatok megszilárdítására 1949. febr. 24-én, csütörtökön d.u.
5 órakor a heti ülésteremben tartott rendkívüli üléséről .

Elnök: Kodály Zoltán t. tag.

Jelen vannak: Fejér Lipót, Láng Nándor, Zimmermann Ágoston t. tagok,
Eckhardt Sándor, Erdey-Gruz Tibor, Gerevich Tibor, Heller Farkas, Knieszsa
István, Lukinich Imre, Melich János, Moravcsik Gyula, Németh Gyula, Pais
Dezső, Riesz Frigyes és Zolnai Béla r. tagok, Beke Ödön, Bulla Béla, Fekete
Lajos, Fokos Dávid, Gáldi László, Keresztury Dezső, Lakó György, Mendöl
Tibor, Nagy Miklós, Plank Jenő, Rubinyi Mózes, Sági István, Szemere Samu,
Szabolcsi Bence, Szilágyi Loránd, Tamás Lajos, Tolnai Gábor lev. tagok.
Jegyezte: a főtítkár.

I. Az elnök az ülést megnyitja és melegen üdvözli a nagyszámban megje-
lent vendégeket, különösen a Szovjet nagykövetség több kiküldöttjét .

II. Szabolcsi Bence l. tag felolvassa "Az orosz zene" c. tanulmányát.

III. Jávorka Sándor r. tag: Vladimir Komarov és a szovjet természettudomány
c. értekezését mutatja be.

IV. Gáldi László l. tag a szovjet nyelvtudományról olvas fel.

Jegyezte:

Hitelesítésül:

Voinovich
főtítkár.

K.m.f.

K.
elnök.

1914. évi évkönyv

A Magyar Királyság és az Osztrák-Magyar Monarchia közötti békeszerződés megkötésének 100. évfordulójára emlékeztetőül kiadott évkönyv.

Előszó: ...
I. fejelet: ...
II. fejelet: ...
III. fejelet: ...
IV. fejelet: ...
V. fejelet: ...
VI. fejelet: ...
VII. fejelet: ...
VIII. fejelet: ...
IX. fejelet: ...
X. fejelet: ...
XI. fejelet: ...
XII. fejelet: ...
XIII. fejelet: ...
XIV. fejelet: ...
XV. fejelet: ...
XVI. fejelet: ...
XVII. fejelet: ...
XVIII. fejelet: ...
XIX. fejelet: ...
XX. fejelet: ...

Művelődési Bizottság

Levelezési cím

Előadó

Előadó

Előadó

J e g y z ő k ö n y v

---

a Magyar Tudományos Akadémiának 1949. évi április hó 13-án tartott zárt összes üléséről.

Elnök: Pais Dezső ig. és r. tag, osztályelnök.

Jelen vannak: Láng Nándor, Szladits Károly, Zimmermann Ágoston t. tagok, Eckhart Ferenc, Heller Farkas, Jávorka Sándor, Illyés Géza, Lukinich Imre, Szentpétery Imre, Manninger Rezső, Tóth Zoltán r. tagok, Divéky Adorján, Ember Győző, Horváth Barna, Marót Károly, Marton Géza, Mátrai László, Nagy Miklós, Nizsalovszky Endre, Prohászka Lajos, Supka Géza, Szászy István, Szemere Samu, Theiss Ede, Zolnai Béla l. tagok.

Az elnök az ülést megnyitja és felkéri a főtitkárt jelentéseinek megtételére.

1. A főtitkár közli, hogy a hétfői ülés elhalasztására azért volt szükség, mert Van Den Dungen belga technikai tudós Budapestre készült három előadás tartására, és a Tudományos Tanács ezen előadások egyikének helyéül az Akadémia kistermét jelölte meg s ez az előadás éppen hétfőre esett volna. Ezt természetesen nem lehetett megtagadni. Jövétele ugyan elmaradt, de ezt csak szombaton tudtuk meg, amikor újabb értesítést szétküldeni már nem volt lehetséges. - Tudomásul szolgál.

2. Előadja a főtitkár, hogy Papp Simon, Dolányi Alajos és Császár Elemér ügyei a Népbíróság előtt vannak tárgyalás alatt. Császár Elemér ügyében a döntés már végleges, a másik kettőnek elintézése folyamatban van. Minelyt értesül az ítéletek jogerőre emelkedéséről az Akadémia, mind a három nevet törölni fogjuk az Értesítőből.

Az összes ülés hozzájárul.

3. A főtitkár közli, hogy a társadalomtudományi bizottság rendes tagjai sorába kívánja választani Lukács György, Fogarasi Béla, Erdei Ferenc, Szalai Sándor, Mátrai László és Bibó István tagokat. - Tudomásul szolgál.

4. A jogtudományi bizottság rendes tagjai sorába kívánja választani Horváth Barna l. tagot, meghívott tagjaivá pedig Móra Mihály, Szabó Imre, Schultheisz Emil, Auer György jogtudósokat. - Tudomásul szolgál.

5. A főtitkár közli, hogy a belügyminisztérium feloszlatta a Julián-Egyesületet, melynek vagyona - alapszabálya értelmében - feloszlátás esetén a M. Tud. Akadémiára szállana. Az Ig.-tanács már foglalkozott ezzel az

üggyel. A vagyon legértékesebb tárgya Pécssett egy nagy épület, mely tanonciskolának épült. Jelenleg a vallás- és közoktatásügyi minisztérium bérlő gyermecklinikának. Az Akadémia csak a VKM-on át érheti el, hogy ezt a épületet részére ítélje meg a belügyminisztérium, a VKM azonban maga is igényt támaszt az épületre, így nem sok kilátásunk lehet hozzá.

6. Jelenti a főtitkár, hogy e hó 12-én d.e. a könyvtári bizottság ülést tartott, melyen az akadémiai tagokon kívül résztvett az Egyetemi Könyvtár részéről Mátrai László főigazgató, a Fővárosi Könyvtár részéről Kóhalmi Béla ur, a Műegyetemi Könyvtár részéről pedig Herepey Gábor ur. A főkönyvtárnok ur alapos előterjesztésben ismertette a könyvtár rendezésére és újjá szervezésére vonatkozó terveit s a folyamatban levő munkálatokat; ezekhez számos értékes hozzászólás is volt. Bejelentette, hogy a husvét utáni héten megkezdődik az emeleten a volt főtitkári iroda átalakításának munkája. - Örvedetes tudomásul szolgál.

7. Jelenti a főtitkár, hogy a Balkáni Intézet feloszlott, török könyvei az Akadémia könyvtárának adattak át. - Örvedetes tudomásul szolgál.

8. A főtitkár közli, hogy az Akadémia 4 esztendő múltán szabályos költségvetéshez jutott a Tudományos Tanács keretében. 600.000 frt van az Akadémia részére felvéve s ennek folyósítását a Gazdasági Főtanács és a minisztertanács már biztosította. Az első 4 hónapra eső részlet /200.000 frt/ már be is folyt az Akadémia póstatakarékpénztári számlájára. E költségelőirányzat szerint 380.000 frt fedezi a személyi és dologi kiadásokat, 220.000 frt jut az Actákra. Minthogy az Acták füzetenként átlag 7.600 frt-ba kerülnek, ez nem fedezi teljesen a hat Actának egyenként hat számban való megjelenését, de a Tudományos Tanács nem zárkózik el a további költségek fedezésétől sem. A III. és IV. osztály még egy hetedik Actát is kívánna indítani, melynek körébe tartozó dolgozatok most nem tudnak hozzá fordulni. Ez volna az Acta Scientiarum Naturalium et Technicorum.

Az osztályok nagy munkatervet dolgoznak ki az ötéves terv elgondolásában. Az I. osztály ezt már meg is tette, a többi is hamarosan követni fogja s így az Akadémia nagy munkakészségről fog tanuságot tenni.

A főtitkár felkérte a III. és IV. osztály tagjait, hogy az utóbbi 10 év alatt külföldi folyóiratokban megjelent dolgozataik jegyzékét is nyujtsák be, ami nagyrészt már meg is történt. Ennek is az a célja, hogy felmutathassuk, az Acták szünetelése miatt mennyi magyar dolgozat

kényszerült külföldön megjelenni. Ugyanezt kívánja az Akadémia elérni az öt éves terv tervszerű, logikus és életrevaló munkákkal való összeállítással. - Tudomásul szolgál.

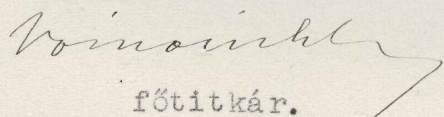
9. Jelenti a főtitkár, hogy az üresedésben levő tagsági helyekre az ajánlások már beérkeztek. - Tudomásul szolgál.

10. Végül bemutatja a főtitkár az Archaeologiai Értesítő legújabb kötetét, amelyet még adósság temel. Ez a kötet azért növekedett ilyen nagyra, mert a tervek szerint ez évben itt tartotta volna üléseit egy archeológiai világtkongresszus. Ez elmaradt, azonban az archeológusok ez alkalomból jelentős kötet kiadására készültek, amelyet a VKM is folyvást sürgetett. Így nőtt meg a kötet ekkorára.

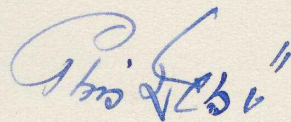
Bemutatja a főtitkár Ligeti Lajosnak az I. osztály értekezései során megjelent kiváló dolgozatát /I-XII. századi mandzsú-tunguz írás/, mely a külföldön bizonyára méltó érdeklődést fog kelteni.

11. Több tárgy nem lévén, az elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére fölkeri Mátrai László és Horváth Bama 1. tagokat és az ülést bezárja.

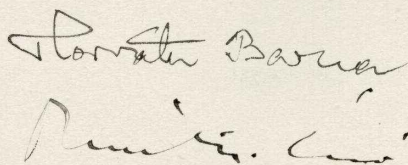
Jegyezte:

főtitkár.

Hitelesítésül:

elnök.

Hitelesítők:

sem

lot

a t a

tem

nak

arr

sze

mla

hmi

jan

sag

demp

tag

Her

Pa

Ma

Ma

Gu

Fr

M6

Sa

Th

16

a l

J e g y z ő k ö n y v

---

a Magyar Tudományos Akadémiának 1949. évi május hó 9-én tartott
zárt összes üléséről.

Elnök: Kodály Zoltán.

Jelen vannak: Fejér Lipót, Förster Aurél, Láng Nándor, Marek József, Zimmermann Ágoston t. tagok, Csűrös Zoltán, Doby Géza, Erdély-Gruz Tibor, Gulyás Pál, Illyés Géza, Jávorka Sándor, Kolosváry Bálint, Eckhardt Sándor, Lukinich Imre, Németh Gyula, Manninger Rezső, Mihailich Győző, Mócsy János, Pais Dezső, Zsirai Miklós r. tagok, Borbíró Virgil, Brisits Frigyes, Andreánszky Gábor, Cotel Ernő, Fettich Nándor, Fokos Dávid, Gyulai Zoltán, Jordan Károly, Marton Géza, Maucha Rezső, Mendöl Tibor, Mészöly Gedeon, Keresztury Dezső, Nagy Miklós, Rapaics Raymund, Rédey Tivadar, Rubinyi Mózes, Sági István, Sapka Géza, Szemere Samu, Selényi Pál, Szilágyi Loránd, Waldapfel József.

Jegyezte Voinovich Géza főtitkár.

Az elnök felszólítja a főtitkárt jelentéseinek megtételére.

I. A főtitkár emlékeztet arra, hogy két nappal ezelőtt múlt 50 éve Herczeg Ferenc akadémiai taggá választásának. Ily alkalommal az Akadémia tagtársait üdvözölni szokta.

II. A tiranai albán akadémia május 1-én táviratban üdvözölte Akadémiánkat. - Levélben megköszöntük.

III. A Nemzetközi Geodéziai és Geofizikai Unió magyar nemzeti bizottsága április 25-én tartott ülésén új tagokul kívánja felvenni Vásárhelyi János honvédezredest, a Honvéd Térképészeti Intézet vezetőjét, Regőczy Emil műszaki főtanácsost, Scheffer Viktor főgeofizikust. - Tudomásul szolgál.

IV. A Nemzetközi Limnológiai Szövetség belépésre hívta fel az Akadémiát. Évi tagdíj 6 dollár. Az osztály és az Ig.-Tanács javasolja. - Az összes ülés tudomásul veszi.

V. A költségvetés bemutatásával kapcsolatban beszámol a főtitkár arról, hogy a Gazdasági Főtanács kívánatosnak tartja az Akadémia bérházainak átadását a Közületi Ingatlan Központnak kezelésébe "az Akadémia anyagi terheinek és adminisztrációs teendőinek csökkentése végett." E tekintetben a tárgyalások folyamatban vannak. - Tudomásul szolgál.

VI. Az Ig.-Tanácsnak május 6-án tartott ülésében a főtitkár javaslatot tett, hogy a nagygyűlés a régi szokáshoz híven május folyamán tartassék meg. Tekintettel azonban a politikai választásokra, indokoltnak látszik

az elnök és másodelnök választásának, ugyszintén a tagválasztásnak elhalasztása őszre. Az osztályok május 27-én tartanak üléseiket, melyeken a jutalmak kiadására nézve tesznek javaslatot, az osztályok ülése után pedig nyomban az összes ülés döntene az osztályok javaslatai felől.

Az ünnepélyes közülés május 29-én, vasárnap tartatnék d.u. 11 óra-ko r. Az elnöki megnyitó és főtitkári jelentés után Mihailich Győző tartana felolvasást Budapest hídjairól.

Erdey-Gruz Tibor osztálytitkár felszólalásában azt kívánja, hogy a tagválasztás tartassék meg májusban, mert a III.osztály működését sok tudós távolléte gátolja. Javasolja, hogy akik rendes tagokká választatnak, azok helye ősszel betölthető legyen.

A főtitkár hivatkozik az alapszabályok 38.§-ára, mely szerint az Akadémia évenként egy nagygyűlést s ezzel összekötött ünnepélyes közülést tart.

Az elnök figyelmezteti az összes ülést, hogy nem a főtitkár javaslatáról van szó, hanem az Igazgató-Tanács előterjesztéséről, amely ezt a javaslatot már elfogadta. Fölteszi a kérdést: akik az Ig.-Tanács javaslata mellett vannak, tartsák föl a kezüket; huszonketten jelentkeznek.

A főtitkár ellenpróbát kér. Az indítványtevőn kívül más nem szavazott.

Igy az Igazgató-Tanács javaslatát az összes ülés is magáévá teszi s az Akadémia nagygyűlésének osztályülését és összes ülését május 27-re tüzi ki, az ünnepélyes közülést pedig 29-ére; a választások pedig őszre maradnak.

VII. Jelenti a főtitkár, hogy az Ig.-Tanács kívánatosnak tartaná az u.n. Vállalati Kötetek folytatását. E sorozat 1872-ben indult meg s rendkívül sokat tett a magyar művelődés emelésére. A legkitünőbb külföldi és magyar művek jelentek meg benne. A vállalat annyira népszerű volt a közönség körében, hogy évente 6 kötetet lehetett előfizetés útján közre bocsájtani. - Ezek alapján az Akadémia kívánatosnak látná a gyűjtemény folytatását. Két kötet van most készen, melyek e sorozatba illenek: Horváth János befejezte eddigi 2 nagy kötetének folytatását, a mostani kötete a protestantizmus fellépését és irodalmi harcait foglalja magában mintegy 30 iven. Eddigi köteteihez hasonló ez is, rendkívül gazdag mind új anyag fölkarolásában, mind a régiek megvilágításában. Nagyon becses tankönyv lehet az egyetemi hallgatók kezében. - A másik az Odyssea fordítása Mészöly Gedeon

által. Az Akadémia 1902-ben kiadta Homeros Iliasát Baksay fordításában. Annak párja volna ez a kötet. Terjedelme mintegy 30 iv.

Az összes ülés hozzájárul ahhoz, hogy az Ig.-Tanács, illetőleg az Akadémia e kötetek kiadására külön fedezetet kérjen.

VIII.A főtitkár javasolja: mivel a Marczibányi-jutalom most jelentős összegű díjjal is jár, az Akadémia törölje eddigi elnevezéséből azt, hogy "mellék"-jutalom.

Az összes ülés hozzájárul.

Az elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri Pais Dezső és Csűrös Zoltán r.tagokat és az ülést berekeszti.

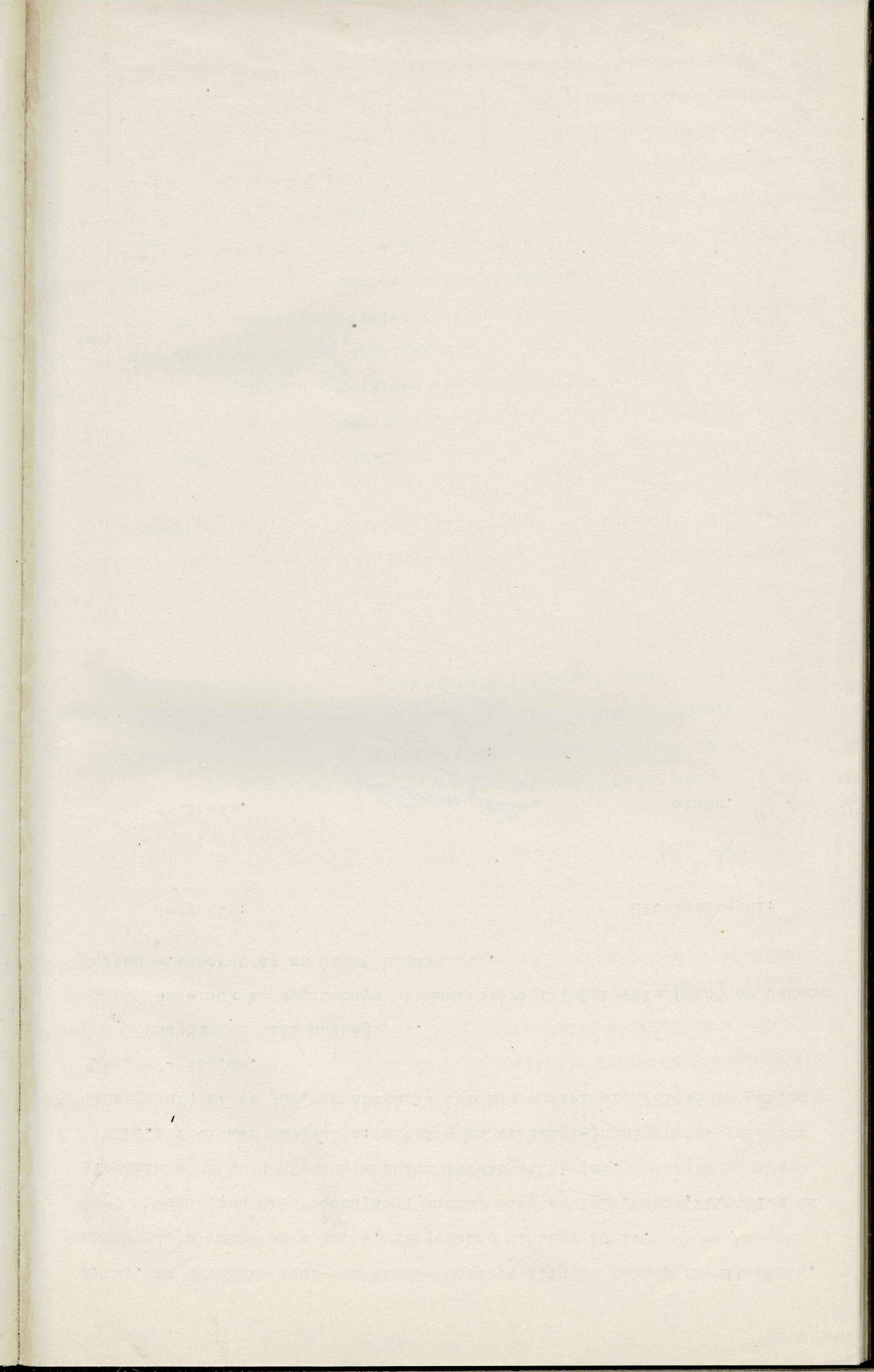
Jegyezte:

Hitelesítésül:

Voinovich
főtitkár.

Kodály
elnök.

Pais Dezső
Hitelesítők:
Pais Dezső

VI.

J e g y z ő k ö n y v

a Magyar Tudományos Akadémiának 1949. május 27-én tartott nagygyűlési
összes üléséről.

Elnök: Kodály Zoltán t. tag.

Jelen vannak: Láng Nándor, Marek József, Polner Ödön, Szüllő Géza t. tagok, Doby Géza, Dudich Endre, Entz Géza, Erdey-Gruz Tibor, Heller Farkas, Horváth János, Illyés Géza, Jávorka Sándor, Knieszsa István, Kolosváry Bálint, Ligeti Lajos, Lukinich Imre, Mócsy János, Moravcsik Gyula, Németh Gyula, Pais Dezső, Riesz Frigyes, Szladits Károly, Zolnai Béla r. tagok, Abay Gyula, Andreánszky Gábor, Beke Ödön, Divéky Adorján, Ember Győző, Fekete Lajos, Fokos Dávid, Frigyesi József, Heller Erik, Horváth Barna, Keresztury Dezső, Lakó György, Marót Károly, Marton Géza, Sági István, Szabolcsi Bence, Szalai Sándor, Szászy István, Szemere Samu, Szilágyi Loránd, Tamás Lajos, Tury Sándor Kornél l. tagok.

A jegyzőkönyvet a főtitkár vezeti.

Az elnök néhány bevezető szóval közli, hogy a mai összes ülés tárgya a jutalmak odaitélése. Felszólítja a főtitkárt, tegyen jelentést az imént tartott osztályülések javaslatairól.

A főtitkár jelenti, hogy a II. osztály a Nagyjutalmat egyhangulag Lukács György t. tag "A polgári filozófia válsága" c. művéért, a Marczibányi-jutalmat pedig Eckhart Ferenc r. tagnak Magyar alkotmány- és jogtörténet-éért ajánlja odaitélni.

Az I. osztály az Arany János-jutalmat Horváth János r. tagnak "A magyar vers" c. művéért, a Gyulai-jutalmat Szabolcsi Bence l. tagnak Beethoven, Magyar zene-történet és Európai virradat c. köteteiért, a Révai-jutalmat Knieszsa István r. tagnak szlavisztikai munkáiért, a Sámuel-jutalmat pedig Czeglédy Károlynak a keleti nyelvek kutatása terén végzett munkásságáért;

a II. osztály a Szalay László-jutalmat Szászy István l. tagnak, "A magyar magánjog általános része" c. művéért, a Horváth Mihály-jutalmat pedig megosztva Mőd Aladárnak és Mérei Gyulának /Pártharcok és a kormány politikája 1848/49-ben, illetőleg Mezőgazdaság és agrártársadalom Magyarországon 1790-1819./;

a III. osztály a Bolyai-jutalmat Fenyő István műegyet. adjunktusnak, az Eötvös-jutalmat Fodor Gábor ^{szege} szegedi egyet. m. tanárnak;

a IV. osztály a Seamels-jutalmat Dobozy Elemérnek a stereo-electro-cardiographiára vonatkozó cikksorozataért, a Kitaibel-jutalmat Greguss Pál szege di egyet. tanárnak javasolja odaítélni.

A szabadságévek emlékére hirdetett pályátételek közül kettőre érkeztek be kéziratok: "A társadalmi osztályok részvétele a magyar szellemi élet fejlődésében a francia forradalomtól 1849-ig" c. pályátételre 3 mű érkezett, a bírálóbizottság a pályadíj kiadását nem javasolta.

A főtitkár javasolja, hogy Szomoru László diósgyőri munkásnak az Akadémia juttasson el egy érmét emlékül és 300 frt jutalmi díjat.

A másik pályátételre /Társadalom és iskola a XIX. század első felében Magyarországon/ érkezett 4 pályamű közül a bírálók véleménye alapján a II. osztály Csapodi Csaba munkáját találja I. díjra méltónak. Hajnal István biz. tag arra is érdemesnek tartja, hogy a munka megírására a szerzőnek megbízás adassék. A "Dolgos műveltség" jellegű pályaművet II. díjra ajánlják.

Az összes ülés az osztályok javaslataihoz hozzájárult. A főtitkár felbontván a jeligés levelet, e munka szerzőjéül Barankay Lajos pécsi egyet. tanár neve tűnt elő és így a nagygyűlési összes ülés a II. díjat neki juttatja.

A főtitkár bemutatja a május 29-én d. e. 11 órakor tartandó ünnepélyes közülés tárgysorát: az elnöki megnyitó és főtitkári jelentés után Mihailich Győző r. tag tart előadást a budapesti közuti hidak ujjáépítéséről.

Az összes ülés a tárgysort elfogadja.

Az elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri Marek József t. és Zolnai Béla r. tagokat és az ülést berekeszti.

Jegyezte:

Borovnik Gy
főtitkár.

Hitelesítésül:

Kodály
elnök.

Hitelesítők:

M. Marek József
Zolnai Béla

VII/a

J e g y z ő k ö n y v

a M. Tud. Akadémiának 1949. október 14-én; nyomban az Igazgató-Tanács ülése után tartott összes üléséről.

Elnök: Kodály Zoltán ig. és t. tag.

Jelen vannak: Pais Dezső, Németh Gyula, Láng Nándor, Eckhardt Sándor, Ligeti Lajos, Zsirai Miklós, Turóczy-Trostler József, Gulyás Pál, Moravcsik Gyula, Heller Farkas, Lukinich Imre, Fogarasi Béla, Lukács György, Navratil Ákos, Révész Imre, Fejér Lipót, Buzágh Aladár, Egerváry Jenő, Szentpétery Zsigmond, Doby Géza, Zimmermann Ágoston, Marek József, Illyés Géza, Jávorka Sándor, Manninger Rezső, Ruznyák István.

A jegyzőkönyvet a főtitkár vezeti.

Az elnök ismerteti az ülés célját.

A főtitkár kiosztja a szavazólapokat, majd összegyűjti a beadott szavazatokat.

Elnök megállapítja, hogy beadatott 26 szavazat a következő nevekre: Németh Gyula, Buzágh Aladár, Csűrös Zoltán, Jávorka Sándor, Issekutz Béla, Voinovich Géza. Egy lapon Buzágh Aladár helyére Erdey-Gruz Tibor neve volt felírva.

Elnök a jegyzőkönyv nitelesítésére felkéri Németh Gyula és Jávorka Sándor r. tagokat és az ülést berekeszti.

Jegyezte:

Voinovich Géza
főtitkár.

Hitelesítésül:

Jávorka Sándor
elnök.

Hitelesítő:

Németh Gyula

[Faint, illegible handwriting]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

VII/16

J e g y z ő k ö n y v

-----

a Magyar Tudományos Akadémiának 1949. évi október hó 24-án, hétfőn

I V Á N P E T R O V I C S P A V L O V

születésének centenáriumán tartott

összes üléséről.

Elnök: Kodály Zoltán.

Jelen voltak: Láng Nándor, Marek József, Zimmermann Ágoston
t., Doby Géza, Dudich Endre, Grón Gyula, Heller Farkas, Illyés Géza,
Issekutz Béla, Gulyás Pál, Jávorka Sándor, Lukinich Imre, Manninger Re-
zső, Mócsy János, Németh Gyula, Révész Imre, Verebély László, Zolnai
Béla r., Andreánszky Gábor, Ábrahám Ambrus, Balogh Ernő, Cotel Ernő,
Csiki Ernő, Ember Győző, Fokos Dávid, Keresztury Dezső, Környey István,
Lissák Kálmán, Lengyel Géza, Marót Károly, Marton Géza, Maucha Rezső,
Mihailich Győző, Rapaics Raymund, Selényi Pál, Szabolcsi Bence, Szemere
Samu, Szilágyi Lóránd l. tagok.

A jegyzőkönyvet a főtitkár vezeti.

I. Az elnök üdvözli a nagy számban megjelent közönséget, a szovjet
nagykövetség kiküldöttjét és az Akadémia tagjait, az ülést megnyitja és
felkéri az előadókat felolvasásuk megtartására.

MEGHÍVÓ

a Magyar Tudományos Akadémiának
1949. október 24-én, hétfőn, d. u. öt órakor
a heti ülésteremben
a nagy orosz természettudós
IVÁN PETROVICS PAVLOV emlékére tartandó
ÖSSZES ÜLÉSÉRE.

Tárgyai:

Lissák Kálmán l. tag: Pavlov élete és működése.

Ábrahám Ambrus Andor l. tag: Pavlov és a feltételes
reflexek.

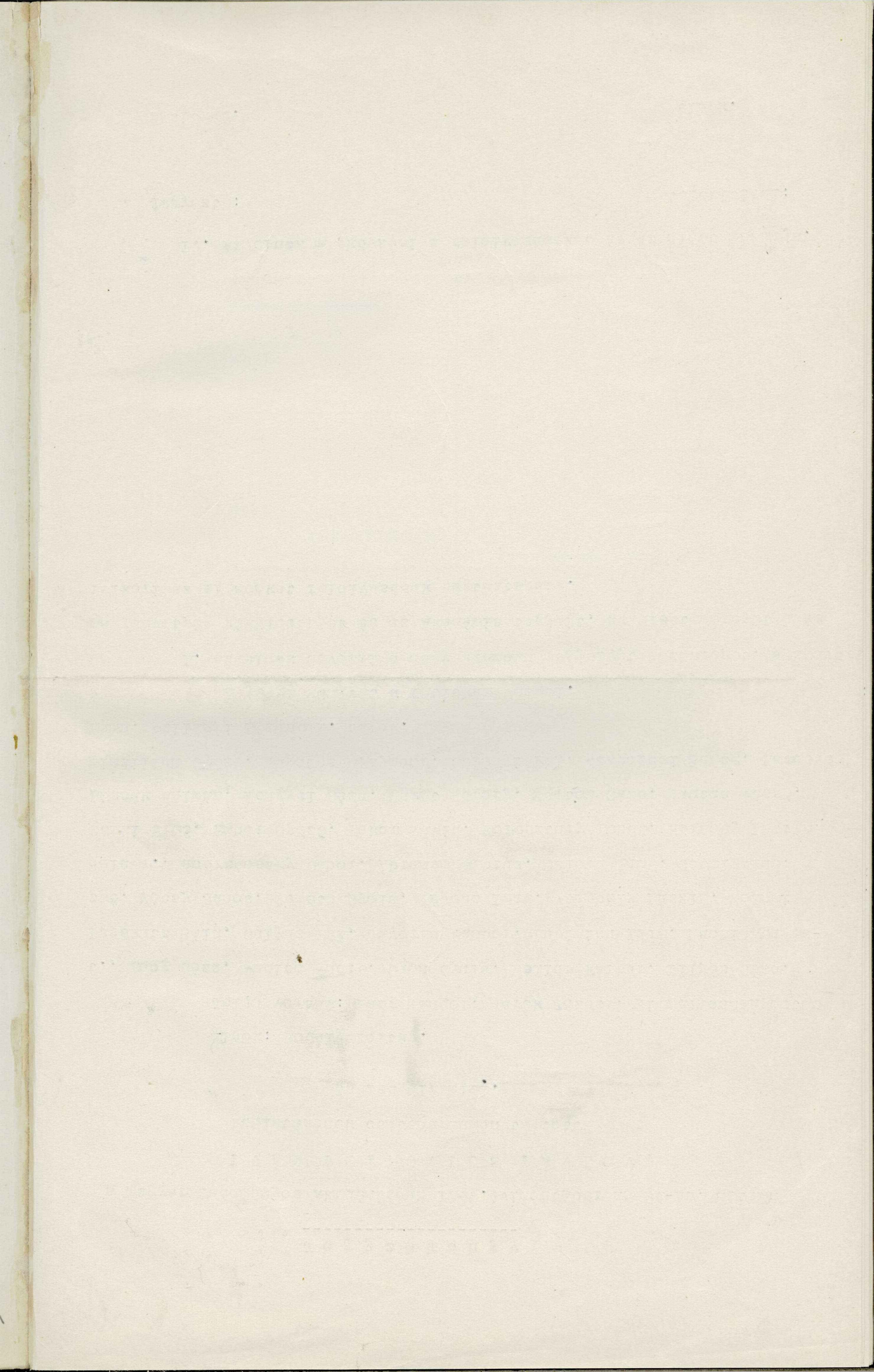
IV. Az elnök megköszöni a felolvasásokat és az ülést bezárja.

Jegyezte:

Hitelesítésül:

Vainovitch Géza
főtitkár.

Kodály
elnök.

VIII.)

J e g y z ő k ö n y v

a Magyar Tudományos Akadémiának 1949. évi október hó 31-én tartott

zárt összes üléséről.

136

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

1950

J e g y z ő k ö n y v

-----

a Magyar Tudományos Akadémiának 1949. évi október hó 31-én tartott
zárt összes üléséről.

Jelen vannak: Láng Nándor, Molnár Erik, Fogarasi Béla, Marek József t., Melich János, Németh Gyula, Pais Dezső, Moravcsik Gyula, Zsirai Miklós, Knieszsa István, Turóczi-Trostler József, Ligeti Lajos, Zolnai Béla, Rédey Tivadar, Szentpétery Imre, Lukinich Imre, Kolosváry Bálint, Heller Farkas, Buza László, Révész Imre, Riesz Frigyes, Doby Géza, Buzágh Aladár, Gombás Pál, Csürös Zoltán, Erdey-Gruz Tibor, Gelei József, Manninger Rezső, Illyés Géza, Jávorka Sándor, Issekutz Béla, Rusznyák István, Sántha Kálmán, Mócsy János, Törő Imre, Ernst Jenő, Baló József r., Alexits György, Andreánszky Gábor, Beke Ödön, Bognár Rezső, Borbíró Virgil, Bulla Béla, Cotel Emő, Detre László, Fokos Dávid, Gáldi László, Gimesi Nándor, Hajós György, Heller Erik, Ivanovics György, Kumorovitz Bernát, Lakó György, Lengyel Géza, Marton Géza, Maucha Rezső, Mihailich Győző, Nizsalovszky Endre, Novobátzky Károly, Rapaics Raymund, Rubinyi Mózes, Schay Géza, Straub Brunó, Szabolcsi Bence, Szalai Sándor, Szemere Samu, Selényi Pál, Szilágyi Loránd, Turán Pál, Tury Sándor Kornél, Waldapfel József l. tagok.

Az elnöki széket Kodály Zoltán gyengélkedése miatt Szladits Károly t. tag foglalja el.

A jegyzőkönyvet a főtitkár vezeti.

I. Szladits Károly elnök az ülést a következő beszéddel nyitja meg:
"Tisztelt Összes Ülés! Minthogy nagyon tisztelt és szeretett elnökünk betegsége miatt nem elnökölhet, Akadémiánk az alapszabályoknak megfelelően engem, mint a legidősebb jelenlévő tiszteleti tagot bizott meg azzal, hogy mai sorsdöntő ülésünkön elnököljek. Sorsdöntőnek nevezem ezt az ülést, mert valóban a lét vagy nem lét kérdése előtt állunk és választanunk kell a közt, hogy fenntarthatjuk-e mai alakjában Széchenyi Istvánnak több mint száz éves Akadémiáját, avagy át kell engednünk a teret egy más nemű új szervezetnek. Viszont Akadémiánk fennmaradása attól függ, hogy célkitűzéseit és munka-módszereit mennyiben tudja összhangba hozni a társadalmi és gazdasági élet forradalmi átalakulásának sürgető követelményeivel. Új nagy

feladatok merednek felénk. Egyfelől ki kellene terjesztenünk munkásságunkat a tudományok új vagy eddig elhanyagolt ágazataira, másfelől az egyéni tudományművelés mellett, mely eddig uralkodó volt, a tudományos munka tervezettségének irányában kell továbbhaladnunk. Mindez azonban csak nagy szervezeti átalakulások útján lehetséges. Szerencsénkre az irányadó tényezők megértő jóindulata elkerülni óhajtja a reformok oktrojálását és szívesen látja, ha az Akadémia a szükséges változtatásokat alkotmányosan, a jogfolytonosság útján az alapszabályok módosításával maga hajtja végre. Ennek megfelelően az Akadémia részéről kiküldött külön bizottság gondos előkészítés után megszövegezte a módosított alapszabályok tervezetét, melyhez az Igazgató-Tanács máris hozzájárult és amely jelenleg az összes ülés előtt fekszik megvitatás és határozathozatal végett. Felkérem nagyérdemű főtitkár urunkat, legyen szíves a tervezett alapszabálymódosításokat ismertetni.

II. A főtitkár emlékeztet arra, hogy az Akadémia tagjai közül többen régóta hangoztatták az Akadémia átalakulásának, megújulásának szükségét. Junius 29-én ötven tagu értekezlet nyilvánította ki erre való készségét. Az ősz elején 60-70 tag gyűlt össze az átalakulás módjának megbeszélésére, ez egy 15 tagu bizottságot bizott meg a részletek kidolgozásával. Az Akadémia az alapszabály-módosítás esetére előírt 20 tagu bizottságot küldött ki, melyben az Igazgató-Tanács, az összes ülés és minden osztály képviselve volt. Ezen bizottság munkája és előterjesztése alapján az Igazgató-Tanács október 27-én tartott ülésében az alapszabály új tervezetét magáévá tette és elfogadásra ajánlja a mai összes ülésnek.

A tervezet elkerüli azt az utat, amelyen például a román akadémia kereste a korszerű átalakulást. Ott eltörölték a régi akadémiát, 29 tagot neveztek ki, hogy azután ők válasszák meg a többieket. Az előttünk fekvő tervezetnek 2 nagy előnye van: midőn összeolvad a Tudományos Tanáccsal, fenntartja az Akadémia multját, hagyományai nem töröltetnek el, szervezete is sokban hasonló marad. A második: hogy együtt tartja az egész Akadémiát, összes tagjait a mindjárt említendő kivételekkel. Az Akadémia hatáskörét nagy arányokban kibővíti.

Felolvassa a főtitkár az 1. és 2. pontot, melyek a célt és eszközöket ismertetik; majd ismerteti a szervezetet /7.§/, az osztályok beosztását /13.§/. Ehhez a következő szavakat fűzi:

A felosztásban nincs szó az I. osztály széptudományi alosztályáról. Az újjáalakuló Akadémia tisztán tudományos akadémia, határozott tudományterületekre terjed ki. A széptudományi alosztály megszűnik s eddigi tagjai megszűnnek az Akadémia tagjai lenni. Ez súlyosan érinti az I. osztályt, mert elveszti a szépirodalmi és kritikusokat, de éppen azért nem sértő senkire nézve, mert elvi szempontból, kivétel nélkül érvényesül /49.§/.

A tagokról szóló fejezetnél /12.§/ kiemeli a főtitkár, hogy bizonyos határvonal van vonva a tagok közt. Már 1946-ban felmerült az a terv az Ig.-Tanács előtt, hogy különbséget lehetne tenni dolgozó tagok és olyanok közt, akik évtizeden át nem vettek részt az Akadémia életében. Akkor tisztán ez az akadémiai szempont volt szem előtt tartva. Ma nem egyedül a tudományos érték szempontja érvényesül. Az Akadémia jövő zavartalan munkássága és testületi egysége kénytelen-kelletlen számításba jön egyes esetekben kiváló tudósokkal szemben is. Ezeket a tagokat az új alapszabály tanácskozó tagoknak nevezi /12.§/.

Ezen ponthoz Kodály Zoltán elnök az értekezleteken folyt megbeszélések alapján a következő pótlékot kívánja beiktatni: "tanácskozó tag tudományos érdemei alapján bármikor megválasztható rendes vagy levelező tagnak."

A tagok sorából szólásra emelkedik Rusznay István r. tag és a pótlás elfogadását ajánlja, ami egyhangulag megtörténik.

Ezzel kapcsolatban ismerteti a főtitkár a 49.§-hoz, 5. bekezdésül járuló pótlást, melyet az Igazgató-Tanács ülésén Alexits György ig. tag javasolt. Ez a pont így hangzik: "az Akadémiának azok a tagjai, akik huzamos idő óta külföldön tartózkodnak, ideiglenesen megtartják eddigi akadémiai tagsági minőségüket, mindaddig, amíg az elnökség a velük való érintkezés felvétele után az összes körülmények gondos mérlegelése alapján végleges helyüket az Akadémiában meg nem állapítja."

Az összes ülés a javaslatot a 49.§ 5. pontjával felveszi.

E ponthoz a főtitkár hozzáfűzi, hogy az Akadémia régi tagjai közül többeken bizonyára sebet ejt, ha most tanácskozó tagokká válnak, de gondolják meg, hogy az Akadémia fennmaradásáról van szó. Kiktől lehetne elvárnivaló személyes áldozatot, ha nem egy tudós társaság tagjaitól. Vétenének az általuk is becsült és szeretett Akadémia ellen, ha az új határok közt nem

vennének részt munkájában.

Az Igazgató-Tanács az Alapszabályokat elfogadásra ajánlotta az összes ülésnek.

Az elnök az ülés elején kiosztott alapszabályokat a pótlásokkal együtt szavazás alá bocsátja és a szavazat-szedésre felkéri Egerváry Jenő és Erdey-Gruz Tibor r.tagokat, akik a képes terembe visszavonulnak, miután a szavazás igennel és nemmel, titkosan, zárt borítékban megtörtént.

A szavazatok megolvastatván, a szavazat-szedők bejelentik: beadatott 39 szavazat, ebből 34 az új Alapszabályok elfogadása mellett szól, 5 nem szavazattal szemben.

III. A főtitkár előadja, hogy az új választás nagyrészt a régi tagok új besorolására vonatkozik, de foglal magában új neveket is, akiket a szokásos írásbeli ajánlás helyett most még így, rövid úton választanak meg azért, mert a 6 osztályra terjeszkedés folytán egyes új gyakorlati irányú osztályok csak a régi tagokkal nem volnának életképesek. A most különvált műszaki osztályban pl. 6 rendes tagon kívül mindössze 3 levelező tag volna, szükség tehát új tagok beválasztása. Ugyanez a helyzet a most különváló orvostudományánál is.

A tagok új beosztására vonatkozó névsor már az ülés folyamán ki-
osztatván, az elnök elrendeli a szavazást.

A szavazatszámoló bizottság jelentése szerint beadatott 33 szavazat. A jelöltek az alábbiak kivételével egyhanguan megválasztattak.

Fogarasi Béla, Kellner Béla, Rudas László, Szalai Sándor egy-
egy nem szavazatot kaptak, Andics Erzsébet 2 nemet, viszont egy szavazó
lapon a kitörültek helyébe Baló József neve volt írva.

Az elnök az eredményt kihirdeti.

IV. Az elnök bejelenti, hogy még egy feladata van a jelen összes
ülésnek: 3 tagu ideiglenes intéző bizottság választása, mely az új tisztikar megválasztásáig vigye az Akadémia ügyeit; javasolja, hogy a bizottság tagjaiul Alexits György, Fogarasi Béla, Voinovich Géza választassanak meg.

Ezt az összes ülés egyhanguan elfogadja.

V. Az elnök megállapítja, hogy az Alapszabályok értelmében az összes ülés határozatképes volt.

VI. A főtitkár megemlékezik arról, hogy ez az utolsó ülés, melyet az Akadémia Kodály Zoltán elnöksége idején tartott. Őt most gyengélkedése

tartja távol, azután művészi körutra megy s már a megújuló Akadémiába tér vissza. Az Akadémia köszöni neki a gondosságot és körültekintést, mellyel az ügyeket vezette, a türelmet és kitartást, mellyel az Akadémiát sokszor méltatlanul ért támadásokat viselte, a bátorságot, mellyel az Akadémiát védelmezte, a nyíltságot, mellyel a magunk körében a fogyatosokra figyelmeztetett. Az Akadémiára nézve megnyugtató, hogy a mostani tárgyalásokat az Akadémia részéről ő vezette, jó ómen ez a jövőre nézve.

A főtitkár - midőn utolszor szól e helyről - megköszöni az Akadémiának iránta hosszú időn őt tanúsított jóindulatát. Midőn először lépett e helyre, az egész Akadémiának és minden tagjának jóindulatát kérte. E hosszú időn át az Akadémia tagjai részéről valóban részesült e segítségben, sőt sokak barátságában is. Ezért hálás köszönetet mond.

VII. Az elnöklő Šzladits Károly viszont a főtitkárnak köszöni meg a következő szavakkal hosszú munkásságát: "Meghatva hallottam azokat a köszönő szavakat, amelyeket Voinovich Géza az előbb mondott. Kedves kötelességet teljesítetek akkor, amikor mindezt a köszönetet az Akadémia részéről visszahárítom az ő személyére. Páratlan volt az a buzgalom és csodálatos eszme-gazdagság, mely az ő főtitkári működésének jellemzője volt. Visszaidésem azokat a színes jelentéseket, melyeket a nagygyűlésnek mindenkor bemutatott, s amelyek többek voltak összefoglaló, száraz adatoknál, mindig eleven élet látketett bennük, új gondolatokkal, csodálatos-szép, aranyjánosi nyelvezetén. Csak egy vigasztal minket az ő távozása alkalmával: hogy nem távozik körünkől azzal, ha megszűnt főtitkár lenni, de mint az Akadémia működő tagjától, még sokat várunk munkaképességétől, páratlan szeretetreméltóságától, mely magában véve erős összekötő kapocs az Akadémia tagjai közt. Ezzel a hálával és köszönettel tulajdonkép nem bucsuzom tőle, hanem kérem az Akadémia részéről az ő további szerető gondoskodását és közreműködését.

Végezetül ki akarom emelni, hogy egy történelmi mozzanatnál működtünk mindnyájan közre, mikor a régi Akadémiát új, erős oszlopokra építettük, amelyen ez a tiszteletreméltó régi intézmény legjobb reményeink szerint továbbra is csak felfelé fog ivelni munkásságában és gazdag, eddigi eredményeinél is gazdagabb eredményeket fog létrehozni. Ezt csak abban az esetben tudjuk elérni, hogyha az akadémikusok szeretni fogják az Akadémiát s akkor lelkesen fognak résztvenni annak munkájában, amire a jövőben nagyon sok

alkalom fog kinálkozni a megsokasodott program és intézeti tevékenység
révén. Ezzel az érzéssel zárom be az ülést és nagyon köszönöm azt a ked-
ves figyelmet, közreműködést, amellyel Tagtársaim az ülés szép és zavar-
talan lefolyását biztosították. A viszontlátásra a jövő munka mezején."

[Ez a pont az elnök kifejezett kívánságára és az ő tollba-

mondása szerint van felvéve a jegyzőkönyvbe.]

Mergely Déle gyorsir. jegyzetei alapján

Jegyezte:

Hitelesítésül:

Voinovich Géza

főtítkár.

Illián Gy. O.

Mauchny

Hitelesítők:

Halavitskáró

elnök.

J e g y z ő k ö n y v

III. péld.
I. az elnökségen
II. péld. nyomok

a Magyar Tudományos Akadémiának 1949. november 29-én tartott
első közgyűléséről.

Jelen voltak: Voinovich Géza, Németh Gyula, Pais Dezső, Zsirai Miklós, Ligeti Lajos, Kniezsa István, Turóczy-Trostler József, Láng Nándor, Szladits Károly, Moravcsik Gyula, Révész Imre, Buza László, Lukács György, Molnár Erik, Fejér Lipót, Vendl Aladár, Vendel Miklós, Buzágh Aladár, Schulek Eiemér, Egerváry Jenő, Erdély-Gruz Tibor, ifj. Bruckner Győző, Gombás Pál, Novobátczy Károly, Alexits György, Marek József, Zimmermann Ágoston, Gelei József, Manninger Rezső, Jávorka Sándor, Mócsy János, Illyés Géza, Issekutz Béla, Haynal Imre, Ernst Jenő, Rusznyák István, Sántha Kálmán, Straub Ferenc Brunó, Törő Imre, Varga József, Mihailich Győző, Jáky József, Csűrös Zoltán, Tarczy-Hornoch Antal, Verő József rendes, ~~Fekete Lajos~~, Beke Ödön, Marót Károly, Szabolcsi Bence, Marton Géza, Ember Győző, Szász István, Mátrai László, Schay Géza, Selényi Pál, Turán Pál, Kálmár László, Kovács István, Maucha Rezső, Soó Rezső, Somos András, Kellner Béla, Biró Ferenc, Bognár Géza, Gillemet László, Hevesi Gyula, Rácz Imre levelező tagok.

Az elnöki széket Voinovich Géza és Alexits György foglalták el /a két főtitkár és az ideiglenes intéző bizottság tagjai; Fogarasi Béla távol van Budapestről/. Voinovich Géza megnyitja a közgyűlést, a jegyzőkönyv vezetésére fölkeri Szász István 1. tagot. Utal arra, hogy az Akadémia Igazgató-Tanáca az idők szellemében az alapszabályok módosítását ajánlotta az összes ülésnek; az összes ülés a javasolt újításokat egyhangulag elfogadta; a felterjesztett alapszabályokat a Népköztársaság Elnöki Tanácsa november 14-én jóváhagyta.

Lényeges újítást ez két tekintetben jelent, egyik: az egyéni munkálkodás összehozása, a tudományos munkásság szervezése és irányítása; másrészt a szellemtudományok két osztálya mellett a természettudományok körét négy osztályra terjeszti ki s ehhez képest növeli az Akadémia körében a gyakorlati tudományok művelőinek számát.

Az átmeneti időre ideiglenes Intéző Bizottság alakult az ügyek vitelére, a két intézmény főtitkáraiból s egy harmadik tagból.

I. A Bizottság főfeladata az volt, hogy a tagokat megválasztásukról és besorozásukról értesítse; - ez megtörtént.

II. Másik feladata, hogy a közgyűlés elé terjessze az Alapszabályok átmeneti intézkedései közül a 49.§ 4.pontját; ez így szól:

Ha annak folytán, hogy az Akadémia eddigi I.osztálya széptudományi alosztályának tulajdonképeni feladatjára nem illeszkedik be az Akadémia új tudományos feladatai sorába, valamely tiszteleti tagnak, vagy a széptudományi alosztály valamely rendes, vagy levelező tagjának osztályosorozása - tekintettel nem tudományos jellegű, illetőleg tisztán művészeti működésére - nem lehetséges, az Ideiglenes Intéző Bizottság az osztályosorozás mellőzésével a tagság megszűnésének megállapítása iránt tesz a közgyűlésnek javaslatot.

Az elnök felteszi a kérdést: a széptudományi alosztály ezen tagjai tagságának megszűnését a közgyűlés megállapítja-e? - Szólásra senki sem jelentkezik. Az elnök kimondja, hogy a közgyűlés ezen tagságok megszűnését megállapítja.

III. Az alapszabályok az Ideiglenes Intéző Bizottságra bízták a közgyűlés napjának kitűzését. A Bizottság a meghívókat a mai közgyűlésre hat nappal előre szétküldte. A mai közgyűlés feladata az elnök, két másod elnök, a főtitkár és az elnökség öt tagjának megválasztása. Az Alapszabályok 33.§-ának a/ pontja szerint ezek jelölésére a közgyűlés a szavazattal bíró tagok sorából öt tagu jelölő bizottságot küld ki az ülés elején. Ebbe a bizottságba az elnök Pais Dezső, Moravcsik Gyula, Egerváry Jenő, Törő Imre, Jáky József rendes tagokat kérte fel. Bemutatja írásba foglalt javaslatukat. A jelölő bizottság elnökmek Rasznyák Istvánt ajánlja alelnököknek Ligeti Lajost és Gombás Pált, főtitkárnak Alexits Györgyöt az elnökség tagjaiul Lukács György, Molnár Erik, Novobátszky Károly, Erdey-Gruz Tibor, Straub Ferenc Brunó rendes tagokat.

IV. Az elnök elrendeli a szavazást az elnök, a két alelnök és a főtitkár személyére, egyenként, titkos szavazással. Figyelmeztet, hogy szavazatuk a tiszteleti és a széket foglalt rendes tagoknak van. Az alapszabályok 34.§-a előírja, hogy határozatképességhez a szavazattal bíró tagok felének jelenléte szükséges; megállapítja, hogy a szavazattal bíró tagok száma 61, jelen van 45 tag; a határozatképesség tehát

nyilvánvaló: a szükséges többség 31 volna. Kiosztják a szavazó lapokat és a borítékokat az elnöki tisztség betöltésére. Kiosztják a szavazó lapokat az egyik alelnöki tisztségre, azután a másik alelnöki tisztségre és a főtisztviselői tisztségre. Az elnök minden szavazásnál felolvassa a névsort, a szavazatok a szerint adatnak be.

A szavazatok összeszámlálására az elnök felkéri Ember Győző és Hajós György 1. tagokat.

Míg a beadott szavazatok megszámláltatnak, lefolyik a szavazás az elnökség öt választott tagjára együtt, egy szavazólapon, az előbbi módon. A közben eltávozni kénytelen Ember Győző helyett Turán Pál 1. tagot kéri fel az elnök a szavazatok összeszámlálására. Ennek megtörténtével az ülést öt percre felfüggeszti.

Öt perc leteltével újra megnyitja az ülést és bejelenti: a beadott 43 szavazatból az elnöki tisztségre megválasztott 42 szóval Risznyák István /egy szavazat esett Kodály Zoltánra/, az alelnöki tisztségre Ligeti Lajos 42 szavazattal, Gombás Pál 42 szavazattal,

a főtisztviselői tisztségre Alexits György 42 szavazattal.

Az elnökség öt választott tagjává megválasztottak Lukács György 40 szavazattal, Novobátszky Károly 40 szavazattal, Molnár Erik 41 szavazattal, Erdey-Gruz Tibor 40, Straub Brunó 39 szavazattal.

Az új elnöke meleg szavakkal üdvözli az új elnökséget. A megválasztottak pályája és egyénisége bizalommal tölt el mindenkit a Magyar Tudományos Akadémia és egész tudományos életünk jövőjéért és biztositja az Akadémia buzgó részvételét népi demokráciánk országépítő munkájában. Vezetőit az Akadémia valamennyi tagja készséggel és odaadó munkával fogja támogatni.

V. A megválasztott új elnökség elfoglalja helyét az elnöki asztalnál. Risznyák István elnök a következő szavakat intézi az Akadémia jelenlevő tagjaihoz:

„Tisztelt Akadémia! Hálásan köszönöm mind a magam, mind az elnökség nevében az Akadémia tagjainak azt a kitüntető bizalmat, amely mai megválasztásunkban nyilvánult. Nagy és felelősségteljes feladat áll előttünk, nagyobb, mint amely valaha is az Akadémia történetében egy ujon-

nan megválasztott elnökség előtt állott. Hiszen nem egyszerűen az Akadémia ügyeinek továbbviteléről van szó, hanem új célkitűzésekről és a velük kapcsolatos feladatok megvalósításáról, amelyek az eddigiektől minőségileg is különböző munkát jelentenek. Ha egy mondatban akarnám összefoglalni megújított Akadémiánk mai irányvonalát, akkor alapszabályaink 1.§-ának értelmében ezt úgy fogalmazhatnám meg, hogy a tudomány minden eszközével segíteni akarjuk a szocialista társadalom felépítését. Már ebből a célkitűzésből is következik, hogy meg kell szünnie Akadémiánk eddigi elzárkózottságának és keresnie kell a kapcsolatot a szélesebb tömegekkel, amelyekért küzd és amelyekből erejét meríti. E célkitűzésből világosan adódik egyúttal az is, hogy tudományunk marxista-leninista tudomány lesz, melynek műveléséhez a Szovjet-Unió lesz mindenkor példaképünk.

Mielőtt munkánkat megkezdենék, szeretném mindnyájunk őszinte köszönetét és háláját kifejezni kiváló elődömnek, Kodály Zoltánnak. Nagyon sajnáljuk, hogy ő mai közgyűlésünkön külföldi körútja miatt nem lehet jelen. Távollétében is kötelességemnek tartom hangsúlyozni, hogy mindnyájan mennyire értékeljük azt a nagy szervező és kulturális munkát, amelyet az Akadémia elnöki székében a felszabadulás óta kifejtett. Ez a nagy művész és tudós megértette az idők szavát és nagyban segítségünkre volt abban a munkában, amely Akadémiánk átszervezését lehetővé tette.

Munkatársának, Voinovich Géza ^{volt} főtitkár ^{volt} urának érdemeit legutóbbi közgyűlésünk alkalmával Szladits Károly akadémikus társunk már méltatta. Én mégis szeretném az új elnökség részéről is megmondani, hogy igen nagyra becsüljük és hálásan köszönjük azt az önfeláldozó munkásságot, amelyet mint az Akadémia főtitkára éveken át kifejtett.

Tisztelt Akadémia! Nagyon kérem, ne méltóztassanak most tőlem jövő terveink részletes kifejtését vámi. Remélem, erre rövid időn belül sor fog kerülni. Mielőtt azonban mai közgyűlésünket berekeszteném, meg kell lékezzek két férfiról, akiknek az ország és a magyar tudomány soha el nem múló hálával tartozik. Az egyik népünk nagy vezére, Rákosi Mátyás, aki a Magyar Dolgozók Pártjának vezetője kezdettől fogva átértézte a tudomány jelentőségét a szocializmus építésében és akinek hathatós segítsége döntő szerepet játszott Akadémiánk újjászületésében. - A másik Gerő Ernő miniszter ur, aki mint a Magyar Tudományos Tanács elnöke, a magyar tudósok és magyar tudomány életlehetőségeinek biztosításával elévülhetetlen érdemeket

szerzett a magyar tudományos életben. - Kérem a tisztelt Akadémiát, hatalmazza fel az elnökséget, hogy e két nagy jótevőnknek bejelenthessük az újjászületett Akadémia megalakulását, kifejezhessük mély hálánkat és felkérjük őket, hogy Akadémiánk sorsát továbbra is szívéükön viseljék.

E szavak után a közgyűlést berekeszti.

Jegyzőkönyv vezetője:

Storozsán Gy.

*elnöki tanács
gyorsított jegyzete alapján:*

Szász István tag.

M. G.
for. J.
for. J.

Hitelesítők:

Karác Ferenc
Kusnyár J. Sr.

